

І.І. Ніточко

ОКУПАЦІЯ

БЕРЕЗІВСЬКИЙ РАЙОН
1941-1944 рр.

*До 65-ї річниці визволення Одещини
від німецько-румунських загарбників*

ОДЕСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ
ДЕРЖАВНИЙ АРХІВ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

І. І. Ніточко

ОКУПАЦІЯ

**БЕРЕЗІВСЬКИЙ РАЙОН
1941–1944 рр.**

*До 65-ї річниці визволення Одещини
від німецько-румунських загарбників*

ОДЕСА
“Астропринт”
2008

УДК 94 (477.74) 1941-1945
ББК 63.3 (4Ук-4Од) 623—4
Н 694

ПРАЦІ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Том XXII

Редакційна колегія серії

Ніточко І.І. (*голова*), Білоусова Л.Г. (*заступник голови*),
Боряк Г.В., Матяш І.Б., Кульчицький С.В., Шандра В.С., Кормич Л.І.,
Попова Т.М., Щетников В.П., Хмарський В.М., Терентьева Н.О.,
Сапожников І.В.

Редакційна колегія тому

Ніточко І.І., Білоусова Л.Г., Бурчо Й.О., Клець В.І.,
Корецька О.А., Патраманська Т.П., Кулініч Л.В., Чумак В.М.

Рецензент — Чумак В.М.

Фотографії підпільників взяті з музею ЗОШ №3 м. Березівка.

ISBN 978–966–190–051–5

© І.І. Ніточко, 2008
© Державний архів
Одеської області, 2008

До читачів

Історію багатьох міст і сіл нашої Батьківщини до цього часу ще не досліджено в повному обсязі. До них належить і Березівщина. Особливо багато білих плям за період окупації. Документи, що збереглися, в тому числі і в Державному архіві Одеської області, не відтворюють всю страшну картину подій того часу.

Працюючи на керівних посадах — секретарем парткому, головою сільської ради, головою колгоспу, першим керівником району — мені доводилося часто виступати перед березівчанами з доповідями з нагоди головного нашого свята — Дня перемоги над німецько-фашистськими загарбниками. Я щоразу звертав увагу на те, як уважно слухає спогади про війну молодь. Особливо, коли виступали безпосередні учасники Великої Вітчизняної. А коли мова заходила про події на території нашого Березівського району, слухачі завмирили у пошані до ветеранів. Ось у такі хвилини і виникла у мене ідея видати книгу про наш Березівський район у роки Великої Вітчизняної війни.

Я добре усвідомлюю, що тема ця дуже об'ємна і багатогранна. Погоджуюсь, що висвітлити її абсолютно об'єктивно і максимальньо повно майже неможливо. Але правда і в тому, що не зроблене сьогодні, може так статися, не вдасться надолужити завтра. Адже час іде, ідуть з життя, як це не прикро, учасники і свідки тих далеких подій. Хто завтра нам щось уточнить, підкаже, хто нас поправить? Яку істину ми передамо нащадкам?

Ось такі міркування і спонукали мене підготувати цю книгу. Я не прагнув і не вкладав у неї свої оцінки і висновки.

Я — лише автор ідеї і упорядник цього видання. Безперечно, для мене понад усе — правда і ще раз правда. Але ця правда має бути підтверджена конкретними документами, свідченнями, поясненнями. Якщо у цьому є розбіжності, я залишаю їх на суд і уточнення майбутнього. І не має значення, чи це оцінка подій, а чи правильне написання прізвища. Усе важливо, але я хочу зафіксувати для майбутніх дослідників документальну правду такою, якою вона є на день нинішній. В цьому і особливість цієї книги, що при її написанні максимально були використані спогади, які мають документальне підтвердження в матеріалах Державного архіву Одеської області.

Нехай ця книга допоможе березівчанам краще пізнати історію свого краю, дізнатися про внесок кожного патріота задля мирного майбутнього нашої Батьківщини, ще раз згадати про великий подвиг нашого народу.

Іван Ніточко.

Серед матеріалів про Велику Вітчизняну війну особливий інтерес викликали у мене документально-публіцистичні нотатки невідомого автора. Вони тривалий час зберігалися у Березівському райвійськкоматі. Вже ніхто не міг пригадати, як вони туди потрапили. Але завдяки тому, що у цій установі порядки на рівні військових, а ще — працювали там чесні, порядні і не байдужі до історії краю люди, ця творча праця не загинула.

Якось Березівський райвійськком Володимир Миколайович Станев, у черговий раз переглянувши нотатки, вирішив ознайомити з ними помічника губернатора Одещини, полковника запасу березівчанина Володимира Івановича Клеця. А вже від нього твір невідомого автора потрапив до мене. Доопрацювавши його, пропоную читачам ознайомитися з твором.

Звичайно, це не є художня повість, в окремих місцях відчувається комуністична риторика радянських часів. Та головне, на мою думку, інше: автор на підставі, мабуть, документальних матеріалів і, звичайно, спогадів очевидців зберіг для нащадків конкретні факти про конкретних патріотів, які віддали життя за свою Батьківщину, за свій народ.

Можливо художню книгу про березівських підпільників ще хтось напише. Але, мабуть, нових достовірних фактів у цій героїчній і трагічній історії він вже не знайде...

Написання прізвищ, імен та по-батькові, назви організацій, установ та населених пунктів відтворені за оригіналом.

Патріоти

ЧЕРВЕНЬ 1941 РОКУ. Випускний вечір закінчувався у школах на Березівщині, як і в усій країні. Щасливі обличчя випускників, батьків, вчителів. Ще б пак, адже перед молоддю відкриваються нові дороги. Одні вибирають працю на благо Батьківщини, для інших — подальше навчання.

Василь Данілішин хоче стати інженером, Ліза Тубичко — лікарем, а товариші Сергій Григор'єв та Віктор Сирота вирішили вступити до Сумського артилерійського училища. Випускник Рожнов бажає своїм однокласникам ні пуху, ні пера.

Після урочистої частини — концерт. Вірші для вчителів, пісні на честь Батьківщини. Ближче до світанку випускники йдуть до лісу зустрічати сонце. Це традиція. З лісу молодь поверталася весело і гамірно.

А вдень 22 червня радіо повідомило страшну звістку — вторгнення фашистської Німеччини на територію нашої Батьківщини.

У перші дні війни керівники Березівського району поїхали до обласного центру, щоб узгодити напрямки своєї діяльності і скоординувати дії. Лінія фронту наближалася дуже швидко. Ось-ось вона підійде впритул до Березівки.

Керівники району П.Н. Артем'єв та Й.С. Крештель, їдучи повз Лузанівку, звернули увагу, що завжди такий гамірливий влітку пляж зараз геть пустий. Цей незвичний для Одеси факт схвилював пасажирів машини і огорнув їх смутком.

Приїхавши до обкому дізналися, що почалася підготовка підпільних організацій у районах, які, можливо, будуть окуповані гітлерівцями. Також П.Н. Артем'єву та Й.С. Крештелю було повідомлено, що вони увійшли до групи керівництва підпіллям. Першим секретарем підпільного райкому було призначено П.Н. Артем'єва, другим — В.Ф. Іванова, третім

Й.С. Крештеля, запасним — Є. Моспана. Було передбачено організувати також два партизанські загони. Командиром першого призначено А.І. Єлісеєва, другого — Й.С. Крештеля. Крештель здивувався і збентежився: не чекав такої довіри. Тепер він має відповідати не тільки за свої дії, а й за роботу цілого загону.

Зразу ж було встановлено явку підпільного райкому і за собою зв'язку з Одеським обкомом. Місце явки — конспіративна квартира у будинку колгоспника Іллі Симоненка (село Ташине Тилігуло-Березанського району Миколаївської області). Секретар повідомив і пароль для зв'язку: «Дозвольте дізнатися, чи не знаєте ви, де зараз Шура?» «Шура поїхала надовго до Миколаєва», — такою мала бути відповідь.

Коли всі питання було вирішено, повернулися додому. На дворі вечоріло. На вулицях і в будинках — жодного вогника. По дорозі Артем'єва і Крештеля мучили тяжкі роздуми про подальшу роботу у підпіллі. Місцевість для цього не пристосована. Немає ні лісу, ні катакомб — лише широкий відкритий степ. Нелегким буде це завдання. Але є і позитивні моменти: багато хуторів, сіл, а головне — скрізь свої, рідні люди, дорогі земляки — березівчани. Будуть допомагати. Є, правда, й інші люди, у яких забирали майно для колгоспів. Вони можуть у слушний момент це згадати. Тяжко буде. Але підпілля потрібне. Батьківщина у всіх одна.

По дорозі бачили, як час від часу з Раухівського аеродрому в небо піднімались літаки. Прожектори прочісували темне небо.

ВІЙНА НАБЛИЖАЛАСЯ. Щодня на схід рухався нескінченний потік машин, людей, худоби. А на захід, назустріч ворогові, йшли воїни нашої армії. Мирні мешканці групами збиралися коло репродукторів, чекаючи гарних новин з фронту. Але новини не радували. Ворог наступав. Німці вже зайняли Ананьїв, Первомайськ...

Вранці 10 серпня 1941 року почалися бої за Березівку. Від вибухів снарядів і бомб тремтіла земля. Горів елеватор, нафтова база, у повітря злетів залізничний міст через Тилігул. У другій половині дня гуркіт бою почав віддалятися у бік Миколаєва та Одеси. Перелякані мешканці Березівки, тремтячи від жаху, виходили з льохів, де ховалися від вибухів.

Перед ними постало жахливе видовище: розбомблені хати, ями від снарядів, у повітрі чад від згарищ. Було важко дихати від цього і сумно усвідомлювати, що це тільки початок. Найстрашніше — попереду.

А з боку Заводівки і Мостового рухалися механізовані колони німецьких військ. Вулиці Березівки заповнили кулеметники-мотоциклісти, тягачі з причепами, піхота. Німці швидко розсипалися по подвір'ях, вимагаючи від переляканих жінок їжі: молока, яєць, м'яса. Не чекаючи, поки їм дозволять, самі лазили по кухнях, льохах, курниках у пошуках їстівного. Випивали прямо з глечиків молоко, ловили курей...

Для березівчан настали дні тяжких випробувань. З перших годин окупанти почали встановлювати свою владу. Тількино вони прийшли, як на вуличних стовпах, брамах подвір'їв забіліли шматки паперу — це був перший наказ нової влади, написаний поки що російською мовою (потім спілкування і листування російською мовою буде заборонено). Пункти цих наказів вимагали від жителів Березівки здати протягом 24 годин всю вогнепальну та холодну зброю, радіоприймачі і друкарські машинки. Щоб не виникло бажання відмовитись від виконання наказу, останній пункт виголошував: за невиконання цих вимог людей чекає розстріл.

Цим нова влада не обмежилась. У містечку було оголошено військовий стан. Це означало, що пересуватися містом після восьмої години вечора заборонялося. Порушників арештовували і доставляли до військової комендатури.

Під новими наказами стояв підпис майора військ СС Мюллера.

Такі накази видавалися один за одним. То гітлерівці вимагали сповіщати їх про перебування на території містечка військовополонених, то наказували з'являтися на реєстрацію. Кожного разу були нові вимоги, виконувати які ставало все важче і важче.

У Березівці з'явилися вивіски з дивними назвами: «Префектура», «Претура», «Примарія». Для підтримання порядку у Березівці розташувалась 82-а поліцейська рота 15-ї піхотної дивізії румунської армії. Командиром її був полковник Окулян.

МИРИТИСЯ З ТАКИМ СТАНОВИЩЕМ ніхто не хотів. До таких належав і Василь Данілішин, батьки якого евакуювались на схід, а його залишили з хворою бабусею. Одного разу Василь зустрів Дем'яна Криштана і поцікавився у нього, що робити далі. Старший товариш твердо порадив — боротися. Дем'ян Криштан добре знав батька Василя, працівника міліції, тому міг говорити відверто.

Василь зрадив його відвертості і розповів Дем'яну, що молодь вирішила організувати підпілля. Назвав хлопців, які ввійдуть до ініціативної групи. Також попросив поради і допомоги.

Криштан поділився своїми думками і дав рекомендацію, як краще почати справу.

У Березівці вже діяла центральна підпільна організація на чолі із заступником голови райвиконкому Коваленком та Криштаном. До неї входили також Петро Турбинський, Гнат Вітюк, Микола Осадчий, Йосип Малученко, Федір Коржов, Григорій Запорожець та інші.

За допомогою центральної підпільної організації у селах району організувалась мережа підпільних організацій. На початку 1942 року їх було вже сімнадцять.

В селі Заводівка патріотів очолювали Іван Науменко та Андрій Швець; у Вікторівці — колгоспник Дмитро Гончаренко та директор школи Петро Безродний; у Балайчуку — колгоспник Петро Грицьківський та Серафим Відмиш; у Карнагороду — Євген Мотинга; у Оленівці — військовополонений офіцер Анатолій Гонтарев; у Гуляївці — комбайнер Афанасій Шматко; у Ряснополі — Йосип Немченко та Яків Чабар; у Петрівці — Ілля Залевський; у Малій Олександрівці — Володимир Халаймов.

Всі ці люди зробили величезний внесок у роботу підпільної організації Березівщини. Постійно тримаючи зв'язок один із одним та з центром районної підпільної організації, вони діяли злагоджено та рішуче. Не один німецький задум було зірвано, не один телефонний кабель пошкоджено, не один важливий звіт направлено до центру завдяки простим селянам із різних сіл, яких об'єднувала одна велика мета — звільнити свою землю від чужинців.

ОДНОГО НЕДІЛЬНОГО ГРУДНЕВОГО ДНЯ 1941 року до Ніни Вдовиченко сходились на так звані «іменини» товариші-одокласники. Про ці «іменини» знали не тільки сусіди, а й уся вулиця. Це був задум самої Ніни.

Так, під звуки старого патефону, почалося перше засідання підпільників. Початок той був дуже урочистим. Молодь запряглася виконувати всі доручення, віддати своє життя за перемогу загальної справи, за перемогу над німецько-фашистськими загарбниками.

Головою молодих березівських підпільників став Василь Данілішин. Саме він проводив їх перше засідання. На порядку денному було питання про розгляд двох кандидатур дівчат для зв'язку з Одесою.

Ніна Вдовиченко, господарка квартири, запропонувала свою кандидатуру. Доручення отримали й інші учасники засідання. Лізу Тубичко призначили зв'язковою з районною підпільною організацією. Єліферову і Рожнову було доручено збирати зброю. Олександрю Докієнку дісталось дуже важливе завдання — розповсюджувати листівки. Допомогала йому в цьому Ганна Кузьміна.

Інна Осадченко зауважила, що про неї забули і залишили без доручення. Вона, як і всі молоді підпільники, теж хотіла брати участь у боротьбі. Та Василь її заспокоїв, сказавши, що зі знаннями румунської, якою володіла Інна, їй треба влаштуватися на роботу до примарії. Там Інна зможе добувати перепустки, зразки документів для підпільників.

Так закінчилося перше засідання молоді підпільної групи. Всі отримали доручення, виконання яких кожним окремо мало забезпечити злагоджену роботу всієї підпільної групи.

ЧЕРЕЗ СТАНЦІЮ БЕРЕЗІВКА вдень і вночі йшли ешелони з солдатами та військовою технікою. Німці дуже поспішали, направляючи підкріплення на фронт. Березівські підпільники нетерпляче вимагали від Василя Данілішина бойових дій. Він і сам був не проти рішучих вчинків. Так визрівав план дій: ешелони треба зупинити.

Німці дуже пильно охороняли залізничний міст і колію. Василь вдень і вночі вивчав обстановку на залізниці. Особливо на роз'їзді Калаглія. Тут чергували лише два солдати. Вночі, як з'ясувалося, вони спали. Це полегшувало справу.

Коли з-за повороту з'являлися вогні потяга, з будки виходив тільки черговий залізничник з тьмяним ліхтарем. Василь зважив на ці обставини, і у нього виник план диверсії.

Одного дня Данілішин зустрів Олександра Докієнка і сказав йому, що ввечері треба зустрітися, буде бойове завдання. Також попросив захопити з собою автомат і пістолет. Олександр зрадів, що нарешті вони справді займуться ділом. Йому скоріше хотілося дізнатися, що запланував Василь.

Увечері Василь виклав товаришу план, як пустити потяг під укіс. Олександр сподобався цей задум, і він схвалив його. Але йому хотілося зробити щось особливе, виконати якийсь незвичайне бойове завдання. Він сказав про це Василю. Той був більш розсудливим і відповів, що це мрії і романтика, а зараз є справжня можливість завдати великої шкоди гітлерівцям. До того ж Дем'ян Криштан попереджав, що даремно ризикувати не слід. Спочатку пустимо під укіс ешелон. Це буде загадкова катастрофа. Василь говорив переконливо, і Олександр погодився з ним.

Коли настала темрява, юні месники вийшли городами за межі Березівки. Вони перейшли гору і спустилися до яру, по лівому схилу якого тягнувся насип залізниці. Затамовуючи подих, вдивлялися у бік будки. На роз'їзді було тихо. Вогні потяга ще не було видно. Пора починати. Олександр ліг біля дороги і направив дуло автомата на будку. Василь вовтузився біля стрілки. Зірвавши пломбу, він без шуму перевів її. Ці лічені секунди видалися йому годинами.

Справу зроблено. Вони тихо спустилися до яру. Два промені яскравого світла, які раптово виникли позаду, примусили озирнутися. Побачили потяг, що тяжко тягнув за собою довгу низку вагонів. Вогник ліхтаря чергового не рухався. Це означало, що черговий стояв на одному місці, зустрічаючи потяг. Його спокійна поведінка говорила про те, що нічого підозрілого він не помітив. Хлопці швидко піднялися на гору і вже там почули металевий скрегіт, тріск дошок, крики солдатів. Все злилося у страшне ревіння, лунали постріли...

Розбитий потяг загорівся, вагони летіли під укіс.

Василь та Олександр як на крилах летіли додому. Коли вже наближалися до Березівки, по вулицях мчали поліцейські автомашини у бік Калаглії.

Вранці звістка про катастрофу, якої зазнав німецький ешелон, розлетілась на весь район. У кожного була своя версія того, що сталося. Існували припущення, що машиніст був п'яний, що черговий забув стрілку перевести, деякі впевнено стверджували, що це справа рук партизанів.

Вчинок Василя і Олександра на добу затримав рух ворожих ешелонів на залізничній колії Одеса — Бахмач.

Молоді підпільники розуміли, що для активної боротьби потрібна зброя. Знаходили її де тільки можна було: збирали на місцях минулих боїв, виймали з криниць і лагодили. Також розповсюдили по району листівки, у яких було прохання до мешканців району: збирати зброю, бо вона потрібна підпільникам. А нижче дописали інше прохання: щоб кожен, хто прочитав листівку, передав іншому. Таких листівок було надруковано більше тисячі. Добре попрацювали над цим завданням Олександр Докієнко та Ганна Кузьміна. Вони власноруч виготовили штамп, а Інна Осадченко, яка працювала друкаркою у примарії, дістала папір для листівок.

Підпільники Березівки, Златоустового, Заводівки та Оленівки за різних умов зібрали достатньо зброї для рішучих дій. Особливо цікаві випадки такого збирання трапилися у Володимира Рожнова та Івана Єлиферова.

Одного разу, йдучи увечері додому, Іван Єлиферов побачив у провулку п'яного офіцера. Той попросив Івана вивести його на пряму вулицю. У провулку — ні душі. Єлиферов обійняв офіцера, щоб той не впав на землю, витяг у нього з кобури револьвер. Василь Данілішин, коли почув цю історію, порадив даремно не ризикувати і діяти обережніше.

Інна Осадченко, яка забезпечувала папером підпільників, стала друкаркою у примарії за допомогою курей, яєць, масла та інших подарунків. Для того щоб увійти в довіру до ворогів, завоювати на роботі авторитет, Інні доводилося у всьому догоджати своєму керівництву. Вона була безпосереднім підлеглим начальника примарії та начальника канцелярії Ганни Петрівни. Користуючись кожною нагодою, Інна записувала дані зі звітів, розпоряджень, які друкувалися примарії і могли бути корисними для підпільників. Одного разу їй вдалося зробити відбитки штампів та печатки і за допомогою Лізи Тубичко передати до підпільної організації.

Потім Інна отримала ще одне завдання: роздобути перепустки підпільникам. Завдання було важким, майже неможливим. Перепустки зберігалися у великому сейфі, що зачинявся надійними замками. Ключі постійно були у Ганни Петрівни, вона їх нікому не довіряла. Інні ніяк не вдавалося підібрати слухний момент. Вона нервувалася, навіть плакала. Члени підпільної організації просили її швидше це зробити. Одного разу у суботу в кінці робочого дня довгоочікуваний момент настав. Примар покликав Ганну Петрівну до себе в кабінет Інна подивилася на замок сейфа і завмерла: на ньому висіла низка ключів. Не роздумуючи, вона відчинила дверцята сейфа, схопила пачку перепусток і швидко повернулася на своє місце. Прошли лічені секунди. Швидко зайшла Ганна Петрівна, чимось сполохана. У Інні затремтіли руки і ноги. У голові промайнула думка, що можливо, це було зроблено навмисно, щоб перевірити її. Але все минулося. Ганна Петрівна вирішила раніше піти додому Інні теж дозволила. Закінчивши друкувати, Інна сховала перепустки під кофтину і вийшла на вулицю.

З часом Інна повністю при звичаїлась до свого становища у примарії. Вона викрадала довідки, потрібні підпільникам, бланки паспортів для військовополонених офіцерів. Діяла обережно, без ризику для себе і організації. Розумна, безстрашна дівчина з мужнім серцем діяла під самим носом у окупантів.

ПІСЛЯ СТВОРЕННЯ У БЕРЕЗІВЦІ ПІДПІЛЛЯ, спрямовувати його діяльність з Одеси приїхав Яків Коваленко. Зібравши підпільників у будинку Володимира Рожнова, Коваленко проаналізував їхню роботу, відзначив створення хорошої підпільної організації. Але зауважив, що це тільки початок роботи, попереду конкретні справи. Виклав підпільникам їхні головні завдання, які було розподілено на чотири пункти.

По-перше, за допомогою будь-яких засобів пояснювати людям правдиве становище нашої країни і армії, розповідати про всі перемоги, здобуті нашими військами на фронтах. Викликати своїми розповідями віру у серцях людей в нашу перемогу над гітлерівськими загарбниками.

По-друге, збирати зброю і готуватися до збройної боротьби з окупантами.

По-третє, саботувати окупаційну владу, не виходити на роботу, не дозволяти вивезення хліба з району, ховати харчі, одяг, не надавати ніякої допомоги ворогам.

По-четверте, організувати диверсії, знищувати ворогів, зрадників та їхніх посіпак.

Одним словом, створювати для ворога нестерпні умови перебування на нашій території, щоб земля горіла під їхніми ногами.

Наприкінці домовилися, що зв'язок підпільників і Якова Коваленка буде здійснюватися через Миколу Іванова та Ніну Вдовиченко.

Хлопці запам'ятали кожне слово, сказане старшим товаришем. У них засвітилися очі. Тепер, нарешті, вони візьмуться за справжнє діло.

У ПЕРШІ ДНІ ОКУПАЦІЇ БЕРЕЗІВСЬКОГО РАЙОНУ в селах німецьких колоністів — Вормс (Виноградне), Маринове, Нейкове, Черногірка та інших — було створено німецькі комендатури. Центральна комендатура розташовувалась у Березівці. Есесівці терміново взялися до формування спеціальних загонів «Зельбештутц» із зрадників та рецидивістів.

Німецьке слово «зельбештутц» у перекладі на українську означає «самозахист». Під цією безвинною назвою гітлерівці замаскували одну зі своїх спеціальних служб, до обов'язків якої входило виконання особливо важливих завдань.

У Березівці німецьку комендатуру очолив Йоганн Аух. У школі, де він викладав фізкультуру, його називали Іваном Івановичем. Тепер, одівши чорний есесівський мундир, він став шефом комендатури. Аух хотів помститися за батька, розстріляного у 1919 році.

Керівниками загонів «Зельбештутц» у селі Вормс (Виноградне) стали Брудерман і Цимерманн, у селі Нейкове — Рудольф Брукгардт. Він у душі ненавидів радянську владу. Перед війною Брукгардт здійснив крадіжку у колгоспі, і його було засуджено. Коли прийшли гітлерівці, він добровільно вступив до загону карателів. Знайомим вихвалявся, що пішов на службу до фашистів, сподіваючись на добру винагороду.

Активними карателями були також мешканці Березівського району Франц Шмирер, Генріх Брунер, Йоганн Бенке, Генріх Брукмайер, Адольф Горст. Вони добровільно вступили до загонів «Зельбештутц», бо ненавиділи радянську владу, на яку кожен з них мав свою образу. Таким чином вони хотіли поквитатися за всі негаразди, що сталися в їхньому житті, зі своїми співвітчизниками.

Наприкінці 1941 року окупанти почали масове знищення радянських громадян. На Одещині одним із місць страти став Березівський район.

Людям з Молдови, Західної України, з Одеси казали, що їх повезуть на сільськогосподарські роботи. Чоловіків і жінок, старих та дітей прикладами заганяли у товарні вагони і під конвоем везли у напрямку Березівки. Ешелони зупинялися між Березівкою і Вікторівкою на переїзді 552-ий кілометр. Тут людей виганяли з вагонів і колонами по кілька сотень осіб гнали в села Вормус, Балайчук, Чигирин, Онуфрівку та інші. Там їх зустрічали карателі з загону «Зельбештутц». Людей, приречених на смерть, заганяли у порожні колгоспні корівники, свинарники, оточені колючим дротом. На той час стояли люті морози. Немало людей від холоду і голоду вмирили ще у вагонах, інші, зовсім безсилі, падали по дорозі. Есесівці не дозволяли піднімати лежачих і нести, вони просто добивали їх з револьверів та автоматів. Дороги, по яких гнали колони, були встелені трупами.

Березівські підпільники звернулися до місцевого населення з проханням допомагати своїм співвітчизникам, хто чим зможе. Люди приносили їжу, одяг, по можливості забирали на виховання дітей, ховали у своїх будинках тих, кому вдалося втекти з табору смерті.

Неможливо перерахувати всі криваві лиходійства, які сталися у Березівському районі під час окупації. Було по-звірячому знищено близько двадцяти тисяч людей тільки за період з січня по березень 1942 року.

Майже кожен день протягом кількох місяців з ранку і до пізнього вечора гриміли постріли карателів. Людей розстрілювали партіями по 15-20 чоловік. Перед стратою бідолашних заставляли роздягтися, забирали у них речі, іноді зовсім голих вели до силосних ям, протитанкових ровів і розстрілювали впритул. Поранених кололи багнетами, пристрелювали

з пістолетів. Коло ніг розстріляних матерів часто залишались немовлята. Їх кидали у яму живими.

Після розстрілу «обробляли» трупи. Так німці називали пошук і видалення золотих зубів у вбитих ними людей.

НАЧАЛЬНИКОМ ВІДДІЛЕННЯ ПОЛЬОВОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ у селі Балайчук було призначено локотинента Ніколаєску. А його помічником — капрала Беркарну. З документами і особовим складом нове керівництво жандармерії Балайчука знайомилось у канцелярії районної жандармерії.

Наступного дня локотинент Ніколаєску виїхав на автівці до місця призначення. Радів, що нарешті таки отримав самостійну роботу, і мріяв, що якщо наведе порядок у Балайчуку, то, може, направлять його до Одеси на підвищення.

Ось і село. Шофер натиснув на гальма, і локотинент вийшов з машини. Озираючись навколо, побачив глибоку балку — річище колишньої річки Балайчук, на крутих схилах балки простягнулося село — криві вулиці, безладно розкинуті білі землянки. Потрапивши у таку глушину, Ніколаєску тяжко зітхнув.

Їх зустрів староста села М.* Він був задоволений, що жандармерія буде розташована у Балайчуку. Як не кажи, а тяжко і небезпечно бути на службі у окупантів. Страх за власну шкуру ще більше розлючував М. Одного разу староста побив до крові колгоспника Прокопа Паранюка і той повісився. М. намагався сподобатись новій владі. За його допомогою з Балайчука вивезли багато хліба та худоби для фашистської армії. Односельці ненавиділи старосту.

Жандармерія розташувалась у будинку сільради. В окремому приміщенні було зроблено кухню, їдальню, лазню. Посередині двору поліцаї збудували залізобетонний дот. З приміщення до нього вів підземний хід. Селяни сміялися між собою над тим, що поліцаї бояться, тому і в землю зариваються.

У селі діяла підпільна організація. Керував нею бухгалтер колгоспу «Шлях Ілліча» Серафим Відміш. Підпільна організація складалася з 14 чоловік.

Умови діяльності балайчуцьких підпільників були тяжкими: нема тут лісу, кар'єрів. Та це не лякало патріотів. Під

* Тут і далі прізвища, імена та по батькові зрадників друкуються з початкової літери або літер.

прикриттям ночі вони діставалися до табору військовополонених (знаходився він на території Шевченківської МТС), прорізали дротяну огорожу і звільняли наших бійців.

На цьому підпільники не зупинились. Вони врятували життя десяткам людей, готували запаси патронів, гранат, гвинтівок. Зброю зберігали у сухій криниці Прокопа Сироти.

Начальнику жандармерії вдалося завербувати колишнього куркуля В. За його допомогою він сподівався викрити підпільників. Та той не мав ніякої інформації про їх діяльність. Кожну ніч його викликали до жандармерії та вимагали список партизанів. Начальник жандармерії пригрозив В.: якщо до завтра він не покладе на стіл список, то буде розстріляний.

На другий день В. приніс список, у якому було перераховано прізвища половини мешканців села. Ніколаєску не сподобалась робота свого агента. Він розумів, що в селі діє невелика група партизанів.

Жандарми випадково натрапили на склад зброї, яку збирали партизани. Це сховище знаходилось у старій занедбаній криниці. Той факт, що кілька автоматів було загорнуто у шкільні історичні та географічні карти, викликав підозру до вчителя Віктора Д'ячка. Його відразу заарештували. Також було арештовано колгоспників Петра Грицьківського, Федора Крамаренка, Дениса Лесогора, Капітона Линуленка і Серафима Відміша. їх тримали у їдальні, яку переобладнали під камеру.

Начальник жандармерії Ніколаєску не поспішав доповісти про арешти і зброю. Хотілося самому все розслідувати і зробити своєму начальнику приємний сюрприз.

Більше тижня тривали допити, але заарештовані мовчали, їх по-звірячому били, встромляли голки під нігті, затискали пальці у дверях, та нічого не допомагало. Ніколаєску інсценував арешт В. Його кинули до камери, сподіваючись, що так зрадник вдасться щось дізнатись про підпільників.

...Лютнева ніч. О четвертій годині ранку арештованих притягли з чергового допиту. У них обличчя в синцях, запалі очі, у багатьох викручено руки.

Петро Грицьківський тихим застудженим голосом запропонував дочекатися зміни охорони, а коли охоронці зайдуть до камери рахувати арештованих, напасти на них, вбити та

заволодіти зброєю. Все одно рано чи пізно ув'язнених розстріляють.

У коридорі задзеленчали ключі, заскрипіли двері, і у напівтемну кімнату зайшли два жандарми. Зібравши останні сили, Грицьківський ударом чобота в живіт звалив з ніг одного жандарма. Крамаренко вчепився в горлянку іншому, але сил не вистачило. Жандарм, поранений багнетом, прорвався до двору. Майже одночасно пролунали два постріли.

Казарма була розташована поряд з камерою. Через хвилину румуни відкрили вогонь по вікнах і дверях, закриваючи шлях до виходу. Через вікно було вбито Капітона Линуленка. У підпільників була тільки одна гвинтівка на всіх. Петро Грицьківський наказав усім лізти за ним на горище. Звідти він влучними пострілами відправив на той світ локотинента Ніколаєску і одного жандарма, поранив у груди перекладача.

Жандарми розгубились. Вбито начальника, двох солдатів та ще двох поранено. Сховавшись у доті, румуни вели безладний вогонь. Коли розвиднілось, Петро Грицьківський зробив останній постріл. Він стрибнув з даху і побіг вулицею села. У цей час коло колгоспного двору Степан Наконечний/напував молодого коня. Грицьківський вирвав у нього повід і сів верхи. Кобила крутилася на місці, вставала дибки, намагаючись скинути вершника.

А в той час поліцай П. верхи мчав до німецької колонії Нейкове, повідомити німцям про події у Балайчуку. За це він отримав від окупантів винагороду, а від радянського правосуддя — 10 років тюрми.

Німці з загону «Зельбештутц» на конях поспішили на допомогу жандармерії. З Березівки піднята за тривоги йшла 82-га поліцейська рота...

Петра Грицьківського, знесиленого від втрати крові, стягнули з горища колгоспної ферми і разом з його товаришами розстріляли на площі біля жандармерії.

Окупанти оточили село. Вранці все доросле населення зігнали на площу, де лежали розстріляні. Людей поставили на коліна. Навколо — сім чи більше кулеметів. У будинках — обшуки. Готувалась масова розправа над населенням.

Полковник поліцейської роти Окуляну був на зв'язку з Одесою. Кожні десять хвилин він доповідав вищому керівництву.

Обшуки нічого не дали. Окуляну нервувався, шмагаючи нагайкою по халяві чобота. Показуючи пальцем на трупи жандармів, люто сказав, що за це треба всіх стріляти.

Коли в останньому будинку було все переглянуто, на площу прибіг, захекавшись, один із жандармів і повідомив, що нічого не знайдено.

Окуляну наказав усім розходитись, обізвавши людей на волоччю.

Опівдні того ж дня було заарештовано Омеляна Юценка, Людвіга Григоренка, Андрія Бур'яна, Іллю Григоренка, Герасима Бабія. Вночі карателі розстріляли їх біля греблі ставка.

ПОДІЇ В БАЛАЙЧУКУ ще більше занепокоїли окупантів. Румунські жандарми і німецька комендатура вирішили об'єднати зусилля для пошуку та ліквідації підпільників.

Терміновий виклик Окуляну та Бордеяну до Одеси не обіцяв їм нічого доброго. Інтуїція підказувала: зате, що проґавили партизанів, по голівці не поглядять.

Після прибуття до Одеси цілий день просиділи у приймальні. Керівництво не поспішало їх запрошувати. Це ще більше непокоїло.

З кабінету було чути крики. Офіцери різних чинів і рангів, як очманілі, метушилися коридорами.

Нарешті дійшла черга й до «правителів» з Березівки. Коли вони зайшли до кабінету, там сиділо три генерали. Непідступні суворі обличчя бентежили погляд. Не було ніяких привітань, замість цього один з генералів запитав у Бордеяну та Окуляну, чому вони даремно їдять королівський хліб? Ті витягнулися «струнко».

Генерали говорили по черзі. Говорили різне: і нагадували про обов'язки служби, і обіцяли нагородити у випадку вдалого завершення розгрому підпільної організації, і погрожували позбавити звань та навіть судити у випадку невдачі.

Окуляну і Бордеяну стільки всього наслухалися, що аж спітніли. У кінці набралися сміливості попросити конкретної допомоги, щоб знищити партизанів.

Один з генералів пообіцяв, що допомога буде, але якщо вони не впораються знов, нехай....

В цю ж мить викликали командира загону «Мисливці за партизанами» і якогось чоловіка у цивільному. Це був надзвичайний уповноважений. Його називали Іваном Івановичем. Ці двоє, як можна було здогадатися, вже раніше отримали завдання. Їх познайомили з Окуляну і Бордеяну.

Загін «Мисливці за партизанами» складався з 25 запеклих фашистів, очолював його Теодор Михалакі. І ось цей загін пізно вночі прибув до Березівки.

Вранці всіх викликали на таємне засідання. В ньому взяли участь начальники румунських і німецьких комендатур, начальники польових жандармерій і загонів «Зельбештутц», комендатури 82-ої роти поліцаїв і загону «Мисливці за партизанами».

За столом сиділи Окуляну, Бордеяну, Аух, Михалакі. Намагаючись бути схожим на генерала з фіолетовим носом, з яким зустрічався в Одесі, Бордеяну кричав на своїх підлеглих за те, що вони напиваються, гуляють, розважаються, а наводити порядок нема кому. Все може скінчитися тим, що перестріляють, як жандармів у Балайчуку.

Учасники наради вирішили надати стану бойової готовності усім своїм силам, встановити суворий нагляд за кожним жителем, посилити обшуки, нічне патрулювання, слідкувати за військвополоненими і, головне, натрапити на слід підпільників.

Теодор Михалакі мовчав. Тільки у кінці засідання він зауважив, що без місцевих агентів ніяк не обійтись.

Загін «Мисливці за партизанами» взявся до «роботи».

Цілий тиждень начальник загону «Мисливці за партизанами» Теодор Михалакі переглядав «чорні списки», які зберігалися у Березівській жандармерії. У них були перелічені прізвища тисяч активістів. Михалакі лютував, бо прізвищ було дуже багато і виділити з них партизанів неможливо.

Надзвичайний уповноважений — «людина в цивільному» — день і ніч їздив селами району. Робив це для того, щоб знайти провокаторів і підслати їх до підпільників.

У селі Златоустове у партизанській діяльності окупанти запідозрили Володимира Вітюка. Він був офіцером, після закінчення 10 класів вступив до військового училища. Отримав звання і, звичайно, коли почалася війна, був у числі захисників Батьківщини. Потрапив у полон. Поводив себе Вітюк

у селі дуже обережно. Тому в окупантів не було доказів, що він належить до підпільної організації.

Надзвичайний уповноважений майже тиждень крутився у Златоустовому. Все винохував, прислухався, випитував. А коли повернувся до Березівки, доповів Михалакі, що почув одну цікаву історію. Володимир Вітюк деякий час залицявся до дівчини на ім'я О. Але одружився чомусь з іншою. У день його весілля О. заявила, що ніколи йому цього не пробачить.

Михалакі попросив детальніше охарактеризувати дівчину. Надзвичайний уповноважений сказав, що О. — легковажна балакунка. Освіта десять класів, комсомолка, любить гарний одяг, до того ж незаміжня. Останнє уповноважений сказав, знаючи слабкість Михалакі до жіночої статі.

Той, звісно, вирішив, що така дівчина підходить для їхньої справи і він сам займеться нею.

Через деякий час Михалакі поїхав до Златоустового. Він був молодим, гарним, елегантно вдягненим офіцером, тому відразу звернув на себе увагу. Познайомитись з О. йому не коштувало великих зусиль. Михалакі почав залицятися до О, приносив подарунки, запрошував на прогулянки у фаєтоні.

О. було зовсім не соромно, що все це бачили люди. Вона демонстративно ходила вдень вулицями під руку з румунським офіцером. Батько О. хотів провчити доньку, але мати захищала. Вона мріяла про безхмарне майбутнє доньки. Своїм сусідам хвалилася, що скоро О. і Теодор одружаться.

Поступово дівчина, засліплена увагою та подарунками гарного хлопця, стала зрадницею.

НАЧАЛЬНИК ЗАГОНУ «МИСЛИВЦІ ЗА ПАРТИЗАНАМИ» і особливо уповноважений розгорнули активну діяльність. Вночі постійно світилися вікна їх кабінетів. Одного разу Михалакі викликав до себе зрадника І. Той знов не дістав списки партизанів. Пояснив це тим, що йому не довіряють. У Михалакі після такого повідомлення навіть губи побіліли від злості та очі налилися кров'ю. Він сказав І., що вже набридло слухати одні й ті ж пояснення. Або І. дізнається про все, або буде прикрашати стовп на центральній площі. Наказав добути не тільки списки партизанів, але й адреси явочних квартир, місцезнаходження складів зброї.

Наступного дня було сплановано арешт Коваленка. Надзвичайний уповноважений за наказом Михалакі поїхав до Одеси.

Операція було продумано до дрібниць. Але в перший день ситуація ускладнилася через те, що на Колонтаївській, де мав бути Коваленко, його не знайшли. Аптекарь, через якого здійснювався зв'язок, мовчав.

І. нервувався. Увесь день він просидів у одеській сигуранці. В голові крутилися невеселі думки: мабуть Коваленко, здогадався та змінив явку. Напружуючи пам'ять, згадував усі можливі адреси. Пройшла ще одна неспокійна ніч. Обшук провели ще на трьох квартирах, але Коваленка так і не знайшли. Та ось І. згадав, що у місті мешкає сім'я колишнього голови зброжківського колгоспу «Нове життя» Костянтина Тараненка. Спливла у пам'яті і адреса: вул. Краснова.

За цією адресою і заарештували голову березівського підпілля Якова Коваленка.

За допомогою зрадників окупантам вдалося розкрити підпільну організацію. У Березівці та селах району розпочалися масові арешти.

КАМЕРИ БЕРЕЗІВСЬКОЇ ЖАНДАРМЕРІЇ ПЕРЕПОВНЕНІ. Окупанти арештовували не тільки тих, хто входив до підпільної організації, а й інших людей, за найменшою підозрою. У напівтемних, мокрих і холодних камерах знемагали сотні людей.

І вдень, і вночі гриміли важкі двері, скреготали засуви та завіси, стукали ковані чоботи чергових. Арештантів вели на допити. Туди вони ще йшли самі, а назад чергові волокли їх коридорами. Звідусюди лунав стогін, було чути крики та слова прокляття, здавалося, що мукам людей не буде кінця.

У одній камері фашисти розмістили керівників підпілля: Якова Коваленка, Василя Данілішина, Петра Турбинського. Їх по-звірячому катували, щоб отримати інформацію про товаришів-підпільників, про схованки зброї.

Охоронці у в'язниці всі були як на підбір. Більшість жандармів до цього працювали тюремниками, тому всіх арештованих вважали своїми ворогами, ставилися до них грубо і жорстоко. Арештанти кожному з жандармів давали принизливе прізвисько. Одного називали «компот», іншого «слимак»,

третього «собака». Тільки один жандарм з усієї охорони за-слуговував на те, щоб арештанти називали його власним ім'ям. Це був охоронець Михай. Коли він чергував, ув'язнені могли дозволити собі вільності, які неможливі були на змінах інших чергових: можна було голосніше поговорити, викурити цигарку і навіть вийти на зв'язок з іншими камерами. Під час обходів Михай не зазірав до камер, роблячи вигляд, що не знає про порушення дисципліни. У дні його чергування навіть рідні могли принести передачу комусь із ув'язнених.

Василь Данілішин, спостерігаючи за Михаєм, спробував якось з ним заговорити, але той не пішов на контакт.

За місяць ув'язнення Василь Данілішин мав змогу багато про що подумати. Але навіть у в'язниці не гаяв часу, навіть вірші писав.

Згадував шкільних товаришів, а найбільше — Лізу Тубичко. На шкільних вечорах і танцях, у туристичних походах вони завжди були разом.

Одного разу олівцем на коробці від цигарок Василь маював портрет Лізи. Він добре пам'ятав кожну рису її обличчя. Ось з'явилась дівоча голівка, потім — до болю знайоме обличчя, з трохи припухлими устами і великими ласкавими очима. Хвилясте, густе волосся розділене на дві рівні частини. Товста коса звисала через ліве плече на груди.

За цією справою застав Василя охоронець Михай. Данілішин не сховав малюнка. Михай, підійшовши ближче, спитав, чи це наречена Василя, та відзначив, що вона дуже гарна. Василь, підтвердивши, що це його дівчина, у свою чергу, запитав Михая, чи є у нього дівчина. Цього разу Михай розговорився. Відповів, що у нього є дружина і маленька донька. Сказав, махнувши рукою на південь, що знаходяться десь там. Потім, тяжко зітхнувши, хриплим голосом додав, що вони теж гарні.

Від спогадів по обличчю Михая пробігла радісна усмішка. Розглядаючи портрет Лізи, він продовжував посміхатися. Раптом посмішка затрималась на його губах. Одночасно питаючи і стверджуючи, він приглушено прошепотів, чи Ліза теж знаходиться тут, у в'язниці? Василь відповів, що знає про це, навіть знає номер камери, де її тримають, — 13. Михай зі співчуттям подивився на Василя і залишив його надинці з портретом.

Розмова з Михаєм відбулася вдень, а вночі Василя Данілішина викликали на допит. Він дуже добре пам'ятав, який вигляд має «кімната слідчого», як її називали німці. Насправді у цій кімнаті катували ув'язнених. Тут був для цього стіл, а поряд з ним мотузка, телефонний дріт, шомполи, гумові шлангі, голки, тощо. Увесь цей «хірургічний інструмент», як жартівливо говорили у в'язниці, кати випробували на Данілішині та інших патріотів.

Запитуючи, чи буде він говорити, слідчий пронизував Василя очима. Данілішин заперечливо похитав головою. Тілом пробіг холодок. Василь подумав про те, що зараз знову будуть знущання, але вирішив стійко це знести і подивитися, хто виграє цю битву: він чи кати. Стиснувши зуби, Василь приготувався до найгіршого. Але кати змінили тактику, побачивши, що знущаннями нічого не зможуть досягнути. Слідчий наказав привести до кімнати Р.

Василь зрозумів, що зараз буде очна ставка. І зразу до дрібниць згадав останню розмову з Р. у швейній майстерні. У її приміщенні була явочна квартира підпільників. Тоді Р. запропонував Василю, начебто для конспірації та обліку кадрів, дати список підпільників. Така пропозиція не сподобалась Данілішину і здалася підозрілою. Тому він різко відповів Р., що таких списків у нього немає.

Спогади Василя обірвав прихід зрадника Р. Хоча прийшов він під конвоєм, але був чисто одягнутий і поголений. Подивившись на Василя, швидко відвернувся, щоб не зустрітись поглядом.

Слідчий спитав Василя, загадково посміхнувшись, чи знайомий він з Р. Не сподіваючись від арештанта відповіді, звернувся з питаннями до Р. Попросив його розповісти про підпільну діяльність Василя Данілішина.

Р. розповідав про керівника підпілля заздалегідь завченими фразами, поспішаючи, не дивлячись під час розповіді ні на Василя, ні на слідчого. Закінчивши, тремтячою рукою підписав протокол і швидко залишив кімнату.

Задоволений розповіддю Р., слідчий, хитро підморгнувши, запитав у Василя, що він може на це відповідати, чи підтверджує розповідь зрадника Р. Після цього слідчий підсунув Василеві протокол.

Взявши ручку, Данілішин написав на протоколі допиту, що відхиляє свідчення платного агента жандармерії Р. Під своїми словами розгонисто розписався.

Відкриваючи камеру, Михай здивовано дивився на Василя: сьогодні він уперше повертався з допиту без сторонньої допомоги.

Залишившись сам, Василь довго не міг заснути. Перед світанком почув під дверима підозріле шарудіння. Здавалося, неначе хтось встромляв ключ у замок. Потім різко клацнув замок, і двері відчинилися. На порозі Василь побачив Михая. Той спитав, чи Василь не спить, і пошепки сказав, що треба вставати та йти за ним.

Василь почав повільно одягатися, вважаючи, що знову треба йти на допит. Коли йшли коридором, Василь навмисне голосно стукав чоботами, щоб товариші знали, що його знову повели на допит до слідчого.

Але Михай попросив Данілішина йти тихіше. Це здивувало Василя.

У коридорі напівтемрява. Полум'я єдиної лампи з часом ледь жевріє. Василь, обережно ступаючи, попрямував до виходу. Але Михай, взявши його за плече і підштовхуючи ззаду, спрямував у глухий кінець коридора. Потім прошепотів, що зараз відбудеться побачення Василя з його дівчиною Лізою.

Тільки після цього помітив Василь у кутку замотану в хустку Лізу Тубичко. У першу мить у голові замість радощів, промайнула думка, що це провокація. Але серце підказало інше. Василь кинувся до Лізи. Із глибини душі виривалися слова радості та здивування. Ліза була бліда, і великі сльозинки, капаючи з очей, залишали слід на її щоках. Василь обійняв дівчину. Вона, притулившись до його грудей, швидко шепотіла, що І. та Р. — зрадники. К. і М. — боягузи. Самі призналися у цьому. Але наші дівчата поведуться мужньо. Від хвилювання Ліза тремтіла усім тілом. Василь навіть відчував, як б'ється її серце. Йому стало дуже жаль дівчину, збирався чимось втішити, підібрати лагідні слова. Але нічого не виходило, усі слова десь поділися, мову неначе відібрало.

Ліза вкотре запитала Василя, що ж їм робити далі. Нарешті, подолавши заціпеніння, Василь відповів, що з ворогами треба боротися до останнього подиху, не дивлячись на

те, що вони останнім часом украй оскаженіли. Тільки люди з мужніми серцями отримують перемогу. Нехай вороги розстріляють усіх заарештованих, але справу, за яку боряться сотні тисяч, не вбити.

Потім поговорили про особисте. Ліза спитала Василя, чи дуже тяжко йому доводиться на допитах, чи Василь у камері один. Але він відповів, навіть не замислюючись, що у камері їх двоє. Коли Ліза здивовано запитала, кого ще тримають у його камері, Василь схвильовано відповів, що знаходиться удвох з нею. Після цих слів з його вуст раптом злетіло свідчення у коханні. У цю мить Василь зрозумів, що почуття до Лізи давно жило у його серці.

Слова кохання пролунали несподівано і для Лізи. Вона відповіла йому тим самим. Василь притис Лізу до серця і поцілував. Зараз вони не боялися нічого. Для них не існували ні гітлерівці, ні в'язниця, ні допити. Вони були удвох у цілому світі.

Наче перебуваючи увісні, почули, як прийшов Михайл. Охоронець прийшов, щоб припинити їхнє перше побачення, яке відбулося тільки завдяки йому. Василь та Ліза, сп'янілі від щастя, розійшлися по камерах.

РИБНИЦЬКУ В'ЯЗНИЦЮ У НАРОДІ НАЗИВАЛИ КАТОРЖНОЮ, заарештованих — «вічними». Триповерхова споруда була заповнена людьми. У камерах вистачало місця тільки для того, щоб сидіти. Арештовані вимушені були спати по черзі. У приміщенні взимку не було опалення. Ув'язненим на день видавали по 100 грамів кукурудзяного хліба та літр води.

До цієї в'язниці привезли й підпільників з Березівки: Петра Безродного, Анатолія Балана, Степана Грицака та інших. Загальна кількість арештованих підпільників з Березівки складала більш ніж 50 осіб. Румунська королева Олена пожаліла їх, і, замість розстрілу, їм було присуджено довічне ув'язнення.

Арештовані жили за своїм розпорядком, який допомагав їм триматися усім разом, виручати один одного, підтримувати слабких. У камерах було обрано старост, чергових. Ув'язнені ділилися між собою харчами, які приносили родичі. Більша їх частина розподілялася між хворими та слабкими. За допомогою таємної абетки арештовані з однієї камери

спілкувалися з іншими. Також це відбувалося за допомогою охоронців, серед яких були і «добрі» люди, що за гроші чи пляшку самогону виконували окремі прохання арештованих і передавали на волю листи.

У кожній камері були хворі, які потребували медичної допомоги. Але їх ніхто не лікував. Тоді патріоти оголосили голодування. Адміністрації довелося поступитися: хворих розмістили у тюремній лікарні.

...Йшов 1943 рік. Одного дня, коли у рибницькій церкві ударили в дзвони, які сповістили про закінчення вранішньої молитви, з вікон в'язниці полилися слова патріотичних пісень. Ув'язнені довго готувалися до цього дня: агітатори проводили бесіди, передавали слова пісень з камери до камери. І ось уся в'язниця заспівала. Березівські підпільники займали камеру №17 на першому поверсі. Старостою у них був Петро Никифорович Безродний. Енергійний, завжди у настрої, він був душею колективу. Коли Безродному у румунському військово-польовому суді оголосили про те, що він засуджений на вічну каторгу за участь у підпільній організації, він посміхнувся. Суддя запитав його, чому він радіє? Безродний відповів, що зовсім не радіє, а посміхається тому, що такий веселий вродився.

17-а камера завжди знала про всі події, що відбувалися у в'язниці, і постійно брала у них участь. Березівські підпільники теж співали патріотичних пісень. Безродний виступав у ролі диригента, стоячи спиною до дверей. Раптом відчув, що його обливають холодною водою. Озирнувшись, він побачив, що ллється вода з пожежного шланга, встромленого у двірне вічко. Безродний швидко зігнув шланг, притиснувши його кінець до дверей. Завдяки швидким діям старости, вода перестала литися і пісня продовжувалася. Але окупанти не залишили цей вчинок без уваги. Петру довелося просидіти 10 діб у карцері.

БУЛА ВЕСНА 1944 РОКУ. Гітлерівська армія відкочувалася на захід під потужними ударами нашої армії. Вечорами було чути артилерійську канонаду. Арештантський телеграф передавав, що наближається час звільнення.

На початку березня румуни передали в'язницю німцям. Режим став іще жорстокішим. Траплялися випадки розстрілів

арештантів прямо у камерах. А 19 березня до в'язниці увірвалися п'яні есесівці. Вони почали розправу над жінками, які знаходились на третьому поверсі. Звідусіль було чути кулеметні черги. Потім кати добралися й до другого поверху. Вони розстрілювали патріотів без будь-якого суду. Треба було якось зупинити це злочинство. Петро Безродний почав стукати у двері і кричати, щоб усі вибивали двері та били окупантів. У камерах загрюкали. Німці припинили розстріл. Але через хвилину вони почали ще більше лютувати. Після закінчення кривавої розправи фашисти понаносили до камер соломи, накрили нею трупи розстріляних та облили бензином. А вночі в'язницю підпалили і підірвали. Анатолій Балан і Степан Грицак дивом залишились живі.

Анатолій згадує, як заgrimів тяжкий засув і відчинились двері камери. П'яні фашисти увірвалися і почали примушувати всіх ставати на коліна. Потім пролунали постріли. Куля обпекла Анатолію голову, кров залила обличчя. Він впав на цементну підлогу, а зверху навалилися товариші, теж скошені кулеметними чергами. Під вечір постріли у в'язниці припинилися. Анатолій не втратив свідомості. Увесь цей час лежав, не поворохнувшись, затиснутий з усіх боків трупами. Після настання темряви, вибрався у двір в'язниці, підняв люк вигрібної ями туалету і там заховався.

На третій день німці залишили в'язницю. Анатолій вивоз з ями і дістався будинку Ганни Морозової. Вона надала йому медичну допомогу і захувала. Це був день, коли до приходу Радянської Армії залишалося 12 діб. Через деякий час після звільнення Березівського району Анатолій, як колишній в'язень рибницької тюрми, працював у складі державної комісії, що займалася розслідуванням фашистських злочинів, воював на фронті був нагороджений. Після війни Анатолій Балан працював шофером у радгоспі ім.17-ї Партконференції в с. Червоноармійському.

Свідком ще страшнішої картини став Степан Грицак, тяжко поранений та обгорілий під час пожежі. Йому вже не довелося жити і працювати у мирний час. Після всього пережитого, здоров'я похитнулося, і у 1945 році Степана Грицака не стало.

...Коли він прийшов до тям після розстрілу, то відчув біль у грудях. Кулі наскрізь пронизали його, про допомогу годі

було й думати. Порвавши сорочку, перев'язав рани. Від сильного болю втратив свідомість. Скільки це продовжувалось, Степан не пам'ятає. Відкривши очі, зразу почув чийсь стогін. Побачив у калюжі крові Петра Безродного. Губи у нього тремтіли. Степан тихенько спитав, чи живий він. Відкривши очі, Безродний глянув на Степана, хотів щось сказати, та з вуст, замість слів, злітав тільки шепіт. Зібравши останні сили, Степан підповз до нього і нарешті з великими зусиллями розібрав слова. Петро Безродний просив передати синам, якщо Степан залишиться живий, щоб помстилися за свого батька і усіх загиблих. Життя залишало його. Ще хвилина і Петро стих назавжди...

У коридорі лунали важкі кроки. Степан закрити очі і затамував подих. Відчув, як на тіло впала солома. Камера наповнювалася запахом бензину.

Вночі в'язницю підпалили. Дим наповнив коридори і камери. Зрідка лунали крики поранених. То в одному місці, то в іншому чути було постріли. Це фашисти добивали тих, хто вивозив у двір.

Впав третій поверх. Язика полум'я дійшли і до першого поверху. У камері загорілась солома. Степан забився у куток гццзалізне ліжко. Задихався від диму, одяг почав горіти. Знявши його, залишився у білизні. Не вистачало повітря. Степан піднявся, став на ліжко, схопився руками за ґрати і жадібно хапав повітря. Його, мабуть, помітили, бо над головою засвістіли кулі. До камери влетіла граната. П'ять осколків уп'ялися в тіло, і Степан знову втратив свідомість. Коли прийшов до тями — на ньому горіла сорочка. Швидко зірвавши, намочив її у калюжі крові і приклав до рота. Дихати стало легше.

Наближався світанок. В'язниця горіла, як великий смолокип. Степан вирішив спробувати врятуватися. Повзучи, почав пробиратися до виходу. На голе тіло весь час падало розпечене каміння, шматки цегли, обпікаючи руки та ноги. Але сил все ж таки вистачило вибратися з в'язниці. У пам'яті тільки залишився спогад про те, як заповзав у перший двір, що знаходився біля в'язниці, а далі все пливло, як у тумані: навколо нього поралась якась бабуся, жінка-лікар робила перев'язку ран. Завдяки їм Степан вижив.

У ту ніч гітлерівські кати знищили у рибницькій в'язниці близько тисячі радянських патріотів.

ЛІНІЯ ФРОНТУ З КОЖНИМ ДНЕМ наближалась до Березівського району. Час від часу було чути гарматні постріли.

Березівка — кінцевий оборонний пункт окупантів на Одеському напрямку. Тут німці з усіх сил намагалися закріпитися, щоб хоч трохи стримати наступ Червоної армії.

10 березня. Кінно-механізована група військ генерала-лейтенанта Плієва звільнила станцію Колосівка, село (Вормус) Виноградне і центральну садибу радгоспу ім. 17-ї Партконференції. 31 березня наша кавалерія, танкові та стрілецькі частини рушили на Березівку. Німці зайняли оборону біля доріг, та довго не втрималися, втративши багато людей і техніки. Шлях до Одеси для нашої армії було відкрито.

1 квітня у повідомленні Радінформбюро говорилося про звільнення Березівки. Було названо такі події: на Одеському напрямку війська захопили районний центр Одеської області, місто і велику залізничну станцію Березівка, а також звільнили більш як 160 населених пунктів, серед яких села: Заводівка, Вормус (Виноградне), Основа, Ряснопіль, Калаглія (залізничний роз'їзд).

Війська підбили і знищили 29 німецьких танків, у повітряних боях і вогнем зенітної артилерії збито 35 літаків противника.

Відступаючи, фашисти колонами гнали на захід наших співвітчизників. Люди ховалися у погрібах, на горищах, в ярах. Зрадники, лякаючись гніву народу, тікали разом з німцями. Загін «Зельбестшутц», який було сформовано з місцевих німців, став частиною регулярної німецької армії.

Відбірні загони фашистських молодиків намагалися спустошити нашу землю. Спеціальним плугом, що чіплявся до потягу, вони руйнували полотно залізничних доріг. Кати підривали школи, лікарні, клуби.

Коли довелося тікати з Березівки, у Михалакі виникла ще одна проблема: як вивезти награване добро. Він вже не був схожий на того офіцера, гарного і стрункого, яким вперше побачили його мешканці Березівського району. Тепер він нагадував бездомного волоцюгу — неголений, без погонів, з мішками під очима. Насуплений вираз обличчя надавав йому бандитського вигляду.

О. просила, щоб узяв її з собою, але Михалакі відповів крізь зуби, що їй там, куди він їде, нема чого робити. Коханка зауважила, що, залишившись, має всі перспективи потрапити до в'язниці. На що її коханий саркастично сказав, що сидіти краще, ніж висіти. На цьому і попрощалися.

О. не довго залишалася на Березівщині. Через деякий час і вона опинилася у антонесівському обозі. Вона тікала, злякавшись народного суду. Що їй залишалося робити? Теодор Михалакі кинув її напризволяще. О. сподівалася, що загубиться десь серед людей на чужині.

Весна 1946 року. Офіцер Червоної армії В.Я. Вітюк був направлений у відрядження до румунського міста Бузео. Там він випадково зустрів О. Вона йшла, прогулюючись з сержантом танкових військ. Вітюк знав про злочинства О. з листів своїх земляків. Він зупинив її, але вона рішуче відмовлялася від того, що знає Вітюка. Стверджувала, що народилася у Бесарабії, працює друкаркою у військовій частині. Але хвилювання видало її. Руки тремтіли, обличчя перекошилося. Сержант, що мовчки спостерігав за цією сценою, допоміг Вітюку доставити О. до особливого відділу. Зрадницю було засуджено на 15 років позбавлення волі.

Не минув покарання й інший зрадник — І. Через його діяльність загинули десятки громадян Березівського району. Він не встиг втекти зі своїми господарями, його було заарештовано у перший же день звільнення Березівки.

Після закінчення слідства І. відправили до села Сталіне (колишнє Катаржине), де знаходився особливий відділ військового трибуналу. Та по дорозі йому вдалося втекти від конвою.

Десять років прожив І. під чужим прізвиськом. Зв'язавшись з крадіями, він зробив собі документи на ім'я свого земляка Якова Линкевича, який народився у 1905 році і мешкав у Зброжківці. І. колись працював разом з ним на залізниці.

Але крадіям разом з І. не пощастило — вони потрапили на лаву підсудних. Так сталося, що вирок суду І. відбував там, де перебував справжній Яків Линкевич, якого було засуджено за мародерство під час розстрілів єврейського населення. «Близнюками» зацікавилось керівництво закладу. Незабаром обидва стояли перед прокурором.

Коли той запитав, хто з них справжній Яків Линкевич, І. признався, що не він. Зрадника викрили. Його відправили до Одеси і судили.

...Листопад 1949 року. За великим столом сидять члени військового трибуналу. Підполковник юстиції Боевичев — голова трибуналу. Разом з засідателями — старшим лейтенантом Фельдманом і лейтенантом Шкаровим — він розглядає у відкритому засіданні справу про злочиння румунських поліцаїв.

Приміщення суду переповнене березівчанами. Батьки і рідні замордованих і ростріляних підпільників прийшли подивитися, як будуть судити фашистів, які вбивали їх синів і доньок, батьків і братів.

Нарешті конвоїри ввели підсудних. Їх було дев'ятеро. Вони заходили до приміщення, низько схиливши голови, боячись людям в очі дивитися.

Присутні впізнали тих, хто зайшов. Ось Теодор Михалакі — начальник загону, Гелуца Баубатрія, Михай Алекса, Петру Штефаною — жандарми, які під час тимчасової окупації встановлювали «новий порядок». Саме вони були в числі тих катів, що знущалися над підпільниками у стінах в'язниці, а потім розстрілювали патріотів.

Один за одним свідки розповідали суду про все, що скоїли підсудні. Поставала жахлива картина масових вбивств, мордування людей.

Марія Криштан і Федора Коржова розповідали зі сльозами на очах, як Теодор Михалакі та Михай Алекса з жандармами арештували їх чоловіків, а потім розстріляли їх. Цього їм здалося мало, тому вони іще й забрали у вдів майно, а їх самих жорстоко побили.

Дмитро Гончаренко, якому вдалося втекти під час розстрілу, розповів про злочинства кожного підсудного: І. Б. брав участь у арештах, Н. З. отримував задоволення, зв'язуючи громадян, І. К. возив автівкою людей на розстріл. Катами з великим досвідом зарекомендували себе В. Г. та І. Бордеяну.

Також знайшлися свідки, які бачили жахливу картину допитів і вбивства біля роз'їзду Калаглія — Василя Данілішина, Лізи Тубичко, Ганни Кузьминої, Олександра Докієнка, Інни Осадченко ті інших. Всього там загинуло 43 підпільники.

Тиждень тривав судовий процес. Кожен день виступали все нові і нові свідки. З кожною розповіддю про злочини румунської військової жандармерії по залу пробігала хвиля обурення. Свідок Юрій Погрібняк звернувся до арештантів з проханням підняти голови і подивитися в очі тим людям, над якими вони знущалися. Самого Погрібняка та його сина жорстоко побили за те, що вони були активістами.

У злочинців не було слів для виправдання. Коли голова трибуналу надав їм слово, кати визнали свою провину і попросили помилування.

Голова урочисто оголосив вирок: іменем Союзу Радянських Соціалістичних Республік фашистів Михалакі, Баубатрію, Алексу, Бурлуя, Ромедію, Замерлу, Ганца, Борделяну і Штефаною засуджено до 25 років позбавлення волі.

У 1959 році було засуджено карателів з загону «Зельбештутца» Брудермана, Цимермана, Буркгардта, Шмирера, Брукмаєра, Горота та інших. Судовий процес відбувався в Одесі.

Коли наша армія наближалася до Березівського району, загони «Зельбештутц» виїхали до Польщі та Німеччині. Там усі потрапили на службу до військ СС. Їх було направлено до Югославії, Франції, Голландії та інших країн для боротьби з партизанами.

У процесі слідства з'ясувалося, що зрадники Батьківщини були ще більш жорстокими, ніж гітлерівці. Викриті за допомогою доказів і багатьох свідків, вони розповідали на суді, як розстрілювали невинних людей, як намагалися приховати свої криваві злочини. На лаві підсудних вони просили помилування, але одержали справедливую кару.

Вітчизна високо оцінила самовіддану боротьбу підпільників і партизанів: 43-х березівчан посмертно нагороджено медалями «Партизан Великої Вітчизняної війни».

У Березівському районі шанують пам'ять своїх земляків-патріотів. Їх останки з ярів та балок перенесені та поховані у братських могилах на площах, у парках та скверах разом з воїнами діючої армії, котрі загинули у боях за звільнення Березівки у 1944 році.

Березівську районну бібліотеку 32 роки очолює Кулініч Ліля Василівна. На її пам'яті різні події районного значення. Але особливу увагу приділяє вона вивченню міста і району. Завдяки її вмінню згуртувати колектив, темі збереження історичної пам'яті в районі було присвячено багато постійно діючих виставок. Березівчанам пощастило, що Ліля Василівна така ініціативна і відповідальна. Завдяки їй, в березівській бібліотеці зберігся створений нею журнал вирізок з газет «Березівське підпілля» з публікаціями дослідника В. Єгорова. Ці матеріали лягли в основу розповіді, яку пропонуємо.

На жаль, вони не мають хронологічного завершення, та все ж допомагають краще зрозуміти події на Березівщині періоду німецько-румунської окупації.

Березівське підпілля

Б ОРОДАТЕ ОБЛИЧЧЯ ЯКОВА КОВАЛЕНКА раз по раз з'являлося у щілинах зруйнованого снарядом самотнього будиночка, котрий стоїть на околиці Михайло-Олександрівки. Яків напружено чекав, поки сонце сховається за горизонтом.

До серпня 1941 року Яків Кирилович працював завідувачим райземвідділом Березівського району, був заступником голови виконкому районної ради депутатів трудящих. Війна, яка розпочалася напередодні жнив, застала його у полі.

На початку серпня Коваленка викликали до району. Там йому запропонували залишитись у ворожому тилу для організації підпільної та партизанської боротьби.

— Згода?

Яків Кирилович відповів ствердо. Йому повідомили, що залишається він не один, буде іще декілька десятків активістів.

Підпільників збиралися забезпечити всіма необхідними засобами, конспіративними квартирами та зброєю. Однак події на фронті склалися так, що виконати обіцянки не встигли.

Вранці 10 серпня Яків прокинувся від гуркоту артилерійських гармат і тріску кулеметів. Він швидко схопився, одягнувся і — прожогом на вулицю.

На північ і захід від Березівки палахкотіли пожежі, пахло згарищем і пороховим димом. Через село на Миколаїв безперервним потоком сунули військові машини й підводи, навантажені снарядами, майном та пораненими червоноармійцями.

Коваленко подався до райкому партії. Нікого. Тільки в грубці дотлівали якісь папери.

— Якове Кириловичу! Що ви тут робите? — у дверях кімнати партійного обліку стояв інструктор райкому Володя Халуїмов.

Інвалідність не дозволила йому піти в діючу армію, і він попросив залишити його районі для підпільної роботи.

— Які перший поставив перед підпільниками завдання?

— Вам же казали, що мусите залишитися...

— А де ж залишатися? Вдома, чи що, сидіти? Нас же з тобою тут, та й не тільки тут, а в будь-якому селі, майже кожен знає. Як виявиться в районі бодай один зрадник, то висіти нам на стовпі.

— Певно, що так. Що ж ви пропонуєте? Відійти з військами?

— Ні. Я пропоную податись на Тилігуло-Березанку. Маю там знайомого чоловіка. Село не нашого району, нас там ніхто не знає. Зважаючи на обстановку, почнемо діяти.

Від Березівки до Тилігуло-Березанки по прямій не більше як 50 кілометрів. Але цей шлях для Коваленка й Халуїмова виявився занадто довгим. Біля Комісарівки їх наздогнали німецькі танки з десантом автоматників. Коваленко й Халуїмов потрапили до колони військовополонених, яку фашисти погнали на північний захід.

П'ять днів йшли вони, голодні, під серпневим сонцем до радгоспу «Богданівка» Доманівського району. Тут, за півкілометра від села, на території свинарника, фашисти розбили величезний табір смерті. В задушних, пропахлих гноем приміщеннях сиділи тисячі приречених на загибель радянських людей.

Якось у неділю до дроту підійшли двоє босоногих підлітків. Вони перекинули в'язням десятків зо два варених картоплин і буханець хліба. Коваленко цього дня був відповідальним за прийом і розподіл подавань. Йому дозволялося виходити з приміщення. Підбираючи картоплю, він непомітно для вартових кивнув хлопцям на колючий дріт і схрестив вказівні пальці. Наступного дня хлопці знову з'явилися біля табору. В перекинутому ними хлібі Коваленко знайшов гострозубці.

Бажаючи тікати з табору знайшлося багато, але не всі мали для цього сили.

Ніч видалася темна. Дощило. Коваленко підповз до дроту, притиснувся до стовпа, завмер. Прислухався — ніде ні звуку, тільки у Богданівці валував якийсь собака.

Раптом щось клацнуло, і досить далеко від Якова в небо злетіла світла цяточка. Коваленко обхопив стовп, зрісся

з ним. Ракета яскраво освітила місцевість. Яків почав лічити. Йому треба було знати, через скільки хвилин з'явиться друга, третя. Невдовзі він переконався, що ракетник освітлює місцевість суворо за графіком. «Маю п'ять хвилин». Коваленко швидко заходився різати дріт.

Втікачі розсипались на різні боки. Так було легше уникнути погоні. Яків і Володимир путівцями й лісовими смугами попрямували до Одеси. Вони сподівалися встановити зв'язок з підпільниками міста і включитись у боротьбу з окупантами. Йшли тільки вночі. У села не заходили.

Ось і невеличка річка Тилігул. На північний захід — Петрівка, на південний схід — Михайло-Олександрівка Березівського району. Місцевість знайома, сходжена вздовж і впоперек.

— Маю пропозицію — забігти у Михайло-Олександрівку до родичів, — сказав Володимир. — Треба з'ясувати обстановку на селі і в районі. Піду один.

Більш як дві години чекав Коваленко Халуїмова, а коли зачув кроки, навіть здригнувся.

— Довгенько ж ти, Володю, гостював, — докорив Яків Халуїмову.

— Нічого не поробиш. Схованку підшукував. До Одеси нам не дістатися. Вона відрізана фронтовою лінією. Іншого виходу у нас нема.

Халуїмов розповів про підвал під самотньою глинобитною хатиною, що стоїть коло річки. Важко в селі уникнути цікавих очей і дітлашні, яка вдень і вночі шастає по всіх кутках. Але іншого виходу дійсно нема.

Підпільники оселилися у підвалі. Невдовзі Халуїмов організував зустріч Коваленка з Антоном Сухоносом. Яків дав Антонові завдання пробратись у Березівку, виявити активістів, що залишилися там.

Коваленко й Халуїмов виходили з підвалу і поверталися назад тільки під покривом темноти. До потрібних людей діставалися садами та городами.

Вийшов Володя вночі у село і 17 жовтня 1941 року, але назад не повернувся.

Яків нервував. Протягом дня він кілька разів виглядав з нори, яка правила підпільникам за вихід на поверхню, але

Халуїмов не з'являвся. Тепер вся надія була на наступну ніч. Коваленко нетерпляче чекав її настання.

Володимир повернувся не сам. За кілька кроків сопів ще чоловік. Яків впізнав у ньому Антона Сухоноса.

— Ходімо в чагарник, погомонимо на свіжому повітрі, — запропонував Халуїмов.

— Чого це ти, Володю, так посміливішав? Чи не повизди-хали, часом, усі жандарми? — пожартував Яків.

— Жандармам зараз не до нас. Вони другий день пиячать з приводу окупації Одеси, — з гіркотою сказав Володя.

— Був я вчора у Березівці, — почав Сухоніс. — Виконував ваше доручення. Надійні люди є. З деякими я обережно поговорив. У суботу ввечері можете йти на явку, — інформував Сухоніс.

— Що ж, піду. Ну, а ти, Володю, де цілу добу пропадав?

— До Заводівки ходив. Зустрівся з одним хорошим чоловіком і домовився про роботу. Доручив я йому згуртувати навколо себе надійних людей і розпочати роботу серед населення.

— Чого ж ти мені не сказав, що до Заводівки підеш! — докорив Яків. — Я б тебе менше чекав, а то аж весь тютюн випалив. Давайте-но на найближчий час сплануємо свою роботу. Ти, Володю, створюватимеш групи в Заводівці та Михайло-Олександрівці, я піду в Березівку, а тобі, Антоне, необхідно дістатися в Одесу й спробувати зв'язатися з підпільниками. Зустрічатися будемо тут. Про свої прізвища забудемо. Залишимо тільки імена.

— Ми вас, Якове Кириловичу, будемо звати дядьком Яшею, — сказав Халуїмов.

С ТЕП ОГОРНУЛИ СУТІНКИ. Спалахнула перша зірка. До західної околиці Березівки підійшли двоє: худорлявий бородатий дід у чорних окулярах і меткий чубатий підліток, одягнений в довгу жіночу кофту.

— Дідуню, військовий обоз суне, давайте-но ліворуч, — запропонував підліток.

— Давай, давай, синку, повертай.

Старий і підліток пропустили обоз, пройшли кілька кварталів центральною вулицею і, звернувши в провулок, зупинились біля невеликої приземкуватої хати. Постукали.

В сінях почулися кроки і дужий бас спитав:

— Кого треба?

— Чи не пустите ночувати сліпого? — на питання питанням відповів дід.

— Зараз, — господар клацнув клямкою і відчинив двері. — А хлопчина ж зрячий? — поставив він дивне питання.

— Не в курсі, — загадково відповів старий.

— Тоді ви, дідусю, заходьте в хату, а тобі, хлопче, доведеться ночувати на кухні, — господар узяв поводиря за руку і повів у невеличке підсобне приміщення, розташоване між сіннями і хлівом. — Мати, приймай гостя, — сказав він високої ставній жінці, котра поралась біля печі. — Нагодуй його і поклади спати.

В хаті горіла гасова лампа, було чисто й затишно. Пахло гарбузом і стиглими яблуками. Старий приставив ціпок до одвірка, скинув чорні окуляри й сів до великого круглого столу.

Господар повернувся з кухні, зачинив двері і, увійшовши в кімнату, подивився на гостя.

— Якове Кириловичу! Та невже це ви? — вражено прошепотів він.

— Я самий, Дем'яне Михайловичу, — підвівшись з-за столу і обнімаючи господаря, сказав Коваленко.

— Зустрів би вас на дорозі, та ще в цих окулярах — ні за що не впізнав би. Антон натякнув мені, що прийде важна людина, а хто — не сказав. Сліпий, каже, прийде ночувати, так пусти його. І пароль дав. Схудли й постарішали ви...

— Дарма, Дем'яне Михайловичу, війна закінчиться, поглядшаєм і погарнішаємо. А поки що боротися за це треба. Чи маеш ти на прикметі таких, кому можна довіряти, як самому собі?

— Є бойові хлопці. Дехто вам відомий. Ну ось хоч би Петько Турбінський. Серйозний хлопець. Велику вагу серед молодняка має. Відчуваю я, що вони вже щось роблять. Боюсь тільки, аби дров не наламали.

— Це той, що старшим механіком в МТС працював?

— Він самий.

— З цим я хотів би особисто поговорити.

— Що ж, живе недалеко, можу сходити. А тут моя господиня вас погодує.

— Не заперечую. Але ви їй не кажіть про мене.

Хвилини за п'ять після того, як пішов господар, до кімнати увійшла жінка.

— Здрастуйте, дідуню! — вона поставила на стіл пательню з смаженою картоплею і поклала шматочок хліба. — Їжте.

У цей час попід вікнами загавкав собака.

— Агов, Михайловичу, відчиняй!

— Поліцай, — прошепотіла господиня. — Якове Кириловичу, чи маєте ви при собі хоч якісь документи? — тихо спитала вона здивованого Коваленка: як тільки вона впізнала?..

— Не хвилюйтеся. Хай заходить, — відповів.

У хату ввалився високий, дужий чолов'яга. Він підійшов до столу і загукав:

— Встати! Порядку не знаєш!

— Пане Вітке, не чіпайте його. Він сліпий, — втрутилась господиня.

— Сліпий? Який сліпий? Ану, документи!

Яків витягнув з кишені десь роздобутий Халуїмовим паспорт на ім'я Якова Петровича Бублика і поклав його на стіл.

— Буб-лик, — по складах прочитав поліцай. — Ха-ха-ха! Безглузде прізвище!

— Пане Вітке, — знову втрутилась господиня, — випийте. Вона добула з шафи пляшку самогону, налила повну

склянку й подала поліцаю. Той кинув на стіл паспорт, перехрестився й вихилив її до самого дна.

— Будь здорова, господине, — перевіривши дух, пробурчав поліцай собі під ніс і рушив до виходу. Але, дійшовши до дверей, зупинився:

— Мало не забув! Передай Михайловичу, щоб завтра з'явився до примаря.

Невдовзі в хату зайшов високий стрункий молодий чоловік років двадцяти семи. Уважно подивився на Коваленка.

— Здрастуйте, Якове Кириловичу, — сказав він, простягаючи руку Коваленкові.

— Тобі Криштан про мене сказав, чи сам впізнав? — запитав Яків.

— Впізнав.

— Отож з'являтися мені в такому вигляді у Березівці не можна?

Коваленко засмутився.

— А де господар!

— Біля ганку залишився. Поліцай тут чогось блукає, вирішив подивитися, чи не стежить.

Коваленко розповів хлопцеві про візит «пана Вітке». Поміялися.

— Гаразд. Дідько з ним, з оцим гадом. Давай краще поговоримо про діло. Ти, звичайно, розумієш, що я прийшов сюди не заради знайомства з поліцаєм.

— А ми давно вже чекаємо на вас, — посміхнувшись сказав Турбінський.

— Чекати мене ви не могли.

— Не особисто вас, а когось з керівництва району.

Петя Турбінський розповів Коваленкові про те, що окупанти створили Березівський повіт на чолі з префектом полковником Леонідом Поппом і районну претуру, яку очолює претор Костянтин Серпулець. В селах хазяйнують примарі й жандармські пости. Землю обіцяли розділити між селянами, але ходять чутки, що цього не буде, а залишаться великі господарства, очолювані відданими окупантам людьми. Ці господарства триматимуться на примусовій праці й палочній дисципліні. Всі школи зачинені. Їхні приміщення зайняли префектура, претура, жандармський легіон, штаб і частини румунської піхотної дивізії.

Петя говорив, що робітники радгоспів, колгоспники, інтелігенція ненавидять окупантів, молодь збирає на полях боїв зброю і боєприпаси, і все це ховає в потаємних складах.

— Тебе, як колишнього комсомольця, не турбують? — спитав Коваленко.

— Викликали. Сказав, що мене з комсомолу виключили. У хату повернувся господар. Він був збуджений, очі йому палали.

— Вибачайте, Якове Кириловичу, — сказав він, — затримався з цим гадом. Піде, думаю, з п'яних очей до жандармів і рознесе, що бачив сліпого. Від нього можна чекати. А там же не всі такі бовдури, як він. Та, видно, його добряче розібрало. Подався спати.

Закурили.

— Отож давайте домовимося, — почав Коваленко.— Я пропоную створити в Березівці підпільну групу.

— Може, організацію? — запропонував Турбінський.

— Ні, спочатку треба створити сільські підпільні групи, а потім об'єднати їх в районну організацію, — пояснив Яків.

— На кого ж покладемо роль головного організатора?

— Я гадаю, організатором слід призначити Петра, — сказав господар. — Він — людина освічена, добре розбирається в обстановці, хлопці його поважають. Крім того, Петро має і більше можливостей керувати цією справою. Він все-таки великий спеціаліст по машинах, з ним і власті рахуються. Треба йому кудись поїхати у справах підпілля, він може взяти в претора перепустку для поїздки на своїй службі.

Яків Кирилович порадив організаторам перш за все підібрати надійних людей. Прийняти у них клятву на вірність Батьківщині, додержання таємниці і правил конспірації. Попередив їх про пильність і накреслив найближчі завдання підпільної групи. Підпільники Березівки мушили вміло викривати брехливу фашистську пропаганду, роз'яснювати населенню дійсне становище на фронтах, зривати заходи окупаційної влади, перешкоджати вивезенню продовольства, добувати зброю і боеприпаси. Пізніше збиралися вирушити в ліси Прибужжя і почати партизанські дії по тилах і комунікаціях ворожих військ.

Обговорюючи найближчі завдання, організатори підпілля відразу ж наразились на великі перепони й труднощі. Вони не мали радіоприймача, аби приймати зведення Радінформбюро та інші московські передачі, не мали ні машинки, ні шрифту для розмноження листівок. Але сміливий і вольовий хлопець Петя Турбінський не занепадав духом. Він запевнив Коваленка, що його бойові друзі все це придбають.

В БЕРЕЗІВЦІ ДО ЛІТА 1942 РОКУ вже діяла численна і міцно згуртована підпільна група, очолювана Петром Турбінським. Підпільники роздобули радіоприймач «Колхозник», приймали, розмножували й розповсюджували серед населення та військовополонених зведення Радінформбюро та інші повідомлення московських радіостанцій.

Мати Петі Турбінського — Антоніна Андропівна Турбінська — у 1944 році повідомила обласному партійному архіву, що її син писав листівки вдома, потім передруковував їх на квартирі Ганни Іллівни Осадченко: «А я їх передавала підпільникам».

Відомо також, що підпільниця комсомолка Ліза Тубичко зберігала у себе вдома друкарський шрифт, який група використовувала для розмноження зведень Радінформбюро і закликів підпільників.

У цей час Берегівська підпільна група вже мала зброю і боєприпаси. Вони зберігалися у дворі березівської школи №2, у городі Олександра Докієнка. Крім того, на горі було закопано 2 станкові кулемети, 11 гвинтівок, 4 ящики патронів і 18 гранат.

Керівник підпільної групи Петя Турбінський не знав спокою ні вдень, ні вночі. Він зустрічався з підпільниками, давав їм завдання, перевіряв стан зброї і надійність її зберігання, писав листівки, організував розмноження й розповсюдження зведень Радінформбюро, залучав до своїх лав патріотів.

Теплого червневого дня 1942 року Петро вирушив у поле. Йому хотілося глянути на стан ярових. Він був незадоволений, бо, назважаючи на агітацію підпільників, все-таки не вдалося зірвати весняної сівби. Погрозами і побоями окупанти примусили селян вийти на польові роботи. Тепер вся надія була на поганий догляд за посівами і несвоєчасні жнива.

Минуло сім місяців відтоді, як Коваленко доручив йому й Криштанові організувати підпільну групу. Підпільна група не дрімала. Кожен успіх Червоної армії їй став широко відомим. Група швидко зростала. Це дало змогу створити підпільні ланки на електростанції, елеваторі і в претурі. Було також організовано комсомольсько-молодіжну групу, яку очолили бойові комсомольці Віктор Киреев і Віталій Лупанов. Першого травня у Березівському лісі відбулася нарада підпільного активу, яка доручила Туринському й Криштану підібрати керівників підпілля в інших селах району та посилити роботу по озброєнню підпільників, з тим щоб створити великий партизанський загін і могутнім ударом розтрощити штаби й склади окупантів.

Активісти багатьох сіл району, за дорученням Коваленка і Халуїмова, а також з власної ініціативи, вже згуртували навколо себе радянських патріотів і організували підпільні групи. Так, Євген Мотинга створив підпільну групу в селі Балайчук, до якої увійшов партизан громадянської війни, колишній голова села Петро Грицьківський, головний бухгалтер райспоживспілки Сергій Відмиш, Федір Крамаренко, учитель

Віктор Д'ячок та інші. Санік Мірошников створив підпільну групу в селі Златоустове. Лейтенант Червоної армії Марко Майборода, який втік з фашистського полону, організував групу в селі Карногорове, Опанас Шматко згуртував підпільників Гуляївки.

Підпільний рух у районі зростав і ширився. З невеличкого струмочка він розлився у могутній невторимний потік.

Петро повернувся в село, зайшов до Криштана. У Дем'яна сидів чоловік середнього віку, якого Турбінський десь уже бачив. Петя, не називаючи свого прізвища, привітався з ним за руку.

— Дмитро Гончаренко, — назвався чоловік.

— При Петрові, Митю, можна говорити відверто, — сказав Криштан, продовжуючи перервану приходом Турбінського розмову. — Я ось сказав йому, — звернувся до Петра, вводячи його в суть розмови, — чим же ми перед своїми братами, які за нас кров на фронті проливають, звітувати будемо? Тим, що фашистів хлібом та салом годуємо?! Так за це, братику, нас ніхто не похвалить.

— Ти, Дем'яне, мене не агітуй. Я і сам давно думаю, чим би його допомогти своїм. Ти краще скажи, коли знаєш, що мені робити?

— Я тебе не агітую. Я кажу тобі як своєму давньому другу. А допомогти своїм ні ти, ні я самі по собі не можемо. А разом з усіма (а нас тут чимало) можна дещо зробити. Ось що, Дмитре Омеляновичу, — Криштан підійшов до Гончаренка, взяв його за плече, — ти давай-но придивись у своєму селі до надійних людей, попомони з ними, організуй з них групу і тримай зв'язок зі мною. А що робити, ми з тобою обмізкуємо.

— Що робити, й так видно, — втрутився у розмову Турбінський. — Зараз треба зірвати просапування ярових і зволікати з жнивими озимини. Ячмінь і пшеницю розтягти по дворах і заховати так, щоб окупанти не могли знайти.

— На просапування палицями женуть, — сказав Гончаренко.

— Треба сапати так, щоб ні бур'янів, ні кукурудзи, ні сояшнику не було, — пояснив Турбінський.

Провівши гостя і прив'язавши собаку ближче до дверей палісадника, Дем'ян повернувся в хату.

— Це мій давній друг. Знаю його добре. Коли вже він на що зважиться, то не підведе.

— А я був у полі, дивився посіви кукурудзи.

— Ну?

— Як провести ще невелику роботу з населенням, то збирати не буде чого. Гадаю, нам треба написати листівку і дати відповідну пораду населенню, як «просапувати» кукурудзу і робити міжрядний обробіток.

— Листівка може потрапити в претуру і до жандармів. Вони перевірятимуть роботу і зірвуть наш захід, — заперечив Криштан. — Краще цю справу повернути через своїх людей прямо в полі. Наш народ швидко зметує, що від нього потрібно.

— Мабуть, ти маєш рацію, — погодився Турбінський. — Давай-но організуй цю роботу, а я хочу піти до Михайло-Олександрівки. Треба про все доповісти Коваленкові, порадитись. Інакше можуть виникнути непорозуміння. Ось ми оце зараз доручили Гончаренкові організувати підпільну групу у Владислівці (Вікторівці), а вона, можливо, там давно вже існує і треба було тільки зв'язати твого друга з її керівником.

— Авжеж, треба обов'язково з Яковом Кириловичем зустрітись. З перепусткою в тебе як?

— Порядок. Сам претор вчора видав. Доручив перевірити в селах району стан сільгосптехніки й доповісти йому.

— Ну і прекрасно. А мені треба зараз на елеватор. Окупанти готують його для прийому й обробки зерна. Непогано було б заразити це зерно довгонощиком, а може і червоного півня підпустити. Але про це ще маємо час подумати.

Перш ніж вирушити у Михайло-Олександрівку, Турбінський забіг до Ганни Осадченко. Дівчина зустріла його на ганку. Вона пильно охороняла підходи до своєї хати. В хаті Ліза Тубичко на невеличкому друкарському верстаті розмножувала зведення Радінформбюро. Справа небезпечна. Нагрянуть раптово жандарми — шибениці не минеш.

— Привіт, Ганнусю.

Петро взяв красиву руку дівчини в свою широкую долоню, злегка потиснув її тендітні пальчики.

— Ой, тихіше, Лізу сполохаємо.

— Як справи?

— Закінчує.

— Тоді ходімо до хати.

— Не маю права, поки вона не сховає шрифт і листівки.

Ти ж сам дав таку вказівку.

Турбінський зайшов до хати. Струнка вродлива дівчина з книгою в руці стояла біля столу і щось зачувала.

— От тобі й маєш! А мені сказали, що ти працюєш.

— Вірно сказали. Почула голоси, та й припинила.

— Я прийшов за зведенням.

— Можеш узяти. Але сьогодні нічого істотного на фронтах не відбулося. Наші війська успішно відбивали атаки на Воро- незькому напрямі і під Севастополем.

— До Олександрівки йду. Дай хоч декілька штук.

Ліза витягла з майстерно вмурованого в димохід невеличкого ящикка пачку свіжих листівок.

— Бери скільки треба, тільки будь обережним. Жандарми, мабуть, уже знають про листівки і придивляються до нашого брата.

— Не мабуть, а напевне. Я про це вже чув. Треба подумати, куди в разі небезпеки заховати друкарський шрифт.

— Думала. У мене в хаті у пічці є надійна схованка. Там і заховаю.

Турбінський поклав листівки між верхом і підкладкою кашкета, попрощався з дівчатами і пішов. Дійшовши до околиці, він наразився на парний жандармський патруль, який контролював вхід і в'їзд у село.

— Перепустку! — зажадав сержант.

Петя неквапливо витягнув перепустку, підписану претором, вручив контролерові.

— Йди.

Червнєве сонце стояло майже в zenіті, коли Петя увійшов у Михайло-Олександрівку. Село наче вимерло.

Турбінський зайшов до примаря села, відрекорендувався, доповів про завдання претора. Кремезний чоловік прийняв його негостинно. З підготовкою до жнив у нього був повний провал і він боявся, що дістане від начальства великого прочухана.

— Може, спочатку пообідаєте, — запропонував примар контролерові.

— Дякую. Не маю часу, — відмовився Петя.

Йому хотілося якомога швидше оглянути машини і звільнитися, щоб почати розшуки Коваленка. Але примар ходив за ним доти, поки Турбінський не заспокоїв його, сказавши, що з підготовкою машин у Михайло-Олександрівці справи не гірші, ніж в інших селах району.

Звільнившись від непотрібних справ, Турбінський зайшов на конспіративну квартиру Коваленка, попросив у господині води і, напившись, запитав: «Чи не ховали тут на цьому тижні старого?» Господиня відповіла: «Ховали, але молодого».

— Мені потрібен дядько Яша, — сказав Петя.

— Його не було тут уже більше двох тижнів. Куди подівся — й сама не знаю.

— Де ж його шукати?

— Не знаю. Ходить до Антона, може, він скаже. Турбінський зайшов до Сухоноса, але й той нічого не міг сказати: Коваленко і Халуїмов яку воду впали.

Відсутність зв'язку з одеським підпіллям не давала спокою Якову Кириловичу. Березівське підпілля розширювалось. Підпільники роздобули зброю і боєприпаси, рвалися в бій. На порядок денний стало питання про організацію партизанського загону, про збройну боротьбу з ворогом. Але де базувати загін? Чи є якісь інші загони? Як встановити з ними зв'язок і взаємодію?

«Чотири рази за вказівкою Коваленка їздив я до Одеси, щоб зв'язатися з підпільниками Одеси, — пише у своєму звіті підпільник Антон Степанович Сухоніс, — але зв'язку так не встановив».

ЯКІВ КОВАЛЕНКО ВИРШИВ САМ СПРОБУВАТИ зв'язатися з підпільниками Одеси. У нього в місті жили двоюрідні сестри, у яких можна було тимчасово зупинитися. Оформивши «липову» перепустку на ім'я Якова Бублика, він узяв квиток і сів на поїзд, котрий йшов до Одеси.

Вагон вщерть був заповнений румунськими комерсантами, спекулянтами, здирниками і ділками, які набивали кишень на народному лихові. Вони пили, грали в карти, реготали і хихикали, розповідаючи сороміцькі анекдоти.

Яків Кирилович не зайшов у середину вагона: побоювався, щоб хтось з пасажирів, бува, не впізнав його. Він протиснувся до першого від тамбура вікна і примостився там. Для

хвилювання були підстави. Жандарми дуже довго роздивлялися перепустку й паспорт, перш ніж дати дозвіл на видачу квитка.

Проїхали станції Сербка, Кремидівка, почали наближатись до Одеси. І раптом з обох боків вагона з'явилися жандарми.

— Перевірка квитків і документів, — оголосив кондуктор. Яків Коваленко був молодший від Якова Бублика років на двадцять, і ця невідповідність непокоїла керівника березівського підпілля. Халуїмов пропонував виправити в паспорті рік народження, але Яків не погодився. Він намагався не паспорт підігнати під свої роки, а себе під паспорт. Борода й вуса частково допомогли йому в цьому, але не зовсім. Крім того, на зміненій фотокартці паспорта не зовсім чітко було наведено краєчок печатки. Офіцер мовчки поклав Коваленків документ до себе в кишеню і наказав жандарму заарештувати і обшукати Якова.

Коваленка привезли до Одеси і кинули в табір, який створив інспектор жандармерії у приміщенні середньої школи. В цьому таборі тримали понад 2 тисячі громадян, яких окупанти підозрювали в приналежності до підпілля. Тут було багато стариків, жінок і старших школярів. Всі вони перебували у страшенних антисанітарних умовах, а харчувалися тільки передачами знайомих і родичів.

Якова штовхнули в камеру, в якій навіть ніде було сісти. Він стояв біля дверей, не знаючи, куди податись.

— Що, батю, м'яке крісло шукаєш, — пролунав з правого кутка камери дзвінкий чоловічий голос. — Заходьте, посунемось, як одинадцяттеро христових братів, то й вам місцинка знайдеться. Нумо, хлопці, посуньмося трохи, дамо чоловікові місце, — звернувся він до в'язнів, що сиділи поруч з ним.

Коваленко пробрався, присів навпочіпки, витягнув кисет і люльку, запропонував веселунові:

— Може, бажаєте?

— Не від того. Тільки мені хотілося б спочатку з вами познайомитися. Мене тут усі звать Костею.

— Що ж, коли всі звать Костею, то і я зватиму вас Костею, — приймаючи жартівливий тон веселуна, сказав Коваленко. — Мене ж чомусь і старі, і молоді називають дядьком Яшею.

— Чи маєте ви, дядько Яшо, когось в Одесі? — випускаючи через ніс великий струмінь диму, поцікавився Костя.

— Як це розуміти?

— Ну, родичі, знайомі, друзі.

— Нікого. — Коваленко вирішив не казати про сестер, та й вони ще не знали, що він потрапив у табір.

— Кепські справи. Подохнемо з голоду. Я ось вже три місяці за рахунок сусідів живу. Їм хоч картоплю родичі приносять.

— А зв'язатися з кимось не пробували?

— Та як зв'яжешся, коли до тебе ніхто не приходить і ніхто не викликає? Пробував зв'язатися ось через їхніх знайомих та родичів, але поки не щастить.

— Може, звернення до населення написати. Отак, мовляв, і так, голодуємо, допоможіть. І кинути це звернення на вулицю. Адже тротуар прямо під вікном, — запропонував Яків.

— Вікно виходить у провулок, — уточнив Костя.

— Хай у провулок. Адже й по ньому ходять.

— Загалом, дядьку Яшо, це ідея. Її треба перевірити на практиці.

Костя видобув в кишені уламок олівця, вирвав з блокнота невеличкий аркуш паперу і написав: «Громадяни! Голодую. Допоможіть. Викликайте Костю Намова».

Потім він підійшов до вікна, дочекався, поки вартовий, що крокував тротуаром, повернувся до нього спиною, і кинув записку вниз. Її підхопило вітром і понесло вдовж провулка.

Вранці до камери зайшли жандарми, почали по списку викликати в'язнів і виводити їх в коридор. Хвилин за десять, коли ця процедура скінчилась і двері знову зачинились на замок, у камері залишилися тільки четверо: Коваленко, Костя Чамов, Гриша Синилов і Разумов. Усі вони з якоюсь пошаною і довірою поставились до дядька Яші, і за кілька днів він уже знав, хто вони і як потрапили у слідчу в'язницю.

Костянтин Семенович Чамов був родом з В'язьми, до війни служив в Одесі старшиною в одній з військових частин, жив разом з сім'єю на Комсомольській, 71. Коли почалася війна його родина (дружина, син і дочка) евакуювалася в Грузію, а він пішов на фронт. Під Миколаєвом його поранили, і він потрапив у полон.

Григорій Петрович Синилов, чоловік середнього віку, до війни працював завідувачим житловим відділом Очаківської міської ради. У липні 1941 року організував в Очакові партизанській загін, який влився у Чорноморський полк. Будучи заступником командира цього полку, Синилов у боях під Скадовськом потрапив у полон, втік з табору і до 1942 року переховувався у Херсоні. Навесні цього року його заарештували і направили до Одеси.

З чотирьох, що залишилися в камері, тільки Саша Разумов був одеситом. У нього в місті були близькі родичі, які щодня відвідували його і приносили чогось попоїсти. Продуктів цих замало було й одному, а тут доводилося ще ділити їх на чотири частини. Друзі голодували. Вони почали шукати вихід із становища. Але вихід був один: тікати.

В ході обговорення цих питань з'ясувалося, що Чамову й Синилову після втечі нема де сховатися. Коваленко ж своїм головним завданням вважав встановлення зв'язку з підпільниками Одеси та керівництвом берегівського підпілля. Він поділився своїми думками з Намовим і дістав від нього обнадійливі відомості. Костя конфіденційно повідомив, що один в'язень дав йому адресу людини на ймення Аркадій, який буцімто пов'язаний з Одеським підпіллям. Отже, треба було шукати Аркадія.

Я КОСЬ ВРАНЦІ, коли Синилов і Разумов ще спали, раптом брязнула клямка, розчинилися двері і грубий голос вартового наказав:

— Костя Чамов, виходь!

Спустилися на перший поверх, проминули кімнату начальника табору й слідчого, попрямували до виходу.

На подвір'ї — величезний натовп. Баби, діди, діти, жінки. Вигукували, вимахували кошиками, перемовлялися на пальцях.

— Костя Чамов, — доповів вартовий сержантові, котрий організував передачі.

— Костя Чамов, — повторив сержант. — Хто викликав Костю Чамова? — звернувся він до натовпу.

— Я викликала, — з юрби вийшла дівчина в ситцевому коротенькому платтячку. Вона видобула з кошика невеличкий згорток і подала сержантові.

Сержант витяг хліб, поламав його на шматки, оглянув варену картоплю і вручив Чамову. На очі Кості набігли сльози.

— Пане сержант, дозвольте мені поговорити... з сестричкою!

— Забирайся!

— Пане сержант, тільки два слова, — наполягав Костя. Сержант озирнувся і, не побачивши поблизу офіцера, пробурчав:

— Усім дозволяй, говори хвилину.

— Спасибі, сестричко, — сказав Костя і, змахнувши сльози, міцно потиснув її невеличку руку. — Як вас звуть? — спитав пошепки.

— Віра, — відповіла дівчина. — Я завжди приходитиму у цей час. Так що будьте наготові, щоб мені на вас не чекати.

Віра Опанасівна Путилова жила в той час з матір'ю Оленою Іванівною Путиловою в будинку № 9 в Овчинниковському провулку. У 1942 році їй йшов вісімнадцятий. Перед війною вона закінчила неповну середню школу, а в 1942 році вступила на перший курс медичного технікуму. Вона розповідала про ці події.

«Влітку 1942 року моя знайома принесла мені записку, яку підбрала на Болгарській вулиці, біля приміщення середньої школи. У записці просили подати допомоги, викликати Костю Чамова. Я пішла на Болгарську, викликала Намова, і тут ми з ним познайомилися. Від того дня я систематично носила Кості продукти».

Незабаром Синилову, Коваленкові і Чамову почали носити продукти ще дві жінки. Одну з них звали Антоніною, іншу — Валентиною.

Антоніна Іванівна Чернега, що до війни скінчила Київський інститут кінорежисерів, вийшла заміж і жила у Ленінграді. В 1941 році приїхала в Одесу до тітки, та тут і застрягла. Дізнавшись від своєї знайомої про те, що у фашистському таборі голодують люди, вона вирішили допомогти їм продуктами. Антоніна Іванівна познайомила з Намовим і Коваленком, а коли з'явилась можливість, висловила бажання взяти участь у підпільній діяльності.

Коваленко і Чамов вирішили організувати в таборі підпільну групу, яка провадила б роз'яснювальну роботу серед ув'язнених і допомагала б їм вибратися з фашистської неволі. До неї, крім Чамова, Коваленка, Синипова і Разумова. Увійшли

ще декілька військовополонених, а також Антоніна Чернега і комсомолка Віра Путилова.

Костя написав листа Аркадію і просив його прийти у табір для дуже важливих переговорів. Йому і Коваленкові хотілося якомога швидше зв'язатися з підпільним обкомом. За літо охорона табору послабилася, і можна було б при відповідній допомозі ззовні організувати втечу ув'язнених.

Віра Путилова понесла лист на вказану адресу, але Аркадія вдома не застала. Довелося залишити листа його тітці.

Два дні Яків і Костя чекали на Аркадія. Третього дня Чамова викликала чорноока дівчина і вручила коротеньку записку. В ній Аркадій вибачався, що не може прийти в табір, і просив Чамова викласти суть справи зв'язковій. Костя передав прохання про необхідність встановити зв'язки з підпільниками Одеси. Дівчина вислухала його і пішла. Наступного дня вона знову з'явилася і, вітаючись з Чамовим за руку, поклала йому в долоню скручену листівку. Це був бюлетень підпільників «За Советскую Родину», котрий редагував Олександр Павлович Петровський. Отже, Аркадій був зв'язаний з підпільниками Одеси...

В другій половині жовтня 1942 року Коваленко і Чамов були на волі. Випустили. Віра Путилова та її матір взяли Костю собі на квартиру. Яків оселився у двокімнатній сестри Ольги Діденко.

Яків Кирилович послав Ольгу до Березівки. Вона приїхала звідити до Одеси з Антоном Сухоносом. Сухонос познайомив Якова із справами підпілля в ряді сіл Березівського району, Коваленко вирішив будь-що особисто побувати в Березівці, зустрітися з Петром Турбінським, Дем'яном Криштаном та іншими керівниками підпільних груп.

Провівши Сухоноса на поїзд, Яків Кирилович знову пішов до Путилових. Костя був не один. Він представив йому високого молодого чоловіка:

— Це Аркадій.

— Дехтярьов, — назвав своє прізвище Аркадій.

— Радий познайомитися, — сказав Коваленко і обережно потиснув руку Аркадія, на якій бракувало фаланги великого пальця.

Він виклав усе, що його турбувало. Він хотів вийти на зв'язок з підпільниками. Дехтярьов розвів руками, давши зрозуміти, що допомогти нічим не може.

Зібравши бюлетені одеських підпільників і діставши через знайомих Разумова перепустку, Яків сів у поїзд і подався до Березівки.

Було вже темно, коли Коваленко наквапливо виліз з вагона і пішов слідом за березівськими пасажирами. Прямував від до Дем'яна Криштана.

Коваленко коротко розповів Криштанові про те, як його заарештували і кинули в табір, як голодував там, як пощастило вибратись на волю.

— Вчасно прибули. Ми вирішили зібрати керівників підпільних груп, підбити підсумки роботи, поговорити про завдання.

Криштан просунувся ближче до Якова, зашепотів:

— Наша група збрала навколо себе усе підпілля району. Всі відомі нам підпільні групи зараз входять до нашої організації. Маємо декілька радіоприймачів, листівки друкуємо, зброєю обзавелися.

— Де збираєтесь?

— В МТС. Петя Турбінський організував там курси трактористів. В комплектували ми ці курси підпільниками різних сіл. Тепер зв'язкові завжди під руками.

Було ще темно, а Криштан уже рипів мостинами, то виходив на подвір'я, то знову повертався. Нарешті, підійшов до ліжка, на якому спав Коваленко, потягнув за ковдру.

— Дядьку Яшо, пора.

Йшли мовчки. Завулками і городами дістались у поле, лощинами й вибалками обминули село, наблизились до МТС, зупинились біля несправного трактора, котрий не дотягнув до місця своєї стоянки.

— Беріть, дядьку Яшо, ключ та сидіть, поки я до вас не прийду. Як жандарми, поліцаї чи ще хтось з'явиться — працюйте. Поснідати ми не встигли, так ось вам хліб.

За куривом, за їдою та за думками різними непомітно збігав час. Дем'ян з'явився несподівано з-за горба.

— Все готово! Люди зібралися.

Турбінський запросив Коваленка за стіл, поздоровив підпільників. Слово для доповіді Петя надав начальникові штабу

підпільної організації та майбутнього партизанського загону Маркові Майбороді. Молодий чоловік у линялій гімнастерці по-військовому чітко і коротко доповів про роботу організації за п'ять місяців.

Після Майбороди Турбінський надав слово дядькові Яші.

Після наради керівники підпільної організації обговорили питання про Коваленка. Вони порадили Якову Кириловичу осісти в Одесі і встановити з ним регулярний зв'язок. Березівські підпільники вважали Коваленка цінним підпільником, натхненником і організатором підпілля в районі і не хотіли ризикувати його життям.

Забезпечити благополучний від'їзд дядька Яші до Одеси було доручено Андрію — горбоносому чоловікові, який сидів біля Турбінського. Він працював у Березівці шевцем і входив до складу штабу підпільної організації. Більше Яків про нього нічого не знав.

РАДІСТЬ СВІТИЛАСЯ В ОЧАХ ЯКОВА І КОСТІ. У листопаді 1942 року їм надзвичайно таланило. Віра Путилова принесла приємну звістку з табору: п'ятнадцятеро військовополонених скористалися з фіктивних документів, що їх виготовила підпільна група, і вийшли на волю. Потім прийшла Антоніна Чернега і доповіла, що придбали добрий радіоприймач. Григорій Синилов повідомив, що невдовзі і він буде на волі та поїде до Очакова для організації там підпільної групи. А ось, нарешті, надійшли і довгождані звістки з фронту: «Успішний наступ наших військ в районі міста Сталінграда, — голосно прочитав Коваленко. — Днями наші війська, розташовані на підступах до Сталінграда, перейшли в наступ проти німецько-фашистських військ...Прорвавши оборонну лінію противника протяжністю 30 кілометрів на північний захід (в районі Серафимовича), а на південь від Сталінграда — протяжністю 20 кілометрів, наші війська за три дні напружених боїв, долаючи опір противника, просунулись на 60—70 кілометрів. Нашими військами зайняті міста Калач...»

— Зачекайте, дядьку Яшо, — перебив Чамов, — треба пошукати географічну карту.

— Давайте домовимося, — запропонував Коваленко, — що кожен з нас під копірку напише не менш як п'ятдесят

листівок. У табір дамо. З Березівки завтра до мене повинен прийти зв'язковий, туди надішлемо.

— Добре було б у Березівку і в табір дати зведення, віддруковані на машинці, — сказав Костя. — Несолідно якось посилати листівки, написані простим олівцем. Не повірять ще.

— Віра принесла від Аркадія листівки підпільників Одеси, їх і надішлемо, — запропонував Яків.

В цей час Віра забігла у кімнату, швидко зачинила за собою двері і, втомлено опустившись на диван, квапливо прошепотіла:

— Дегтярьова і його зв'язкову заарештувала сигуранца!

— Та-а-а-к, — вимовив Коваленко. Обличчя його посуво-рішало, брови зсунулися. — Недаремно в народі кажуть, що щастя і нещастя поруч ходять. Не встигли потішитись, як довелось засмучуватись. Ну що ж, друзі, не будемо занепадати духом. Будемо діяти. Тобі, Костю, треба якомога швидше з'ясувати, коли заарештували Аркадія і зв'язкову? Де вони сидять і як поведуться на допитах? Вірочці треба знайти квартиру, якої не знали б заарештовані. Сьогодні ж я переселюся в інше місце. Зустрічатися будемо тільки на конспіративній квартирі — Базарна, 85. Головне — не припиняти роботи. Негайно кожному розпочати розмноження й розповсюдження повідомлень Радінформбюро про наступ наших військ під Сталінградом.

Вранці на Базарну, 85, з'явився зв'язковий з Березівки. Він скинув куртку, видобув з-під підкладки декілька віддрукованих повідомлень Радінформбюро і вручив Якову Кириловичу.

— Оце здорово! — вигукнув Коваленко. — Молодці, хлопці. А в села послали?

— Послали. — Зв'язковий витягнув з кишені пачку цигарок, видобув з неї одну, подав Якову. — Це вам від Петра.

Коваленко обережно витяг з цигарки туго скручену записку, прочитав.

Петя Турбінський поздоровляв Якова з успіхами наших військ, повідомляв про виконану роботу, а також доповідав, що керівник молодіжної групи Віктор Киреев, якого послали у лісництво, роздобув для організації топографічні карти Уманського району. Підпільники перевіряють стан зброї, боеприпасів, роблять запаси продовольства.

Яків написав відповідь Турбінському. Він нагадав зв'язковому про обережність і пильність та домовився з ним про порядок подальших зустрічей.

Костя довго ходив навколо підвалу, розташованого під будинком №12 на вулиці Бебеля, де сидів Аркадій, але нічого не міг з'ясувати. Окупанти перетворили цей підвал на слідчу в'язницю сигуранці і так званого одеського центру спеціальної служби інформації — ССІ-3. Підступити до тюрми було нелегко.

Похнюпившись і міркуючи над обстановкою, яка створилася, Чамов спроквола простував по Бебеля. Він проминув Пушкінську, Леніна. Ось і Овчинниковський провулок, де живуть Путилови. «Чи не заарештували Віру і чи нема в її квартирі засади?» — промайнула в голові думка.

— Костю? — почув Чамов знайомий голос.

Він здригнувся, підняв очі. Через дорогу назустріч йому йшов Аркадій Дегтярьов.

«Чорт забирай! Що це означає?» — подумав Чамов. Кинув оком праворуч, ліворуч — нікого.

— Чого ти крутишся, наче горобець? — розсердився Аркадій.

— Мені сказали, що ти заарештований. Я ходив у тюрму, хотів узнати що-небудь, — пояснив Костя.

— Запізнився ти. Мене вже випустили. Заарештували нас через непорозуміння.

— А де твоя зв'язкова?

— Вона поки що сидить. Але, сподіваюсь, і вона виплутається.

— За що ж вас узяли?

— Та так, за дрібниці. Показав тут на нас один тип, наче ми листівки розповсюджуємо, ось і взяли. Побули трохи, але довести нічого не змогли, довелося випустити.

— Брешеш! — Костя сунув праву руку в кишеню свого костюма.

Дегтярьов пополотнів.

— Слово честі. Я не брешу! Ти переконаєшся в цьому, тільки не гарячкуй, давайте продовжимо працювати...

Але він все-таки брехав. Він не сказав Чамову, що був зв'язний з Кузьмою, який входив у підпільну групу Терези Латенко і зустрівся з колишнім радистом загону Молодцова-

Бадаєва Глушковим, який став агентом гестапо. Приховав, що Глушков і Кузьма виказали групу Латенко і привели агентів румунської контррозвідки на його, Дегтярьова, квартиру. Бре- хав Дегтярьов і про свою стійкість на допитах. Коли слідчий ССІ-3 Костянтин Харитон показав йому бюлетень одеського підпілля «За Радянську Батьківщину!» і спитав, хто йому, Дег- тярьову, постачає цю літературу, Аркадій не став відмовля- тися. Він розповів, що разом з ним на другому курсі агроно- мічного факультету Одеського університету вчиться дівчина на ім'я Софа, яка два-три рази на тиждень передає йому бюлетень підпільників.

Дегтярьов дружив з Софою і знав багато її таємниць. Він не раз зустрічався з її подругами — Пенею Мелюковою і Та- нею Бассарською, студентками медичного інституту, які підтримували постійний зв'язок з підпільником Борисом То- чиловським.

Син директора Одеської обсерваторії Борис Іванович То- чиловський до війни працював викладачем Одеського хіміко- технологічного інституту, під час оборони Одеси — на воєн- ному заводі, а в період окупації міста вступив конструктором на судноремонтний завод №2 і читав лекції в Одеському ун- іверситеті. На заводі № 2 він познайомився з інженером Олек- сандром Веккером, який очолював підпільну групу. Веккер залучив Точиловського до підпільної роботи, давав йому для розповсюдження бюлетені підпільників.

Точиловський енергійно взявся за доручену справу. Роз- множивши бюлетень на друкарській машинці, він передавав його надійним людям 2-ої хірургійної лікарні, порту, універ- ситету, а також студенткам медичного інституту Тані і Пені.

З АПИСКА СОФИ ЩЕ БІЛЬШЕ НАСТОРОЖИЛА Коваленка і Чамова. Зустрітися з Дегтярьовим почав тільки Костя. Часто Чамов стежив за Дегтярьовим, намага- ючись дізнатися, де він буває і з ким спілкується. Але з'ясу- вати нічого не вдалося. Аркадій не заходив ні на Бебеля, 12, де був розташований слідчий відділ ССІ-3, ні на Пушкін- ську, 29, — у сигуранцу, ні у військову контррозвідку, що розташувалася на Ремісничій (нині Осипова), 42. Заспокою- вала Костю і та обставина, що за минулий грудень нікого з підпільників, зв'язаних з Дегтярьовим, не заарештували.

Аркадій, як і раніше, приносив Чамову бюлетень підпільників, віддрукований все на тому ж самому тонкому папері для цигарок.

Не знав Костя, що слідчий Харитон не квапиться з арештом тих, хто читає листівки. Він поставив собі за мету будь-що добратися до керівників підпілля. Харитон вчив свого агента методів проникнення в глибину підпілля. Але скільки він не старався, Дегтярьову не вдалося просунутись по ланцюжку далі від все тих же самих трьох студенток — Софи, Пені і Тані.

Слідчий почав нервувати. Він вирішив вдатися до останнього засобу, після якого повинні були початися арешти. Харитон написав підпільникам Одеси зашифрований провокаційний лист і запропонував Дегтярьову направити його по тому ланцюжку, по якому він одержує бюлетень.

Наступного дня Дегтярьов, зустрівши свою подругу на заняттях, таємниче прошепотів їй, що треба терміново передати підпільникам листа від однієї організації.

Софа, не підозрюючи провокації, взяла фальшивку і направила по ланцюжку.

Слідчий Харитон і його агент Дегтярьов святкували перемогу. За кілька днів Харитон з'явився до начальника третього центру ССІ підполковника Пержу і попросив розпочати арешти підпільників.

Костянтин Пержу до Одеси прибув недавно. Вислухавши слідчого, він замислився. Старий контррозвідник розумів, що доведеться мати справу з патріотами, від яких не так легко домогтися показань. Ланцюжок легко може порватися.

— Продовжувати розробку підпілля. Арешти не починати доти, поки у нас не нагромадяться досить даних про все підпілля, а не тільки про окремі групи, — розпорядився начальник контррозвідки. — Крім Дегтярьова, ми маємо й інших агентів, пов'язаних з підпіллям. Треба орієнтуватися і на їхню роботу.

Чамов і Коваленко не могли знати про ці розмови контррозвідників. Вони вважали, що агентам фашистських каральних органів не вдалося проникнути в їхні лави. Костя і Яків продовжували розширювати свої зв'язки з одеськими, березівськими та іншими підпільниками. На початку 1943 року їм вдалося зв'язатися з керівником підпільної групи Марією

Литкіною. На конспіративну квартиру Коваленка і Намова прийшла невисока худорлява жінка з коротким волоссям, зачесаним назад. В першій же бесіді Яків відчув, що зустрівся з серйозним підпільником.

Марія Андріївна Литкіна до війни працювала дільничним суддею Ленінського району. У ворожому тилу залишилася за завданням. У зв'язку з арештом підпільників Ленінського району Литкіній довелося працювати самостійно. Разом з Борисом Сорочинським вона організувала підпільну групу.

Влітку 1942 року в групу Литкіної увійшов політпрацівник Червоної армії Григорій Синяков, який втік з фашистського полону. Литкіна дістала йому паспорт на ім'я Павла Борденюка і оформила прописку.

Яків Коваленко зацікавився Синяковим. Він знав його ще до війни, бо Григорій народився і жив у селі Заводівка Березівського району, в нього там були хороші знайомі і близькі родичі. Крім того, Синяков підтримував зв'язок з однополчанами, які втекли разом з ним з полону і жили у Балтському, Мостівському та інших районах Одеської області.

Спільна робота групи, очолюваної Яковом Коваленком і Костянтином Намовим, з підпільною групою Марії Литкіної давала хороші наслідки. Литкіна через своїх підпільників дістала перепустки для виїзду в Березівку Якова Коваленка і його зв'язкових, вона ж таки забезпечила зворотною перепусткою Григорія Синякова, який приїздив з Очакова. Синяков створив в Очакові підпільну групу, зняв схему ворожої оборони Очаківського порту і вручив її Намову для передачі радянському командуванню.

Велику роботу під керівництвом Коваленка у цей час провадить Володимир Халуїмов. У 1942 році він теж був заарештований жандармами і направлений у табір. Восени того ж таки року йому вдалося вирватись на волю і включитись у роботу. За завданням Коваленка Халуїмов не раз виїздив у Березівський, Мостівський та інші райони області, зв'язувався з надійними людьми, створював підпільні групи. Не раз був він і в Тирасполі, де зустрічався з підпільниками, які сиділи в 1942 році разом з ним у таборі, а після визволення жили у містах і селах Придністров'я.

Наприкінці січня 1943 року Коваленко і Намов через Разумова зв'язалися з підпільником, зв'язковим першого

секретаря підпільного обкому партії Олександра Павловича Петровського — Робертом Сайфером. А невдовзі після цього Разумов приніс від Сайфера бюлетень та інструкцію «Про підривну роботу в тилу окупантів».

Яків Коваленко негайно направив цю інструкцію до бере-зівської підпільної організації та очаківської підпільної групи. Берегівська підпільна організація в цей час готувалася до рішучого виступу проти фашистських загарбників. Вона придбала 92 гвинтівки, 1 автомат, 10 наганів, 10 ящиків з патронами і 4 — з гранатами. Керівництво організації та підпільні групи розробили план нападу на жандармські пости й інші військові об'єкти окупантів.

РАЙОННА ЖАНДАРМСЬКА КОМЕНДАТУРА, сигуранца, військова розвідка та органи ССІ створили на території Березівського району велику мережу агентів і провокаторів. Вони виказали жандармам патріотично налаштованих селян, що залишились в окупації, доповідали про появу в селі кожної нової людини. Колишні куркулі та їхні нащадки, німці-колоністи, спекулянти, злодії були опорою окупантів і живильним середовищем фашистських розвідок та контррозвідок.

Контррозвідувальні й каральні органи фашистських загарбників тривалий час не могли проникнути в лави підпільної організації. Не допоміг їм у цій справі і агент ССІ Аркадій Дегтярьов, який знав Якова Коваленка, але не мав даних про його зв'язки з Березівкою.

Лише наприкінці 1942 року сигуранца Березівки змогла заслати в організацію своїх агентів. Про це ми знаємо з конфіденційної бесіди офіцера сигуранци сублокалітета Аргіліжію. У серпні 1943 року його послали на фронт. Прощаючись з своїм підручним, він говорив про мережу агентів, особливо про якусь Галину. Головна її заслуга — проникнення в партизанський загін, також вербування в агенти І.

Цього І. взимку 1943 року привів на конспіративну квартиру Коваленка зв'язковий з Березівки і представив за родича. Знайомтеся, мовляв.

— А нам нічого знайомитися, — сказав «родич». — У нас дружба ще довоєнна. Ми познайомилися років з десять тому, коли Яків Кирилович головував у нашому колгоспі.

— Та ти ж тоді в іншому районі був! — здивувався зв'язковий.

— Приїздив у село, заходив у правління колгоспу, а потім торік зустрічалися вже тут, в Одесі.

Яків погано пам'ятав довоєнного І. Але якось на вулиці в Одесі до нього підійшов цей чоловік і, назвавши себе, почав пригадувати довоєнні роки і розповідати про спільних знайомих. Коваленка не дуже порадувала ця зустріч. Закінчуючи «спогади», він сказав: «Заходьте» — і назвав не свою адресу.

І ось тепер І. знову стояв перед Яковом Кириловичем. Він рвучко простягнув Якову руку, потім витягнув пачку сигарет:

— Запалюйте!

Глянувши не пробите стрілою серце на руці Миколи, Коваленко пригадав, що І. у 1931 році був за щось засуджений.

Зв'язковий попередив, що Микола — людина своя і його можна не боятися. Про людське око він ніби займається комерцією, часто буває в Одесі і зуміє виконати будь-яке доручення.

Невдовзі І. привіз з Березівки листа, підписаного Андрієм. Швець просив Якова повідомити, чи може майстерня розраховувати на його допомогу в придбанні матеріалів для ремонту. Малися на увазі перев'язочний матеріал та медикаменти для майбутнього партизанського загону.

Знаючи, що в групі Марії Литкіної є люди, пов'язані з лікарнею, Яків відповів позитивно.

Наступного разу І. заніс Коваленкові листівки, надруковані Березівською підпільною організацією, а 18 лютого 1943 року зайшов на квартиру і сказав, що привіз Якову листа від брата.

Брат Якова, Степан Коваленко, був одним з активних членів берегівської підпільної організації і забезпечував безперервний зв'язок березівців з одеським підпіллям.

Хазяйка конспіративної квартири послала свою подругу за Яковом. Він жив у цей час на Пересипу у Разумова. Коли Коваленко прийшов, І. сказав йому, що лист — лише привід, головне — треба поговорити віч-на-віч.

Вийшли з будинку, повернули в провулок.

— Руки вгору! — на Коваленка наставили відразу два пістолети. Один був у руці високого смаглявого жандарма, другий — в руці низенького, кремезного типа, одягнутого в шкіряне пальто і чорний фетровий капелюх.

Якову зв'язали руки, обшукали, заштовхнули в криту машину, що стояла за рогом.

— Поїхали! — весело вигукнув жандарм, закривши дверцята кабіни.

Машина загуркотіла спочатку бруківкою, потім вийшла на асфальт.

Після кількох годин дорожньої тряски машина, нарешті, зупинилась. Почулися кроки, потім хтось відкинув засувку і відчинив задні дверцята машини.

— Коваленко, виходь! — наказав жандарм.

Яків вистрибнув на припорошену снігом дорогу, озирнувся і відразу впізнав берегівську поліклініку. Йому ще раніше казали, що в ній розташовані жандармерія і сигуранца.

Коваленко увійшов в коридор і мимоволі зупинився. Йому назустріч жандарми тягли непритомне тіло Петі Турбінського. Обличчя Петрове було спотворене синцями, скляні очі байдуже дивились на Коваленка.

— Повернути назад! — вигукнув одноокий офіцер, що стояв біля дверей колишнього кабінету головного лікаря.

— Впізнали, пане Коваленко, свого помічника? — спитав одноокий.

— Накажіть розв'язати руки, — сказав Коваленко.

— Це можна, — одноокий витягнув з кишені ніжик і розрізав мотузку. — Сподіваюся, нам не доведеться робити з вами так, як з вашим помічником.

— Червона армія розтрощила німецькі та ваші війська на Волзі і просувається на Захід. Рано чи пізно вам доведеться відповідати за свої злочиння, — сказав Яків.

— Ах, пане Коваленко, даремно ви нас лякаєте.

— Я вас не лякаю, а попереджую.

— Гаразд, годі мітингувати. Пане Аргіліжію, приведіть І., — розпорядився одноокий.

Провокатор увійшов і нерішуче розповів, хто такий Коваленко, як він з ним зустрівся і про що розмовляли. Доповів він і про те, що передав Коваленкові листа від єврея на ймення Андрій і одержав на нього відповідь.

І. відпустили. Коваленкові одноокий сказав:

— Даю вам дві години. Після цього або співробітнічаємо, або починаємо говорити інакше.

Коваленко трохи здивувався, побачивши в камері, в яку його штовхнули жандарми, шевця Андрія.

— Дядьку Яшо! — ступнувши назустріч Коваленкові, прошепотів він. — І ви тут! Все пропало! Все пропало! — із сльозами на очах повторював Андрій. — Продав нас І. На мене жандарми нагрянули раптово. Я навіть не встиг знищити списки керівників груп, які передав мені на зберігання Петя Турбінський.

— Захопили списки?! — Яків схопив шевця за горло. — Брешеш, гад!

«Це могло бути правдою, а могло бути й тонко розрахованою брехнею», — подумав Коваленко.

— Звідки вам відомо, що заарештовані керівники груп? — спитав Яків Андрія.

— Але ж списки у них!

Швець розповів, що Петро все заперечував, хоча його дуже били, а ось зв'язкові призналися.

— Винен я, дядьку Яшо, — Андрій підповз до Якова і прошепотів: — Вони мені дали завдання вас умовити... Я про вас нічого не показав, крім того, що знає І. Записку писав, кажу, про шкіру.

Але це вже мало цікавило Коваленка.

— Що показували зв'язкові про Одесу?

— Назвали якогось Разумова, що працює в театрі, і Віру, яка плете вовняни хустки.

Тим часом про арешт Якова узнав Чамов. «Що робити?» — кинувся він до Марії Литкіної.

Підпільники домовилися 20 лютого зібратися в театрі, де працював Разумов.

Не могли вони знати, що Разумов уже відомий слідству. 20-го увечері за ним прийшли. Разумов зробив спробу втекти, але був поранений. Його схопили

Через день жандарми з'явилися і в Овчинниковському провулку. Зрадник знав про Віру. Він не знав тільки номера будинку, де вона живе, та її прізвища. Тому спочатку взяли якусь жінку на ім'я Віра в зовсім іншому будинку. Поки розібралися

в помилці, Путилова і Чамов встигли втекти. Жандарми заарештували Олену Іванівну — матір Віри і повезли її у слідчу в'язницю.

Майже двадцять днів жандармерія і сигуранца полювали потім на Чамова і Путилову. 11 березня 1943 року їм вдалося вистежити Костю на Старокінному ринку, а 13-го у катівні сигуранци потрапила і Віра Путилова.

«Тракторна» диверсія

Весна 1942 року була ранньою. Земля парувала, морський вітер вільно гуляв по причорноморському степу. Над полями, залитими щедрим сонцем, віяло теплом. Але ця весна не радувала хліборобів, як це було у мирний час. Люди не поспішали виїжджати у поле. У ці тяжкі години основним знаряддям їх праці був дволемішний плуг та коні.

Трактористи і комбайнери вирішили допомагати односільчанам. Всю техніку було вивезено, тому з окремих деталей, що валялися в ярах та лісосмугах, вони до літа зібрали десять тракторів. Люди сподівалися восени зорати ними поля. Та радість була передчасною. Префектор дав розпорядження всі трактори доставити до Березівки. Звідти їх окупанти повинні були відправити до Румунії. Всі намагання полегшити працю в полі пропали даремно.

Механізатори обурювалися тим, як швидко кинулися окупанти на зроблене чужими руками. Зверталися з проханнями до старост вмовити префектора не чинити так. Посилали делегацію до префектури. Нічого не допомагало. З префектури їх просто вигнали.

Одного липневого вечора до вікна будинку № 17, що знаходився на вулиці Ворошилова, хтось обережно постукав. Відчинивши двері, огрядна жінка спитала у пізнього гостя, хто він такий і з якою метою завітав. Непроханий гість, трохи зам'явшись, відповів, що він з Софіївки і прийшов до Петра Августовича. З кімнати пролунав голос Петра Турбінського, який попросив матір впустити перехожого. Сказав, що це його друг Афанасій.

Петро добре знав Афанасія Шматка. Потоваришував з ним, коли ще був курсантом. Потім працювали разом у машинно-тракторній станції. Турбінський, як зараз, пам'ятає под-

робиці мітингу, де комбайнеру Афанасію Шматку вручали орден Трудового Червоного Прапора.

Запросив гостя сісти. Почав його розпитувати про справи. Але у кімнаті, крім них, був батько Петра. Він, після чергового візиту до «забігайлівки», ліг спати. Петро зрозумів нерішучість Афанасія. Він сказав, що можна спокійно говорити, бо батько зараз випивав.

Батько Петра Турбінського, Август Іванович, був кравцем. Замовлення він виконував удома, тому часто пиячив.

Шматко провів ніч у Туринських. Лежачи на одному ліжку, Афанасій та Петро довго розмовляли. Основною темою розмови були нові трактори, які відправляли до Румунії. Вирішили, що треба допомогти людям і зробити все, щоб трактори залишилися.

А через кілька днів під прикриттям темряви двоє невідомих пробралися у двір префектури. Знайшли місце, де стояли трактори. Більше години вони чаклували біля машин.

Відправляти трактори до Румунії повинні були 13 липня. За день до цього у префектуру привезли тих трактористів, які своїми руками зібрали машини. Саме вони мали супроводжувати трактори у дальній дорозі.

Трактористів тримали під арештом. До машин не підпускали, але попередили, що супроводжувати їх треба до Румунії. Від бездіяльності механізатори жартували: коли пригонимо трактори, то отримаємо у премію по кілограму мамалиги. Хтось жалкував, що не встиг попрощатися з дружиною. А їхня відсутність може затягнутися. У Румунії ще заставлять кукурудзу обробляти.

Вони згадали, як восени 1941 року окупанти заставили трактористів Петра Шматка, Степана Михненка, Павла Шматка та інших супроводжувати ешелони з тракторами до Румунії. А коли ті прибули до місця призначення, румуни вирішили використати трактористів як безкоштовну робочу силу, тому примусили їх працювати на місцевих поміщиків.

Степан Михненко розповів, що більш ніж півроку працювали вони тоді на панів. У полі знаходились від світанку до світанку. За це їх тільки годували, і то однією мамалигою. Поводились пани з трактористами, як зі своєю худобою: кожного дня нещадно били. Від частих знущань один з трактористів, Павло Шматко, збожеволів і невдовзі помер.

Спогади трактористів припинив поліцей, заглянувши у двері. Всі зразу притихли. Він наказав лягати спати, тому що завтра потрібно буде піднятися дуже рано.

Наступного дня надворі тільки почало сіріти, а механізатори вже були на ногах. Спочатку їх розподілили, хто яким трактором буде керувати. Потім наказали запускати мотори. Тишу пронизав їх гуркіт. Трактори один за одним виїжджали на центральну дорогу у напрямку до Одеси.

Супроводжував колону інженер Гало. Він радів, забігаючи думками у той день, коли його будуть нагороджувати премією. Від задоволення Гало почав навіть співати популярну на той час серед румунів пісню «Румунія маленька перемогла Росію велику».

Трактористи повільно їхали узбіччям дороги, піднімаючи стовп сірої куряви. Але недалеко від села Донська Балка два трактори зупинилися. У їхніх моторах з'явився якийсь підозрілий звук. Інженер Гало наказав їхати далі. Та під горою знов довелося зупинитися, бо вийшли з ладу підшипники.

Поступово колона ріділа. Ще п'ять тракторів вийшли з ладу та залишилися в степу між селами Донська Балка і Петрівка. Від Антоно-Кодинцевого (Комінтернівське) інженеру Гало вже нічого було супроводжувати. Усі трактори зупинилися. У одних розплавилися підшипники, у інших — заклинило поршневу групу чи розлетівся блок. Інженер кипів від люті. Він спочатку лаяв трактористів, а потім навіть пустив у хід кулаки. Кричав, що це диверсія, що участь у цьому брали партизани, треба розбиратися і шукати винних.

Але трактористи його заспокоїли, сказавши, що це не трактори, а барахло. Їх збирали з металобрухту, тому вони так погано працюють. Пояснюючи це, механізатори здогадувалися, у чому справжня причина аварій.

Інженер Гало звявся сам перевіряти поломки. Розтираючи між пальцями масло з картера трактора, на долоні відчув якісь крихти. Схожі вони були на пісок. Причина аварій відразу стала зрозумілою.

Гало напружено думав, як поведеться у цій ситуації, як висвітлити справу з тракторами перед своїм, не дуже по-блажливим, керівництвом. Йдучи до телефону, ніяк не міг зосередитись. Думав, якщо підшердїй диверсію, ю відразу розпочнеться слідство. Чим воно закінчиться для самого Гало

— невідомо. Обов'язково спитають, куди він дивився, чому на місці не перевірів робочий стан тракторів. Чому допустив, щоб сторонні люди змогли нашкодити. Гало зрозумів, що версія з партизанами не підходить йому самому. Треба говорити щось інше. Версія механізаторів здалася Гало найбільш прийнятною.

Коли інженера з'єднали з Березівкою, слухавку взяв префектор. Гало доповів йому, що усі трактори зупинились. На питання префектора сказав, що вийшли з ладу. Префектор відповів, що не розуміє його. Гало хотів розповісти йому версію, яку висунули трактористи, але вимушений був зупинитися на півслові. У телефонній слухалці заклекотіло, неначе у сталеварному котлі. Інженер добре знав свого шефа. Коли той скаженів, йому віднімало мову. Так було і зараз.

«Поле смерті»

За 20 кілометрів від районного центру розташоване село Виноградне. До Великої Вітчизняної війни тут була німецька колонія Вормс. Село завжди було центральною садибою сільськогосподарських підприємств.

Про війну у Виноградному нагадує широке рівне поле, розташоване за 2-3 кілометри від села. Його люди називають «полем смерті». Ця назва виникла після подій, що сталися взимку 1942 року. Тоді тут відбулася страшна трагедія, яка завжди буде у пам'яті людей.

Поле смерті — це не кладовище, де з шаною здійснювали поховання людей, і не поле битви, де від ворожих куль обривалося життя воїнів. Тут вбито і поховано тисячі безвинних людей. Поле стало німим свідком загибелі чоловіків, жінок, дітей та літніх людей...

Слідством встановлено, що у січні — лютому 1942 року гітлерівські нелюди на цьому полі по-звірячому вбили більше 20 тисяч мирних громадян. Серед жертв фашистів — близько семи тисяч дітей.

Було це так. У колонії Вормс окупанти організували загін «Зельбестшутц». Складався він із карних злочинців, колишніх багатіїв та їхніх синів. Керівниками і активістами загону були бургомістр П. В., А. Р. та Е. Т. Німці-колоністи намагалися у всьому догодити і прислужитися коменданту Брудерману і його заступнику Цимерману. Під їх керівництвом вони наводили «новий порядок». Кожен зі зрадників намагався забезпечити собі легке життя при новій владі та безхмарне майбутнє, якщо ця влада залишиться назавжди.

Місцеві нацисти були вірними слугами окупантів. Почали з того, що розстріляли німців-активістів — Кноделя, Вальтера та інших. Також брали участь у охороні табору військовополонених, в облавах на партизанів.

Молодики із загону «Зельбештутц» під керівництвом професійних вбивць із німецької комендатури брали активну участь у масових розстрілах мирних громадян. Роль карателів їм сподобалася, тому що все майно вбитих керівництво дозволяло ділити між собою.

Згідно з наказом Гітлера і його прибічника Антонеску, на окупованій території здійснювалась «історична місія» — знищення єврейського населення. Антонеску особисто дав розпорядження з приводу вигнання євреїв з Одеси. Він пояснював такий хід тим, що у випадку десанту радянських військ у Одесу чи навколишню місцевість, через цих євреїв може статися катастрофа. Тримати їх там — злочин. Антонеску також зазначив, що не бажає соромити свою діяльність тим, що йому не вистачило далекоглядності.

У той час були сильні морози. Приречених на смерть людей привозили ешелонами на станцію Березівка з різних куточків країни: Молдови, Західної України, Одеси. У вагонах не було опалення, арештантам не давали води та їжі. Багато з них вмирили, так і недоїхавши до місця страти.

Спеціальні команди займалися вивантаженням людей з вагонів. Потім, поділивши їх на групи по 200—600 чоловік, вели арештантів у бік колонії Вормс. Дорогою охоронці грабували людей, відбирали у них цінні речі. Арештантів постійно били прикладами, а тих, що не могли йти далі, зразу ж розстрілювали. Узбіччя доріг були встелені трупами дітей та людей похилого віку.

Не доходячи до колонії Вормс два кілометри, там, де зараз встановлено пам'ятник загиблим євреям, приречених зустрічали вбивці з загону «Зельбештутц» та офіцери з комендатури СС. Вони гнали людей у поле вдовж лісосмуги. Там було підготовлено бочки з пальним та скирти соломи.

Потім людей знов ділили на групи, менші за кількістю. До них входило 20—30 чоловік. Відводили убик, наказували лягати лицем до землі і холоднокровно розстрілювали з автоматів та пістолетів.

Деякі очевидці масового знищення людей на полі смерті дивом врятувалися. На їхніх очах загинули сотні людей, у тому числі рідні, друзі. Але вони найшли в собі сили вижити і пережити це. Завдяки їм викрито діяльність жорстоких карателів.

Свідчення учасників тих подій зафіксовано у документах слідства. Ми маємо змогу дізнатися, як озвірілі кати з садистським задоволенням вбивали людей. Намагалися стріляти у голову, щоб напевне. Короткі автоматні черги годинами лунали над широким степом. Їх можна було чути і вдень, і вночі.

Ні прохання, ні плач приречених жінок та дітей не могли пом'якшити серця вбивць. Особливо старалися місцеві нацисти П. Ф., Генрих Ш., Едуард Б., Леопольд Т., Артур К., Миндит Г. та інші.

Керівниками масових розстрілів були есесівці та німецькі офіцери з головного управління імперської безпеки Німеччини, які очолювали німецьку комендатуру у селі Вормс (Виноградне). Це Брудерман, Цимерман, Штрайт, Клейпинг, Немиман і Бенк.

На своїх підлеглих вони впливали не тільки за допомогою наказу, а й особистим прикладом. Хоча головорізи з загону «Зельбештутц» із шкіри лізли, щоб догодити своїм господарям, але їм все одно не вдавалося перевершити у кривавих справах своїх керівників.

Перший масовий розстріл мирних громадян відбувся 14 січня 1942 року. Того дня було вбито 500 чоловік. Сам комендант Брудерман розстріляв власноруч 50 жінок та дітей. Вбивця Генрих Ш. після чергової операції на «полі смерті» хвалився перед своїми односільчанами, як він розправлявся з жертвами. Згадав випадок з однією жінкою, доведеною жахом до безумства. Коли почався розстріл, вона кинулася тікати. Угледівши це, Ш. не міг пропустити випадку познущатися над людиною. Кат спочатку вистрілив жінці у ноги, щоб не могла бігти, а потім, підійшовши впритул, розрядив пістолет їй у голову.

Під час розстрілу Ш., сп'янілий від розправи, побачив у себе під ногами 4-річну дитину. Маму хлопчика вже вбили, і він сам сидів на снігу. Побачивши Ш., він, тремтячи від жаху, почав просити ката, щоб той не вбивав його. По-дитячому наївно обіцяв, якщо його відпустять, то він тепер завжди буде слухняним хлопчиком. Вбивця вистрелив прямо в обличчя дитини.

Чого тільки не вигадували кати, вбиваючи свої жертви. Робити це завжди однаково їм було нецікаво, тому кати часто проводили різні «експерименти». Ставили, наприклад, кілька чоловік однакового зросту у ряд одного за одним.

Пострілом у обличчя перевіряли, скільки жертв може вбити одна куля. Беззаперечний рекорд у цьому «змаганні» здійснив Едуард Бенк: він хвалився, що однією кулею вбивав зразу 5—6 чоловік.

Ще була розвага у катів: приречені на смерть були для них замість мішеней. Леопольд Т. та Артур К. «змагалися» у точності попадання з револьвера. Вони сперечалися, хто швидше зможе влучити людині в око чи у вуха, у рот чи в ніс.

Іноді кати були «великодушними»: на прохання приречених вони дозволяли вмирати матерям біля своїх дітей, старим — біля близьких і рідних.

Після розстрілу з трупів жертв знімали одяг, виривали щипцями золоті зуби. Усе награбоване звозили до казарми, а тоді розподіляли між собою. А трупи складали стосами, прекла-даючи соломною. Потім обливали бензином та підпалювали. Це жахливе полум'я дві-три доби освітлювало «поле смерті».

Неперевершеними майстрами у спаленні людських трупів вважалися кати Герман Ш., Оскар Б., Вільям Р., Людвіг Ш., Георгій Р.

Не завжди звірі у людській подобі спалювали трупи своїх жертв. Вони намагалися і з цієї «сировини» зробити прибуток для себе. Генрих Б. та Генрих Ш. обладнали миловарню недалеко від «поля смерті». Сировиною для неї були трупи розстріляних людей.

Гітлерівське командування видавало сотні спеціальних наказів, та розпоряджень, що стосувалися знищення тисяч радянських громадян. Одним з таких документів є розпорядження так званого центрального бюро з евакуації, яке було направлено владі Антоно-Кодинцівського району (зараз це територія Комінтернівського і частина Березівського районів). У розпорядженні говорилося, що з метою завершення робіт по евакуації євреїв треба вжити заходів для того, щоб євреїв, які залишилися у селах, виселити і евакуювати до Березівки згідно з розробленою інструкцією. Підписано це розпорядження головою центрального бюро з евакуації.

* * *

На місці масових розстрілів невинних людей встановили пам'ятник. Квіти біля нього символізують вічну пам'ять живих жертвам фашизму і довічне прокляття тим нелюдам, які організували і здійснювали це звірство.

Нескорені

Їх ростріляли 23 березня 1943 року — кілька десятків юнаків та дівчат. Кожен із загиблих заслуговує поеми, і треба гадати — вони будуть написані...

Моя розповідь про двох. Про керівника комсомольської групи в березівському підпіллі Василя Данілішина і комсомолку Лізу Тубичко.

Ніна Олександрівна МУРИНСЬКА: «Нам сказали, що їх вивезли до міста, до Одеси. Всіх... Кинулись туди, взяли з собою, що могли, що повинно було, на нашу думку, арештованим страшні тюремні години полегшити. До начальства добились: «Дайте побачення». Не дають. Женуть від порога, ніби й не люди ми. Вмовляємо: «Хоч передачу візьміть!» Взяли...

Взяли хліб, сіль, одіж.

Взяли...

Сказали, що передадуть.

Кому? Тим, кого вони березневої ночі вбили посеред степу?

На початку окупації вони широко повідомляли про подібні акції, намагались залякати людей привидами шибениць, свинцевого смерчу, кров'ю хотіли залити людям очі і уста, зв'язати руки міцніш, ніж путами - страхом.

Та не вийшло. Падали одні, підіймались інші, а тільки полум'я месницької ненависті не згасало ні на хвилину.

Окупанти не могли вже відмовитись від збивства. Такою була логіка їхньої місії.

Вони натискували на курки і гашетки, накидували зашморги на шиї, вибивали з одного удару стільці з-під ніг своїх жертв, але самі були вже напівтрупами, бо страх володів їхніми душами, страх, що вони його намагалися сховати за цинізмом — і не могли сховати».

Ніна Олександрівна Муринська 23 березня 1943 року втратила старшу сестру, Лізу...

Муринська: «Вона здавалася мені такою дорослою, була такою недосяжною... Загадковою і серйозною... Сидить за столом і все пише, пише. Підійдеш до неї, а вона голову від паперів одірве, гляне так ніби відчужено, суворо — аж серце заходиться: це ж бо старшій сестрі заважаєш... Потихеньку-потихеньку, навшпиньки — і відійдеш від столу: хай робить своє доросле діло. А вона посміхнеться тобі, і вже здається — сонце в хаті...

Мала її за дорослу... А яка ж вона доросла? У сорок першому сімнадцять літ виповнилося. Моїй он Лізі стільки...»

І вона, мати, звісно, вважає, що її Ліза, її донька, названа так на честь своєї тітки, — мала і безпорадна, і неодмінно потребує чиеїсь турботи...

А Ліза Тубичко збиралась вчителькою бути. Після семирічки до училища подалась — не терпілося їй.

Якою вона була?

Муринська: «Веселою. Як вільна часина, так у неї вже гітара в руках і починає пісні виводити...

Побивалася часто, вже в роки окупації, що світа мало бачила. Сидимо бувало при каганцеві, тіні по стінах розповзалися, а вона раптом: «І в Ленінграді не була! І Уралу не бачила! І про Далекий Схід лише чула!» Мріяла: «Хай виженемо фашистів — всю країну об'їду, всіма стежками пройду...»

Не судилося.

Чорної березневої ночі пройшла вона разом з іншими стежкою до яру під Калаглією, зупинилась, як і всі, аби через хвилю впасти з пробитим серцем.

Один з тих, хто брав участь у акції, проговорився згодом: — Співали вони...

Ви уявляєте?

Ніч. Ріжуть очі промені ліхтарів. Клацають затвори. Чутно приглушені команди...

А на дні яру дзюркотять струмки, і повітря — як холодні скибки кавуна.

Ніч дихає, живе, повниться таємницями.

Десь у дорозі день, який для них, що зупинились оце над яром, вже ніколи не настане. Для них все — востаннє.

І тоді вони починають співати.

Пісня-зброя.

А для них — остання.

Тільки люди можуть вмирати з піснею, лиш вони...

Ніхто не скаже зараз, чи був біля Лізи Василь Данілішин. Чи стояли вони, побравшись за руки. Чи прошепотіли один одному заповітні слова.

Нема свідків.

А я тримаю в руках папірці, свого часу списані Лізою.

Частівки... Знущальні рядки про Гітлера, про Геббельса...

І ось серед них папірці — листівок, покритих п'ятикутними зірками, несподіваний лист.

«Лізо! Вибачте, що тривожу Вас своїми листами. Я додаю до цього листа Ваші поштові листівки. І прошу Вас, якщо це можливо, одну — ту, яка мені найбільше сподобалась, залишити на деякий час у себе. Але якщо Вам такий проклятий той вечір і моя провина видається великою, то я мушу повернути. Хай Ваш гнів не картає мене! Можете поводитись зі мною жорстоко».

Василь Данілішин написав цього листа за два дні до арешту.

Вони посварились, Вася і Ліза. Чому посварились, цього ніхто вже не скаже, цього ніхто не знав — то була їхня справа.

Муринська: «Як тільки стало відомо, що Василя заарештували, Ліза сплотніла вся. Два дні вона собі місця не знаходила. Казала: ніколи собі цього не пробачить, ніколи...»

Зверніть, будь ласка, увагу на лад Василевого листа, пам'ятайте при цім, що хлопцеві 21 рік, а дівчині — нема дев'ятнадцяти.

Вслухайтесь у слова, у звороти, «проклятий вечір», «можете поводитись зі мною жорстоко», «велика провина...».

Скрізь — Ви, Ви, Ви...

Лицарство.

Воно, воно, і не награне, не вигадане, воно — суть духовної організації хлопця.

У листі, що йому судилося стати передсмертним, Василь писав Лізі, що не мріяв стати героєм роману.

Ці його слова, мені думається, варто розуміти так, що хлопець не жив напоказ, не переоцінював своєї власної персони, жив просто, як кожен син Країни Рад.

Та вже саме звертання хлопця до літературного твору, згадка про нього за кілька днів до смерті — наче показові.

Але він, Василь Данілішин, не гадав стати героєм роману, проте думав про романи, звіряв своє життя за вимогами, що їх пропагували Павка Корчагін, Овод...

Лізу арештували через кілька днів після Василя.

Безпосередньою причиною арештів послужив пущений під укіс потяг. Вже потім знайшли у підпільників запаси зброї, листівки.

Перші думки арештованого Василя були про Лізу. Він зумів передати на волю листа. Хай Ліза негайно покидає Березівку!

То був наказ і прохання. І прощання водночас.

Негайно!

А дівчина заявила рідним, що нікуди вона не піде. Залишиться тут. Нею рухала гордість: не ховатимусь на своїй землі.

Нею рухала любов: якщо вже ділити долю, то в усьому і до кінця.

Звичайно, вона повинна була підкоритися наказові. Але ж він, Василь, був для неї не лише керівник комсомольської групи.

Він був її життям.

Вона не пішла з Березівки. Вона пішла назустріч долі.

Коли під час допиту їй влаштували очну ставку з провокатором І., вона плюнула йому у вічі, а заодно і в обличчя одноокого полковника Бордеяну — такими були у неї ненависть і презирство до ворогів.

Так, наказам треба коритись.

Але бувають такі неслухи, судити яких не зміг би жоден людський суд, бо трапляються відмови, котрі не знецінюють, а звеличують великі й гуманні накази.

Я йду до хати, у якій виріс Василь Данілішин.

Батька і матір застав вдома.

Тихо у них, сумирно, а як, певно, хотілося старим, аби не було тієї тиші, аби в друзки розбивали її дзвінки дитячі голо- си, аби повторився Василь їхній у своїх дітях.

Озвалася мати:

— У якій справі чоловік прийшов?

— Та до мене це, не турбуйся, — озвався Олексій Федо- рович.

Мені пояснив:

— Серце у дружини хворе... Не може чути, як про Василя говорять... Все, що залишилось від нього, віддали музеям, школам — не було у матері сил бачити речі живими, коли син мертвий...

Батька не було у селищі під час окупації.

Не міг тут лишатися перший голова сільради, а потому працівник міліції. І на фронт його не брали: хворий.

Виїхав він з Березівки, а повернувся з першими військо- вими частинами, бо як почали наші наступати, так і рухався він за ними.

У Березівці кинувся до хати своєї матері.

— Де Василь?

А вона — в сльози.

Данілішин: «Питаєте, яким був наш Василь? Хорошим був хлопцем. Добрим... Червоніти нам за нього не доводилося ніколи. Вчився справно... Не терпілося до роботи взятися — після семирічки пішов на елеватор... Хвалили його і тут... А ще малював він... Картини його аж до Києва возили... Каза- ли знаючі люди, що художник з нього вийде...»

Батько говорив тихо. Виважуючи слова, як плуг земляні пласти.

І раптом не витримує він цього тону: стара рана ожила, вдарила кров'ю пекучою...

— А більше що сказати? Тільки починався... Тільки плечі розправляти став. Не дали дубкові у дуба вирости... Зрубали негідники...

Був потім Олексій Федорович у тому яру під Калаглією, в який впав скошений кулями його син.

Не лопатою — руками розгрібав землю. Як і інші поруч нього.

Не стало у батька сил перевезти останки розстріляних до містечка. Їх тут у сквері поховали.

Вклонився він синовій могилі, а сам попрямував до
військкомату:

— Чи беріть до армії, чи сам піду. Тепер йому не змогли
відмовити. Перемогу батько зустрів у Відні...

Ніхто нам не скаже, якими останніми словами обмінялися
Василь і Ліза.

То могли бути і не слова, а одне лиш слово, мовлене
очима.

— Люблю!

Вони мали право вінчати цим словом своє коротке життя.

Борис ДЕРЕВ'ЯНКО.
*Газета «Молодь України»,
19 березня 1972 року.*

Розстріл

18 лютого 1943 року о 3 годині дня мене заарештували і
повели в м. Березівку два румунських жандарми. В камері
жандармерії я зустрівся з усіма своїми товаришами.

— Давно ви тут? — запитав товаришів.

— Вночі заарештували, — відповів Осадчий Микола.

— На допиті вже були?

— Он, глянь! — відповів він же.

Я глянув у той бік, куди він показав рукою... Там сидів
блідий, з синцями під очима Зінченко Тимофій. Я зрозумів
все. Адже ж не перший раз мене тоді заарештовували.

Наступного дня повели і мене на допит...

— Партизан? — запитав румунський офіцер.

Я мовчав.

— А, так ти мовчиш? — люто вигукнув офіцер, вдаривши мене в обличчя. — Хам! Заставте його заговорити!

Мене схопили два румуни, повалили на лавку, тримаючи за руки, третій накрив мішком і почав держати за голову. Два інших солдати зі всієї сили били мене, аж поки я знепритомнів. Таку кару вони називали «фабрикою». Так вони нас катували тричі на день.

Але даремні були їх зусилля — ні один не вимовив ні слова або відповідав на запитання: «Не знаю!»

А одного разу привели мене не в камеру допиту, а в чисто прибрану кімнату, в якій стояло ліжко з білосніжною постіллю, столик, стілець. Там я побачив Р., який був скрізь разом з нами, і я вважав його партизаном.

— Ти цього чоловіка знаєш? — запитав офіцер.

— Ні, — коротко відповів я.

— А ви його знаєте?

— Як же мені не знати Гончаренка?!

Я зрозумів все. Моє серце закипіло від люті. Коли моя сила, розчавив би, як комаху, підлого зрадника!..

Мене знову схопили і почали ще більше катувати. А коли виводили з камери допиту, ще й караульні жандарми били ногами, штовхали щосили.

Вночі, 3 березня, привели наших славних дівчаток в те приміщення, де сиділи ми, але ми їх могли тільки побачити — їх посадили в камеру-одиночку. До болю стислося моє серце, коли я побачив понівечену Інну, яка минулого арешту врятувала мені життя...

В ту ж ніч нас обшукали і забрали все, що в кого було. Кожен зрозумів — щось страшне чекає нас...

Як тільки жандарми закрили двері камери-одиночки, де сиділи наші дівчатка, ми почули рідну, знайому мелодію. У кожного із нас вилітали з уст слова:

Як умру, то поховайте

Мене на могилі,

Серед степу широкого

На Україні милій...

Кулею влетів румунський жандарм:

— Мовчать!

— Мовчи ти, румунська собако! Ти перед смертю мені рота вже не затулиш! Співайте, хлопці! Дівчатка, дужче співайте! — вигукнув Зінченко Тимофій і перший почав:

— Поховайте та вставайте,

— Кайдани порвіте

— І вражою, злою кров'ю

— Волю окропіте!

Ми декілька разів повторювали ці слова. Співали на весь голос.

Через годину нас по черзі виводили з камери, зв'язуючи дротом руки. Вкинули в криту машину і повезли на розстріл. В ніч на 4 березня 1943 року розстріляли моїх кращих друзів. Коли дійшла черга до мене, я впав з кручі. Ранило мене в ногу. Пораненим я добрався додому. Потім довелося довго переховуватись, аж поки звільнила нас Червона армія. Я зразу ж пішов в ряди Червоної армії мстити за смерть своїх дорогих друзів, які вели непримиренну боротьбу з фашистськими мерзотниками.

Д.Г. ГОНЧАРЕНКО.

Газета «Степова комуна»,

№3 від 1 травня 1941 року.

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.141. арк.11)

Я пам'ятаю...

Мої батьки перебралися в Березівку у 1940 році і оселилися в землянці навпроти базару по вулиці Р. Люксембург. Як згадувала моя нині покійна мама Неоніла Сергіївна Стальніченко, 22 червня 1941 року до нас приїхали з Одеси всі рідні брати і сестри батька. Ранком батько пішов до магазину і там почув повідомлення радіо про початок війни. Всі наші гості негайно роз'їхалися, а батько — Іван Григорович Стальніченко, 1905 року народження, вже наступного дня пішов на фронт. Ось так ми і залишилися в Березівці в окупації: мама, сестра 10-и років і я дворічний.

Мої спогади про окупацію припадають на 1943-1944 роки.

Пам'ятаю як мимо нас німці, а потім румуни, постійно вели колони євреїв у напрямку ветлікарні і далі за гору. У такі години всі дорослі і діти виходили на вулицю, брали з собою щось їстівне і кидали в колону картоплю, шматочки хліба, тощо. Ми бачили, що ці нещасні люди були голодні і виснажені.

Якось вночі мама прокинулася і у нічній тиші почула тихий дитячий плач. Вийшовши на двір, мама у темряві знайшла маленького єврейського хлопчика. Ми його нагодували і потім заховали у ніші з цегли, яку обклали кукурудзяним бадиллям. А в цей час на городі у нас стояли вози і палатки з румунськими солдатами.

Ранком до нас зайшов молодий румунський лейтенант і сказав мамі, що йому відомо: у нас хтось ховається. Якщо про це дізнається його начальство, нас усіх розстріляють. Але він християнин, бачить, що і ми люди віруючі, тому пропонує терміново кудись відправити тих, хто тут ховається. І при цьому одягнув мені на шию пластмасовий хрестик з різнокольоровими кінчиками. Усе це чітко закарбувалося у моїй дитячій пам'яті.

На жаль, таких окупантів, як цей лейтенант, були одиниці.

Пам'ятаю, що навпроти базару була бадега. Щодня у різний час звідти виходив гурт п'яних румунських жандармів і на возі заїжджав по хатах і щось забирав.

Якось в черговий раз заїхали до нас. До того уже все позабирали, а мама нізащо не хотіла віддавати маленький столик, який їй був дуже дорогий. За це її побили прикладами, а мене повісили на вишні біля воріт. Мама накинулася на солдат, витягнула мене із зашморгу і крикнула: «Тікай, синку!». Так я залишився в живих.

Якось дуже захворіла моя рідна сестра Іра. Чимось її лікували, але їй ставало все гірше, вона вся горіла, зовсім почорніла. Ми з мамою стояли перед нею на колінах і плакали, думали, що вже помирає. А у нашої знайомої т. Тіни квартирував румунський офіцер-лікар. Вона й привела його до нас. Він оглянув сестру і сказав, що врятує її. Так і сталося: моя сестра і до нині жива.

Так вийшло, що для сусідів ми були чужими, оскільки приїхали до Березівки лише в 1940-у, тому дехто вказував румунам на нас як на комуністів. Хоч мій батько був рядовим і безпартійним. А за городом у нас жив староста Грунь, були й інші, хто не пішов на фронт.

Але частина сусідів нас жаліла і допомогала нам.

Пам'ятаю, як під-час одного з повітряних боїв над Березівкою від вибуху відчинилися дверці сараю і наші годувальниці — дві вівці — вискочили і зі страху понеслися на гору. Мама побачила це з окопу і, не зважаючи на те, що довкола свистіли кулі і вибухали бомби, догнала і повернула овечок додому.

І ось настав 1944 рік, наші війська звільнили Березівщину. Яюсь вночі перед Пасхою, коли мама нас вже викупала, пролунав стук у двері. Мама спитала: «Хто там?» У відповідь: «Це твій чоловік Іван...» Так мій батько за всю війну вперше побачив сім'ю. Саме цього разу і я його вперше усвідомлено побачив, бо йшов мені вже шостий рік... Так і запам'ятав батька на все життя. Тоді я бачив його востаннє. Ранком він пішов з військом далі. Ми з мамою і сестрою проводжали їх колону аж до лісу. Він повертав до нас обличчя і плакав. А в травні 1944 року батько загинув.

Олег СТАЛЬНІЧЕНКО,
професор Одеської морської академії.

В Державному архіві Одеської області (фонд № 92, справа №140, опис 1) збереглася розмова від 21 червня 1962 року з інструктором партійних органів Одеського обкому партії т. Г. Красноусом і першим секретарем Березівського райкому партії Луговим Іваном Петровичем, який очолював район з 1944 по 1951 роки, а в 1962 році він працював директором Березівської середньої школи №3.

Мною (І.Н.) було вивчено багато матеріалів про березівське підпілля в бібліотеках, періодичних виданнях і в бесідах з березівчанами, які на той час пам'ятали з великою достовірністю про події, що відбувалися в період окупації. Я дійшов висновку, що найкраще збирав матеріали і знав про підпілля Лутов І.П.

Останні роки свого життя він присвятив цій важливій справі, про що свідчить музей, який ним був організований і, за спогадами березівчан, мав багато експонатів. Цей музей відіграв важливу роль у виховній роботі серед молоді. На жаль, після Лугова І.П. музей почав занепадати.

Автор подає без змін частину матеріалів із архівних фондів. Це спогади учасників підпілля, а також свідків подій тих часів.

Бесіда з І.П. Лутовим

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.140, арк.11—13)

Він повідомив, що питаннями підпільно-патріотичного руху в Березівському районі займається з 1944 року. На підставі зібраних матеріалів ним написана документальна повість «Мужні серця», опублікована в районній газеті «Степова комуна».

На підставі зібраних матеріалів Лутов вважає, що на території Березівського району **підпільно-патріотична організація була створена з початку 1942 року з центром у Березівці. Організаторами і керівниками її, за його даними, були:**

- Коваленко Яків Кирилович, колишній заст. голови РВК,
- Криштан Дем'ян Михайлович, чл. КПРС,
- Запорожець Григорій Сергійович,
- Турбінський Петро Августович, чл. ВЛКСМ,
- Осадчий Микола Григорович,
- Вітюк Гнат Федосійович,
- Мачулко Йосип Михайлович,
- Коржов Федір Костянтинівич, чл. КПРС.

Організаторами і керівниками **комсомольсько-молодіжної Березівської підпільної організації** були:

- Данілішин Василь Олексійович,
- Харченко Георгій Васильович,
- Єліферов Іван Павлович,
- Осадченко Інна Іллівна,
- Докієнко Олександр Андрійович,
- Тубичко Єлизавета Олександрівна,
- Вдовіченко Ганна Гнатівна,
- Кузьміна Ганна Андріївна,
- Рожнов Володимир Максимович.

На території району було створено 18 підпільних груп, з них 4 комсомольсько-молодіжних (без Ряснопільської).

У Березівці: 1 партійна і 1 комсомольсько-молодіжна. Вони ж були центром керівництва підпільного руху у всьому районі і підтримували зв'язок з Одеським підпіллям.

с. Заводівка: партійна під керівництвом тт. Науменка Івана Дем'яновича і Кравця Олексія;

комсомольсько-молодіжна група під керівництвом Науменка Василя Івановича і членів: Сакорової Єлизавети Іванівни, Берило Миколи Петровича і Старостенка Сергія Івановича.

с. Вікторівка: керівники — Гончаренко Дмитро Омелянович і Безвідний Петро Никифорович.

с. Балайчук: керівники — Грицьківський Петро Степанович, Відміш Серафим Федорович, Мотинга Євген Степанович.

с. Карногорове: керівник Майборода Марк Костянтинович.

с. Оленівка і прилеглі хутори: керівник комсомольсько-молодіжної групи Гонтарев Анатолій Васильович.

с. Гуляївка: керівник Шматко Опанас Іванович.

с. Ряснопіль: керівники — Чабар Яків Павлович, Немченко Йосип Павлович. (Лопато Петро Петрович вважає, що була самостійною комсомольсько-молодіжна група під керівництвом Лунгова Миколи Івановича, Долгошея Миколи Петровича).

с. Петрівка: керівник Зальовський Ілля Андрійович.

с. Михайло-Олександрівка: керівник Халаїмов Володимир Іванович.

хут. Данилівка: керівники — Гавиловський Микола Федорович, Гуральнюк Дмитро Дем'янович, Васильчук Володимир Гнатович.

с. Степанівка: керівники — Садченко Кирило Іванович, Голубченко Костянтин Йосипович.

с. Основа: керівники — Шестопалов Олександр Петрович, Рибалко Марк Матвійович.

с. Іванівка: керівник Федоров ГнатТрохимович.

с. Златоустове: комсомольсько-молодіжна організація під керівництвом Вітюка Володимира Івановича.

с. Сахарове: керівники — Бабіч Михайло Іванович, Бабіч Григорій Іванович.

Що зроблено організацією Березівського району:

— розгромили жандармерію в с.Балайчук, вбили начальника жандармерії і двох жандармів, а двох поранили;

— у Шевченківській МТС був табір військовополонених, члени балайчуцької групи зробили прохід в дротяній загороді табору і допомогли втекти великій групі військовополонених;

— пустили під укіс військовий ешелон на роз'їзді Калаглія;

— викрали велику кількість зброї зі складу березівської жандармерії і 12 гвинтівок з жандармерії с.Оленівка;

— забезпечували документами військовополонених, що втікали з таборів, і воїнів Радянської армії, що потрапили в оточення;

— організували саботаж здачі окупантам продуктів і речей;

— поширювали газети і листівки, мали 3 радіоприймачі;

— у с.Заводівка вбили німецького коменданта Шульца (сплавили під лід);

— саботували сівбу і обмолот хліба, сприяли розтягуванню його населенням;

— спалили 10 скирт хліба в с. Златоустове;

— вивели з ладу 10 тракторів, що прямували до Румунії (Петро Турбінський з товаришами насипав в їх картери піску).

Всього в організації Березівського району було понад 300 чоловік.

Організована вона була комуністами, комсомольцями і безпартійними патріотами, що випадково залишилися на окупованій території.

У музеї школи «Історія рідного краю» тов. Лутовим створений стенд «Герої і патріоти нашого району в боротьбі за радянську владу та в роки Великої Вітчизняної війни», де розміщені портрети і короткі довідки про деяких учасників підпільного руху, його організаторів і керівників, у тому числі і Коваленка Якова Кириловича, колишнього заст. голови Березівського райвиконкому.

Щодо нього тов. Лутов говорить, що знає його і всю їх сім'ю з дитячих років, коли він був на комсомольській роботі, головою колгоспу, а потім і зам. гол. РВК.

Відгукується про нього дуже добре: чесний, скромний трудівник, відданий патріот соціалістичної Батьківщини.

Відмовляється вірити тому, що він міг зрадити підпільну організацію і піти на службу сигуранци.

21 червня 1962 р.

Бесіда з Анатолієм Баланом,

**головою робіткому радгоспу 17-ї Партконференції
Березівського району**

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.140, арк.14)

Тов. Балан в роки окупації району німецько-румунськими загарбниками в 1941—1944 рр. брав участь в комсомольсько-молодіжній підпільній патріотичній групі, що об'єднувала с. Оленівку, хут. Малашевський та ін.

Організована ця група була к-ром арт.дивізіону Радянської армії ст. л-том Гонтаревим та ін. воїнами РА, які потрапили в 1941 р. в оточення на території Березівського р-ну і ховалися від окупантів у вказаних населених пунктах.

Тов. Балан пам'ятає з них: сержанта Моїсеєнка В.Г., потрапив в оточення пораненим, рядового Алімова Івана, шофера, рядового Дзингалюка Є.Д.

Окрім них, в організацію входили комсомольці Заболотний П.Г. з хут. Семихатки, Чернишов А.І. і Краснюк П.П. з Оленівки та інші, прізвищ яких не пам'ятає.

Зв'язок з березівським партійним центром та ін. групами підтримував сам т. Гонтарев. А т. Балан зв'язався з березівською комсомольсько-молодіжною групою з тт. Лужновим Віталієм і Киреєвим В.

Крім того, за дорученням т.Гонтарева відвозив пакети: у січні 1942 р. у с.Комісарівку т. Роману, який працював механіком в румунському підсобному господарстві, і в с. Грибове дядькові «Сені» (кульгавий, жив біля церкви).

Збирали зброю і поширювали листівки. Група була оформлена шляхом дачі клятви кожним її учасником на вірність своїй Батьківщині, товаришам і боротися всіма засобами з окупантами.

Першим з нашої групи був арештований К.П.М. Він, мабуть з переляку, розповів про нашу групу. Після чого були арештовані всі учасники нашої групи.

У Березівській в'язниці член нашої групи Вірченко Микола пляшкою убив зрадника. Після цього Вірченка перевели в сусідню порожню камеру, звідти нам були чутні його нелюдські крики, як при тортурах, потім нам оголосили, що він повісився. Але, нам здається, що його вбили чи задушили жандарми.

Судив нас військовий трибунал окупантів в квітні 1943 р., звинувативши в підготовці збройного виступу проти їх влади.

На суді т.Заболотний священникові сказав грубість, а Гонтарев відмітив, що він сидить з пістолетом і хрестом.

Після суду, де мене засудили до вічної каторги, мене направили в Рибницьку в'язницю, звідки я випадково врятувався з декількома товаришами, коли при відступі окупанти розстріляли всіх, хто там сидів, і підпалили саму в'язницю.

У Рибницькій в'язниці, окрім мене, були з Березівського р-ну: Безрідний, Морозов, Моїсеєв, Товстоновський, Коржов, Вітюки, Бабічі, Дзингалюк, Грицак, Гавіловський, Комаров та інші, прізвища яких не пам'ятаю.

З приходом Радянської армії мене призвали в неї служити в загоні розвідників разом з Киреевим В., який був вбитий біля Дністра, коли ми ходили в тил ворога за «язиком».

У Рибницькій в'язниці на 3-му поверсі сиділи близько 30 дівчат — радянських розвідниць, на 2-му поверсі були румунські комуністи чоловік 70, а всіх було нас сто чоловік.

Бесіда з П.П. Лопато,

уродженець с. Ряснополя, де жив під час тимчасової окупації села.

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.140, арк.15)

З розмов з товаришами і випадково почутих уривків з розмов старших товаришів, мені було відомо, що в нашому селі в період окупації існувала підпільна патріотична організація не тільки серед дорослих, але і комсомольсько-молодіжна.

У подальшому, створюючи музей історії нашого колгоспу, а в ньому стенд «Герої і патріоти нашого села та їх подвиги в боротьбі за радянську владу у Великій Вітчизняній війні», я більш глибоко ознайомився з підпільним рухом в с.Ряснопіль. При цьому переконався, що підпільною групою дорослих керували тт. Немченко Йосип Павлович і Чабар Яків Павлович, а комсомольсько-молодіжною тт. Лунгов Микола Іванович, Долгошея Микола Петрович, який до війни був секретарем комсомольської організації колгоспу. До складу цих груп входили комуністи, комсомольці і безпартійні патріоти з числа партійного, комсомольського, радянського і колгоспного активу. Були серед них учасники громадянської війни і партизанського руху того періоду.

За короткий період існування підпільних груп вони не встигли багато чого зробити. Але, судячи з жорстокої розправи, яку окупанти чинили над ними, їх патріотизм і відданість соціалістичній Батьківщині представляли серйозну загрозу для окупантів.

Всі розстріляні учасники підпільної організації були чесними трудівниками, відданими соціалістичній Батьківщині, патріотами. Ряснопільську групу зрадила Ємелянєнко Олена, за що вона нашими органами була засуджена на 12 років.

Сім'ю Х.Г.В. знаю дуже добре, оскільки вчився і працював з однією з його сестер. Батько його був старим досвідченим і поважним агрономом.

Сам Жора отримав хороше виховання, був серйозним, діловитим і активним комсомольцем. Думаю, що він не міг бути навмисним зрадником. Якщо що і міг сказати на слідстві, то тільки при нелюдських тортурах.

Оленівська молодіжна група не була самостійною, вона входила до групи сусіднього села, якою керував Гонтарев.

Мені відомий факт викрадення 12 гвинтівок в Оленівській жандармерії. Знаю, що якась одеська підпільна газета писала про розстріл оленівських комсомольців, але яка і де цю газету можна знайти — не знаю.

Доповнення П.П. Лопати

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.141, арк. 131-135 об.)

Вважаю своїм обов'язком висловити ряд попередніх міркувань про учасників руху в Березівському районі. Річ у тому, що я тривалий час вивчав ці матеріали, працював над створенням музею історії в селі Ряснопіль, розмовляв з багатьма учасниками руху і їх рідними. Не говоритиму про діяльність підпільних груп по району в цілому, бо про це знаю тільки з архівних опублікованих матеріалів. Розкажу тільки про ряснопільську групу, про яку я знаю більше за інших, оскільки сам знаходився в період окупації в с. Ряснопіль і всебічно вивчав це питання. Повинен відзначити відразу, що в матеріалах архівів — в протоколах і звітах райкому партії періоду 1944—1948 рр. про діяльність групи в селах Ряснопіль, Ігнатівка, Петрівка, Іванівка, Основа, Оленівка майже нічого не говориться, або говориться дуже мало. Пояснюється це рядом обставин.

По-перше, тим, що, на жаль, з учасників ряснопільської групи, на відміну від берегівської, балайчуцької та ін. ні однієї людини не залишилося в живих. Ряснопільська жандармерія лютувала сильніше за інших, замучила і розстріляла не тільки активних учасників підпілля, але й багато патріотів, які тоді ще активно не включилися в рух.

По-друге, віддаленістю Ряснополя від Березівки: тим, що ряснопільське підпілля більше тримало зв'язок з центром в Одесі не через Березівку, а через села, що належали до іншого району (Комісарівка, Кубраки та ін.)

Нарешті, тим, що при обговоренні цих питань в райкомі партії в 1944—1946 рр. райком був введений в оману тенденційною інформацією, яка надходила від голови колгоспу «Іскра», що був тоді і секретарем Ряснопільської парторганізації, членом райкому партії.

Про це я напишу пізніше.

Тим часом ряснопільська група була однією з численніших груп в районі. Вона до розгрому її сигуранцюю встигла виконати певну роботу серед населення.

Керівником групи, на мій погляд, був Чабар Я.П. — комуніст, голова колгоспу «Червоний колективіст», авторитетний серед населення. Саме навколо нього групувалися його товариші, розстріляні окупантами. Не виключено (хоча слідів цього в архівах я не знайшов), що він був наперед залишений райкомом партії в тилу, щоб вести підпільну діяльність. Про це говорить і те, що він був інвалідом (переломана нога), передбачалося, що він не викличе великої підозри в окупантів і тому, що, по суті, він збирався евакуюватися з сім'єю, а виїхав тільки в передостанній день перед вступом окупантів і через декілька днів повернувся. В матеріалах райкому наголошується, що керівником був і Немченко Йосип. У мене немає підстав не погоджуватися з цим, але все-таки, на мій погляд, головним організатором був Чабар Я.П.

Хочеться наголосити ще на такому факті. За декілька днів до початку окупації його двічі викликали в райком партії.

Група, повторюю, була численною. Жандарми розстріляли близько 40 чоловік. Не наводитиму тут повного списку, прізвища людей є в матеріалах райкому партії, в протоколах засідань бюро. Хочу відзначити тільки найактивніших учасників. В селах Ігнатівка і Ряснопіль це були тт. Чабар Я.П., Немченко С, Сафронов Л.К., Сафронов А.К., Старостин С.Г., Трофимов Ф.К., Сафронов І.В., Старостін С.Г., Якубенко та інші. У працівника обкому КП України тов. Красноусова Г.Н., який вивчав цю справу, є повний список. Хочу виказати щодо складу учасників деякі додаткові міркування.

На мій погляд, одним з активних учасників і організаторів підпілля в с. Ряснопіль був Сухев Михайло — комуніст, голова сільської ради, енергійна і принципова людина. В списках райкому його немає, бо він не був розстріляний сигуранцюю разом зі всіма товаришами в 1943—1944 рр. Його заарештували ще в 1942 р., коли поголовних розстрілів не було, і відправили до одеської в'язниці, де він просидів до 1944 р. В архівних матеріалах є ряд згадок про нього (дуже добрих) товаришів, які сиділи разом з ним у в'язниці і залишилися в живих. Чи був він убитий жандармами напередодні відступу, чи загинув при інших обставинах — невідомо. Вважаю, що його необхідно внести в список учасників підпільної групи в с. Ряснопіль.

Бюро березівського РК партії свого часу винесло ухвалу про те, що розстріляні окупантами в с. Ряснопіль тт. Петренко П.Е., Болебрюх і Лупан М. не мали відношення до підпілля.

Так, мені вдалося встановити документально, ухвала ця була винесена за письмовими заявами в райком згаданого вище Пігнастого І.С.

У своїх заявах в райком колишній голова колгоспу сверджував, що ці товариші нібито співробітничали з окупантами, пиячили з ними, погрожували радянським людям.

Звинування ці абсолютно безпідставні, а виключення цих людей із списку руху порочить чесних радянських патріотів. Як комуніст, стверджую це з усією відповідальністю, це можуть підтвердити багато жителів с. Ряснопіль.

Болебрюх — партизан періоду громадянської війни, видний активіст, працівник радянських органів в період 1920—1941 рр. Лупан — хороший фахівець, агроном, який багато років працював в с. Ряснопіль, чесний радянський патріот. Видним активістом був і Петренко Петро. Вважаю, що ці люди цілком можуть бути включені в списки учасників руху. До речі, деякі з них були не просто розстріляні, а по-звірячому замучені окупантами.

Хочу відзначити ще одну особливість, про яку немає згадок в документах. Вивчення матеріалів показує, що в Ряснополі була молодіжна група підпілля. Очолював її Лутов Н.І. — він в 1941 році закінчив з відзнакою Ряснопільську середню школу і був в школі секретарем комсомольської організації.

До групи входили Ющенко Ваня, Долгошея Микола, Везель (вчитель), до неї примикали багато комсомольців і патріотична молодь сіл Ігнатівка, Ряснопіль, Іванівка, Петрівка. Група встановила зв'язок з такими ж групами в селах Біляївка, Комісарівка, Златоустове. Молодіжна група була видана окупантам О.Є., яка знала особисто багатьох учасників групи, як своїх товаришів по навчанню. З молодіжною групою в с.Оленівка ряснопільські комсомольці не були зв'язані.

Про молодіжну групу в с. Оленівка. На мій погляд, рішення бюро березівського райкому в 1959 р. про те, що, по суті, там не було підпільної групи, дещо однобічне. Воно змішує дві речі. Дійсно, вбивство Краснюка М.В. могло відбутися з різних причин, у тому числі і тому що у М.В. були часті випадки. Але це не міняє того факту, що хлопці були зв'язані з Гуляївкою та іншими селами (див. свідчення Черниша), що вони мали зброю, готувалися до боротьби з окупантами. Хай ідеали і програма цієї групи не були чітко ще оформлені — але це була група молодих патріотів, яку окупанти по-звірячому знищили. Не засуджувати їх ми повинні, а ставити за приклад нашій молоді. Що робило ряснопільське підпілля?

Широкої діяльності, як і в інших селах району, вони не встигли розвернути. Проте вони поширювали листівки, проводили бесіди з населенням, підтримували моральний стан людей, зривали заходи окупаційних властей, одержували з центру і поширювали радянські газети (я сам бачив і читав на початку 1943 роки газету «Правда» з матеріалами про розгром німців під Сталінградом), готувалися до озброєної боротьби з окупантами.

Спогади С.М. ІЩЕНКА

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.141, арк. 142-149)

Початок Великої Вітчизняної війни 22 червня 1941 року застав мене під час навчання в школі механізації с.г. (в Березівці).

Після закінчення школи вступив я у винищувальний батальйон в с. Вікторівка. Мені і моїм товаришам Ткаченку І.П. і Ковтуну Л.Д. була доручена охорона мосту. Керівництво і контроль батальйоном проводилося через сільську раду і представника Березівського райкому партії т. Євдокимова.

У Червону Армію мене не мобілізували, оскільки мені було всього 17 років. Німецькі війська вступили на землю нашого району 10 серпня 1941 року о 8-9-ї годині ранку в неділю. Звичайно, ми, комсомольці та і майже все населення не могли миритися з окупантами.

У перший день окупації мною було зібрано 5 гвинтівок радянського зразка і патрони до них. Все це було змазано солідолом і заховано за сараєм у мене. Першим моїм помічником був мій брат Гриша, з яким ми ховали і збирали зброю. Через деякий час (2—3 тижні) склад нашої групи поповнився до п'яти чоловік з числа комсомольців с.Вікторівки. Нашим першим завданням було навчитися стріляти з гвинтівок, метанню гранат і підіривній справі, оскільки рішенням нашої групи ми повинні були зайнятися диверсійною справою. Збір зброї і боєприпасів продовжувався. З розбитих гвинтівок робилися обрізи, комсомольцем Володько Петром був знайдений автомат ППД, здобуто 12 гранат (протитанкових), 40 шт. РГД-33, німецькі міни і протитанкові радянського зразку, запас патронів збільшився до 2500 штук, підіривників до гранат 18 шт., до мін 30 шт. (під бікфордів шнур), самого шнура неможливо було дістати.

Гранати РГД-33 і кулемет Дегтярьова були викрадені нами з трофейного складу (німецького), що знаходився в приміщенні колгоспної контори «Х років Жовтня». Звідти було винесено 2 німецькі міни (як вони опинилися там — невідомо), 12 протитанкових гранат, 2 гвинтівки СВТ і багато патронів.

Вчилися стріляти в балці Іванів яр невеликими групами по 2—3 чоловіки. Навчившись, ми приступили до активнішої боротьби з окупантами.

У результаті цього групою з трьох чоловік з балки Іванів яр нами було обстріляно групу німецьких велосипедистів у вересні 1941 р. Літак зв'язку був обстріляний на бригадному стані к-пу «Х років Жовтня», легкову машину — біля хутора Семихатки. В цих операціях брали участь комсомолец Володько Петро Трохимович і Рудченко Євгеній Васильович (обстріл велосипедистів).

Машину обстрілював я і Володько П.Т.

До цього часу склад нашої групи складався з комсомольців і молоді:

1. Іщенко Григорій Мих. Чл. ВЛКСМ
2. Лупакова Поліна Ів. Чл. ВЛКСМ
3. Рудченко Євген Вас. Б/п
4. Іщенко Сергій Мих. Чл. ВЛКСМ
5. Володько Петро Трохим. Чл. ВЛКСМ

Частину зброї допомогли зібрати піонери Молчановський Юрій і Бреза Микола Андрійович.

Пошуки бікфордого шнура продовжувалися, але безуспішно. Ми вирішили користуватися пороховою доріжкою, але результати погані, оскільки вибухівка вибухала через декілька секунд після підпалу порохової доріжки. Це було небезпечно для підричників.

На нашій груповій нараді було вирішено назвати нашу групу «УК». А також наруканні нашивки для командирів груп і знаки для рядових членів групи за такою формою: вишито золотистими нитками в золотистому колі на шматку червоного матеріалу розміром 12х25 см з петлями і гудзиками.

Наруканні нашивки повинні були одягатися на період бойових операцій. Одним з головних завдань нашої групи була агітація населення і поповнення складу нашої групи. Для цього ми спростовували німецькі повідомлення, доказували населенню про їх помилкові «перемоги». В результаті цієї роботи до осені 1941 року склад нашої організації поповнився з числа комсомольців с.Мар'янівки і с. Вікторівки. Ми розуміли і знали, що для підпільної роботи в районі повинні залишити людей, і ми шукали з ними зв'язок. Восени чи весною (точно не пам'ятаю) 1941 р. чи 1942 р. (точніше — восени 1941 р.)

зв'язок був встановлений через Лупакову Поліну з Харченком Жорою, а пізніше і з Данілішином Василям.

З того часу ми одержували безпосередні вказівки від Харченка Жори чи Данілішина Василя. Боячись провалу організації, нам заборонили будь-які бойові операції без вказівки штабу підпільної організації. Тільки після зміцнення організації, її озброєння, а також розвідкою зв'язку з діючими партизанськими групами ми повинні були організовано на машинах виїхати в Савранський ліс. Для цього було завербовано 16 шоферів з наших громадян, які працювали в гарнізоні, префектурі та інших організаціях м. Березівки.

Влітку 1942 року мною було видано пістолет «ТТ» і два нагани для розвідки через Харченка Жору, а також кинджали в кількості 3 шт.. Через годину мене повідомили, що розвідка не повернулася (за словами Харченка Жори і Данілішина Василя).

Через Бабіча Василя був влаштований зв'язок з Одесою. Восени 1942 року мною одержана від нього доповідь т.Сталіна про 25-ті роковини Великої Жовтневої революції. Отримання такого документа було великою подією для підпільної організації. Цей документ переписувався вручну і передавався на села. Переписував і я, передавши в Комінтернівський р-н членам їх груп, Півненку Миколі Семеновичу. В цей час ми одержали вказівку про найменування березівської підпільної організації в «організацію ім. Богунського полку» на честь знаменитого Богунського полку з дивізії Щорса.

Розповсюдження доповіді т.Сталіна проводилося і опрацьовувалося мною у Вікторівці, Мар'янівці, Каїрах Комінтернівського району, на х.Танівці. Підготовка наближалася до кінця. Початок виступу призначений на 18 лютого 1943 року. Для цього я одержав наказ з штабу від Харченка Жори і відправився в с.Каїри Комінтернівського району. Наказ був переданий 16 лютого 1943 року керівникам груп Півненку Миколі Семеновичу і Гребешченко Петру Олександровичу. Того ж числа вночі я прибув в село Мар'янівку і передав наказ бути готовими на 18 лютого. Частина мар'янівських комсомольців і молоді входила до складу моєї дивізійної групи. Вийшов я з Мар'янівки в ніч з 16 на 17 лютого 1943 року. Вдома я ліг відпочити. Моя мати не питала, де я був, оскільки вона вже знала, що я працюю в підпіллі.

17 лютого вранці до нас в дім прийшли жандарми і заарештували мого батька. А через годину прибіг Піїтенко Олександр Степанович і повідомив, що наших людей заарештовують, і запропонував мені йти з дому.

Я пішов до свого дядька Євдокимова С.Ф., а потім до Марченка Павла, вночі я пішов в с.Мар'янівку і ховався у Кальяненка Бориса Романовича, через три чи чотири дні я пішов в Комінтернівський р-н.

Товариші мені допомогли зробити документи на ім'я і прізвище Береста Петра Сергійовича. Після чого я працював в радгоспі ім. Кірова (Іогансфельд). В березні м-ці я перейшов фронт (с.Софіївка нашого р-ну) і добровільно вступив в ряди Радянської армії.

Склад моєї групи на 17 лютого 1943 року:

1. Іщенко С.М.
2. Іщенко Г.М.
3. Лупакова П.І.
4. Кальяненко Б.Р.
5. Ганіч Микола
6. Льовін Олександр
7. Гаврушенко Ів.П.
8. Касьяненко Н.Р.
9. Володько П.Т.
10. РудченкоЄ.В.
11. Сергєєв Н.Т.
12. ЗєбашвіліТ.
13. Загірний С.
14. Сергій (окруженець, прізвища не пам'ятаю).

Підпис
25.07.1962 р.

Повідомлення

Чернишова Олександра Івановича — тракториста колгоспу «Росія», с Демидове. В період тимчасової окупації району проживав в с.Оленівка Ряснопільської с/р і був у складі комсомольсько-молодіжної підпільної групи, організованої ст. лейтенантом Гонтаревим А.В. (ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.140. арк.16.)

Ми займалися збиранням зброї і готувалися до виступу за вказівкою з Березівки.

Після арешту і тортур в оленівській і березівській жандармерії нас перевели до Одеси. І в квітні місяці 1943 р. відбувся суд. Мене, Заболотного і Краснюка П.П. засудили до розстрілу, а інших до довічної каторги. Маркутенко, Дінко і Алімов виправдані.

Після вироку сидів в камері з Опекіним Миколою, Севастьяновим Михайлом і Краснопольським Яковом (всі з Одеси). Після вироку нас стали агітувати до вступу у власівську армію, казали, що і мені з одним оком там знайдеться робота. Т.Гонтарев говорив, що «за стінами в'язниці — Батьківщина і треба будь-якими засобами вирватися звідси, щоб мстити ворогам і послужити Батьківщині».

Він дав згоду піти до власівців, але при посадці в ешелон з товаришем пішов по воду і втік. Подальша його доля мені невідома.

Мені за допомогою одеських товаришів 17 лютого 1944 р. вдалося втекти з одеської в'язниці через отвір в стелі. Ми по горищу дісталися до 4-го зруйнованого корпусу і виробничих приміщень, а звідти — на тюремний город. На вулиці, як нам підказали, ми вскочили на підводу з мішками, і вона нас доставила до «Тольки Червінця». Втік я з матросом Балтійського флоту Синебаком Іваном. «Толька» нас переодягнув і декілька днів годував, поки зумів дістати нам документи. Після чого випровадив з міста. Матрос пішов в Радянську армію, а я з'явився в сільраду.

1 чи 2 квітня 1944 року на руському кладовищі в Одесі були розстріляні: Заболотний П.Г., Краснюк П.П. і з ними із

с.Ташіне Миколаївської обл. Солодун Митрофан і, здається, Іван Конотоп.

Після повернення додому я дізнався, що після мого арешту були забрані румунськими жандармами і розстріляні мої батько та мати.

Доля т.Кальчева мені невідома, до власівців його взяти не могли, оскільки він був кульгавим — туберкульоз кістки лівої ноги.

У березівській в'язниці Вірченко Микола вночі вбив пляшкою Краснюка П.М., як зрадника. Після чого його перевели в одиночну камеру, де він повісився сам чи був убитий, а може, повішений жандармами.

Бесіду проводили позаштатний інструктор відділу партійних органів одеського обкому КП України Красноусов, інструктор березівського РК КПУ Бондарев 21 червня 1962 року.

СПИСОК

підпільно-патріотичних груп березівської організації, їх складу і керівників, що діяли на території району в період його тимчасової окупації (1942—1943 рр.)

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.140, арк.40-45)

1. Березівська група

Керівники:

1. Криштан Дем'ян Михайлович
2. Коваленко Яків Кирилович
3. Осадчий Микола Григорович
4. Турбінський Петро Августович
5. Коржов Федір Костянтинович
6. Вітюк Гнат Федорович
7. Запорожець Григорій Сергійович
8. Мачуленко Йосип Михайлович
9. Петруня Дмитро Олексійович
10. Врадій Павло Якович
11. Ходак Олександр Омелянович
12. Стадніченко Іван Іларіонович

13. Сопоров Василь Кузьмич
14. Дорогань Василь Семенович
15. Великий Антон Данатович
16. Непомящий Олексій Іванович
17. Зубачевський Віктор Семенович
18. Маркевич Герасим Андрійович
19. Прилуцький Йосип Варфоломеївич
20. Сухоніс Антон Степанович
21. Решетінський Іван Григорович
22. Дяченко Володимир Федорович
23. Зінченко Тимофій Корнійович
24. Чулін Андрій Васильович
25. Гусаков Євген Трохимович
26. Поздняков Микола П.
27. Вітюк Іван Федорович
28. Шкарпеток Павло Федорович
29. Ксендзік Олексій Капітонович
30. Дубров Микола Олександрович
31. Петранелі Олександр Олексійович
32. Кипібеда Василь Степанович

2. Березівська комсомольсько-молодіжна група

Керівник:

1. Данілішин Василь Олексійович Склад:
2. Єліферов Іван Павлович
3. Киреев Віктор Степанович
4. Осадченко Інна Іллівна
5. Тубичко Єлизавета Олександрівна
6. Докієнко Олександр Андрійович
7. Вдовиченко Ніна Гнатівна
8. Кузьміна Ганна Андріївна
9. Рожнов Володимир Максимович
10. Кондратєв Олександр Іванович
11. Лупанов Віталій Іванович
12. Павліченко Микола Васильович

3. Ряснопільська група

Керівники:

1. Чабар Яків Павлович
2. Немченко Йосип Павлович

Склад:

3. Старостін Семен Григорович
4. Трофімов Федір Кондратійович
5. Кобзій Дмитро Петрович
6. Якубенко Михайло Григорович
7. Сафронов Іван Васильович
8. Костюченко Сергій Миколайович
9. Гудзов Денис Гнатович
10. Сафронов Олексій Кирилович
11. Красножон Володимир Петрович
12. Крільовський Григорій Миколайович
13. Петренко Петро Єфремович
14. Болебрюх Гнат Федорович
15. Лупан Михайло Павлович
16. Сухов Михайло Єфремович
17. Сафронов Андрій Касянович
18. Сафронов Леонід Касянович
19. Лунгов Микола Іванович
20. Долгошея Іван Іванович
21. Везель Іван Леонтійович
22. Ющенко Іван Миколайович
23. Лопата Сергій Андрійович
24. Долгошея Микола Петрович

Примітка: останні шість чоловік (19—24) є активом комсомольської організації села.

4. Заводівська група

Керівники:

1. Кравець Олексій Миколайович
2. Науменко Іван Дем'янович
3. Ковбасюк Феофан Михайлович
4. Кашук Іван Олексійович

Склад:

5. Грицак Степан Миколайович
6. Антошенко Дмитро Іванович
7. Науменко Олександр Дем'янович
8. Осняков Григорій Семенович
9. Врадій Павло Якович
10. Науменко Петро Іванович
11. Старостенко Сергій Іванович

5. Заводівська комсомольсько-молодіжна група

Керівник:

1. Науменко Василь Іванович

Склад:

2. Берило Микола Петрович

3. Осипенко Микола Маркович

4. Ковбасюк Володимир Феофанович

5. Сопорова Єлизавета Іванівна

6. Балайчуцька група

Керівники:

1. Грицьківський Петро Степанович

2. Відміш Серафим Федотович

Склад:

3. Крамаренко Федір Олексійович

4. Дячек Віктор Петрович

5. Іщенко Михайло Васильович

6. Лісогор Денис Семенович

7. Лапуленко Капітон Григорович

8. Ібадов Багадур Гусейнович

9. Ющенко Омелян Васильович

10. Бур'ян Андрій Павлович

11. Бабій Герасим Мартянович

12. Григоренко Лук'ян Михайлович

7. М.-Олександрівська група

Керівники:

1. Халаїмов Володимир Іванович

2. Гетьманець Антон Іванович Склад:

3. Чумаченко Яків Дем'янович

4. Коваленко Степан Кирилович

5. Білоусов Кузьма Прокопійович

8. Златоустівська група

Керівники:

1. Вітіок Володимир Іванович

2. Горобців Володимир

Склад:

3. Вітюк Марія Іванівна
4. Вітюк Петро Іванович
5. Вітюк Пелагея Іванівна
6. Вітюк Ілля Григорович
7. Янченко Петро Кирилович
8. Бондаренко Василь Федорович
9. Горовенко Іван Макарович
10. Горовенко Володимир Макарович
11. Назаров Дмитро Пантелійович

9. Гуляївська група

Керівник:

1. Шматко Опанас Іванович

Склад:

2. Мірошников Саник Григорович
3. Шматко Петро Павлович
4. Бабіч Михайло Іванович
5. Бабіч Григорій Іванович
6. Дзінгалюк Єлиферій Данилович

10. Петрівська група

Керівник:

1. Залевський Ілля Андрійович

Склад:

2. Горбачов Павло Михайлович
3. Бондаренко Михайло Степанович
4. Білоус Григорій Антонович
5. Ворона Іван Григорович
6. Федоров Гнат Трохимович

11. Основська група

Керівник:

1. Шестопалов Олександр Петрович

Учасник:

2. Рибалко Марк Матвійович

12. Данилівська група

Керівник:

1. Гавіловський Микола Федорович

Склад:

2. Гуральнюк Дмитро Дем'янович
3. Васильчук Володимир Іванович
4. Комар Кирило Арсентійович
5. Комар Костянтин Кирилович

13. Степанівська група

Керівник:

1. Садченко Кирило Григорович

Учасники

2. Голубченко Костянтин Йосипович

14. Вікторівська група

Керівники:

1. Безродний Петро Никифорович
2. Гончаренко Дмитро Омелянович

Склад:

3. Морозов Володимир Іванович
4. Товстоновський Дмитро Гнатович

15. Оленівська група

(хут. Оленівка, Малашівка, Семихатки)

Керівники:

1. Заболотний Петро Григорович
2. Гонтарев Анатолій Васильович

Склад:

3. Чернишов Олександр Іванович
4. Краснюк Петро Платонович
5. Краснюк Петро Михайлович
6. Вірченко Микола Дмитрович
7. Кольчев Михайло Степанович
8. Лупов Іван Григорович
9. Балан Анатолій Михайлович
10. Мойсеєнко Василь Григорович

16. Карногорівська група

Керівник:

1. Майборода Марк Костянтинович

Склад:

2. Кравченко Леонтій Степанович
3. Параскевич Михайло Федорович
4. Голованець Опанас Федорович
5. Беспалько Іван Юхимович
6. Соболенко Павло Павлович
7. Матинга Євген Степанович

Голова комісії **Лутов.**

Члени: **Савченко, Давиденко, Куликів,
Лебідь, Бондарев.**

26.07.1962 р.

Копія російського перекладу румунського документа про партійне підпілля та партизанський рух на території Березівського району в роки Великої Вітчизняної війни.

Інформаційна записка

(ДАОО, ф. П-92, оп.1, спр.8, арк.26, 27)

Згідно з рапортом Березівського жандармського легіону від 27 липня 1943 р., направленого штабу армії, 2-муінформ. бюро 15-ої піхотної дивізії, становище в Березівці таке:

1. Вельми небезпечні особи.

Стойков Микола, Чорноморець Іван, Лупан Віліка, Долгошеев Володимир, Коваленко Захар.

2. Небезпечні особи.

Гусарев Ілля, Вітюк Іван, Дубов Степан, Погребняк Григорій, Белан Іван.

3. Менш небезпечні особи.

Лапушанський Степан, Султановський Петро, Тонеш Маріан, Калінченко Степан, Зінченко Василь, Подовощная Кирина, Євченко Іван, Кирова Катерина, Калінчук Михайло, Дежева Аксенія, Клак Маріус, Мітрошкіна Агрипина, Грицок Максим.

Згідно з донесенням командира загону П.С.К. 15-ої піхотної дивізії сублокотенента Філіаде, тепер становище таке:

1. Підозрювані люди.

Тимофенко Валентина, секретар Березівської претури, Пушак Федір, що служить Березівській претури. Обидва вони були переведені в с. Мостове, але повернулися в Березівку, де їх постійне місце проживання.

2. Вельми небезпечні люди.

Добролюбов Іван Андрійович, агроном-фахівець в Березівській претури; Анісимов Костянтин, робітник залізничної лінії, був у зв'язку з Добролюбовим; Петровський Сергій, що проживає по Церковній вулиці, № 26, ярий агітатор проти румунської влади; Алла Сирістець, службовець примарії, входить до складу партизанської організації, дістає радянські газети і поширює вісті серед жителів Березівки; Браткевич Надя, Браткевич Віра, проживають по вул.Шевченка, № 19, поряд з штабом дивізії, в якій були знайдені комуністичні листівки.

Всі ці особи були перевірені сублокотенентом Філіаде.

Під час Великої Вітчизняної війни трагедію окупації пережили всі села Березівського району. Їх мешканці мужньо витримали страшні три роки — боролися і вмирали, чекали і сподівалися, вірили і перемогли.

На жаль, не про всі березівські села є документи в Державному архіві Одеської області. Написання їх історії ще чекає на дослідників. Я переконаний, що історичні нариси з часом буде написано про всі населені пункти Березівщини. А в цьому розділі пропонуємо короткі розповіді про ті села, про які є документи в ДАОО.

с. Шевченкове

Як і багато інших сіл Березівського району, Шевченкове відоме своїми героїчними людьми, які боролися за свободу рідного краю під час Великої Вітчизняної війни.

Серед них — працівники МТС села Шевченкове — першої МТС у Радянському Союзі. Того страшного 1941 року не довелося їм займатися улюбленою справою — збирати врожай на рідному полі. Коли почалася війна, частину тракторів та автомашин, які роками допомагали трударям годувати країну, передали армії. Тепер основним завданням цієї мирної техніки стала допомога нашим захисникам у боротьбі проти загарбників. Техніку, яка залишилася, відправили в тил країни.

Трактористи і комбайнери оголосили себе добровольцями Червоної армії. Це — комбайнер Приходько, бригадир тракторної бригади Єфімов, тракторист Кичук і багато інших мешканців Шевченкового. На полі битви вони показали такі ж уміння володіти технікою, як і на пшеничному полі. Бригадир тракторної бригади Григорій Єфімов потрапив до танкового полку, тракторист Андрій Мирошніченко дійшов до самого Берліна, мирна професія магнетчиці МТС Феодосії Васильової дуже допомогла на фронті: вона заряджала акумулятори для танків.

Коли територію МТС захопили німецькі війська, їх командування було вражене тим, як дбайливо все зроблене тут: чудові майстерні, будинки, садиба. Було вирішено організувати на місці МТС німецьку колонію. З мешканцями, що залишилися тут, не церемонилися — їх вигнали, а в залишені господарями будинки переселили німців з навколишніх колоній: Черногірки, Маринового, Нейкового. Складські приміщення

та гаражі було пристосовано для худоби, а в майстернях МТС було організовано гетто, де тримали полонених.

Механізатори відмовилися працювати на німців. Для того, щоб німці самі не змогли використати техніку, вони заховали деякі цінні деталі від машин та інструменти, з надією, що у майбутньому ще зможуть їх полагодити.

Багато механізаторів вступили до підпільної партизанської організації. В цій боротьбі загинув комбайнер Опанас Шматко — чудовий механізатор, за свою працю нагороджений до війни орденом Трудового Червоного Прапора. Пам'ять про нього завжди буде в серцях співвітчизників.

А агроному Любинському, який теж працював у Шевченківській МТС, вдалося під час війни зберегти орден Трудового Червоного Прапора, яким було нагороджено Шевченківську МТС у 1930 році за трудові досягнення.

Територію Березівського району було визволено від окупантів у квітні 1944 року. Перед механізаторами постало важке завдання — відновити роботу МТС. Всі службовці машинно-тракторної станції взяли участь в її відбудові. Механізатори поприходили не з пустими руками: кожен ніс з собою інструмент, матеріали, запасні частини — все, що вдалося зберегти від розграбування окупантами. Стягувалися трофейні і покинуті трактори, рештки комбайнів, плугів, культиваторів, сівалок. У результаті колективних старань вдалося у перший рік зібрати і підготувати до роботи в полі 45 тракторів, 20 комбайнів, багато сівалок, плугів, борін.

Сучасні мешканці села Шевченкове пам'ятають свою першу МТС, з гордістю згадують її славних механізаторів, їх досягнення та нагороди. Глибоко вдячні їм за те, що зробили рідне село відомим по всій країні.

с. Заводівка

Це мирне і спокійне село виховало і виростило велику кількість бійців за звільнення нашої Батьківщини від німецько-фашистських загарбників. Серед них — Петро Володимирович Дроздов та Микола Володимирович Федоренко. Це не просто бійці, а бійці, що прославили своє село на всю країну. За героїчні вчинки на полі бою під час Великої Вітчиз-

няної війни їм було присвоєно звання Героїв Радянського Союзу (П.В.Дроздову — посмертно). На честь 30-річчя Перемоги над фашистською Німеччиною сесією Заводівської сільської ради місцевої середній школі присвоєно ім'я Героя Радянського Союзу Петра Володимировича Дроздова.

Ім'ям ще одного Героя Радянського Союзу названо одну з вулиць Заводівки. Це — Герой Радянського Союзу Іван Васильович Кондратенко. Хоча він не народився у Заводівці, а поселився у селі тільки у 1948 році, але став достойним сином Заводівки і її гордістю.

Молодь села, що не змогла потрапити на фронт, утворила під час тимчасової фашистської окупації комсомольське підпілля. Очолювали її місцеві комсомольці С.Грицакта В.Ковбасюк. Її учасники влітку 1942 року встановили зв'язок з березівською підпільною групою і разом боролися проти діянь загарбників: запобігали вивезенню продовольства до фашистської Німеччини та Румунії, допомагали військовополоненим тікати з неволі, діставали інформацію про плани фашистів. У лютому 1943 року підпільну групу Заводівки було розкрито. Її керівники С.Грицак та В.Ковбасюк загинули від рук гітлерівців.

На згадку про подвиги односельців у Заводівці споруджено пам'ятник героям громадянської і Великої Вітчизняної воєн і встановлено меморіальну дошку з барельєфом Героя Радянського Союзу Петра Володимировича Дроздова.

с. Новоселівка

Село Новоселівка до Великої Вітчизняної війни було зовсім невеличким: мало дві короткі, без назв, вулиці, незначну кількість дворів, більшість хат були земляними. Тому і називали його частіше хутором, ніж селом. Тим більше що утворилося воно після революції саме на місці хутора, який мав назву Шкурлатов. Але новоселівці не переймалися тим, що їх називали «хуторянами», любили своє село і вважали його найкращим у світі.

Страшною новиною для новоселівців стала звістка про початок війни. Важко було уявити, що їх рідний куточок

опиниться в руках загарбників, що буде знищено садки і поля, зруйновано так дбайливо доглянуті, нехай і земляні хатки, вбито багатьох людей і завдано невимовного болю тим, хто залишиться в живих.

Під час тимчасової окупації у селі було організовано підпільну групу, якою керував офіцер Радянської армії Майборода. Членами групи були новоселівці О. Петрунева, І. Колісніченко, К. Іванов та інші. Вони розповсюджували листівки з закликами до боротьби з фашистами, з правдивою інформацією про події на фронтах, яку потайки записували, слухаючи радіо; збирали інформацію про діяльність німців у районі, перешкоджали відправленню до Румунії та Німеччини матеріальних цінностей та техніки.

Багато мешканців села пішло на фронт. В їх числі були В. Струтинський, В. Манойло, А. Манойло, І. Кучеренкота інші. Всього у боротьбі проти фашизму взяло участь сто п'ятдесят мешканців Новоселівки. З них 83 нагороджені за героїзм, проявлений у боях, орденами і медалями. У боротьбі за свободу Батьківщини загинуло 37 бійців, що були родом з Новоселівки. Серед загиблих і керівник новоселівської підпільної групи Майборода, розстріляний німцями.

Для вічної пам'яті про тих, хто боровся і не дійшов до кінця війни, у Новоселівці, біля будинку культури, збудовано пам'ятник загиблим воїнам. Золотими буквами викарбувано на ньому їх імена. У хвилини радості і горя приходять сюди мешканці села, щоб віддати шану своїм героям.

с. Ряснопіль

До Великої Вітчизняної війни у селі Ряснопіль було чотири колгоспи, що успішно розвивалися.

Під час окупації селянам цих колгоспів довелося кинути улюблену справу і братися за зброю. На території Ряснополя було створено підпільно-патріотичну групу, яку очолював голова колгоспу села Основи, що мав назву «Червоноармієць», Марк Михайлович Рибалко. В цю групу входило багато мешканців Ряснополя. Серед них Йосип Немченко, Яків Чабар,

активісти села колгоспники Денис Гудзов та Андрій Сафронов, бухгалтер артiлі Іван Сафронов, керівники колгоспної комсомольської організації Іван Ющенко і Микола Довгошея, секретар шкільної комсомольської організації Микола Лунгов та інші.

У Ряснополі було розташовано румунську жандармерію. Людей карали нагайками за будь-яку непокору, жорстоко переслідували усіх підозрілих. У лютому 1943 року окупантам вдалося викрити підпілля. Було арештовано більше 40 активістів і патріотів села. З них розстріляно — 35 чоловік. Серед тих, хто не дочекався звільнення Ряснополя від німецько-фашистських загарбників, Яків Чабар, Йосип Немченко, Денис Гудзов, Іван Сафронов. Закатовано фашистами комсомольських ватажків Івана Юценка, Михайла Лунгова, Миколу Довгошею.

Всього близько двохсот ряснопільців загинули під час війни. П.М. Вертелецькому посмертно було присвоєно звання Героя Радянського Союзу.

Хоча ці борці не дожили до Дня Перемоги, вони все одно перемогли, тому що зробили все, щоб у юного покоління ряснопільців було майбутнє.

Багато мешканців Ряснополя повернулися з війни орденосцями. Це — кавалер двох орденів Слави Леонід Семенович Береза (після війни працював у ряснопільському відділенні «Сільгосптехніки»), учасник Ясько-Кишинівської операції, звільняв Ковель, Варшаву, штурмував Берлін. А Іван Степанович Пігнастий під час війни командував танковим екіпажем.

Ряснопільці пам'ятають імена тих, хто віддав за них життя. У центрі села споруджено пам'ятник партизанам і воїнам Радянської армії, що загинули під час Великої Вітчизняної війни. Разом з шістнадцятьма воїнами Радянської Армії, які втратили життя у бою за звільнення села 31 березня 1944 року, у братській могилі в центрі села лежать одинадцять розстріляних німцями підпільників.

с. Маринове

В Мариновому до Великої Вітчизняної війни основним складом мешканців були німецькі колоністи, що поселилися тут ще у 1830 році. Після революції тут почали з'являтися представники інших національностей — росіяни, українці, болгари, євреї. Але чисельність їх була невеликою.

Маринове було захоплене окупантами 10 серпня 1941 року. Частина представників німецького населення зраділа цьому. Інші захищали країну, у якій жили, боролися проти загарбників так само, як росіяни, українці та представники інших національностей.

Окупанти нещадно руйнували село і культурні пам'ятки, не зважаючи на те, що більшість його мешканців були люди однієї з ними нації. Для боротьби з загарбниками на території Маринівської сільської ради було створено підпільну патріотичну групу. До її складу входили Серафим Федорович Відмеєць, Федір Олексійович Крамаренко, Денис Семенович Лисогора, Володимир Гнатович Васильчук, Омелян Васильович Ющенко та інші. Група саботувала здачу продуктів і речей для потреб німецької армії, влаштовувала диверсії, розповсюджувала листівки зі зверненнями Радянського інформбюро, що закликали до боротьби проти загарбників і давали правдиву інформацію про події на фронтах.

Тому на боротьбу з підпільною організацією було кинуте численні загони фашистів. Після багатьох спроб їм вдалося викрити групу маринівських активістів. Підпільників-патріотів було страчено. Завдяки тому, що мешканцями села Маринове були німці, мирне населення не постраждало, розстрілів вдалося уникнути.

Зате постраждало саме село. Відступаючи, німці зруйнували майже всі будівлі. А сім'ї, що мешкали у цих будинках, були вивезені у 1944 році до Німеччини. З 850 сімей, що перебували на території Маринівської сільради, було вивезено близько 700.

Під час і після Великої Вітчизняної війни 230 маринівців було нагороджено орденами і медалями за героїзм, проявлений у боях проти загарбників. Тим, хто звільнив Маринове у квітні 1944 року, збудовано у 1969 році меморіал — дві

братські могили безіменних воїнів. Є і відомі імена бійців-визволителів. Це старший лейтенант Саркіс Амбарцулович Давтян та уродженець с.Дрогобищі Чернігівської області молодший лейтенант Іван Федорович Малий. Вони, і ті бійці, що не повернулися з поля бою до рідного Маринового, вічно будуть жити у пам'яті своїх односельців.

с. Розквіт

Село Розквіт до Великої Вітчизняної війни було хутором. Людей було мало, а багато було земель. Населення хутора Гладкого збільшувалося за рахунок переселенців з Поділля. До 1941 року артіль ім.Будьоного, що виникла на території хутора, стала великим багатогалузевим господарством.

Перед приходом загарбників селянам довелося знищити тисячі гектарів пшениці, щоб не дісталася ворогам. Всі мешканці, які залишилися у селі, кинулися до поля. В кам'яні та дерев'яні катки запрягали коней і гнали їх у пшеничні поля. Кукурудзу жінки вирубували сапками. Ту частину врожаю, яку вдалося зібрати, а також свиней віддали на потреби армії. Худобу погнали в тил.

Багато селян пішли захищати Вітчизну на фронт. Серед них були бригадири Федот Музика, Ларіон Сулима та Захар Бойченко, садівник Іван Коваленко. Пішов на фронт голова колгоспу Макар Онисимович Посмітний зі своїми чотирма синами. Багато жінок та дітей з сімей фронтовиків евакуювалися на схід. Там вони працювали в сибірських колгоспах.

Німці увійшли до хутора 10 серпня 1941 року. Важкі випробування чекали тих, хто залишився в рідному селі. Гітлерівці у Гладкому любили влаштовували полювання. І заставляли літніх людей, жінок та дітей йти до лісу та виганяти звідти для них зайців і лисиць. Стріляли, не розбираючись, де зайці та лисиці, а де люди. Під час такого полювання багатьох мешканців хутора було поранено, старожили згадують і смертельні випадки. А в жандармерії окупанти палками забили на смерть колгоспників Івана Бірюка та Федора Гіонісіна.

Але хуторяни не втрачали надії на те, що скоро скінчиться свавілля загарбників. Один з колгоспників — Іван Черняк

— таємно встановив на млині радіо. Кожного дня слухав Москву та розповідав односельцям новини з передових ліній.

Одного разу над хутором Гладким пролетів радянський літак. З нього було скинуто листівки, які повідомляли, що столицю України вже звільнено від гітлерівців, і незабаром буде звільнено Одесу.

Мужньо воювали селяни на фронті. Голова колгоспу М.О. Посмітний в одному з боїв залишився один біля гармати. Він подавав снаряди бійцям, але сталося так, що всі вони загинули. Макар Онисимович не розгубився і прямою наводкою знищив два ворожих доти. Про цей випадок повідомляла військова газета «Гвардеец» За мужність на полі бою М.О. Посмітний одержав 6 урядових нагород. Повернувся Макар Онисимович з війни у листопаді 1945 року гвардії старшим сержантом. М.О. Посмітний — учасник оборони Москви, Сталінграда, штурму Берліна, учасник боїв у Манчжурії та Кореї.

Та не всі хуторяни повернулися з війни до своїх жінок та дітей. Смертю хоробрих загинули бригадири Федот Музика, Ларіон Сулима, Захар Бойченко. Не діждався своїх двох синів Іван Гаврилович Шевченко. Залишилися сиротами діти Сави Березівського та багатьох інших бійців.

с. Петрівка

Село Петрівка має давню історію. Його заснували кріпаки, які мріяли про волю. Ці люди збирали все життя кожну зароблену копійчину, щоб купити собі «вільну». Коли їм це вдавалося, колишні кріпаки утворювали нові вільні поселення. На землях села Петрівка першим оселився Петро Лисенко. Звідси і пішла назва села.

Під час Великої Вітчизняної війни спокій волелюбних петрівців було порушено. Хоча село і знаходилося далеко від основних магістралей, та окупанти все ж добрались до Петрівки. Активних комуністів і комсомольців було розстріляно. Серед них Михайло Бондаренко, Микола Шуляк, Володимир Красножон, Ілько Залевський, Павло Горбачов, Іван Ворона.

Окупанти сподівалися, що у Петрівці буде чим поживитися. Але не застали там ні худоби, ні сільськогосподарської

техніки. Худобу, трактори та комбайни було заделегідь відправлено у тил.

До лав Червоної Армії було мобілізовано близько 120 мешканців села — майже все працездатне чоловіче населення Петрівки. Більша частина з тих петрівців, які повернулися у рідне село після війни, відзначена урядовими нагородами. Серед воїнів, що повернулися з орденами та медалями, Василь Гаєвський, Вадим Білоус, Іван Данілішин, Григорій Копач, Федір Білоус, Семен Сафронов.

На жаль, 80 мешканців Петрівки загинули на полі бою.

с. Червоноармійське

Червоноармійське виникло до революції завдяки німецьким колоністам, які оселилися на цих землях. Вони мали великі наділи землі, і більшість з них була досить заможними людьми.

Але з приходом радянської влади німецьке населення села було розкуркулене і вислане. На землі Червоноармійського почали приїжджати переселенці з інших куточків України. Тут їм давали наділи землі. Так село, замість німецького, перетворилося на українське. З початком окупації Березівського району, до Червоноармійського повернулися німецькі колоністи, розкуркулені у 20-і — 30-і роки. Повернулися разом з дітьми, дружинами, хатнім господарством.

Тільки-но приїхали, зразу обрали коменданта села, звичайно ж, німця. Першим його розпорядженням було звільнення частини села від місцевого населення. Мешканцям Червоноармійського було дано 24 години, щоб зібрати свої речі та знайти притулок. А звільнені ними будинки надавалися новим господарям — німцям. Протягом цих 24 годин місцеве населення повинне було не тільки звільнити будинки, а й прибрати все за собою і по-новому вибілити свої оселі. Щоб нові господарі зразу оселилися без зайвого клопоту.

Вся колгоспна худоба була передана у нові німецькі господарства. Також німці забрали у мешканців села всі запаси зерна на потреби солдатів та нового поселення.

У Червоноармійському за радянської влади були німці-бідняки, які працювали у колгоспі і навіть були у перших лавах активістів-комуністів. Серед них — Ганс Кнодель, Генрих Вальтер, Емма Вайкум. Але окупанти не пожаліли їх. Генриха Вальтера та Ганса Кноделя за антифашистську діяльність було розстріляно.

с. Демидове

Демидове розташоване в долині, з трьох боків оточене пагорбами. Саме серед цих пагорбів лаштували окопи демидівці, готуючись зустріти німецько-фашистських окупантів. Перед цим зібрали врожай тих культур, які вже дозріли, щоб встигти вивезти і здати державі. Голова колгоспу Кіндрат Семенович Абакумов разом з селянами В.Умновим та Н. Ілліним погнали колгоспну худобу в тил, щоб не дісталася ворогам.

Багато мешканців села хотіли евакуюватися, та не встигли. Одиницям пощастило виїхати. Антоніна Йосипівна Покотиловська працювала під час війни у шпиталі, Михайло Павлович Кузьмін — пішки дійшов до Кубані, там працював рік вчителем, потім пішов на фронт.

Село було розподілено румунами на десятидвірки. Кожна з них мала свої завдання: хто працював на полях, хто готував їжу, хто прислужував новим господарям. У мешканців німці забирали все, що можна було їсти: худобу, курей, качок, гусей, яйця, молоко. Кращий одяг теж прихоплювали та вивозили.

У селі було організовано групу опору. До неї увійшли військовополонені офіцери, які тримали зв'язок з мешканцями Демидового А.С.Алексєєвим, Я.Ф.Антоновим. У них був зв'язок з групами інших населених пунктів Березівського району. А.С. Алексєєв влаштувався на роботу до примарії, щоб діставати потрібну інформацію.

Та діяльність групи було викрито. А.С. Алексєєва, Я.Ф.Антонова, Д.І.Мар'янова, Н.А.Журенка, І.Є.Єфімова та ще кількох патріотів було арештовано. Їх відправили до жандармерії. Але за відсутністю доказів невдовзі відпустили всіх, крім А.С. Алексєєва, Я.Ф.Антонова та ще одного офіцера-єврея.

Румуни вимагали, щоб арештанти виказали партизанів, які діють у районі. Забивали полонених до втрати свідомості і кидали у підвал. Після двох тижнів знущань відправили до ананьївської в'язниці. Там знову допити, побиття, що тривали місяць. Не отримавши ніякого результату, загарбники закували полонених у кандали і відправили до одеської в'язниці. Алексеєву пощастило, що до того часу його дружина назбирала грошей і їй вдалося викупити його. Це сталося у листопаді 1943 року. Але воля тривала недовго. У січні 1944 року патріота знов було заарештовано.

Врятув від смерті А.С. Алексеєва наступ радянських військ. 31 березня 1944 року Демидове було звільнене від німецько-фашистських загарбників.

Село відоме своїми ветеранами війни. Серед них Я.Г. Дмитрієв, П.Д. Чміль, І.Ф. Титаренко, В. Іванов, В.Ф. Єфімов, В.Н. Саламадін і багато інших. В.Н. Саламадін потрапив до армії у 1940 році. Служив у м.Снятині, що розташоване у за 35 кілометрів від кордону. У перші дні війни брав участь у запеклих боях на кордоні, воював під Сталінградом, на третьому Білоруському фронті, брав участь у звільненні Пруссії, у війні з Японією. Закінчив свій бойовий шлях у Корейській Демократичній Республіці. Звідти був демобілізований як спеціаліст сільського господарства. Почав війну рядовим у 1940 році, а закінчив — лейтенантом. Нагороджений багатьма орденами і медалями. Серед них: орден Червоної Зірки, медалі «За відвагу», «За бойові заслуги», «За оборону Сталінграда», «За перемогу над Німеччиною», «За перемогу над Японією», «За звільнення Кореї».

с. Ставкове

Ставкове до Великої Вітчизняної війни було хутором і мало назву Вейсове за прізвиськом свого першого засновника.

Більшість чоловічого населення пішла на фронт. Тим, що залишилися, вдалося до приходу німців евакуювати у глиб країни техніку та худобу.

Окупанти захопили село 9 серпня 1941 року. Створили у Вейсові жандармський пост, встановили жорстокий окупаційний режим. Місцевому населенню було заборонено міняти місце проживання та навіть просто заходити до інших сіл.

Нова влада намагалася організувати у Вейсові трудову общину, на чолі якої стояв румунський чиновник. Але селяни робили все можливе, щоб задум окупантів було зірвано: ховали продовольчі товари, саботували заходи влади, передавали один одному зміст листівок та повідомлень інформбюро про події на фронті.

1 квітня 1944 року війська 4-го гвардійського механізованого корпусу 3-го Українського фронту звільнили село від німецько-фашистських загарбників.

Окупанти залишили Вейсове повністю розореним: вивезли сільськогосподарське обладнання, забрали худобу, коней, предмети побуту, одяг. Але селяни відбудували своє село.

с. Гуляївка

Невеличке село Гуляївка розташоване на лівому березі Тилігульського лиману. Війна сюди прийшла 10 серпня 1941 року.

Зайшовши до Гуляївки, німці застали жінок, дітей та людей похилого віку. Сто сорок чоловіків пішли захищати Батьківщину на фронт. За завданням партійної організації залишилися в селі тільки комуністи Михайло Федорович Вітюк, Олександр Йосипович Мірошник, Петро Петрович Шматко для проведення підпільної роботи.

Румуни розташували у Гуляївці свою жандармерію. Створили у селі трудову общину, головою якої призначили М.Ф.Вітюка. Але він відмовився виконувати розпорядження нової влади. За непокору його було не раз заарештовано і побито.

В 1944 році при звільненні Гуляївки Михайло Федорович пішов разом з нашими військами на фронт бити ворогів. Загинув у 1945 році смертю героя.

О.Й.Мірошник та П.Т.Шматко встановили зв'язок з партизанами, штаб яких був у ряснопільських каменоломнях. Дружина Олександра Йосиповича Мірошника Серафіма Федорівна була хазяйкою конспіративної квартири партизанського підпілля Березівщини.

Румуни викрили діяльність О.Й.Мірошника та П.Т.Шматка. Патріотів було розстріляно.

Всього під час окупації фашисти розстріляли у каменоломнях понад 300 мешканців Гуляївської сільської ради.

Зі ста сорока фронтників села 97 загинули на полі бою. 36 гуляївців були нагороджені орденами та медалями за бойові заслуги.

Гуляївку звільнили від німецько-фашистських загарбників у квітні 1944 року.

**Хронологічний довідник тимчасової окупації
німецько-румунськими загарбниками населених
пунктів Березівського району і визволення
їх військами Радянської Армії (1941-1944 рр.)**

Друкується мовою оригіналу.

Первинні документи довідника знаходяться в ДАОО
(ф.Р-1403, оп.2, спр.6).

БЕРЕЗОВКА — пос. райцентр

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 1355 мирных граждан; забрали у населения 2563 гол. скота. Ущерб, нанесенный оккупантами городу, составляет 21892540 руб. В период оккупации в городе действовала подпольная партийная организация.

БАЛАЙЧУК, с. Балайчукского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 2 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 137, крупного рогатого скота — 140, свиней — 70, птицы — 1700.

БАССАРАБЦЫ, с. Петровского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 67, крупного рогатого скота — 110, овец — 151, свиней — 92.

ВЕРБНЫЙ, хут. Красноармейского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 74, крупного рогатого скота — 90, свиней — 120, овец — 80, птицы — 2300, разрушили 3 домостроения.

ВЕСЕЛИНОВКА, с. Михайло-Александровского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

ВИКТОРОВКА, с. Викторовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 1 чел.; забрали у населения: лошадей — 42, коров — 65, свиней — 100, овец — 136. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 629500 руб.

ВИНОГРАДНОЕ, с. Виноградненского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

ВИШНЁВОЕ, с. Нейковского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 60, крупного рогатого скота — 34, овец — 60, свиней — 32, птицы — 200.

ВЛАДИСЛАВКА, с. Викторовского с/с

Оккупированого 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; угнали в Германию 4 чел., забрали у населения: лошадей — 90, коров — 25, свиней — 100, овец — 130. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 745000 руб.

ВОЛЬНЫЙ, хут. Балайчукского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 110, крупного рогатого скота — 93, свиней — 85, птицы — 1300. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 1634700 руб.

ГЛАДКОЕ, с. Онорьевского с/с

Оккупировано 8 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 61, крупного рогатого скота — 25, свиней — 18, птицы — 1040. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 1634700 руб.

ГУЛЯЕВКА, с. Гуляевского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 43, крупного рогатого скота — 112, свиней — 64, овец — 30, птицы — 1900.

ДАЛЁКИЙ, хут. Котовского с/с

Оккупирован 9 августа 1941 года

Освобождён 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 102, крупного рогатого скота — 117, свиней — 130, птицы — 2700. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 3800000 руб.

ДАНИЛОВКА, с. Онорьевского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 6 чел., из них 4 партизан; забрали у населения: лошадей — 32, коров — 12, свиней — 9; уничтожили 7 колхозных помещений. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет: 582285 руб.

ДЕНИСОВКА, с. Новосёловского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 4 чел. партизан; забрали у населения: лошадей — 93, крупного рогатого скота — 60, свиней — 120, овец — 175, птицы — 1800.

ДОБРЫЙ, хут. Черногорского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 34, крупного рогатого скота — 70, свиней — 50. Ущерб, нанесённый оккупантами хутору, составляет 1523400 руб.

ДОБРАЯ НАДЕЖДА, с. Златоустовского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 118, крупного рогатого скота — 123, свиней — 46, овец — 70, птицы — 2400. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 13789313 руб.

ДОНСКАЯ БАЛКА, с. Степановского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года.

ДОНСКАЯ БАЛКА, с. Донско-Балковского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 97, крупного рогатого скота — 179, свиней — 49, овец — 32, птицы — 362. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 582557 руб.

ДЫМОВКА, п. Новосёловского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 10, крупного рогатого скота — 25, свиней — 11, птицы — 900.

ЕЛЕНОВКА, с. Еленовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

ЕЛЕНОВКА, с. Черногорского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел.; забрали у населения: лошадей — 76, коров — 57, свиней — 50, овец — 203. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 541644 руб.

ЖЕЛЕЗНОДОРОЖНЫЙ, пос. Березовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

ЖОВТНЕВКА, хут. Завадовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

ЗАВОДОВКА, с. Заводовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 10 чел. партизан; угнали в Германию 2 чел.; забрали у населения: лошадей — 200, крупного рогатого скота — 212, овец — 640, птицы — 2200. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 31071998 руб.

ЗБРОЖКОВКА, с. Зброжковского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 5 чел., из них 2 чел. партизан; забрали у населения: лошадей — 84, кр.рогатого скота — 233, свиней — 9, овец — 5, птицы — 890. Ущерб, нанесённый селу, составляет 1357000 руб.

ЗЛАТОУСТОВО, с. Златоустовского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 9 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 112, крупного рогатого скота — 230, свиней — 46, овец — 201, птицы — 1850. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 1385854 руб.

ИВАНОВКА, с. Березовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

ИВАНОВКА, с. Петровского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты угнали в Германию 2 чел., забрали у населения: лошадей — 32, коров — 23, овец — 12.

ИГНАТОВКА, п. Ряснопольского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 83, крупного рогатого скота — 114, свиней — 36, птицы — 2400.

КАРНАГОРОВО, с. Новосёловского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 3 чел. мирных граждан; забрали у населения: крупного рогатого скота — 33, свиней — 59.

КЛЮНДА, хут. Завадовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 174, крупного рогатого скота — 231, овец—632, свиней — 370, птицы — 2100.

КНЯЗЕВО, хут. Донско-Балковского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 74, крупного рогатого скота — 60, свиней — 44, птицы — 1110.

КОСОВКА, х. Степановского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан, угнали в Германию 2 чел.; забрали у населения: лошадей — 54, крупного рогатого скота — 58, овец — 111, свиней — 15. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 3685179 руб.

КОТОВСКОЕ, с. Котовского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 117, крупного рогатого скота — 312, свиней — 100, овец — 375, птицы — 3500. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 3694525 руб.

КРАСНЫЙ АГРОНОМ, хут. Чижовского с/с

Оккупирован 9 августа 1941 года

Освобожден 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 18, крупного рогатого скота — 10. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 174000 руб.

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ, с. Красноармейского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 180, крупного рогатого скота — 90, свиней — 74, овец — 30, птицы — 1700.

КРИВОПИЩЕВО, с. Донско-Балковского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 74, крупного рогатого скота — 65, свиней — 40, птицы — 2300.

ЛАНОВОЙ, хут. Березовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 27, крупного рогатого скота — 21, овец — 116, свиней — 3.

ЛЕВАДНЫЙ, хут. Петровского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 32, крупного рогатого скота — 23, свиней — 18, птицы — 1150. Ущерб, нанесённый хутору, составляет 73000 руб.

ЛЫСЕНКО, хут. Златоустовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 74, крупного рогатого скота — 90, свиней — 54, овец — 50, птицы — 1900.

МАЙСКИЙ — хут. Березовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 30 марта 1944 года

МАЛЫШЕВКА, хут. Гуляевского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобождён 31 марта 1944 года

Оккупанты угнали в Германию 13 чел., забрали у населения: крупного рогатого скота — 87, овец — 107, свиней — 5. Ущерб, нанесённый оккупантами хутору, составляет 224433 руб.

МАРИНОВКА, с. Мариновского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 259, крупного рогатого скота — 278, свиней — 315, овец — 177. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 44779769 руб.

МАРЬЯНОВКА, с. Викторовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 84, коров — 138, свиней — 82, птицы — 1700. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 1086000 руб.

МИХАЙЛО-АЛЕКСАНДРОВКА,

с. Михайло-Александровского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 6 чел. партизан; разрушили домостроений 6. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 35500000 руб.

НЕЙКОВО, с. Нейковского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 1 чел.; забрали у населения: лошадей — 650, крупного рогатого скота — 1500, овец — 700, свиней — 450. Ущерб, нанесённый оккупантами селу, составляет 65950000 руб.

НОВОСЕЛОВКА — с. Новоселовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 74, крупного рогатого скота — 60, свиней — 45, овец — 30, птицы — 2300.

НОВОСЕЛОВКА, хут. Онорьевского с/с

Оккупирован 8 августа 1941 года

Освобождён 1 апреля 1944 года

НОВОЕ, с. Новоселовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 30, крупного рогатого скота — 40, свиней — 200, овец — 500, птицы — 1500.

НОВОПОДОЛЬСКОЕ, с. Новоселовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 142, крупного рогатого скота — 189, свиней — 155, овец — 300, птицы — 1600.

НОВОКАЛЬЧЕВО, п. Красноармейского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 4 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 180, коров — 250, свиней — 230, овец — 150.

НОВОПЕТРОВКА, хут. Онорьевского с/с

Оккупирован 8 августа 1941 года

Освобожден 1 апреля 1944 года

НОВОМАРЬЯНОВКА, хут. Викторовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 30, крупного рогатого скота — 117, птицы — 1300.

НОВОПОКРОВКА, с. Гуляевского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 53, крупного рогатого скота — 48, свиней — 37, птицы — 1300.

ОНОРОВКА, с. Оноровского с/с

Оккупировано 8 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 85, крупного рогатого скота — 306, свиней — 124, овец — 120, птицы — 4200. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 1540368 руб.

ОСНОВА, с. Основского с/с

Оккупировано 11 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 3 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 171, крупного рогатого скота — 75, свиней — 40, птицы — 1700. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 2011270 руб.

ПЕТРОВКА, с. Петровского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 4 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 134, крупного рогатого скота — 31, свиней — 130, птицы — 1700.

ПЕТРОВКА, хут. Донско-Балковского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 54, крупного рогатого скота — 37, свиней — 40, птицы — 1700.

ПЕТРОВСКОГО, хут. Еленовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 1 чел.; забрали у населения: лошадей — 25, крупного рогатого скота — 4, птицы — 340.

РАЗДОЛ, х. Березовского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

РОВНО, с. Котовского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 117, крупного рогатого скота — 76, свиней — 100, птицы — 1900. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 3694525 руб.

РЯСНОПОЛЬ, с. Ряснопольского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

РЯСНОПОЛЬ, п. Ряснопольского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 117, крупного рогатого скота — 142, свиней — 75.

САДОВЫЙ, хут. Красноармейского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 116, крупного рогатого скота — 140, свиней — 42, птицы — 1800.

САРЕНКОВО, хут. Донско-Балковского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: крупного рогатого скота — 33, свиней — 18, овец — 40, птицы — 1300.

САХАРОВО, с. Гуляевского с/с

Оккупировано 12 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года
Оккупанты расстреляли 3 чел. партизан.

СЕМИХАТКИ, хут. Красноармейского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

СОЛЬВАРКА, с. М.-Александровского с/с

Оккупировано 9 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 55, крупного рогатого скота — 84, овец — 74, свиней — 150, птицы — 1700.

СОЛОВЬЕВКА, хут. Д.Балковского с/с

Оккупирован 9 августа 1941 года

Освобожден 30 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 35, крупного рогатого скота — 27, свиней — 20, овец — 35, птицы — 2300.

СОФИЕВКА, с. Гуляевского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 95, крупного рогатого скота — 130, свиней — 75, овец — 105, птицы — 470.

СТАВКОВОЙ, хут. Онорьевского с/с

Оккупирован 8 августа 1941 года

Освобожден 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 1 чел.; забрали у населения: лошадей — 130, птицы — 1900. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 786751 руб.

СТЕПАНОВКА, с. Степановского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; угнали в Германию 5 чел.; забрали у населения: лошадей — 82, крупного рогатого скота — 69, овец — 142, свиней — 30. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 13789313 руб.

СТРАДНАЯ БАЛКА, с. Гуляевского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 2 чел. мирных граждан; забрали у населения: лошадей — 76, крупного рогатого скота — 147, свиней — 71, овец — 140, птицы — 2100, разрушили 5 домо-строений. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 5760264 руб.

СУХИНО, п. Ряснопольского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 84, крупного рогатого скота — 98, овец — 116, свиней — 37, птицы — 2300.

УЛЬЯНОВКА, п. Основского с/с

Оккупирован 11 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 120, крупного рогатого скота — 63, свиней — 35, овец — 40, птицы — 700.

ЦАРИГОЛ, хут. Петровского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 31 марта 1944 года

Оккупанты расстреляли 1 чел.; угнали в Германию 3 чел.; забрали у населения: лошадей — 35, коров — 5, овец — 10.

ЧЕРНОГОРКА, с. Черногорского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 30 марта 1944 года

ЧИГРИН, хут. Нейковского с/с

Оккупирован 10 августа 1941 года

Освобожден 1 апреля 1944 года

Оккупанты забрали у населения: лошадей — 46, крупного рогатого скота — 25. Ущерб, нанесенный оккупантами селу, составляет 1634600 руб.

ЧИЖОВКА, с. Чижевского с/с

Оккупировано 10 августа 1941 года

Освобождено 1 апреля 1944 года

ЧИЖОВОЕ, хут. Онорьевского с/с
Оккупирован 8 августа 1941 года
Освобожден 1 апреля 1944 года

ШЕВЧЕНКО, с.Нейковского с/с
Оккупировано 10 августа 1941 года
Освобождено 1 апреля 1944 года.

Визволення

**Спогади Анатолія Гордієнка,
учасника визволення м. Березівки**

— Коли в середині березня сорок четвертого війська третього Українського фронту підійшли до річки Південний Буг, сюди прибув представник ставки Верховного Головнокомандування маршал Радянського Союзу А.М. Василевський. Пояснив командуючому фронтом генералу армії Р.Я. Малиновському мету свого візиту. Далі вони удвох відправилися в розташування штабу кінно-механізованої групи генерал-лейтенанта І.А.Плієва. Сюди ж запросили командуючого 8-ю гвардійською армією генерал-полковника В.І.Чуйкова, командира мехкорпусу генерал-лейтенанта Т.І.Танасчишина і командуючого 17-ю повітряною армією генерал-полковника В.А. Судеца.

На військовій нараді йшлося проте, щоб на півдні області — на території Березівського, Янівського (нині Іванівського), Роздільнянського, Комінтернівського, Біляївського та Овідіюпольського районів створити німцям «котел». Але для цього спочатку потрібно було по старому Бендерському тракту (через Доманівку, Мостове, Березівку, Катаржине (тепер Червонознам'янка) і Роздільну прокласти «коридор» і вийти до Дністра. Побудувати такий довгий коридор довірили кавалеристам трьох дивізій генерала Плієва з могутньою вогневою підтримкою генерала Танасчишина.

На цьому шляху помітний опір німці чинили в боях за Березівку, де, окрім наземних військ, дуже активно діяла ворожа авіація. Під час одного з нальотів німецьких бомбарду-

вальників був смертельно поранений генерал Танасчишин (іменем генерала Танасчишина названа одна із вулиць м. Березівки — (І.Н.) Радянські зенітники помстилися ворогу за цю велику втрату. Того ж дня в небі над Березівкою вони збили 9 німецьких літаків.

Бій за Березівку почався удосвіта 31 березня. Протягом всього дня німці наполегливо чинили опір. Але, побоявшись оточення (зліва вже була зайнята Степанівка, а справа Зброжківка), були змушені відступити. З райцентру довелося йти так поспішно, що вони встигли висадити за собою лише невелику частину мосту через річку Тилігул.

У плієвському з'єднанні були не тільки відважні кіннотники, але і умілі сапери. За допомогою березівчан, що прийшли на підмогу, вони швидко відновили міст, і могутній наступ козаків і танкістів знову нестримно рушив вперед. Вибивши німців, які окопалися на висоті за залізницею, кінно-механізована група оволоділа станцією Роздільна.

До кінця березня була звільнена половина Одеської області. Лінія фронту пролягала уздовж річки Тилігул і тягнулася в південній частині краю через Березівку, Заводівку, Стрюкове і далі на північ.

Для частин, що наступали правіше з Березівки, перешкодою стало повноводдя Тилігулу. Але ненадовго. Поки воїни відпочивали після виснажливого бою, сапери протягом ночі спорудили з колод тимчасовий міст біля села Михайло-Олександрівка. І удосвіта 31 березня, подолавши болота на широких плавнях, радянські воїни з бою взяли велике село Демидове. Потім було звільнене Вейсове, де березівський і демидівський фланги зімкнулися. Могутній наступальний рух пішов по Бендерському тракту у бік Катаржиного (ніні Червонознам'янка).

Тепер головним завданням кінно-механізованого з'єднання генерала Плієва стало якнайшвидше оволодіння Роздільною. Ворога треба було позбавити можливості відходу у бік Молдавії не тільки по ґрунтових дорогах, але і по залізниці — через станцію Кучурган.

Пам'ятники загиблим під час Великої Вітчизняної війни у Березівському районі

Меморіал — братська могила 43 підпільників, розстріляних в березні 1943 р., та 74 радянських воїнів 4 ГвМК, 47 ГвСД, 188, 228, 266, 394 СД та площа 235 АЗСП, загиблих при визволенні міста 4 квітня 1944. Пам. 1954 р. **Березівка**.

Братська могила радянських воїнів, які загинули 31 березня — 4 квітня 1944 р. при визволенні міста. Пам. 1950 р. **Березівка**, вул. Перемоги, 52.

Пам'ятник на честь воїнів-танкістів 4 ГвМК, які звільнили місто 4 квітня 1944 р. Танк Т-34-85 на п'єдесталі. 1974 р. **Березівка**, на розі вул. К. Цеткін та Пушкінської.

Пам'ятник на місці розстрілу жертв фашизму у 1941. Пам. 1944 р. **Березівка**, біля залізничного переїзду.

Пам'ятник 106 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1969 р. **Анатолівка**.

Братська могила 57 воїнів 138 КП ЗО ҚД та 39 ТБр, які загинули при визволенні села 4 квітня 1944 р. Пам. 1948 р. **Антонівка**.

Пам'ятник 42 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1975 р. **Антонівка**.

Меморіал — братська могила 21 партизана, розстріляного 11 березня 1943 р., 26 радянських воїнів, які загинули при визволенні села у квітні 1944 р., та пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1965 р. **Балайчук**.

Дві братські могили євреїв, розстріляних фашистами у 1942 р. Пам. 1994 р. Балайчук, виїзд на **с. Маринове**.

Меморіал — братська могила 11 воїнів 32 ГвКП 9 ГвҚД, які загинули при звільненні села 4 квітня 1944 р., та пам'ятник 72 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1970 р. **Вікторівка**.

Братська могила воїнів 73, 74, 88 ГвСД та 266 СД, які загинули при визволенні села 3 квітня 44 р. Пам. 1969 р. **Виноградне**.

Пам'ятник жертвам геноциду на місці гетто 1941—1943 рр. Пам. 1994 р. **Виноградне**, сквер.

Пам'ятник на місці розстрілу жертв фашизму у 1941—1942 рр. Пам. 1994 р. **Виноградне**, 1 км від села на автотрасі Одеса — Первомайськ.

Дві братські могили 24 воїнів 35, 39, 57 ГвСД, 36 та 39 Гв ТП, які загинули при визволенні села 3 квітня 44 р. Пам. 1976 р. **Вовкове**.

Братська могила 41 воїна 74, 82, 88 ГвСД, 333 СД та 137 окремого загороджувального загону, які загинули при звільненні села 2 квітня 44 р. Пам. 1962 р. **Гуляївка**.

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. **Гуляївка**.

Пам'ятник 197 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1966 р.

Дві братські могили радянських воїнів (кількість та імена не встановлені), які загинули при звільненні села 1 квітня 1944 р. Пам. 1945 р. **Данилівка**.

Могила земляка, Героя Радянського Союзу І. В. Кондратенка (1923-1971). Пам. 1971 р. **Заводівка**.

Меморіал-пам'ятник земляку, Герою Радянського Союзу П. В. Дроздову (1923-1945) та братська могила 15 воїнів 195, 259 СД та ОШР, які загинули при визволенні села 4 квітня 44 р. **Заводівка**.

Братська могила 8 радянських воїнів, які загинули при визволенні села у 1944 р. Пам. 1959 р. **с. Заводівка**, обласна психлікарня №3.

Меморіал — братська могила безіменних радянських воїнів, які загинули при визволенні села у квітні 1944 р., та пам'ятник 28 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1970 р. **Зброжківка**.

Братська могила 5 радянських патріотів, розстріляних 30 березня 1943 р. Пам. 1948 р. **Златоустове**.

Братська могила 6 радянських воїнів, які загинули при звільненні села 4 квітня 1944 р. Пам. 1948 р. **Златоустове**, південна околиця.

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1983 р. **Златоустове**, біля школи.

Пам'ятник 4 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1973 р. **Ланове**.

Меморіал — дві братські могили безіменних воїнів 34 ГвСД, 353 СД та ППГ 5208, які загинули при звільненні села у квітні 1944 р. Пам. 1969 р. **Маринове**.

Меморіал — братська могила воїнів 47, 57 ГвСД та 188 СД, які загинули при звільненні села 31 березня 44 р., та пам'ятник 97 воїнам-землякам. Пам. 1968 р. **Михайло-Олександрівка**, біля школи.

Меморіал — братська могила 10 воїнів 88 ГвСД, які загинули при звільненні села 1 квітня 1944 р., та пам'ятник 40 воїнам-землякам. Пам. 1969 р. **Нейкове**.

Меморіал — братська могила радянських воїнів, які загинули при звільненні села 1 квітня 1944 р., та пам'ятник воїнам-землякам. Пам. 1969 р. **Новоподільське.**

Меморіал — братська могила 12 воїнів 10 КвКД, які загинули при звільненні села 4 квітня 1944 р., та пам'ятник 37 воїнам-землякам. Пам. 1973 р. **Новоподільськ.**

Меморіал — братська могила 12 воїнів 10 ГвКД, які загинули при звільненні села 4 квітня 1944 р., та пам'ятник 37 воїнам-землякам. Пам. 1973 р. **Новоселівка.**

Меморіал-пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни, та безіменна братська могила радянських воїнів. Пам. 1972 р. **Оленівка.**

Меморіал братська могила 7 воїнів 573 СП 195 СД, які загинули при звільненні села 10 квітня 1944 р., та пам'ятник 39 воїнам-землякам. Пам. 1964 р. **Онорівка.**

Меморіал — братська могила радянських патріотів Рибалю М., Шестопалова А. П, Гриценка П., розстріляних окупантами в березні 1943 р., та пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1975 р., **Основа.**

Братська могила 5 воїнів 236 ГвСП 74 КвСД, які загинули при звільненні села 4 квітня 1944 р. Пам. 1951 р. **Петрівка.**

Пам'ятник 64 воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1975 р., **Петрівка.**

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. Пам. 1983 р., **Роздол.**

Меморіал братська могила 10 воїнів. 36 ГвТБр, які загинули при визволенні села 4 квітня 1944, та пам'ятник 85 воїнам-землякам. Пам. 1965 р. **Розквіт.**

Меморіал братська могила 11 радянських патріотів, розстріляних фашистами у 1943 р., братська могила 16 воїнів 269 ГвСП 88 ГвСД, які загинули при звільненні села 31 березня 1944 р., та пам'ятник 120 воїнам-землякам. Пам. 1965 р.

Меморіал — братська могила 18 воїнів 24 Гв ПП 10 ГвПДД, 57 ГвСП 20 ГвСД та 580 СП 188 СД, які загинули при звільненні села в квітні 1944 р., та пам'ятник 50 воїнам-землякам. Пам. 1965 р. **Ставкове.**

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули в роки Великої Вітчизняної війни. **Сухине**

Дві братські могили безіменних воїнів 320 СД, які загинули при визволенні села 4 квітня 44. Пам. 1969 р. **Степанівка.**

Братська могила 1500 євреїв, розстріляних фашистами у 1942 р. Між **с. Софіївка і Отрадна Балка.**

Братська могила 6 воїнів 1010 СП 266 СД, які загинули при визволенні села 31 березня 44 р. Пам. 1967 р. **Травневе.**

Братська могила безіменних радянських воїнів, які загинули при звільненні села 1 квітня 1944 р. Пам. 1960. **Червоний Агроном.**

Братська могила безіменних воїнів 27, 35, 79 ГвСД, які загинули при звільненні села 4 квітня 44 р. Пам. 1966 р. **Чорногірка.**

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни. Пам. 1967 р. **Червоноволодимирівка.**

Меморіал — братська могила 5 радянських воїнів, які загинули при визволенні села 1 березня 1944 р., та пам'ятник 54 воїнам-землякам, які загинули у роки Великої Вітчизняної війни. Пам. 1965 р. **Чижове.**

Меморіал — братська могила 11 воїнів 259 СД, 266, гв. капітана та екіпажу літака 861 БАП, які загинули при визволенні села 2 квітня 1944 р. Пам'ятник 17 воїнам-землякам. Пам. 1970 р. **Шевченкове.**

Пам'ятник воїнам-землякам, які загинули на фронтах Великої Вітчизняної війни. **Юркове.**

Меморіал — братські могили воїнів 20, 29 ГвСД та 343 ОАШР, які загинули при визволенні села в 1944 р., та пам'ятник воїнам-землякам. Пам. 1970 р. **Яснопілля.**

Не стоять на обліку могили: с. Анатолівка (92 ГвСД), х. Червоний (загинули у 1944 р.); втрачені могили 1941 р. в с. Вікторівка (57АП), с. Виноградне, с. Гуляївка, с. Маринове, с. Михайло-Олександрівка, с. Новоселівка та с. Травневе.

СТАРШІ ОФІЦЕРИ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ І ПОХОВАНІ НА БЕРЕЗІВЩИНІ У 1941-1945 РОКАХ

1. Матвеев Іван Андрійович, 1906 р. н., гв. полковник, загинув 31. 03. 44 р. Похований у **м. Березівка.**

2. Бормотін Іван Володимирович, росіянин, підполковник 38 ТП. Загинув 2. 04. 44 р. Похований у **м. Березівка.**

КАПІТАНИ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ І ПОХОВАНІ НА БЕРЕЗІВЩИНІ У 1941-1945 РОКАХ

1. Єфімов Андрій Іванович 1910 р. н., уродж. Санкт-Петербурга. Капітан, зам. командира АС 5СБАП21 САД. Загинув 5.08.1941 р., вбитий вартовим на посту, похований у **с. Виноградне.**

МОЛОДШІ ОФІЦЕРИ, ЯКІ ЗАГИНУЛИ І ПОХОВАНІ НА БЕРЕЗІВЩИНІ У 1944-1945 РОКАХ

1. Астахов Іван Олексійович, мол. л-т в/ч пп 431333. Загинув 31. 03. 44, похов. в **с. Гуляївка**.
2. Білошицький Василь Микитович, 1919 р. н., уродж. Щорсовки, ст. л-т. Загинув 07. 09. 44 р., похов. в **с. Червоноармійське**.
3. Бобелев Олексій Іванович, 1920 р. н., ст. л-т. Загинув 07.04.44 р., похов. у **с. Вовкове**.
4. Васев Олександр Юхимович, 1924 р. н., мол. л-т 39 ГвТБр. Загинув 02. 04. 44 р., похов. у **с. Антонівка**.
5. В'южанін Анатолій Іванович, 1907 р. н., гв. л-т 36 ГвТП. Загинув 09. 04. 44 р., похов. у **с. Вовкове**.
6. Гольцев Микола Іванович, ст. л-т. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Антонівка**.
7. Давтян Саркіс Амбарцумович, 1915 р. н., ст. л-т. помер 23. 04. 44 р., похов. у **с. Маринове**.
8. Дагаєв Тихон Олексійович, 1918 р. н., гв. мол. л-т 36 ГвТБр. Загинув 31. 03. 44 р., похов. у **м. Березівка**.
9. Дніпров Павло Андрійович, 1923 р. н., л-т. Загинув 01. 04.44 р., похов. у **с. Антонівка**.
10. Дубовенко Семен Борисович, мол. л-т 564 СП 195 СД. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Заводівка**.
11. Заводовський Микола Павлович, л-т. Загинув 31. 03. 44 р., похов. у **с. Заводівка**.
12. Іщенко Степан Данилович, уродж. Кіровоградської області, мол. л-т. Загинув 31. 03. 44 р., похов. у **с. Чижове**.
13. Капран Михайло Карпович, 1925 р. н., уродж. с. Червоний Донець Ізюмського району Харківської області, гв. мол. л-т 60 ГвСД. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Балайчук**.
14. Катунін Константин Олексійович, гв. мол. л-т 36 ГвТБр. Загинув 09. 04. 44 р., похов. у **с. Розквіт**.
15. Корепанов Степан Артемович, 1915 р. н., уродженець м. Міас Челябінської області, гв. ст. л-т ЗОМЦП. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Антонівка**.
16. Котлинський, л-т. Загинув 22. 07. 44 р., похов. у с. Гуляївка.
17. Куреленко Микола Миколайович, ст. л-т. Загинув 31. 03.44 р., похов. у **м. Березівка**.
18. Кучма Василь Андрійович, 1908 р. н., уродж. Іванівського району, гв. мол. л-т, командир взводу 36 ГвТП. Загинув 09. 04. 44 р., похов. у **с. Вовкове**.
19. Максимов Віктор Андрійович, 1930 р. н., мол. л-т 861 БАП. Загинув 15. 05. 44 р., похов. у **селищі Шевченкове**.
20. Макуров Андрій Сергійович, уродж. м. Ростова-на-Дону, мол. л-т. Помер від ран 13. 04. 44 р., похов. у **с. Чорногірка**.

21. Малий Іван Федорович, 1919 р. н., уродженець с. Дробищи Чернігівської області, мол. л-т 1145 СП 353 СД. Помер від ран 07. 04. 44 р. у ППГ 5208, похов. у **с. Маринове.**

22. Малишко Іван Трохимович, уродж. Романівського району Саратовської області, ст. л-т, помер від ран 10. 04. 44 р., похов. у **с. Черногірка.**

23. Михалев Павло Іванович, 1921 р. н., л-т 172 ИАП. Загинув 20. 04. 44 р., похов. у **с. Вовкове.**

24. Назаров Іван Іванович, 1924 р. н., гв. мол. л-т. Загинув 31. 03. 44 р., похов. у **с. Ряснопілля.**

25. Проколов Кузьма Дмитрович, гв. ст. л-т. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **м. Березівка.**

26. Пузириков Володимир Іванович, л-т 580 СП 188 СД. Помер 18. 04. 44 р., похов. у **м. Березівка.**

27. Рязанцев Олексій Петрович, ст. л-т. Загинув 08. 04. 44 р., похов. у **м. Березівка.**

28. Садиков Абутаніл Снагулевич, 1923 р. н., мол. л-т 1010 СП 266 СД. Загинув 29. 03. 44 р., похов. у **м. Березівка.**

29. Станецький Тихон Дмитрович, 1919 р. н., мол. л-т 39 ТБр. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Антонівка.**

30. Сулійманов Салтан, гв. мол. л-т 39 Гв ТП. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Вовкове.**

31. Сурков Семен Михайлович, мол. л-т в/ч пп 4415. Загинув 09. 04. 44. р, похов. у **с. Котовське.**

32. Тищенко Михайло Іванович, 1914 р. н., уродженець с. Смоленське Алтайського краю, л-т. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Антонівка.**

33. Ткаченко Павло Олександрович, 1922 р. н., уродженець с. Мостове, л-т. Загинув 24. 03. 44 р., похов. у **м. Березівка.**

34. Токарев Петро Петрович, 1912 р. н., уродж. м. Первомайська Миколаївської області, л-т. Загинув 35. 03. 44 р., похов. у **с. Чижове.**

35. Точковой Григорій Тимофійович, л-т. Загинув 02.04.44 р., похов. у **с. Онорівка.**

36. Фіногін Олексій Петрович, 1922 р. н., мол. л-т 580 СП 188 СД. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Ставкове.**

37. Ципленков Михайло Миколайович, 1924 р. н., уродж. Санчурського району Кіровської області, гв. л-т 220 Гв СП 79 Гв СД. Помер від ран 08. 05. 44 р., похов. у **с. Черногірка.**

38. Чезганов Микола Костянтинівич, л-т. Загинув 05.04.44 р., похов. у **м. Березівка.**

39. Чупин Олександр Андрійович, гв. мол. л-т 39 Гв ТБр. Загинув 01. 04. 44 р., похов. у **с. Вовкове.**

40. Шевцов Степан Григорович, л-т в/ч пп 53909. Загинув 30.03. 44 р., похов. у **селищі Шевченкове.**

Воїни-березівчани, які не повернулися з фронту

Рядовий Арапатій Іван Іванович.
Рядовий Артамонов Дмитро Петрович.
Ст. сержант Арапатій Володимир Григорович.
Ст. сержант Алексеєнко Володимир Дмитрович.
Рядовий Албул Микола Іванович.
Рядовий Алексеєнко Кузьма Дмитрович.
Рядовий Ангелов Віталій Васильович.
Рядовий Адамович Євген Володимирович.
Ст. сержант Аксенюк Георгій Йосипович.
Рядовий Бондаренко Михайло Тимофійович.
Рядовий Буняк Павло Іванович.
Рядовий Буряк Іван Іванович.
Лейтенант Богач Михайло Тимофійович.
Рядовий Балан Федір Васильович.
Рядовий Барабола Степан Васильович.
Рядовий Бриндак Василь Пилипович.
Рядовий Бойков Григорій Андрійович.
Рядовий Берестенко Юхим Леонтіївич.
Рядовий Белоусов Петро Іванович.
Рядовий Балан Костянтин Васильович.
Рядовий Бондарчук Іван Антипович.
Рядовий Белік Микола Онисимович.
Рядовий Бондаренко Михайло Тимофійович.
Рядовий Басочкевич Павло Кирилович.
Мол. сержант Бербер Іван Дмитрович.
Рядовий Бондар Василь Герасимович.
Рядовий Бригадиров Степан Степанович.
Рядовий Безпрозваний Семен Григорович.
Єфрейтор Белогор Анатолій Якович.
Партизан Бабиц Михайло Іванович.
Рядовий Балов Олексій Юхимович.
Старшина Белов Віктор Петрович.

Сержант Белов Сергій Петрович.
Рядовий Борщевський Абрам Ізраїлевич.
Рядовий Бондаренко Микола Олексійович.
Рядовий Бабієнко Іван Андрійович.
Рядовий Буряченко Василь Федорович.
Рядовий Бевза Василь Федорович.
Рядовий Брейтман Данило Абрамович.
Рядовий Бабієнко Порфирій Андрійович.
Рядовий Барнонов Микола Олексійович.
Рядовий Білозер Вадим Афанасійович.
Матрос Боровик Григорій Вікторович.
Рядовий Балакін Михайло Михайлович.
Рядовий Бівіденко Максим Костянтинович.
Рядовий Бочинський Іван Михайлович.
Рядовий Будзенський Валентин Васильович.
Рядовий Бойко Віктор Маркович.
Рядовий Берестенко Іван Юхимович.
Курсант Баспалько Володимир Максимович.
Курсант Бабич Григорій Іванович.
Рядовий Боревиц Анатолій Олександрович.
Рядовий Балан Анатолій Михайлович.
Рядовий Бондаренко Василь.
Старшина Белоус Микола Мефодійович.
Рядовий Висококос Савелій Мефодійович.
Рядовий Воїнцев Григорій Михайлович.
Рядовий Ванцюк Ілля Пилипович.
Рядовий Вінковський Спиридон Андрійович.
Рядовий Величко Микола Андрійович.
Рядовий Волков Іван Іванович.
Рядовий Ворона Андрій Антонович.
Рядовий Вітюк Гнат Федосійович.
Рядовий Вернік Хаїм Янкенович.
Партизан Велік Антон Донатович.
Рядовий Васильєв Савелій Вікторович.
Рядовий Волобаєв Борис Антонович.
Партизан Вдовиченко Олексій Гнатович.
Партизан Вдовиченко Ніна Іллівна.
Рядовий Грибонос Михайло Йосипович.
Лейтенант Гордаш Іван Максимович.
Рядовий Глазунов Петро Іванович.
Рядовий Горенов Володимир Сергійович.
Рядовий Гордєєв Афанасій Андрійович.
Рядовий Головчиц Анатолій Іванович.
Рядовий Гризицький Олександр Миколайович.
Рядовий Гуральник Федір Дем'янович.
Лейтенант Гнатенко Афанасій Фомич.
Рядовий Горст Яків Якович.

Рядовий Грибонос Володимир Дмитрович.
Рядовий Гладенко Семен Лаврентійович.
Старшина Гідулян Ілля Дмитрович.
Рядовий Грунь Іван Олексійович.
Ст. сержант Голіков Максим Дем'янович.
Рядовий Гофман Йосип Давидович.
Ст. сержант Гончаренко Іван Сергійович.
Рядовий Герасимов Василь Никифорович.
Рядовий Гончаров Іван Степанович.
Рядовий Гавенко Олексій Афанасійович.
Рядовий Грицак Іван Митрофанович.
Рядовий Гошат Трохим Павлович.
Рядовий Глазунов Михайло Іванович.
Рядовий Грінберг Шлема Йосипович.
Рядовий Гройсман Йосип Соломонович.
Рядовий Гречук Іван Дмитрович.
Рядовий Гольберг Ісак Шлемович.
Рядовий Горуца Микола Миколайович.
Рядовий Грицьковський Петро Степанович.
Рядовий Добров Микола Олександрович.
Рядовий Довгаш Павло Романович.
Рядовий Дромашко Олександр Іванович.
Партизан Дорогань Василь Семенович.
Партизан Докієнко Олександр Андрійович.
Рядовий Долгошея Петро Васильович.
Сержант Грушко Максим Васильович.
Рядовий Дерус Віктор Ісакович.
Рядовий Давидов Дмитро Михайлович.
Рядовий Дорогань Юрій Тимофійович.
Рядовий Дашевський Яків Ойзерович.
Сержант Дикусар Леонід Михайлович.
Рядовий Домощенко Олександр Федорович.
Сержант Дем'янов Борис Петрович.
Рядовий Дмитрієв Сергій Іванович.
Партизан Данилішин Василь Олексійович.
Лейтенант Добровольський Федосій Миколайович.
Партизан Дубичко Ліза Олександрівна.
Партизан Єліферов Іван Павлович.
Рядовий Єрошенко Григорій Тимофійович.
Матрос Єдінов Олександр Дмитрович.
Матрос Євтушенко Василь Якович.
Рядовий Желєзняк Микола Андрійович.
Рядовий Жортов Микола Андрійович.
Рядовий Журавльов Іван Андрійович.
Рядовий Житников Віктор Андрійович.
Рядовий Желясков Олексій Іванович.
Мол. сержант Живченко Микола Миколайович.

Рядовий Загорулько Сергій Дмитрович.
Рядовий Зотаренко Анатолій Васильович.
Мол. лейтенант Заяц Григорій Купріянович.
Рядовий Загородник Карел Олександрович.
Мол. сержант Заволінський Володимир Тимофійович.
Рядовий Золотонос Георгій Федорович.
Рядовий Зарічанський Віталій Володимирович.
Рядовий Зайцев Олександр Харитонович.
Рядовий Загородій Іван Сидорович.
Рядовий Захарченко Микола Олександрович.
Рядовий Зань Михайло Ілліч.
Партизан Заневський Ілля Андрійович.
Рядовий Зінчевський Всеволод Афанасійович.
Рядовий Злодідченко Савелій Якович.
Рядовий Зволінський Володимир Михайлович.
Рядовий Запорожець Іван Захарович.
Рядовий Задирика Володимир Семенович.
Рядовий Заневський Микола Аврамович.
Рядовий Зінкевич Федір Прокопович.
Рядовий Зенов Василь Григорович.
Рядовий Зарінський Леонід Уршійович.
Рядовий Занавський Михайло Ілліч.
Партизан Зубчевський Олександр Іванович.
Рядовий Заболотний Петро Григорович.
Рядовий Ільш Василь Миколайович.
Рядовий Ізбаш Іван Миколайович.
Рядовий Іщенко Іван Тимофійович.
Рядовий Івець Микита Максимович.
Рядовий Івченко Дмитро Тимофійович.
Рядовий Іванченко Олександр Миколайович.
Рядовий Карев Борис Іванович.
Рядовий Козлов Андрій Порфірович.
Капітан Косьянчук Микола Михайлович.
Ст. лейтенант Косьянчук Олександр Михайлович.
Партизан Решетінський Іван Григорович.
Рядовий Руденко Григорій Іванович.
Рядовий Похтило Василь Гнатович.
Партизан Петронеллі Олександр Антонович.
Сержант Петрушкін Микола Іванович.
Рядовий Починенко Андрій Прокопович.
Рядовий П'ятниченко Олександр Андрійович.
Рядовий Петруся Михайло Васильович.
Рядовий Прилуцький Йосип Варфоломійович.
Рядовий Прокоф'єв Федір Полікарпович.
Рядовий Петруня Георгій Степанович.
Рядовий Подоляк Григорій Микитович.
Сержант Попов Василь Улянович.

Рядовий Пруса Костянтин Павлович.
Рядовий Панасенко Василь Омелянович.
Рядовий Петренко Микола Іванович.
Рядовий Полозонко Павло Петрович.
Рядовий Рудковський Олексій Гаврилович.
Рядовий Розумовський Максим Семенович.
Рядовий Ридванський Іван Семенович.
Рядовий Рожков Федір Микитович.
Рядовий Руденко Михайло Іванович.
Рядовий Романенко Григорій Лазаревич.
Рядовий Рожков Яків Никифорович.
Рядовий Ромберт Леонід Абрамович.
Рядовий Руденко Микола Іванович.
Рядовий Кравченко Володимир Маркевич.
Партизан Криштан Дем'ян Михайлович.
Рядовий Круслер Митрофан Митрофанович.
Рядовий Козаченко Степан Парфентійович.
Рядовий Кравченко Микола Іванович.
Рядовий Козлан Сергій Васильович.
Рядовий Компанеєць Пантелій Захарович.
Партизан Коржов Федір Костянтинович.
Рядовий Кототович Євген Павлович.
Рядовий Кольницький Яків Харитонович.
Рядовий Кулініч Василь Кузьмич.
Рядовий Косовський Антон Андрійович.
Рядовий Крошталь Іван Михайлович.
Сержант Курапов Олександр Романович.
Рядовий Кучер Трохим Михайлович.
Рядовий Касьміна Іван Микитович.
Рядовий Кальницький Давид Харитонович.
Рядовий Кіров Петро Григорович.
Рядовий Кравчик Афон Ізраїлевич.
Рядовий Костенко Кирило Романович.
Рядовий Колесніков Павло Кирилович.
Рядовий Кормильцев Олексій Фомич.
Рядовий Кормильцев Дмитро Іванович.
Рядовий Кужилін Федір Андрійович.
Сержант Коломієць Микола Євсейович.
Рядовий Копач Микола Васильович.
Рядовий Кожухар Арсентій Тимофійович.
Рядовий Криворученко Петро Володимирович.
Рядовий Компаренко Іван Павлович.
Рядовий Крижановський Петро Петрович.
Рядовий Корнейчук Іван Михайлович.
Рядовий Каленчук Анатолій Іванович.
Рядовий Козін Михайло Агафонович.
Рядовий Коноваленко Борис Данилович.

Рядовий Косенков Іван Якович.
Рядовий Косенчук Костянтин Михайлович.
Рядовий Кушнір Іван Васильович.
Рядовий Кошта Петро Давидович.
Рядовий Корень Сергій Йосипович.
Рядовий Кобилянський Ніл Петрович.
Рядовий Кошелєв Яків Сергійович.
Рядовий Коган Вольф Ейберович.
Рядовий Корнєєв Максим Федорович.
Рядовий Козорезов Яків Дмитрович.
Рядовий Костенко Максим Антонович.
Рядовий Каразакі Костянтин Степанович.
Рядовий Коваленко Михайло Іванович.
Рядовий Калужний Олександр Пантелеймонович.
Рядовий Козлов Микола Порфирівич.
Рядовий Косов Сергій Іванович.
Рядовий Карно Тимофій Матвійович.
Рядовий Коломієць Микола Давидович.
Рядовий Колесніченко Юхим Йосипович.
Рядовий Козлов Андрій Порфирівич.
Рядовий Кудерський Анатолій Олександрович.
Рядовий Ковтун Михайло Костянтинович.
Рядовий Камцур Микола Юхимович.
Рядовий Криворучко Айзек Львович.
Рядовий Кравченко Микола Дмитрович.
Рядовий Косовський Іван Іларіонович.
Рядовий Конопко Василь Олексійович.
Рядовий Комаров Дмитро Харитонович.
Рядовий Крусар Григорій Іванович.
Рядовий Козін Тимофій Агапович.
Рядовий Канцур Олександр Григорович.
Рядовий Коханюк Микола Кирилович.
Рядовий Косюк Григорій Дем'янович.
Рядовий Кіров Павло Миколайович.
Рядовий Капустян Володимир Степанович.
Рядовий Кравець Олександр Сергійович.
Сержант Корнєєв Олександр Степанович.
Рядовий Лавренко Володиір Сергійович.
Рядовий Лапушинський Федір Венедиктович.
Рядовий Лісецький Володимир Федорович.
Рядовий Лементя Яків Тихонович.
Рядовий Леонов Іван Іванович.
Рядовий Литвяк Андрій Ігнатович.
Ст. сержант Лобов Марк Йосипович.
Рядовий Лехов Михайло Євдокимович.
Рядовий Лапенюк Іван Іларіонович.
Рядовий Лещенко Василь Леонтійович.

Рядовий Лебідь Лук'ян Іванович.
Рядовий Лесниченко Іван Олександрович.
Партизан Лисогор Денис.
Рядовий Мамонтов Олексій Артемонович.
Рядовий Мельниченко Олександр Петрович.
Рядовий Миронов Микола Олексійович.
Рядовий Мадзарі Валентин Дмитрович.
Рядовий Мушинін Семен Іванович.
Рядовий Мельниченко Петро Іванович.
Рядовий Москаленко Григорій Володимирович.
Рядовий Мацієвич Борис Андрійович.
Рядовий Мірзон Мордко Бенсіонович.
Сержант Мацку Іван Іванович.
Сержант Молчанов Іван Тарасович.
Рядовий Мар'яновський Федір Васильович.
Рядовий Миторшкін Михайло Іванович.
Рядовий Мусієнко Микола Тимофійович.
Рядовий Макаров Володимир Євдокимович.
Рядовий Музика Петро Тимофійович.
Рядовий Мартиненко Прохор Тимофійович.
Капітан Магазинник Борис Леонтійович.
Рядовий Михайлов Мануїл Леонтійович.
Рядовий Мартинюк Михайло Іванович.
Рядовий Мельниченко Олександр Петрович.
Рядовий Молчанов Максим Юхимович.
Рядовий Могилевський Яків Семенович.
Партизан Мачуленко Йосип Михайлович.
Ст. сержант Мушинін Савелій Семенович.
Сержант Мілоха Василь Іванович.
Лейтенант Мушинін Лука Семенович.
Рядовий Михайленко Мойсей Данилович.
Рядовий Могильний Анатолій Степанович.
Рядовий Мартинюк Григорій Прокопович.
Рядовий Майданюк Іван Федорович.
Рядовий Мамін Павло Іванович.
Рядовий Мельниченко Іван Йосипович.
Рядовий Недін Володимир Семенович.
Рядовий Ніколишин Тимофій Микитович.
Єфрейтор Непом'ящий Іван Мефодійович.
Рядовий Невестенко Степан Аврамович.
Рядовий Негориця Іван Григорович.
Рядовий Нагорнюк Андрій Андрійович.
Рядовий Недін Григорій Єлизарович.
Рядовий Надешко Онисим Гнатович.
Ст. матрос Неделько Федір Маркович.
Ст. сержант Нагель Раїса Василівна.
Єфрейтор Русов Володимир Ілліч.

Мол. сержант Русов Микола Ілліч.
Рядовий Романенко Іван Петрович.
Партизан Розенберг Ісак Натанович.
Сержант Радецький Василь Абрамович.
Рядовий Ридванський Олександр Семенович.
Рядовий Ройтман Наум Янкелевич.
Рядовий Ройтман Янкель Нахмінович.
Рядовий Руський Іван Афанасійович.
Рядовий Сощенко Йосип Григорович.
Рядовий Суковатицин Микола Георгійович.
Рядовий Сивак Яків Григорович.
Рядовий Совов Микола Яханович.
Рядовий Стольниченко Іван Григорович.
Мол.сержант Сичов Іван Іванович.
Рядовий Сербін Єремій Захарович.
Сержант Скепніченко Семен Іванович.
Рядовий Сопко Станіслав Пилипович.
Рядовий Рожков Володимир Володимирович.
Рядовий СлавовІван Михайлович.
Мол. сержант Степанов Август Якович.
Рядовий Савченко Федір Тимофійович.
Старшина Сторожов Андрій Максимович.
Рядовий Стратулат Борис Тимофійович.
Мол.сержант Свердлій Андрій Іванович.
Матрос Савов Олексій Миколайович.
Рядовий Степанюк Павло Вікторович.
Рядовий Собольський Анатолій Якович.
Рядовий Снешко Никифор Дем'янович.
Рядовий Скупинський Айзій Михайлович.
Рядовий Сліпухін Семен Андрійович.
Рядовий Сопоров Василь Кузьмич.
Рядовий Сила Петро Павлович.
Рядовий Самойленко Іван Пилипович.
Рядовий Солощенко Олександр Микитович.
Рядовий Струтинський Володимир Степанович.
Рядовий Стебловський Антон Харитонович.
Рядовий Сіренко Микола Гаврилович.
Рядовий Стенін Володимир Якович.
Рядовий Салтановський Петро Володимирович.
Рядовий Стасюк Володимир Олексійович.
Лейтенант Стасюк Володимир Олексійович.
Рядовий Сірота Михайло Васильович.
Рядовий Сиволапенко Георгій Іванович.
Рядовий Стригунов Дмитро Родіонович.
Рядовий Станков Анатолій Михайлович.
Рядовий Сігєєв Микола Іванович.
Рядовий Савчук Тимофій Федорович.

Рядовий Струб Олексій Митрофанович.
Рядовий Ткаченко Микола Федорович.
Рядовий Токарський Федір Наумович.
Рядовий Тимошевський Андрій Федорович.
Рядовий Тодоров Петро Іванович.
Старшина Тютченко Петро Федорович.
Рядовий Ткаченко Степан Сергійович.
Рядовий Тимошенко Михайло Зіновійович.
Мол. сержант Тютченко Яків Гаврилович.
Політрук Теплиць Ізраїль Якович.
Рядовий Ткачук Олександр Степанович.
Рядовий Тітченко Афанасій Савович.
Рядовий Тихомиров Володимир Абрамович.
Партизан Турбинський Петро Августович.
Мол. лейтенант Ткаченко Юрій Сергійович.
Рядовий Троянов Костянтин Пантелеймонович.
Рядовий Трифонов Борис Григорович.
Рядовий Удовенчук Микола Герасимович.
Рядовий Улановський Борис Якович.
Рядовий Удовиченко Петро Іванович.
Рядовий Ушаков Михайло Антонович.
Рядовий Федоров Семен Михайлович.
Рядовий Фурман Гнат Захарович.
Рядовий Федоренко Володимир Михайлович.
Рядовий Фербер Володимир Матвійович.
Рядовий Федоренко Володиір Михайлович.
Рядовий Федоров Борис Федорович.
Рядовий Федоренко Микола Федорович.
Рядовий Фатінський Федір Станіславович.
Рядовий Хитринь Михайло Степанович.
Рядовий Хімченко Семен Григорович.
Рядовий Хомович Іван Романович.
Партизан Ходак Олексій Омелянович.
Рядовий Халевицький Михайло Степанович.
Рядовий Халевицький Володимир Степанович.
Рядовий Хомковський Абрам Григорович.
Ст. сержант Хазанов Степан Климентійович.
Рядовий Цуркан Антон Антонович.
Рядовий Целік Павло Мефодійович.
Рядовий Чекурук Михайло Олександрович.
Рядовий Чернецький Микола Платонович.
Сержант Чибісов Ілля Іванович.
Партизан Чулін Андрій Васильович.
Рядовий Чорний Григорій Іванович.
Рядовий Шулик Андрій Михайлович.
Рядовий Шевченко Михайло Михайлович.
Мол. лейтенант Шконько Григорій Степанович.

Рядовий Шатохін Микола Андрійович.
Рядовий Шредман Володимир Петрович.
Рядовий Шевченко Григорій Дем'янович.
Мол. сержант Шульга Микола Степанович.
Рядовий Шуляк Іван Андрійович.
Рядовий Шевченко Микола Харитонович.
Рядовий Шамбора Федір Дмитрович.
Рядовий Шевченко Петро Іванович.
Старшина Шевченко Іван Васильович.
Сержант Шпарталов Микола Петрович.
Рядовий Шевченко Семен Іларіонович.
Рядовий Щетинін Дмитро Юхимович.
Рядовий Юрескул Орест Семенович.
Рядовий Ющенко Олексій Іванович.
Старшина Юрескул Аркадій Вікторович.
Рядовий Юзепа Іван Кирилович.
Рядовий Янченко Олексій Омелянович.
Сержант Якубовський Кузьма Дмитрович.
Рядовий Янченко Михайло Андрійович.
Рядовий Янкелевич Зундель Самойлович.
Рядовий Ніколаєв Михайло Іванович.
Рядовий Нагорнюк Олександр Андрійович.
Рядовий Непом'ящий Олексій Дмитрович.
Рядовий Онишко Олександр Олексійович.
Рядовий Онишко Олексій Олексійович.
Мол. сержант Обуховський Григорій Миколайович.
Рядовий Останенко Василь Афанасійович.
Партизан Осадчий Микола Григорович.
Партизан Осадченко Інна Іллівна.
Рядовий Олейник Никифор Авер'янович.
Рядовий Осадченко Олександр Кирилович.
Рядовий Олейников Никифор Миронович.
Рядовий Плаксії Леонід Семенович.
Рядовий Поточенко Андрій Прокопович.
Рядовий Пугаченко Михайло Семенович.
Рядовий Польський Федір Лазаревич.
Сержант Петухов Афанасій Гнатович.
Рядовий Прокоф'єв Іван Трохимович.
Рядовий Попов Михайло Йосипович.
Рядовий Поліщук Іван Антонович.
Рядовий Пилипенко Григорій Степанович.
Рядовий Побережнюк Сергій Онисимович.
Рядовий Погрібняк Микола Григорович.
Рядовий Папушинський Федір Венедиктович.
Рядовий Петриченко Григорій Іванович.
Рядовий Пінязенко Раїса Іванівна.
Мол. сержант Прибило Феодосій Григорович.

**Список
партизан-підпільників,
розстріляних біля хутору Калаглія**

№ п/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народ- ження	Місце проживання
1	Петруня Дмитро Олексійович	1911 р.	Березівка
2	Єлеферов Іван Павлович	1923 р.	Березівка
3	Антощенко Дмитро Іванович	1906 р.	Заводівка
4	Врадій Павло Якович	1903 р.	Березівка
5	Ковбасюк Володимир Феофано- вич	1923 р.	Заводівка
6	Ходак Олександр Омелянович	1904 р.	Березівка
7	Докієнко Олександр Андрійович	1924 р.	Березівка
8	Стадніченко Іван Ларіонович	1906 р.	Березівка
9	Старостенко Іван Ларіонович	1922 р.	Березівка
10	Петронелі Олександр	1916 р.	Рауховка
11	Сопуров Василь Кузьмич	1905 р.	Березівка
12	Науменко Петро Іванович	1912 р.	Заводівка
13	Кравець Олексій		Заводівка
14	Кузьміна Ганна Андріївна	1928 р.	Березівка
15	Осадченко Інна Іллівна	1925 р.	Березівка
16	Вдовиченко Ніна	1924 р.	Березівка
17	Турбінський Петро Августович	1913 р.	Березівка
18	Кашук Іван Олексійович	1911 р.	Заводівка
19	Дорогань Василь Семенович	1913 р.	Березівка
20	Рожнов Володимир Максимович	1924 р.	Зброжківка
21	Вітюк Ігнат Федорович	1902 р.	Березівка
22	Белік Антон Донатович	1902 р.	Березівка
23	Непомнящий Олексій Іванович	1902 р.	Березівка
24	Зубачевський Віктор Семенович	1915 р.	Березівка
25	Тубічко Єлизавета Олександрівна	1924 р.	Березівка
26	Данілішин Василь Олексійович	1922 р.	Березівка
27	Шматко Опанас Іванович	1903 р.	Гуляївка

28	Коваленко Степан Кирилович	1915 р.	М.Олександрівка
29	Білоус Кузьма Прокопович	1909 р.	М.Олександрівка
30	Осадчий Микола Григорович	1912 р.	Березівка
31	Запорожець Григорій Сергійович	1895 р.	Березівка
32	Мочуленко Йосип Михайлович	1896 р.	Березівка
33	Маркевич Григорій Андрійович	1916 р.	Березівка
34	Решитинській Іван	1909 р.	Березівка
35	Шматко Петро	1913 р.	Березівка
36	Мірошників Санік	1913 р.	Гуляївка
37	Зінченко Тимофій Карлович	1915 р.	Березівка
38	Чулін Андрій Васильович	1909 р.	Березівка
39	Науменко Василь Іванович	1919 р.	Заводівка
40	Невпізнаний труп		
41	Кістки з 3-х трупів не можна було взнати		
42			
43			
	Пішли з під розстрілу		
1	Гончаренко Дмитро		Вікторівка
2	Гусаков Євгеній		Березівка
3	Осипенко М.М.		Заводівка
4	Майборода Марк Костянтинович		Н.Сьоловка
	Залишилися в живих		
1	Кавун Павло		Березівка
2	Д'яченко Володимир		Березівка
3	Вітюк Іван Федорович		Березівка
4	Носков Павло		Березівка
5	Ксензік Олексій		Березівка
6	Дубров Микола		Березівка
7	Масловський Віктор Іванович		Березівка
8	Прилуцький Йосип		Березівка
9	Безрідний Петро Васильович		Вікторівка
10	Кипибіда		Зброжківка
11	Миколаєва Ніна		Одеса
12	Зінченко Тетяна		Березівка

13	Корецький Олександр Васильович		Березівка
14	Киреев Віктор Степанович		Березівка
15	Пшеничний Петро		Березівка
16	Сухонос Антон		Березівка
17	Криштан Марія		Березівка
18	Венерша		Зброжківка
19	Гуцалова Фе...		Зброжківка
20	Гавелюк Петро		Карногородо
21	Кутовой Павло Іванович		Березівка

ДАОО, ф. п-92, оп. 1, спр. 141, 188-188об.

**Список мирних громадян,
розстріляних румунсько-фашистськими загарбниками
на території Березівського району
(список подано мовою оригіналу)**

1. Авиловский Николай Антонович
2. Антошенко Дмитрий Иванович
3. Бабий Герасим Маркиянович
4. Бабич Григорий Иванович
5. Бабич Михаил Иванович
6. Безродный Петр Никифорович
7. Белик Антон Донат.
8. Белоусов Кузьма Прокофьевич
9. Беккер
10. Берило Николай Петрович
11. Бершацкий
12. Бершанский
13. Билоус Кузьма Прокопович (Якович)
14. Билый Василь Михайлович
15. Бодун
16. Божок
17. Бондаренко Василий Федорович
18. Бондаренко Михаил Степанович
19. Брехман
20. Васильчук Владимир Игнатьевич (Васильевич)
21. Везель Иван Леонтьевич (Николаевич)
22. Видмич Серафим Федорович
23. Вирченко
24. Витюк Владимир Иванович
25. Витюк Игнат Федорович
26. Витюк Илья Григорьевич
27. Витюк Мария Ивановна
28. Витюк Петр Иванович

29. Витюк Полина Ивановна
30. Вдовина Нина
31. Воран (Ворон) Иван Григорьевич
32. Воробьев Владимир Петрович
33. Врадий Павел Яковлевич
34. Гавриловский Николай Федорович
35. Гетьманец Антон Федорович
36. семья Гитниковых (2 чел.)
37. Глазер Мойша
38. Голованец Афанасий Федорович
39. Голубченко Констин. Иосипович
40. Горбачев Павел Михайлович
41. Гофман
42. Гофман
43. Гофман
44. Гофман
45. Гофман
46. Гофман Роза
47. Гофман Сара
48. Гофман Фаня
49. Гофман Эля Як.
50. Григорниевский Илья Петрович
51. Григоренко Илья Лукьянович
52. Григоренко Лукьян
53. Грицковский Петр Степанович
54. Грищенко Пантелей Иванович
55. Гузов Денис Игнатьевич
56. Гузов Демьян (Денис) Васильевич
57. Гуральнюк Дмитрий Демьянович (Афанасьевич)
58. Данилишин Василий Алексеевич
59. Детов Федор Сергеевич
60. Дзинглюк Филипп
61. Дзюба(с) Федосей Никифорович
62. Довгошей Иван Иванович
63. Довгошей Николай Петрович

64. Долбищеп (Долбишин, Долбищин) Федор Пантелеевич
(Пантелеймонович)
65. Долгополь (Долгопол) Петр Матвеевич
66. Донченко Александр Андреевич
67. Дорогань Василий Семенович
68. Дулашко Прокопий Васильевич
69. Дулашко Прокопий Сидорович
70. Дьячек Виктор Петрович
71. Евдокименко
72. Елиферов Иван Павлович
73. Жуков Владимир
74. Журин Иван Андреевич
75. Журин Николай Васильевич
76. Заводовский Николай Павлович
77. Загородний Дмитрий Лукьянович
78. Загородней Федосей Трофимович
79. Заболотный Петр Григорьевич
80. Залевский Илья Андреевич
81. Запорожец Григорий Сергеевич
82. Зверев Семен Григорьевич
83. Зильберберг Сима
84. Зинченко Тимофей Карпович
85. Зозуля
86. Зубрицкая Мария Петровна
87. Зубчевский Виктор Семенович
88. Ивченко Василий Павлович
89. Ищенко Иван Владимирович
90. Ищенко Степан Данилович
91. Калининская Мария Игнатъевна
92. Коваленко Андрей Радионович
93. Ка(о)щук Иван Алексеевич
94. Кобзей (Кобзай) Дмитрий Петрович
95. Коваленко Степан Кириллович
96. Коваленко Яков Кириллович
97. Ковбасюк (Колбасюк) Тимофей (Теофан) Михайлович

- (Иванович)
98. Ковбасюк (Колбасюк) Владимир Тиофанович
(Феофанович)
99. Колесниченко Дмитрий Лукьянович
100. Коломеец Аркадий Иванович
101. Кольчев Михаил Степанович
102. Комар Кирилл Арсентьевич (Архипович)
103. Комар Константин Кириллович
104. Конопко Ефим Алексеевич
105. Коржов Федор Константинович
106. Костюченко Сергей Николаевич
107. Кошевой Николай
108. Кошула
109. Красношон Владимир Петрович
110. Краснюк П.М.
111. Кравченко Леонтий Степанович
112. Крамаренко Федор Алексеевич
113. Краснюк Петр Платонович
114. Кривонос Иван Дмитриевич
115. Кришталь Демьян Михайлович
116. Крыльчевский Григорий
117. Кузьмина Анна Андреевна
118. Куликов Николай
119. Куперман (семья – 5 чел.)
120. Кучерявая Мария
121. Ланда
122. Лисецкий Николай Филипович
123. Лопата Сергей Андреевич
124. Ленгов Николай Иванович
125. Лунгов Иван
126. Лупушенко Капитон
127. Лысогор Денис Семенович
128. Лысков Геннадий Терентьевич
129. Майборода Марко Кириллович
130. Маркевич (Маркович) Григорий Андреевич

131. Маруснюк Федор Федорович
132. Мельниченко Анатолий
133. Меркутенко Евтух Парфентьевич
134. Минных Эмиль Юлисович
135. Миллер Бася (Бетя)
136. Миллер Давид Маркович
137. Миллер Рива
138. Милич (Минич) Василий Феофанович
139. Милич (Минич) Иван Васильевич
140. Морозов Владимир
141. Мащенко (Мошенко, Машенко) Василия
142. Мирошник Александр Осипович
143. Мирошников Санник
144. Михайловский Иван Гаврилович
145. Мойсеенко Василий Григорьевич
146. Молчановский Михаил Иванович
147. Москалюк Владимир Ларионович
148. Мотынга Евгений Степанович
149. Мочуленко (Мачуленко) Иосиф (Иосип) Михайлович
150. Назаров Дмитрий Пантелеевич
151. Науменко Александр Демьянович
152. Науменко Александр Федорович
153. Науменко Василий Иванович
154. Науменко Иван Демьянович
155. Науменко Петр Иванович
156. Немченко Иосип (Иосиф) Павлович
157. Непомнящий Алексей Иванович
158. семья Непомнящих (5 человек)
159. Олейник Дмитрий Дмитриевич
160. Онышко Анатолий
161. Онышко Владимир
162. Осадчая Зинаида Николаевна
163. Осадчая Нина (Капитолина) Михайловна
164. Осадчий Николай Григорьевич
165. Осадченко Инна Ильинична

166. Осипенко Николай Антонович
167. Параскевич Михаил Федосеевич
168. Патлис Нух
169. Патлис Михель
170. Паук Анна Григорьевна
171. Паук Мария Григорьевна
172. Петронели Александр Антонович
173. Петруня Дмитрий Алексеевич
174. Петрушко (Петруненко, Петрунеко)
175. Поздняк Николай
176. Портной Люзик
177. Поселевич
178. Рашитинский (Решитинский) Иван
179. Рожков Владимир Максимович
180. Розловский
181. Рыбалко Марк Матвеевич
182. Садченко Кирилл Иванович (Степанович)
183. Сандула Иван Кондратьевич
184. Синяков Григорий Семенович
185. Славцов В.Н.
186. Служенко Сергей Петрович
187. Соболенко Павел Павлович
188. Совак Галина
189. Совак Мария
190. Совак Николай Григорьевич
191. Совак Николай Николаевич
192. Совак Светлана
193. Сопоров (Сопуров) Василий Кузьмич
194. Стадниченко Иван Ларионович
195. Старостенко (Старостин) Сергей Иванович
196. Суковатец Зинаида Николаевна
197. Суковатец Валентина Григорьевна
198. Сафронов Алексей Иванович
199. Сафронов Андрей Касьянович
200. Сафронов Алексей Кириллович

201. Сафронов Иван Васильевич
202. Табер
203. Товстановский Дмитрий
204. Токаренко Ксения
205. Токаров Петр Петрович
206. Трофимов Федор Иванович
207. Трофимов Шедер Кондратьевич
208. Тубичко Елизавета Александровна
209. Тубинский Петр Августович
210. Ульянов Иван Михайлович
211. Ушерова
212. Ушерович Мойша
213. Федоров Игнат Трофимович
214. Фурман
215. Фурман Нюня (Нюся)
216. Хамутин (Хомутин)
217. Хвал Левик
218. Хваль Мария Ефимовна
219. Ходак Александр Емельянович
220. Цельников Иван Наумович
221. Цепенко Елена
222. Цапкаленко Иван Николаевич
223. Цепенко Иван Яковлевич
224. Цепенко Ольга Никифоровна
225. Цепенко Тамара
226. Цурканенко Захарий Андреевич
227. Чабарь (Чабирь) Яков Павлович
228. Чекменева Тамара
229. Чернега Мария Григорьевна
230. Чернышев Иван Никифорович
231. Чернышева Марфа Яковлевна
232. Чернышева Наталья Карповна
233. Чумаченко Яков
234. Чулин Андрей Васильевич
235. Шапиро

236. Шварц
237. Швец Алексей Макарович
238. Шелатко Афанасий Иванович
239. Шелатко Петр Петрович
240. Шестопалов Александр (Алексей) Петрович
241. Шестопалов Александр Петрович
242. Шнайдер Лев Григорьевич
243. Шнайдер Татьяна Владимировна
244. Шматко Афанасий Иванович
245. Шматко Петр
246. Шуляк (Шумяк) Николай Гаврилович
247. Ющенко Емельян Васильевич
248. Ющенко Иван Николаевич
249. Янченко Иван Кириллович
250. Якубенко Михаил Григорьевич
251. Хоменко Николай Николаевич
252. Хорим Дмитрий Васильевич

ДАОО

**Список березівчан,
які повернулися додому з фронтів
Великої Вітчизняної війни**

А

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	-	Абадовский Илларион Иванович	-			
2.	старший сержант	Алексеев Федор Яковлевич	1920	да	II	Медали «За отвагу», «За доблестную отвагу в Великой Отечественной войне»
3.	рядовой	Арсеньев Николай Сергеевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
4.	рядовой	Анисимов Константин Васильевич	1913			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
5.	рядовой	Арнаут Семен Антонович	1927			
6.	рядовой	Акименко Данил Андреевич	1906	да		
7.	рядовой	Артюх Николай Иванович	1910	да		Медаль «За боевые заслуги»
8.	рядовой	Абаза Никифор Тимофеевич	1899			Медаль «За Победу над Германией»
9.	младший сержант	Авралев Дмитрий Михайлович	1914			Медали «За оборону Сталинграда», «За Победу над Германией»
10.	рядовой	Алесюк Иван Семенович	1804	да		Медаль «За Победу над Германией»
11.	рядовой	Антоненко Иван Федорович	1926			
12.	сержант	Аркуш Иван Федорович	1925	да	III	Орден Славы II и III степени, медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
13.	рядовой	Алейник Николай Сергеевич	1913	да		Медаль «За Победу над Германией»
14.	рядовой	Аратовский Юрий Иванович	1905			
15.	ефрейтор	Апарин Дмитрий Сафронович	1911			Медаль «За Победу над Германией»
16.	рядовой	Афонон Алексей Николаевич	1924			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
17.	рядовой	Антонов Виктор Мефодьевич	1920			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
18.	рядовой	Антошенко Иван Маркович	1901			Медаль «За Победу над Германией»
19.	рядовой	Ануфриева Мария Макаровна	1917			Медаль «За Победу над Германией»
20.	рядовой	Антонов Николай Мефодьевич	1910			
21.	сержант	Арлахов Алексей Иванович	1926	да		Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
22.	сержант	Абдулов Иван Никитович	1919	да		2 юбилейные медали

23.	сержант	Авдеев Петр Васильевич	1909	да	II	Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
24.	рядовой	Аникин Сергей Григорьевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
25.	рядовой	Арсеньев Иван Акимович	1910			Медаль «За отвагу»
26.	рядовой	Айвенко Иван Иванович	1909			
27.	рядовой	Ашыхлин Петр Иванович	1925	да	II	
28.	рядовой	Алексеев Меркурий Ефимович	1914	да		Орден Красного Знамени
29.	рядовой	Авжи Николай Иванович	1921	да		Медаль «За отвагу»
30.	рядовой	Артеменко Григорий Кондратьевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
31.	рядовой	Антонюк Александр Андреевич	1909	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Аксютчик Афанасий Савович	1913	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Анисимов Владимир Васильевич	1906	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
34.	ефрейтор	Алимкин Дмитрий Иванович	1926	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
35.	рядовой	Анжонов Петр Иванович	1911			Медали «За взятие Кенигсберга», «За оборону Сталинграда»
36.	сержант	Алексеев Федор Гаврилович	1926	да	III	Медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
37.	рядовой	Архипов Павел Пимонович	1919	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
38.	рядовой	Авсеев Василий Трофимович	1918			
39.	рядовой	Артамонов Владимир Константинович	1912	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
40.	старший сержант	Аганов Амяк Арсентевич	1921	да	III	Медали «За отвагу», «За оборону Кавказа»
41.	рядовой	Антонов Семен Григорьевич	1898	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
42.	младший сержант	Алексюк Петр Семенович	1897			Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
43.	рядовой	Алексюк Игнат Николаевич	1909			Медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
44.	сержант	Афонин Иван Яковлевич	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
45.	рядовой	Антонов Алексей Григорьевич	1904			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»,
46.	сержант	Антошенко Николай Иванович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Антонов Александр Григорьевич	1894			Медаль «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Авдеев Василий Дмитриевич	1910			Медаль «За Победу над Германией»
49.	младший сержант	Авдеев Григорий Дмитриевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина»
50.	рядовой	Артеменко Иван Иванович	1923			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
51.	сержант	Антонюк Василий Петрович	1923	да	II	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали

52.	ефрейтор	Аяимкин Дмитрий Иванович	1926	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
53.	рядовой	Алдушин Иван Константинович	1848			Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
54.	младший сержант	Афанасьев Яков Александрович	1914	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
55.	младший сержант	Авдеев Андрей Романович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
56.	сержант	Алейнов Николай Никитович	1913	да		Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
57.	рядовой	Абазин Сергей Елистратович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
58.	сержант	Алейнов Петр Никитович	1914	да	I	Орден Красной Звезды, медали «За оборону Кавказа», «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией»
59.	старшина	Анчис Георгий Борисович	1909	да		Медали «За оборону Одессы», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
60.	сержант	Алдушин Петр Иванович	1923	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
61.	старшина сержант	Акмедов Мурат-	1918	да	II	Орден Отечественной Войны 1 степени, Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
62.	рядовой	Андреев Тимофей Федорович	1906	да (со слов)		Медаль «За взятие Берлина», 1 юбилейная медаль
63.	рядовой	Андрюшенко Василий Федорович	1911			Медаль «За Победу над Германией»
64.	ефрейтор	Алейнов Дмитрий Никитович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
65.	рядовой	Арлаков Илья Егорович	1915			
66.	рядовой	Архипов Михаил Иванович	1919	да		Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Алексеев Федор Яковлевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
68.	рядовой	Антонов Петр Иванович	1911	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
69.	рядовой	Антошенко Иван Маркович	1895			Нет сведений
70.	рядовой	Афонен Василий Антонович	1894			Нет сведений
71.	рядовой	Афанасьев Иван Фомич	1903			Нет сведений
72.	рядовой	Аратовский Степан Харсентович	1898			Нет сведений
73.	рядовой	Афонин Иван Антонович	1893			Нет сведений
74.	рядовой	Артамонов Яков Константинович	1899			Нет сведений
75.	рядовой	Артюшенко Тимофей Тимофеевич	1901			Нет сведений
76.	рядовой	Антриенко Федор Алексеевич	1895			Нет сведений
77.	рядовой	Аркушенко Спиридон Иванович	1904			Нет сведений
78.	рядовой	Авдеев Александр Николаевич	1896			Нет сведений

79.	рядовой	Агуца -Савельевич	1894			Нет сведений
80.	старшина	Адамович -Яковлевич	1895			Нет сведений
81.	рядовой	Алексеенко Тимофей Ефимович	1904			Нет сведений
82.	рядовой	Аркуш Федор Федорович	1901			Нет сведений
83.	рядовой	Амелин Николай Никитович	1908			Нет сведений
84.	рядовой	Артамонов Владимир Иванович	1911			Нет сведений
85.	рядовой	Аратовский Владимир Иванович	1910			Нет сведений
86.	сержант	Аттан Павел Петрович	1910			Нет сведений
87.	рядовой	Амбаржи Дмитрий Иванович	1914			Нет сведений
88.	старшина	Анохин Яков Степанович	1909			Нет сведений
89.	сержант	Албул Павел Иванович	1908			Нет сведений

Б

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	старшина	Бабенко Федор Павлович	1915			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За оборону Кавказа», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Бондаренко Григорий Макарович	1904	да		Медаль «За освобождение Варшавы», 1 юбилейная медаль
3.	ефрейтор	Бондаренко Иван Демьянович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
4.	сержант	Береза Павел Андреевич	1924			Орден Славы III степени, Орден Славы II степени, медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За боевые заслуги»
5.	рядовой	Бабий Григорий Данилович	1891			
6.	ефрейтор	Биленко Григорий Леонтьевич	1926	да		
7.	рядовой	Белокий Кирилл Демьянович	1902	да		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
8.	рядовой	Бабий Петр Нестерович	1909			
9.	старшина	Бондаренко Олег Константинович	1915	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
10.	рядовой	Багина Нина Александровна	1912			Медаль «За оборону Одессы»
11.	рядовой	Бершадский Михаил Владимирович	1907	да (со слов)		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
12.	сержант	Бляховский Михаил Михайлович	1917			Медаль «За Победу над Германией»

13.	рядовой	Буйный Митрофан Степанович	1900	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Отечественной Войны II степени
14.	сержант	Беспалько Петр Иванович	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»
15.	рядовой	Беспалько Дмитрий Иванович	1924			
16.	сержант	Белоус Иван Иванович	1926			
17.	сержант	Бугайнов Анатолий Леонидович	1918	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
18.	старший сержант	Бачин Дмитрий Николаевич	1926			
19.	младший сержант	Бимбас Николай Захарович	1924			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией», « За Победу над Японией»
20.	рядовой	Бабий Анатолий Петрович	1926			Медали «За отвагу», «За освобожде- ние Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
21.	старшина	Батарлыков Иван Иванович	1915	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За оборону Севасто- поля»
22.	рядовой	Бычек Герасим Николаевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
23.	гвардии младший сержант	Беспалов Лаврентий Илларионович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Белоус Михаил Фадеевич	1920			
25.	рядовой	Бочков Тимофей Тимофеевич	1914			
26.	младший сержант	Бодун Михаил Онуфриевич	1926	да		Орден Славы III степени
27.	старший сержант	Бабенко Павел Иванович	1913			Медали «За оборону Сталинграда», «За Победу над Германией»
28.	сержант	Божок Петр Кириллович	1919	да		
29.	рядовой	Бодун Андрей Онуфриевич	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Божок Григорий Федорович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
31.	-	Будко Антон Васильевич	1909			Орден Красной Звезды, медали «За оборону Одессы», «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
32.	рядовой	Басой Степан Алексеевич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Бодун Иван Ульянович	1913	да	II	
34.	ефрейтор	Берило Дмитрий Николаевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
35.	старший сержант	Басенко Сергей Иванович	1927			Медаль «За Победу над Японией»
36.	рядовой	Беляков Николай Васильевич	1923			
37.	сержант	Бондаренко Дмитрий Семенович	1916			
38.	рядовой	Брейтерберг Эммануил Исаевич	1898	да	III	Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
39.	ефрейтор	Барон Григорий Израилович	1915			Медали «За оборону Сталинграда», «За боевые заслуги»

40.	рядовой	Бондаренко Алексей Архипович	1907	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
41.	старшина	Бреславец Савелий Иосифович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта»
42.	ефрейтор	Бурьян Митрофан Семенович	1911			Медали «За отвагу», «За оборону Москвы», «За Победу над Германией»
43.	рядовой	Бучок Иван Ильич	1926			
44.	рядовой	Борщевский Михаил Васильевич	1922	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
45.	рядовой	Бершадский Григорий Владимирович	1920	да	III	
46.	рядовой	Баршивский Иван Васильевич	1921	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Беленко Иван Степанович	1925			Медаль «За боевые заслуги»
48.	рядовой	Бабий Иван Васильевич	1909			Медаль «За Победу над Германией»
49.	рядовой	Беркутский Яков Петрович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
50.	рядовой	Браницкий Андрей Яковлевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
51.	рядовой	Базилук Роман Андреевич	1922			
52.	рядовой	Бабчук Александр Васильевич	1922	да	III	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
53.	старшина	Барк Самуил Моисеевич	1903			Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За оборону Сталинграда», «За освобождение Белграда», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
54.	рядовой	Белосу Тимофей Сильвестрович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Булакин Федор Константинович	1926	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
56.	рядовой	Булаченко Федор Яковлевич	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
57.	рядовой	Баронец Степан Иванович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
58.	рядовой	Баронец Андрей Самойлович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
59.	рядовой	Булаченко Николай Герасимович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
60.	младший сержант	Баронец Николай Самойлович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
61.	Рядовой	Булаченко Константин Степанович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
62.	старший сержант	Беркутский Александр Григорьевич	1922	да	III	Орден Красного Знамени, медали «За отвагу», «За оборону Сталинграда», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
63.	рядовой	Булаченко Макар Герасимович	1902	да		Медали «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией»
64.	рядовой	Багно Иван Гаврилович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
65.	старший сержант	Багно Николай Кириллович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
66.	рядовой	Багно Петр Денисович	1912	да		Медаль «За отвагу», «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Багно Иван Денисович	1907			Медаль «За Победу над Германией»

68.	рядовой	Баранец Кирилл Петрович	1909	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
69.	старшина	Берило Владимир Григорьевич	1919	да		Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»
70.	рядовой	Безродный Петр Иванович	1923	да		Медали «За отвагу», «За взятие Берлина»
71.	рядовой	Беркуцкий Валентин Иванович	1924	да		Медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
72.	рядовой	Безродный Яков Кириллович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Березниченко Илья Радионович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
74.	младший сержант	Бондаренко Иван Михайлович	1897	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
75.	рядовой	Бондарь Александр Никитович	1913	да		
76.	рядовой	Береза Василий Семенович	1918			2 юбилейные медали
77.	рядовой	Быков Николай Николаевич	1920	да		3 юбилейные медали
78.	рядовой	Береза Василий Семенович	1918			3 юбилейные медали
79.	сержант	Белоус Кирилл Дмитриевич	1909	да		Медаль «За отвагу»
80.	рядовой	Бригадир Иван Моисеевич	1919	да		Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией» (со слов)
81.	рядовой	Белоус Дмитрий Емельянович	1900			Медаль «За Победу над Германией»
82.	старший сержант	Бондарь Иосиф Федорович	1910			
83.	рядовой	Бондаренко Степан Тимофеевич	1909			
84.	младший сержант	Береза Алексей Семенович	1923	да		Орден Славы II степени, Орден Славы III степени, медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
85.	рядовой	Белоус Петр Алексеевич	1914			Медали За оборону Одессы, «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
86.	сержант	Березовский Иван Максимович	1918	да		Орден Славы III степени, 2 юбилейные медали
87.	рядовой	Березовский Павел Павлович	1926	да		
88.	ефрейтор	Бабич Николай Алексеевич	1926			Орден Красной Звезды, 2 юбилейные медали
89.	рядовой	Бордюженко Степан Васильевич	1907			Медаль «За Победу над Германией»
90.	рядовой	Бабич Юрий Алексеевич	1924			2 юбилейные медали
91.	рядовой	Баршадский Андрей Авраамович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Вены»
92.	рядовой	Бандура Леонид Владимирович	1920			1 юбилейная медаль
93.	сержант	Брадецкий Петр Андреевич	1925	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
94.	сержант	Батюченко Стефан Дмитриевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
95.	сержант	Бузовский Николай Пантелеевич	1925			

96.	рядовой	Бергель Артем Иванович	1896	да		Медаль «За отвагу»
97.	рядовой	Босюк Петр Маркович	1926	да	II	
98.	рядовой	Босюк Илларион Сидорович	1925	да		Медаль «За боевые заслуги»
99.	рядовой	Белан Марк Васильевич	1921			Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
100.	рядовой	Бондаренко Никифор Никитович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
101.	рядовой	Бондарчук Павел Степанович	1918	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
102.	старший сержант	Бронник Василий Семенович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
103.	сержант	Балатенко Прокоп Данилович	1911			Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
104.	сержант	Бодера Михаил Антонович	1921			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», Орден Славы III степени
105.	сержант	Белгород Наталья Захаровна	1921			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
106.	рядовой	Барда Виктор Николаевич	1927			
107.	рядовой	Бондаренко Алексей Павлович	1925	да	II	Орден Отечественной Войны II степени
108.	рядовой	Босюк Михаил Тарасович	1901			Медаль «За Победу над Германией»
109.	рядовой	Будулак Иван Иванович	1899			
110.	рядовой	Будулак Трофим Иванович	1918	да	II	
111.	рядовой	Босюк Никифор Гаврилович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Отечественной Войны II степени
112.	сержант	Браилова-Шевченко Анна Павловна	1921	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
113.	сержант	Бутенко Григорий Михайлович	1920			Медали «За оборону Сталинграда», «За Победу над Германией», «За оборону Москвы»
114.	старшина	Балыбердин Леонид Михайлович	1922	да	IV	Медали «За оборону Сталинграда», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
115.	рядовой	Бойченко Николай Петрович	1923			Медали «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За освобождение Белграда», «За Победу над Германией»
116.	рядовой	Броварный Михаил Лейбович	1909	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
117.	старшина	Бабенко Федор Павлович	1915			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За оборону Кавказа», «За взятие Вены», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
118.	рядовой	Бешетя Андрей Васильевич	1924			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
119.	старший сержант	Белоокий Петр Демьянович	1907	да	III	Медаль «За Победу над Германией»

120.	сержант	Бескровный Николай Емельянович	1918	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
121.	старший сержант	Багно Иван Федорович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За освобождение Белграда»
122.	младший сержант	Бондар Василий Николаевич	1926	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
123.	рядовой	Бурденюк Ульян Романович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
124.	рядовой	Бурковский Степан Иванович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
125.	рядовой	Беспалько Яков Емельянович	1898	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»
126.	рядовой	Березинский Петр Васильевич	1923			
127.	рядовой	Бабыг Сергей Лукьянович	1897	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
128.	рядовой	Бабиенко Василий Андреевич	1909			
129.	ефрейтор	Бараник Иван Федосеевич	1920			Медали «За освобождение Сталинграда», «За освобождение Крыма», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
130.	рядовой	Бешляга Михаил Иванович	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
131.	старший сержант	Брадник Андрей Иванович	1923			Орден Отечественной Войны 1 степени, 2 юбилейные
132.	сержант	Беденко Даниил Степанович	1915	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За Победу над Японией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
133.	рядовой	Бондаренко Петр Владимирович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
134.	рядовой	Болдырев Митрофан Филиппович	1905			Медаль «За Победу над Германией»
135.	старший сержант	Берило Григорий Григорьевич	1921	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За освобождение Белграда», «За взятие Будапешта», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
136.	младший сержант	Бабиенко Пантелей Андреевич	1915	да		Орден Отечественной Войны 1 степени, медаль «За Победу над Германией»
137.	младший лейтенант	Бондаренко Николай Яковлевич	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
138.	ефрейтор	Баланенко Михаил Васильевич	1926			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
139.	рядовой	Безсиляга Александр Данилович	1925			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
140.	сержант	Балабанов Григорий Иосифович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»

141.	рядовой	Берегян Василий Афанасьевич	1923			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией» (со слов)
142.	старший сержант	Буцуляк Мефодий Антонович	1920	да	III	
143.	рядовой	Бучлап Иван Петрович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
144.	ефрейтор	Бандура Иван Андреевич				Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», 1 юбилейная медаль
145.	рядовой	Белоусов Василий Иванович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
146.	рядовой	Брынза Дмитрий Митрофанович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
147.	рядовой	Бирман Григорий Иосифович	1906	да		Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За освобождение Праги», «За Победу над Германией»
148.	младший сержант	Богачук Николай Григорьевич	1923			2 юбилейные медали
149.	рядовой	Буйный Николай Семенович	1924			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
150.	сержант	Бутенко Григорий Михалович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
151.	рядовой	Брендас Степан Филимонович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
152.	рядовой	Бурьян Николай Яковлевич	1905	да		Медали «За отвагу», «За освобождение Праги», «За Победу над Японией», «За Победу над Германией»
153.	гвардии сержант	Белоконь Александр Лукьянович	1915			Медали «За отвагу», «За взятие Вены», «За Победу над Германией»
154.	ефрейтор	Барон Григорий Израилович	1915			Медали «За оборону Сталинграда», «За боевые заслуги»
155.	рядовой	Барабат Павел Федорович	1909	да	III	
156.	рядовой	Бугкарик Сафрон Филипович	1908	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
157.	рядовой	Буняк Павел Иванович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
158.	рядовой	Багно Степан Васильевич	1914	да	III	2 юбилейные медали
159.	-	Балабан Георгий Ефимович				
160.	рядовой	Баваев Владимир Григорьевич	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
161.	рядовой	Богачук Виктор Максимович	1926	да		Орден Славы, медаль «За Победу над Германией»
162.	рядовой	Бабиенко Василий Андреевич	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
163.	рядовой	Божок Алексей Силович	1911			Медаль «За Победу над Германией»
164.	сержант	Бабий Василий Алексеевич	1919			Медали «За отвагу», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
165.	сержант	Буряченко Николай Федорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
166.	-	Бабенко Григорий Петрович				
167.	-	Берило Иван Петрович				
168.	-	Балынский Василий Иванович				

169.	рядовой	Березовский Иван Николаевич	1913			Медаль «За Победу над Германией»
170.	сержант	Бровченко Прохорий Мартынович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
171.	сержант	Биднюк Иван Павлович	1898			Медаль «За Победу над Германией»
172.	рядовой	Бригадир Ефим Михайлович	1906			Медаль «За Победу над Германией»
173.	сержант	Буряк Николай Исакович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
174.	гвардии рядовой	Биднюк Михаил Давыдович	1905			Медаль «За Победу над Германией»
175.	-	Бабенко Григорий Архипович				
176.	рядовой	Беспалый Павел Федорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
177.	старшина	Бондаренко Григорий Прокофьевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
178.	рядовой	Байков Сергей Иванович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
179.	сержант	Бузон Сергей Николаевич	1926			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
180.	рядовой	Бандурка Михаил Макарович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
181.	рядовой	Бабий Иван Дмитриевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
182.	старшина	Бегедовский Михаил Владимирович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
183.	рядовой	Бурян Михаил Семенович	1925			
184.	рядовой	Бурян Николай Яковлевич	1905			Медаль «За боевые заслуги»
185.	-	Биунеченко Степан Петрович	1907			Медаль «За отвагу»
186.	рядовой	Близниченко Сергей Иванович	1925			
187.	сержант	Богарук Семен Дмитриевич	1913			Медаль «За отвагу»
188.	младший сержант	Безмашук Константин Данилович	1909			Медаль «За отвагу»
189.	ефрейтор	Брундак Прокопий Сафронович	1905	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За взятие Вены»
190.	рядовой	Богатов Анисий Тимофеевич	1918			
191.	рядовой	Бакланов Андрей Федорович	1911			
192.	рядовой	Бальнский Дмитрий Андреевич		да		Медаль «За отвагу», 1 юбилейная медаль
193.	младший сержант	Бондарев Федор Минович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
194.	рядовой	Буценко Дмитрий Семенович	1906	да	I	
195.	сержант	Буповенко Иван Иванович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
196.	младший сержант	Буповенко Иван Иванович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
197.	рядовой	Бучинский Александр Кононович	1915	да	III	Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
198.	рядовой	Бершивский Федор Васильевич	1925	да	II	
199.	старший сержант	Беспалый Борис Федорович	1912	да	II	Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»

200.	рядовой	Багно Михаил Фомич	1900			Медаль «За Победу над Германией»
201.	матрос	Боженко Петр Кондратьевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
202.	рядовой	Брадко Михаил Ефимович	1923	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
203.	старший сержант	Бевзенко Александр Ефимович				Медаль «За отвагу», Орден Славы
204.	гвардии старшина	Бондарь Николай Карпович	1926			Медаль «За боевые заслуги»
205.	младший сержант	Басс Анатолий Устинович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
206.	сержант	Бродский Михаил Иванович	1915			
207.	-	Богданов Кирилл Игнатьевич	1911			
208.	рядовой	Белогуров Дмитрий Григорьевич	1899			
209.	рядовой	Блажко Павел Поликарпович	1899			
210.	рядовой	Басакевич Карп Петрович	1894			
211.	рядовой	Богач Михаил Андреевич	1900			
212.	рядовой	Большот Никита Иосифович	1896			
213.	рядовой	Белогуров Василий Григорьевич	1904			
214.	рядовой	Бабич Яков Иванович	1899			
215.	рядовой	Белоусов Трифон Анисимович	1901			

В

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	сержант	Время Владимир Григорьевич	1925			
2.	рядовой	Володько Степан Алексеевич	1907	да (со слов)		
3.	рядовой	Вичинок Владимир Павлович	1925	да	III	
4.	рядовой	Василенко Яков Владимирович	1913	да (со слов)		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
5.	рядовой	Вакулич Трофим Семенович	1907			Медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
6.	рядовой	Варчук Александр Харитонович	1917			1 юбилейная медаль
7.	сержант	Войцев Александр Михайлович	1927	да	III	Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
8.	рядовой	Войцев Иван Михайлович	1920	да		Орден Красной Звезды

9.	рядовой	Вирич Иван Николаевич	1911			Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга»
10.	рядовой	Визнюк Андрей Леонтьевич	1920			
11.	старшина	Варчук Василий Иванович	1913	да	III	Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией»
12.	рядовой	Вакиш Петр Михайлович	1905			
13.	ефрейтор	Вильчинский Николай Алексеевич	1899			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
14.	рядовой	Василенко Алексей Артемович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
15.	рядовой	Вьюденко Василий Антонович	1902	да	III	
16.	рядовой	Воронов Василий Сидорович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
17.	старшина	Войтенко Тихон Христофорович	1920	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
18.	рядовой	Василенко Николай Артемович	1924			
19.	рядовой	Войтенко Анатолий Анатольевич	1919			Медали «За отвагу», «За взятие Берлина», Орден Славы III степени, Орден Красной Звезды
20.	рядовой	Василенко Дмитрий Евменович	1923	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
21.	рядовой	Вовченко Анатолий Дмитриевич	1920			
22.	рядовой	Войтенко Михайло Петрович	1920			
23.	рядовой	Возный Михаил Михайлович	1909	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
24.	старшина	Вайнер Анатолий Иссакович	1923	да		Медали «За оборону Ленинграда», «За Победу над Германией»
25.	рядовой	Ввозный Степан Михайлович	1900			
26.	рядовой	Воронюк Антон Федорович	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
27.	старшина	Волков Александр Константинович	1922			Орден Отечественной Войны 1 степени
28.	рядовой	Витюк Иван Трифонович	1911	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
29.	рядовой	Витюк Андрей Владимирович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Витюк Филипп Семенович	1924	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
31.	рядовой	Витюк Иван Михайлович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Воробьев Михаил Ефимович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Витюк Михаил Алексеевич	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
34.	рядовой	Витюк Игнат Саввович	1900			Медаль «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Витюк Николай Иванович	1926	да		Орден Красной Звезды, медали «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Витюк Андрей Петрович	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»

37.	ефрейтор	Витюк Александр Яковлевич	1914		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За взятие Кенигсберга»
38.	рядовой	Витюк Николай Васильевич	1920		Медаль «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Витюк Дмитрий Семенович	1914		Медаль «За Победу над Германией»
40.	старшина	Витюк Петр Федорович	1920	да	Медаль «За Победу над Германией»
41.	сержант	Васильев Иван Васильевич	1923		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга»
42.	рядовой	Войко Иван Ильич	1923		Медаль «За Победу над Германией»
43.	рядовой	Вирич Григорий Николаевич	1910		Медаль «За Победу над Германией»
44.	рядовой	Варнавский Иван Павлович	1914	да	Медаль «За Победу над Германией»
45.	рядовой	Ванюков Роман Тимофеевич	1910	да	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
46.	-	Волков Иван Ефтихович	1900	да	Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Валуиский Сергей Павлович	1918		Медаль «За Победу над Германией»
48.	сержант	Ватюк Никанор Лукич	1915		
49.	рядовой	Варешкин Василий Карпович	1900	да	
50.	рядовой	Водольян Федор Матвеевич	1904		Медаль «За Победу над Германией»
51.	сержант	Васильев Иван Сергеевич	1924	да	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
52.	рядовой	Владов Иван Дмитриевич	1918		
53.	рядовой	Вириш Алексей Федорович	1916	да	Медали «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
54.	рядовой	Волынкин Владимир Андреевич	1925	да	Медаль «За Победу над Германией»
55.	ефрейтор	Витрюк Демен Тарасович	1909		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
56.	старший сержант	Ворона Иосиф Федорович	1912	да	Медаль «За Победу над Германией»
57.	рядовой	Ворона Григорий Яковлевич	1885	да	
58.	рядовой	Витрюк Петр Савельевич	1913	да	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
59.	рядовой	Вводиченко Петр Григорьевич	1913		Орден Красной Звезды (со слов)
60.	рядовой	Васюков Иван Михайлович	1921		Медаль «За оборону Кавказа»
61.	рядовой	Варешкин Виктор Григорьевич	1912	да	Медаль «За отвагу»
62.	младший сержант	Вусык Иван Емельянович	1923		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
63.	младший сержант	Ведута Павел Филиппович	1906		Медали «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
64.	рядовой	Везель Радион Михайлович	1912	да	Медаль «За Победу над Германией»
65.	ефрейтор	Васильчук Сергей Гаврилович	1918	да	Медали «За боевые заслуги», «За взятие Берлина»
66.	ефрейтор	Васильчук Федор Степанович	1913	да	Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды

67.	рядовой	Вознюк Никифор Максимович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
68.	рядовой	Вернигор Анатолий Парфирович	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
69.	сержант	Вчерашний Василий Трофимович	1913			
70.	сержант	Витрянной Александр Семенович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Болгарии»
71.	рядовой	Восковец Давид Кириллович	1912			Медали «За взятие Вены», «За взятие Берлина»
72.	сержант	Выгнанная Вера Андреевна	1922		III	Медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Вдовин Максим Сафронович	1903	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
74.	рядовой	Варзер Илларион Исаевич	1911	да		
75.	рядовой	Васильев Григорий Васильевич	1912	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
76.	рядовой	Воловик Андрей Потапович	1909	да	III	Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
77.	матрос	Воробьев Михаил Трофимович	1922	да		
78.	рядовой	Ворошило Сергей Иванович	1908	да		
79.	рядовой	Ворона Степан Антонович	1917	да		Медаль «За Победу над Германией»
80.	рядовой	Вятковский Николай Иванович	1906			
81.	сержант	Воронцов Андрей Петрович	1923			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За взятие Берлина», «За освобождение Праги», «За Победу над Германией»
82.	рядовой	Вышнюк Иван Константинович	1920			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
83.	лейтенант	Возный Ананий Никифорович	1915	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
84.	старший лейтенант	Вдовиченко Василий Терентьевич	1895	да		Орден Красной Звезды, медали « За взятие Вены», «За Победу над Германией», «За оборону Киева»
85.	рядовой	Великанов Иван Константинович	1906			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Одессы», «За оборону Севастополя»
86.	рядовой	Веретенников Леонид Ефремович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
87.	рядовой	Вакиш Григорий Сидорович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
88.	сержант	Вакиш Николай Васильевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией», «Орден Славы III степени
89.	рядовой	Варчук Владимир Инатьевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
90.	рядовой	Ворона Иван Андреевич	1914	да		Медали «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
91.	рядовой	Ворона Константин Константинович	1917	да		Медаль «За Победу над Германией»
92.	рядовой	Ворона Дмитрий Сидорович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За храбрость»

93.	младший сержант	Васагла Урану Уранусович	1911	да	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
94.	младший сержант	Волощук Василий Николаевич	1919		Медаль «За Победу над Германией»
95.	рядовой	Вукианович Виктор Степанович	1923		Медаль «За Победу над Германией»
96.	рядовой	Волков Михаил Иванович	1921	да	Орден Красной Звезды, медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
97.	сержант	Выдайнюк Александр -	1923	да	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
98.	ефрейтор	Васильченко Иван Моисеевич	1921		Медали «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
99.	рядовой	Ветров Николай Николаевич	1907		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени
100.	рядовой	Величко Даниил Ильич	1903		Медали «За Победу над Японией», «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За освобождение Праги»
101.	старший сержант	Варецкий Павел Петрович	1919		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За Победу над Германией»
102.	рядовой	Величко Данил Ильич	1903		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды, Орден Трудовой Славы III степени
103.	рядовой	Верба Иван Федорович	1922	да	Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
104.	ефрейтор	Васильев Виктор Акимович	1915		
105.	рядовой	Василенко Александр Иванович	1910		Орден Славы III степени, медаль «За отвагу»
106.	гвардии рядовой	Вист Петр Яковлевич	1903		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы»
107.	сержант	Ветров Николай Николаевич	1907		Медаль «За Победу над Германией»
108.	лейтенант	Витопоренко Яков Васильевич	1918		Медаль «За Победу над Германией»
109.	рядовой	Врадий Иван Захарович	1505		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
110.	старший сержант	Витковский Александр Кириллович	1918	да	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
111.	ефрейтор	Васильев Сергей Акимович	1911		Медаль «За Победу над Германией»
112.	рядовой	Власенко Федор Иванович	1918		Медаль «За Победу над Германией»
113.	рядовой	Войтенко Степан Никитович	1911		Медаль «За Победу над Германией»
114.	рядовой	Витюк Иван Федорович			Медаль «За Победу над Германией»
115.	рядовой	Волик Лаврентий Макеевич			Медаль «За Победу над Германией»
116.	рядовой	Виленский Иосиф Яковлевич	1912	да	Медаль «За Победу над Германией»
117.	старшина	Воронин Николай Константинович	1917		Орден Отечественной Войны I степени
118.	рядовой	Вовченко Григорий Степанович	1923		Медаль «За Победу над Германией»

119.	рядовой	Витопоренко Петр Демьянович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
120.	сержант	Варламов Иван Алексеевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
121.	рядовой	Варивдин Михаил Дмитриевич	1922			Медаль «За Победу над Германией»
122.	рядовой	Витопоренко Алексей Васильевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
123.	рядовой	Василенко Семен Алексеевич	1894			Медаль «За Победу над Германией»
124.	рядовой	Вирич Андрей Филиппович	1924			
125.	рядовой	Василенко Александра Федоровна	1924			Медаль «За Победу над Германией»
126.	ефрейтор	Васильченко Леонид Яковлевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
127.	старший сержант	Ватринский Семен Петрович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
128.	младший сержант	Виток Николай Исаакович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
129.	ефрейтор	Власенко Павел Петрович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
130.	рядовой	Вороница Надежда Васильевна	1913			Медаль «За Победу над Германией»
131.	рядовой	Воитов Филипп Иванович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
132.	рядовой	Васильев Михаил Георгиевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
133.	-	Витапоренко Сергей Григорьевич	1907			Медаль «За Победу над Германией»
134.	рядовой	Волочан Леонид Григорьевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»

Г

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Гончаренко Дмитрий Емельянович	1908	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Горгишок Петр Иванович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
3.	рядовой	Галыта Лаврентий Иосифович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
4.	рядовой	Гимку Семен Ефремович	1902	да (со слов)		Медаль «За взятие Берлина»
5.	рядовой	Глухов Демьян Савельевич	1907			1 юбилейная медаль
6.	рядовой	Гончаренко Василий Григорьевич	1913	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
7.	рядовой	Гадченко Данил Емельянович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
8.	рядовой	Гранковский Николай Маркович	1914	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Славы 1 степени (со слов)
9.	рядовой	Генко Николай Гордеевич	1915			Медаль «За Победу над Германией»
10.	старшина	Гончерук Иван Петрович	1913			Медаль «За боевые заслуги», 3 юбилейные медали

11.	старшина	Галат Николай Иванович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», 4 юбилейные медали
12.	рядовой	Ганевич Иван Иванович	1917	да		3 юбилейные медали
13.	рядовой	Грибонос Михаил Александрович	1926			Медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
14.	старшина	Гицевич Сергей Матвеевич	1916			Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией»
15.	старшина	Грабовой Николай Иванович	1913			Медали «За оборону Москвы», «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией»
16.	сержант	Гаилык Григорий Гаврилович	1926	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
17.	старшина	Гринченко Иван Алексеевич	1918	да		Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией»
18.	рядовой	Голосов Михаил Захарович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
19.	сержант	Гарматюк Николай Павлович	1915	да	III	Медаль За «боевые заслуги»
20.	рядовой	Гуцалов Иван Гаврилович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Гуцалов Николай Иванович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
22.	рядовой	Гуцалов Владимир Иванович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
23.	рядовой	Гуцалов Николай Петрович	1920	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
24.	старшина	Гульченко Иван Денисович	1919	да	III	Медали «За взятие Берлина», «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда», Орден Красной Звезды
25.	рядовой	Голосов Илья Самойлович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
26.	рядовой	Гончарук Федор Афанасьевич	1911			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За боевые заслуги»
27.	-	Гапонов Иван Трофимович	1927			
28.	рядовой	Грабовенко Григорий Гаврилович	1900	да		Медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
29.	рядовой	Гуцалов Петр Петрович	1908	да		Медаль «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
30.	рядовой	Гривко Николай Иванович	1917	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
31.	гвардии сержант	Горячев Григорий Иванович	1924			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Грибонос Алексей Александрович	1921	да		Медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»
33.	сержант	Голубев Василий Максимович	1911			Медали «За оборону Кавказа», «За отвагу», «За Победу над Германией»
34.	сержант	Гончарук Иван Григорьевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

35.	рядовой	Григоренко Григорий Емельянович	1926			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Грушко Мария Николаевна	1924			Орден Красной Звезды
37.	рядовой	Гончарук Николай Григорьевич	1922	да	III	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
38.	рядовой	Грицак Николай Федорович	1904			Медаль «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Гнатышин Иван Васильевич	1914			Медаль «За Победу над Германией»
40.	старший сержант	Галицкий Григорий Ананьевич	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
41.	старший сержант	Гончар Иван Денисович	1923			Орден Красной Звезды, медаль «За освобождение Кишинева»
42.	старший сержант	Горбатюк Петр Владимирович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», Орден Славы
43.	рядовой	Галицкая Раиса Николаевна	1927			Медаль «За Победу над Германией»
44.	старший сержант	Гавриленко Иван Иванович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
45.	сержант	Гавриленко Александр Иванович	1927			Медаль «За боевые заслуги»
46.	ефрейтор	Гринченко Василий Кириллович	1926	да		Медаль «За боевые заслуги»
47.	рядовой	Гудыма Николай Сильвестрович	1915	да		Медаль «За боевые заслуги»
48.	рядовой	Гнатышин Иван Григорьевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
49.	рядовой	Гуриченко Борис Андреевич	1926	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
50.	сержант	Гришаков Иван Андреевич	1920	да	III	Орден Красной Звезды, 2 медали «За отвагу»
51.	сержант	Гришаков Михаил Владимирович	1924	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
52.	рядовой	Григоренко Иван Тарасович	1901	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
53.	рядовой	Грицюта Сергей Николаевич	1913			Медаль «За Победу над Германией»
54.	рядовой	Григорьевский Иван Анисимович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Гривенко Николай Ефимович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
56.	рядовой	Горивенко Макар Ефимович	1900	да		Медаль «За Победу над Германией»
57.	старшина	Гореликов Валерий Сергеевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
58.	рядовой	Гаврушенко Иван Петрович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
59.	сержант	Ганич Николай Леонтьевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
60.	старший сержант	Гаврушенко Владимир Лукич	1919	да		Медаль «За Победу над Германией»
61.	рядовой	Гаврушенко Петр Игнатьевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
62.	младший сержант	Грузнов Михаил Михайлович	1915	да	III	
63.	старший сержант	Горенко Николай Иванович	1922			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы»
64.	ефрейтор	Глазунов Виктор Иванович	1923			Медали «За взятие Берлина», «За освобождение Белграда», «За взятие Будапешта» (со слов)

65.	старший сержант	Голуб Андрей Михайлович	1918	да		Медали «За отвагу», «За взятие Берлина» (со слов)
66.	ефрейтор	Гаевский Василий Иванович	1916	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Головенко Василий Сергеевич	1922			
68.	рядовой	Глазунов Георгий Петрович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
69.	рядовой	Гаврилов Григорий Степанович	1926	да	III	Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
70.	старший сержант	Гераськин Василий Алексеевич	1922	да		2 юбилейные медали
71.	старшина	Гладилин Федор Кузьмич	1917	да		Медали «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда», «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
72.	старший сержант	Гусарев Владимир Ильич	1924			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
73.	старший сержант	Гольдман Абрам Исакович	1919	да		Медаль «За боевые заслуги», Орден Отечественной Войны
74.	рядовой	Гончаров Иван Васильевич	1920	да	II	Награды не сохранились
75.	сержант	Гавиловский Василий Федорович	1919	да		
76.	рядовой	Грицок Петр Филиппович	1906			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга»
77.	рядовой	Головатчук Никита Иванович	1899	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени
78.	сержант	Гаврилюк Владимир Трофимович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
79.	рядовой	Галиченко Иван Минович	1895			Медаль «За Победу над Германией»
80.	сержант	Гончиренко Владимир Семенович	1924			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы
81.	ефрейтор	Гошица Семен Давидович	1923	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Праги»
82.	рядовой	Горб Петр Яковлевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
83.	рядовой	Горячий Михаил Ефимович	1904			Медаль «За Победу над Германией»
84.	сержант	Грибонос Николай Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
85.	рядовой	Григоращ Андрей Фомич	1910			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
86.	рядовой	Гнедо Константин Николаевич	1915	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Белграда», «За участие в освобождении района озера Болотон», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
87.	сержант	Гладчевич Михаил Васильевич	1918	да		
88.	младший сержант	Гонгарук Василий Павлович	1922	да		Орден Славы II и III степени, медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль

89.	рядовой	Гривко Никифор Иванович	1917	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
90.	рядовой	Гуцалов Иван Павлович	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
91.	рядовой	Голощапов Прокофий Дмитриевич	1910	да		Медали «За боевые заслуги», «За отвагу», Орден Красной Звезды
92.	рядовой	Гашенко Прокофий Константинович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
93.	рядовой	Голощапов Михаил Владимирович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
94.	старший сержант	Ганич Иван Филимонович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
95.	старший матрос	Голубов Михаил Ефремович	1917			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Севасто- поля», «За освобождение Одессы»
96.	старший сержант	Главацкий Николай Васильевич	1919	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга», «За оборону Кавказа», «За освобождение Варшавы»
97.	старшина	Гофман Николай Владимирович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобожде- ние Белграда», «За оборону Кавказа»
98.	младший сержант	Горбук Федор Леонтиевич	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», «За взятие Будапешта»
99.	рядовой	Горбук Вера Тихоновна	1924			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
100.	рядовой	Годовиченко Борис Константинович	1921	да	III	Медаль «За отвагу»
101.	рядовой	Грабовенко Андрей Григорьевич	1915			Медаль «За отвагу»
102.	сержант	Голод (Васильев) Степан Семенович	1927			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
103.	рядовой	Генераленко Федор Зиновьевич	1912			
104.	рядовой	Герашенко Петр Гаврилович	1920			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За взятие Вены»
105.	рядовой	Грушко Николай Иванович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
106.	рядовой	Грушко Андрей Иванович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
107.	гвардии ефрейтор	Галаган Иван Дмитриевич	1910			
108.	младший сержант	Гладкевич Николай Васильевич	1911	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», «За боевые заслуги»
109.	младший сержант	Гринченко Григорий Иванович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
110.	-	Губчик Иван Григорьевич	1918			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»

111.	-	Гладкевич Антон Николаевич	1907			Медаль «За Победу над Германией»
112.	-	Годожа Иван Михайлович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
113.	рядовой	Галат Василий Владимирович	1918	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
114.	рядовой	Грушко Иван Владимирович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
115.	ефрейтор	Голожа Дмитрий Митрофанович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
116.	рядовой	Горбенко Григорий Максимович	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
117.	рядовой	Голомат Иван Павлович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
118.	сержант	Голомат Григорий Сергеевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
119.	рядовой	Галат Николай Иванович	1924			Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
120.	рядовой	Григоржевский Василий Анисимович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
121.	рядовой	Голота Владимир Митрофанович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
122.	младший сержант	Голота Николай Михайлович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
123.	рядовой	Грушко Степан Васильевич	1897	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
124.	ефрейтор	Галат Иван Иванович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Кавказа»
125.	рядовой	Грушко Иван Федорович	1912	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
126.	рядовой	Голомат Федор Сергеевич	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
127.	гвардии сержант	Грушко Василий Макарович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу», медаль «За взятие Кенигсберга»
128.	старший сержант	Грушко Михаил Владимирович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга»
129.	рядовой	Грушко Павел Семенович	1921	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
130.	рядовой	Голожа Григорий Андреевич	1921			Медаль «За Победу над Германией»
131.	рядовой	Гнатышин Федор Дмитриевич	1912	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
132.	рядовой	Грушко Семен Антонович	1895	да		Медаль «За Победу над Германией»
133.	рядовой	Гнатышин Иван Дмитриевич	1922			Медаль «За Победу над Германией»
134.	рядовой	Гулько Василий Михайлович	1910	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
135.	рядовой	Гарт Рудольф Вильгельмович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За храбрость», «За освобождение Праги»
136.	рядовой	Гоцулюк Петр Кириллович	1923			
137.	рядовой	Гулько Леонид Михайлович	1908			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы
138.	рядовой	Гарт Вильгельм Вильгельмович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
139.	рядовой	Гаплык Севастьян Степанович	1904			Медаль «За Победу над Германией»
140.	рядовой	Гетман Алексей Степанович	1904	да		

141.	рядовой	Гарт Рудольф Вильгельмович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
142.	рядовой	Гетманик Адольф Павлович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
143.	рядовой	Грушко Макар Сергеевич	1895			Медаль «За Победу над Германией»
144.	рядовой	Гайтанжи Алексей Павлович	1925			2 юбилейные медали
145.	рядовой	Григоренко Николай Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
146.	рядовой	Гринченко Николай Алексеевич	1925			
147.	рядовой	Грищенко Илья Петрович	1927			
148.	рядовой	Грибонос Дмитрий Яковлевич	1925	да	III	
149.	рядовой	Гнидо Константин Николаевич	1915	да		
150.	сержант	Гладкевич Михаил Васильевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
151.	рядовой	Головатенко Петр Исаакович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
152.	рядовой	Гринченко (Галицкая) Раиса Николаевна				
153.	младший сержант	Гайтанжи Кирилл Кириллович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
154.	старший сержант	Горобец Иван Борисович	1909			
155.	рядовой	Головченко Иван Ефимович	1906			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
156.	рядовой	Гнатышин Григорий Дмитриевич	1907			Орден Красной Звезды, медали «За оборону Одессы», «За Победу над Германией»
157.	рядовой	Гожий Антон Николаевич	1912			Медаль «За Победу над Германией»
158.	старшина	Грибонос Иван Сергеевич	1910 (?)			Медаль «За Победу над Германией»
159.	рядовой	Головченко Федор Парфентьевич	1901			Медаль «За Победу над Германией»
160.	рядовой	Гузневич Петр Иванович				Медаль «За Победу над Германией»
161.	рядовой	Гузневич Екатерина Михайловна	1908			Медаль «За Победу над Германией»
162.	рядовой	Гордиенко Михаил Моисеевич	1910			Медаль «За Победу над Германией»
163.	рядовой	Гетманец Александр Иосифович				Медаль «За Победу над Германией»
164.	рядовой	Гребенюк Леонид Захарович				
165.	гвардии старший сержант	Головченко Николай Федорович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией»
166.	рядовой	Годюнов Петр Иванович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
167.	рядовой	Грузнов Михаил Михайлович	1915			
168.	младший сержант	Гончарук Василий Павлович	1922	да		Медаль «За Победу над Германией»
169.	рядовой	Галузинский Василий Фаустович	1927			Медаль «За Победу над Японией»
170.	рядовой	Григоренко Петр Митрофанович	1906			Орден Красной Звезды
171.	старшина	Глудник Гаврил Павлович	1920			Медаль «За боевые заслуги»
172.	младший сержант	Гренченко Владимир Маркович	1924			Медаль «За Победу над Германией»

173.	рядовой	Гринченко Виктор Иванович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
174.	рядовой	Гуцалова Мария-	1923			Медаль «За Победу над Германией»
175.	старший сержант	Гусарев Владимир Ильич	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
176.	сержант	Гусарев Владимир Алексеевич	1924			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
177.	рядовой	Гайтанжи Алексей Павлович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
178.	рядовой	Гарбунов Николай Кононович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
179.	старший сержант	Гаврюшенко Петр Лукич	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»
180.	старший сержант	Гаврюшенко Евгений Ефимович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
181.	рядовой	Гребенок Валентин Миронович	1923			Медаль «За Победу над Германией»
182.	рядовой	Грушко Павел Федорович	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Заполярья»
183.	рядовой	Гринченко Николай Алексеевич	1925			Медали «За отвагу», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
184.	ефрейтор	Гончарук Александр Павлович	1927			
185.	рядовой	Гуниченко Владимир Евграфович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
186.	рядовой	Григоренко Василий Петрович	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
187.	старший сержант	Гарбунов Борис Васильевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
188.	старший матрос	Гордиенко Георгий Михайлович	1927			Медаль «За Победу над Германией»

Д

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Дрогалев Владимир Арсеньевич	1920	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
2.	старший сержант	Данилевич Виталий Юрьевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
3.	рядовой	Дорогань Степан Степанович	1923		Ш	Медаль «За доблесть и отвагу»
4.	рядовой	Долгошея Иван Романович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
5.	рядовой	Диордица Василий Захарович	1922	да (со слов)		
6.	рядовой	Долинский Андрей Павлович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
7.	рядовой	Дрогалев Петр Григорьевич	1911			Медаль «За Победу над Германией»

8.	рядовой	Долинский Андрей Павлович	1924			Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной звезды
9.	рядовой	Дулин Василий Григорьевич	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
10.	сержант	Добровольский Петр Иванович	1912	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 3 юбилейные медали
11.	старший сержант	Добрицкий Владимир Михайлович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
12.	рядовой	Добрицкий Владимир Петрович	1922	да		Медаль «За Победу над Германией»
13.	рядовой	Давиденко Илларион Сергеевич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
14.	рядовой	Деркач Пантелей Степанович	1907	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
15.	рядовой	Дорошенко Антон Митрофанович	1916			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы
16.	рядовой	Демчин Василий Яковлевич	1926	да		
17.	рядовой	Дубина Николай Васильевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
18.	гвардии сержант	Дубина Григорий Васильевич	1905	да		Медаль «За отвагу»
19.	ефрейтор	Допилко Петр Михайлович	1912	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
20.	рядовой	Дубна Иосиф Михайлович	1920	да		
21.	рядовой	Допилко Михаил Иванович	1922			
22.	рядовой	Долян Иван Николаевич	1913			
23.	рядовой	Довгань Иван Федорович	1906	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
24.	сержант	Демянчук Павел Иванович	1914	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За оборону Кавказа», «За взятие Берлина»
25.	рядовой	Донченко Илья Никитович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
26.	рядовой	Донченко Георгий Федотович	1918	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
27.	рядовой	Дидыч Иван Михайлович	1910			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», «За Победу над Японией»
28.	сержант	Долгоша Николай Порфирьевич	1926	да		Орден Отечественной Войны II степени, 2 юбилейные медали
29.	сержант	Долгоша Николай Иванович	1921			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда», «За Победу над Германией»
30.	старшина	Долгоша Иван Аврамович	1921			Орден Красной Звезды, медаль «За освобождение Варшавы», 2 юбилейные медали
31.	рядовой	Долгоша Иван Яковлевич	1900	да	II	Медаль «За отвагу», 3 юбилейные медали
32.	рядовой	Долгоша Ефим Ефимович	1904	да		3 юбилейные медали

33.	младший сержант	Дранный Павел Федорович	1922			2 юбилейные медали
34.	старший сержант	Долгошея Иван Иванович	1926			
35.	ефрейтор	Данилишин Михаил Захарович	1895	да		Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Данилишин Николай Захарович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
37.	рядовой	Данилишин Владимир Петрович	1920			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
38.	рядовой	Демьянюк Василий Максимович	1925			Орден Красной Звезды, медали «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Дулешко Александр Васильевич	1906	да		Медаль «За Победу над Германией», Юбилейная медаль
40.	старшина	Дранный Владимир Ильич	1919			Медали «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
41.	рядовой	Домашенко Григорий Константинович	1908	да	II	
42.	рядовой	Джусенко Яков Евфремович	1902			
43.	рядовой	Дорогань Григорий Иванович	1923	да	II	
44.	рядовой	Довбуш Петр Федосеевич	1909			Медаль «За боевые заслуги»
45.	рядовой	Дулешко Александр Ефремович	1910	да		2 юбилейные медали
46.	рядовой	Дмитриев Иван Аристрфович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Диденко Степан Поликарпович	1923	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Дмитриев Ерофей Егорович	1908	да		
49.	рядовой	Друзяк Василий Алексеевич	1911	да		
50.	сержант	Демедюк Николай Емельянович	1920			Медаль «За оборону Кавказа»
51.	рядовой	Дмитриева Пелагея Павловна	1922			1 юбилейная медаль
52.	рядовой	Дикусар Леонид Николаевич	1925	да	II	Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
53.	ефрейтор	Диденко Дония Петрович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Москвы», «За оборону Ленинграда»
54.	младший сержант	Добровольский Петр Федосеевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Доманский Степан Логвинович	1911			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
56.	рядовой	Дорогань Александр Максимович	1904			Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
57.	рядовой	Дяков Петр Леонтиевич	1906			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
58.	сержант	Дейнега Иван Григорьевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
59.	сержант	Диденко Николай Ильич	1923			Медаль «За Победу над Германией»

60.	рядовой	Дымов Юрий Степанович	1923			
61.	сержант	Долгаленко Василий Степанович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
62.	рядовой	Диденко Илья Семенович	1899			Медаль «За Победу над Германией»
63.	рядовой	Демидов Алексей Петрович	1918	да	III	
64.	рядовой	Дымчук Тихон Кузьмич	1898	да		
65.	рядовой	Довгенко Михаил Алексеевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
66.	младший сержант	Дурбалов Леонид Васильевич	1922	да		Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
67.	сержант	Дорошин Александр Васильевич	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
68.	рядовой	Дорогань Сергей Семенович	1903	да	II	Медаль «За отвагу»
69.	рядовой	Дранный Ефим Леонтьевич	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
70.	рядовой	Дробик Николай Васильевич	1923			
71.	рядовой	Деркаченко Николай Николаевич	1905	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
72.	рядовой	Дидык Иван Григорьевич	1919			Медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Дончул Григорий Иванович	1915			Медаль «За Победу над Германией»
74.	рядовой	Денисов Андрей Емельянович	1905	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Белграда»
75.	рядовой	Долинский Кирилл Анисимович	1913	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
76.	младший лейтенант	Дмитриева Александра Ивановна	1917			Медаль «За доблестный труд», 2 юбилейные медали
77.	сержант	Деревник Николай Васильевич	1923			2 юбилейные медали
78.	рядовой	Дрогачев Владимир Арсентьевич	1920			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За взятие Берлина»
79.	старшина	Дулин Олег Александрович	1921			
80.	рядовой	Добровольский Петр Федосеевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
81.	рядовой	Дорогань Александр Максимович	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
82.	рядовой	Дешьялюк Василий Давидович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
83.	рядовой	Дробик Николай Васильевич	1923			Орден Красной Звезды, медали «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
84.	рядовой	Дроздов Павел Миронович	1906			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
85.	рядовой	Дроздов Иван Миронович	1896	да		Медаль «За Победу над Германией»
86.	рядовой	Дроздов Степан Миронович	1897	да		Медаль «За Победу над Германией»
87.	рядовой	Дроздов Яков Паримонович	1901	да		Медаль «За Победу над Германией»
88.	рядовой	Дробик Илья Леонтьевич	1907	да		Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией»
89.	рядовой	Дидык Михаил Михайлович	1913	да		Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
90.	рядовой	Дмитренко Павел Гордеевич	1905			Медаль «За Победу над Германией»

91.	рядовой	Дзюбенко Николай Григорьевич	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
92.	рядовой	Дейнега Петр Антонович	1925			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
93.	рядовой	Долганенко Николай Тимофеевич	1925			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
94.	старший сержант	Демиденко Василий Емельянович	1921	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
95.	младший сержант	Дембицкий Василий Иванович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
96.	рядовой	Довченко Михаил-	1926			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
97.	младший сержант	Дурбалов Леонид Васильевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Славы III степени
98.	ефрейтор	Дыкун Василий Герасим	1924			Медали «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы», «За освобождение Праги»
99.	сержант	Диденко Николай Трофимович	1906	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
100.	рядовой	Дзюбенко Николай Григорьевич	1910	да	II	Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
101.	рядовой	Джуринский Владимир Иосифович	1924	да	II	Медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
102.	рядовой	Джуринский Иосиф Никитович	1898			
103.	сержант	Душин Иван Николаевич	1920			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
104.	сержант	Добровольский Петр Иванович	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
105.	рядовой	Дидыченко Петр Пахомович	1912	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Одессы»
106.	рядовой	Дорогань Сергей Семенович	1903			Медаль «За Победу над Германией»
107.	рядовой	Дранов Петр Степанович	1906			Медаль «За Победу над Германией»
108.	старший сержант	Дмитриев Иван Семенович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
109.	сержант	Доронин Александр Васильевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
110.	гвардии ефрейтор	Долганенко Николай Степанович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
111.	рядовой	Дмитриев Яков Григорьевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
112.	старший сержант	Дементьев Федор Федорович	1923	да		Медаль «За отвагу»
113.	рядовой	Долбищенко Федор Федорович	1924			
114.	рядовой	Душин Николай Тимофеевич	1895			
115.	рядовой	Душин Петр Федотович	1923			
116.	рядовой	Дромашко Николай Александрович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
117.	рядовой	Дайлов Петр Пантелеевич	1916			Медаль «За отвагу»
118.	рядовой	Дроздов Василий Владимирович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»

119.	рядовой	Дмитриев Михаил Павлович	1926			
120.	рядовой	Дорогой Иван Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
121.	рядовой	Дымов Александр Федорович	1924			
122.	старшина	Довгань Петр Савельевич	1923			Медаль «За отвагу»
123.	старшина	Драпиковский Петр Филиппович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
124.	-	Дорошевский Петр Кириллович	1893	да		Медаль «За отвагу»
125.	рядовой	Дорогань Иван Михайлович	1910			
126.	ефрейтор	Дикусар Семен Григорьевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
127.	младший сержант	Джуринский Владимир Григорьевич	1924			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За отвагу»
128.	рядовой	Дойчев Михаил Федорович	1919	да		Орден Отечественной Войны II степени
129	рядовой	Дидыченко Петр Пахомович	1912	30	III	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Одессы»

Е

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Ермачев Иван Никифорович	1911			
2.	рядовой	Ершов Николай Давидович	1926	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
3.	рядовой	Ершов Яков Данилович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За освобождение Варшавы»
4.	рядовой	Евсеев Михаил Ильич	1919			Медаль «За боевые заслуги»
5.	сержант	Евтушенко Иван Григорьевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Москвы»
6.	рядовой	Ефименко Михаил Ильич	1911			Медаль «За Победу над Германией»
7.	рядовой	Емельяненко Николай Николаевич	1919			Медаль «За Победу над Германией»
8.	старшина	Емельяненко Иван Данилович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	младший сержант	Емельяненко Александр Иванович	1900	да		Медаль «За Победу над Германией»
10.	рядовой	Емельяненко Николай Дмитриевич	1923	да		Орден Славы, медаль «За отвагу»
11.	старшина	Емельяненко Александр Афанасьевич	1921	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За освобождение Севастополя», «За оборону Кавказа»
12.	рядовой	Емельяненко Данил Федорович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией»
13.	гвардии старшина	Егоров Николай Васильевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга»

14.	рядовой	Ершов Евгений Васильевич	1912	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
15.	рядовой	Ермачков Яков Никифорович	1906	да	II	Медаль «За боевые заслуги», Орден Славы (со слов)
16.	рядовой	Егоров Иван Дмитриевич	19	да		
17.	рядовой	Ершев Степан Николаевич	1905	да		
18.	рядовой	Единок Иван Николаевич	1921	да	III	
19.	рядовой	Еремчук Гаврил Аксентьевич	1921			Медаль «За Победу над Германией»
20.	старшина	Ершов Михаил Михайлович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией», 5 юбилейных медалей
21.	капитан	Евстафьев Николай Николаевич	1914			4 Ордена Красного Знамени, 14 юбилейных медалей
22.	старший сержант	Евсиеко Федор Яковлевич	1925	да	II	Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени, медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
23.	рядовой	Ерофеев Александр Кириллович	1903	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Ефсиенко Иван Никитович	1925			Медаль «За освобождение Белграда»
25.	рядовой	Елькин Юрий Ефимович	1913	да		
26.	рядовой	Елиферов Михаил Николаевич	1909			Медаль «За Победу над Германией»
27.	старший сержант	Евсиенко Михаил Павлович	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Кавказа»
28.	гвардии рядовой	Евсиенко Василий Васильевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
29.	рядовой	Ефимов Иван Николаевич	1921			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За храбрость», 1 юбилейная медаль
30.	младший сержант	Еленок Павел Иосифович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За храбрость», 1 юбилейная медаль
31.	рядовой	Еленок Вильгельм Иосифович	1902			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги»
32.	рядовой	Еленок Иосиф Иосифович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», 1 юбилейная медаль
33.	рядовой	Евсиенко Иван Васильевич	1921			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
34.	старшина	Ершов Михаил Моисеевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейных медали
35.	рядовой	Еремеев Борис Михайлович	1920			2 юбилейные медали
36.	рядовой	Егоров Дмитрий Степанович	1921	да		Орден Отечественной Войны II степени, медали «За оборону Москвы», «За Победу над Германией»
37.	рядовой	Енальев Алексей Константинович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
38.	рядовой	Евсиенко Иван Григорьевич	1899			Медаль «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Ермаков Федор Матвеевич	1897	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»

40.	младший сержант	Евсиенко Владимир Тимофеевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
41.	рядовой	Елиферов Иван Мартынович	1903			Медаль «За Победу над Германией»

Ж

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Жураковский Владимир Федорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Житник Александр Иванович	1923	да		Медаль «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
3.	рядовой	Житник Иван Петрович	1911			2 юбилейные медали
4.	старший сержант	Живило Георгий Владимирович	1917			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За освобождение Заполярья»
5.	рядовой	Жученко Михаил Макарович	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
6.	рядовой	Жусь Петр Егорович	1899	да		Медаль «За Победу над Германией»
7.	рядовой	Жусь Николай Демьянович	1915			Медаль «За отвагу»
8.	ефрейтор	Железняк Андрей Дмитриевич	1912			Медаль «За отвагу»
9.	рядовой	Жуковский Георгий Васильевич	1913			
10.	рядовой	Жук Иван Антонович	1907			
11.	рядовой	Жуков Степан Прокофьевич	1913			
12.	сержант	Жуваков Григорий Пантелеевич	1911	да		Медаль «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», «За взятие Будапешта»
13.	рядовой	Жильцов Владимир Александрович	1924	да	II	Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу» (со слов)
14.	рядовой	Жайворонок Федор Степанович	1909	да		Медали «За отвагу», «За освобождение Праги», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
15.	рядовой	Жуковский Павел Тимофеевич	1923			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За освобождение Белграда», «За Победу над Германией»
16.	рядовой	Железняк Николай Петрович	1921	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
17.	гвардии старший сержант	Желиховский Виктор Михайлович	1918	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды, Орден Отечественной Войны I степени
18.	рядовой	Жупанский Матвей Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»

19.	рядовой	Жеребко Николай Николаевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
20.	рядовой	Желиковский Леонид Михайлович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
21.	рядовой	Желяско Михаил Иванович	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
22.	рядовой	Жигалов Петр Романович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
23.	рядовой	Жориков Виктор Андреевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»

3

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Захарченко Андрей Андреевич	1926	да		
2.	матрос	Заколюжный Валентин Васильевич	1920	да		Медаль «За отвагу»
3.	рядовой	Згама Григорий Дорофеевич	1906	да		Медаль «За отвагу», 1 юбилейная медаль
4.	рядовой	Затворницкий Василий Васильевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
5.	рядовой	Завгородний Григорий Порфирьевич	1903	да	II	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
6.	ефрейтор	Задорожний Иван Кириллович	1907			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией» «За освобождение Варшавы», 2 юбилейные медали
7.	рядовой	Зубенко Николай Васильевич	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
8.	младший сержант	Зубенко Василий Петрович	1922	да		Орден Красной Звезды, медаль «За освобождение Варшавы»
9.	рядовой	Зубенко Клавдия Петровна	1922			Медаль «За Победу над Германией»
10.	рядовой	Залевский Николай Александрович	1926		III	Медаль «За Победу над Германией»
11.	старший сержант	Завернюха Владимир Алексеевич	1920	да (со слов)		Орден Славы, медали «За отвагу», «За оборону Кавказа», «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
12.	рядовой	Загородний Иосиф Авраамович	1914			
13.	сержант	Захаров Данил Исаевич	1907			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда»
14.	сержант	Загородничек Михаил Михайлович	1912	да		
15.	рядовой	Загородничек Степан Карлович	1902	да		
16.	рядовой	Загородничек Иосиф Михайлович	1921			

17.	рядовой	Загороднюк Иван Иванович	1909			
18.	рядовой	Залевский Василий Леонтьевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
19.	рядовой	Зельман Василий Федорович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
20.	младший сержант	Завгородний Михаил Николаевич	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги»
21.	старшина	Зарецкий Александр Сергеевич	1914	да	III	Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина»
22.	рядовой	Зверев Николай Васильевич	1923	да		1 юбилейная медаль
23.	рядовой	Запороженко Виктор Александрович	1919	да		
24.	рядовой	Зайка Ананий Евфремович	1912			
25.	рядовой	Зверев Николай Петрович	1921			
26.	рядовой	Запорожский Иван Фомич	1917			Орден Красной Звезды
27.	старшина	Закревский Василий Николаевич	1917			Орден Отечественной Войны II степени
28.	рядовой	Залива Николай Васильевич	1921	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
29.	сержант	Заремба Андрей Иванович	1910			Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Запороженко Василий Андреевич	1904	да		Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
31.	рядовой	Зарицкий Иван Иосипович	1913	да		Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Заворотнюк Григорий Захарович	1899			Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Закливец Иван Федорович	1910	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
34.	рядовой	Заболотный Иван Петрович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Зубрицкий Павел Петрович	1901	да		Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Звалинский Петр Владимирович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 3 юбилейные медали
37.	рядовой	Закалюжный Валентин Васильевич	1920			Медаль «За отвагу»
38.	рядовой	Заболотный Николай Григорьевич	1926			Медали «За взятие Берлина», «За Победу над Германией», «За отвагу», юбилейная медаль
39.	гвардии рядовой	Зайнагабинов Хамза Махмедович	1927	да		Медаль «За Победу над Германией»
40.	старший сержант	Зосько Иван Маркович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
41.	рядовой	Зинченко Павел Петрович	1923	да	Ш	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
42.	младший сержант	Зорин Анатолий Дмитриевич	1921			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
43.	рядовой	Златник Эмиль Антонович	1907			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги»

44.	старший сержант	Залевский Николай Леонтьевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», 3 юбилейные медали
45.	ефрейтор	Зинченко Иван Карпович	1913			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Москвы», «За Победу над Германией»
46.	старший сержант	Захаренко Георгий Петрович	1919	да		Орден Красной Звезды, медали «За оборону Ленинграда», «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Зувев Георгий Кузьмич	1926			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
48.	рядовой	Зладеев Иван Васильевич	1896	да		Медаль «За Победу над Германией»
49.	рядовой	Зубрицкий Павел Петрович	1901			Медаль «За Победу над Германией»
50.	-	Знайченко Иван Маркович				
51.	рядовой	Задорожный Александр Кириллович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
52.	гвардии старший сержант	Зиньковский Владимир Харитонович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги».
53.	рядовой	Зозуля Алексей Яковлевич	1910			
54.	рядовой	Закливец Иван Иванович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	сержант	Злуникин Иван Сергеевич	1925			
56.	гвардии рядовой	Закарамо Андрей Михайлович	1925			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
57.	рядовой	Звягельский Владимир Григорьевич	1926	да		Медали «За боевые заслуги», «За отвагу», «За освобождение Варшавы», «За взятие Будапешта»
58.	рядовой	Зима Петр Марьянович	1908			Медаль «За оборону Сталинграда»
59.	рядовой	Заборский Марьян Иванович	1905			
60.	рядовой	Задорожный Иван Афанасьевич	1924			
61.	старший сержант	Залива Владимир Васильевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
62.	рядовой	Зубрицкий Николай Кириллович	-			Медаль «За Победу над Германией»
63.	рядовой	Зогороднюк Иван Иванович	1909			
64.	младший сержант	Заторнецкий Василий Васильевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
65.	рядовой	Заболотный Григорий Петрович	1907	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали

И

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Ивченко Иван Аврамович	1919	да		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
2.	рядовой	Ивченко Степан Иванович	1908		II	Медаль «За Победу над Германией»
3.	рядовой	Искра Николай Игнатьевич	1916	да		
4.	старший сержант	Иванюк Яков Яковлевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
5.	рядовой	Иванюк Петр Яковлевич	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», «За боевые заслуги», Орден Славы III степени (со слов)
6.	рядовой	Ивченко Иван Адамович	1919	да	III (со слов)	Медаль «За отвагу»
7.	младший сержант	Иванер Дмитрий Михайлович	1926	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
8.	рядовой	Иванов Андрей Григорьевич	1914			
9.	рядовой	Ивасенко Никанор Иванович	1904			
10.	младший сержант	Иванов Константин Валентинович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
11.	рядовой	Иохим Михаил Себастьянович	1913	да		
12.	рядовой	Иванов Иван Степанович	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
13.	гвардии старшина	Иванов Василий Павлович		да		Медали «За отвагу», «За оборону Кавказа», «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
14.	рядовой	Иринчук Иван Устинович	1926	да	II	
15.	старшина	Иринчук Владимир Устинович	1913	да		Медаль «За взятие Берлина»
16.	младший сержант	Иринчук Петр Федорович	1924	да		
17.	ефрейтор	Иринчук Юрий Михайлович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы»
18.	рядовой	Иринчук Иван Федорович	1912	да		
19.	старший сержант	Иванов Иван Михайлович	1926	да		Медали «За боевые заслуги», «За отвагу», Орден Красной Звезды
20.	рядовой	Избали Павел Петрович	1900			Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Иванов Иван Матвеевич	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Москвы»
22.	рядовой	Ильин Кирилл Оверкович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
23.	сержант	Иванов Александр Сафронович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»

24.	старший сержант	Иовица Филипп Петрович	1926	да		Медаль «За отвагу»
25.	сержант	Ильненко Иван Михайлович	1925			2 медали «За боевые заслуги», 2 медали «За отвагу», медали «За взятие Берлина», «За освобождение Белграда», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
26.	рядовой	Иваний Степан Федорович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
27.	старшина	Иванов Константин Макарович	1905	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
28.	рядовой	Искра Степан Власович	1911			
29.	рядовой	Иванов Николай Алексеевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
30.	рядовой	Ивченко Андрей Константинович	1903			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
31.	рядовой	Ивченко Василий Константинович	1910	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Ивлев Николай Иванович	1923	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
33.	рядовой	Ивченко Григорий Андреевич	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
34.	рядовой	Ивченко Григорий Дмитриевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», «За освобождение Праги»
35.	рядовой	Ивченко Владимир Трофимович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Избаш Григорий Иванович	1917			Медаль «За Победу над Германией» (военный билет утерян – со слов)
37.	рядовой	Ильин Ким Сергеевич	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
38.	рядовой	Ивашков Степан Федорович	1919			
39.	рядовой	Ивашков Николай Сергеевич	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»
40.	рядовой	Ищенко Сергей Михайлович	1923			Медаль «За Победу над Германией», 3 медали «За отвагу»
41.	рядовой	Иванов Константин Иванович	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За боевые заслуги»
42.	-	Ильин Афанасий Николаевич				Медаль «За Победу над Германией»
43.	-	Искра Петр Власович				Медаль «За Победу над Германией»
44.	рядовой	Иванченко Николай Трофимович				Медаль «За Победу над Германией»
45.	сержант	Иванов Александр Сафронович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
46.	рядовой	Иванченко Демян Миронович	1912			
47.	сержант	Ищенко Михаил Михайлович	1925			Орден Славы III степени, медаль «За отвагу»
48.	рядовой	Иванов Алексей Матвеевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
49.	рядовой	Иванер Василий Леонтьевич	1912			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
50.	рядовой	Ищенко Георгий Гаврилович	1919			

К

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Ковшун Алексей Степанович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Ковтун Николай Николаевич	1925			
3.	сержант	Коноваленко Александр Петрович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
4.	старшина	Каменчук Павел Романович	1913	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией»
5.	рядовой	Кириюшкин Владимир Никитович	1926			
6.	рядовой	Коваленко Николай Игнатьевич	1926	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
7.	ефрейтор	Ковтун Сафрон Николаевич	1927			Медаль «За освобождение Кореи» (со слов)
8.	рядовой	Куир Петр Яковлевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
9.	рядовой	Кичук Степан Федорович	1893			Медаль «За Победу над Германией»
10.	младший сержант	Колисарева Евгения Алексеевна	-	да (со слов)		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
11.	рядовой	Карпов Степан Иванович	1919		II	
12.	рядовой	Корнеев Василий Федорович	1909			
13.	рядовой	Колисниченко Владимир Кузьмич	1925		Ш	
14.	сержант	Кичук Михаил Михайлович	1921	да		Медаль «За отвагу», 2 юбилейные медали
15.	рядовой	Казимирчук Василий Васильевич	1904			1 юбилейная медаль
16.	рядовой	Косов Иван Сидорович	1925			2 юбилейные медали
17.	рядовой	Кукурузенко Яков Никитович	1924	да	III	2 юбилейные медали
18.	сержант	Коменчук Михаил Степанович	1900	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
19.	рядовой	Кириюшкин Владимир Никитович	1926			
20.	рядовой	Коваленко Николай Игнатьевич	1926	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
21.	ефрейтор	Ковтун Сафрон Николаевич	1927			Медаль «За освобождение Кореи» (со слов)
22.	рядовой	Кукер Петр Яковлевич	1925	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
23.	рядовой	Кичук Степан Федорович	1899			Медаль «За Победу над Германией»
24.	младший сержант	Колисарева Евгения Александровна	-	да (со слов)		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)

25.	рядовой	Карпов Степан Иванович	1919		II	
26.	рядовой	Корнеев Василий Федорович	1909			
27.	рядовой	Колисниченко Владимир Кузьмич	1925		III	
28.	сержант	Кичук Михаил Михайлович	1921	да		Медаль «За отвагу», 2 юбилейные медали
29.	рядовой	Казимирчук Василий Васильевич	1904			1 юбилейная медаль
30.	рядовой	Косов Иван Сидорович	1925	да		2 юбилейные медали
31.	рядовой	Кукурузенко Яков Никитович	1924	да		2 юбилейные медали
32.	сержант	Коменчук Михаил Степанович	1900	да		Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Коваленко Николай Федорович	1907	да	II	Орден Славы II степени, медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
34.	-	Кожемякин Николай Васильевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
35.	рядовой	Кравченко Иван Иванович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 2 юбилейные медали
36.	рядовой	Кирик Мария Харитоновна	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
37.	рядовой	Кельбас Афанасий Григорьевич	1902	да		Медаль «За Победу над Германией»
38.	рядовой	Крамаденко Алексей Васильевич	1900			Медаль «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Кармазин Петр Васильевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
40.	старший сержант	Крамаренко Александр Никитович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
41.	рядовой	Кашеринич Николай Михайлович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
42.	сержант	Корниенко Николай Николаевич	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За взятие Будапешта»
43.	сержант	Косов Федор Федорович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Варшавы»
44.	сержант	Кузьминский Василий Васильевич	1914			Орден Отечественной Войны I степени, медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За взятие Берлина»
45.	сержант	Кравец Михаил Николаевич	1920			Орден Славы II степени, Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», 2 юбилейные медали
46.	рядовой	Кузьмек Георгий Емельянович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 2 юбилейные медали
47.	рядовой	Коваль Григорий Иванович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Будапешта»
48.	рядовой	Коваленко Андрей Иванович	1914			Медаль «За Победу над Германией»

49.	старший сержант	Курта Яков Иванович	1916	да	III	Орден Отечественной Войны I степени, 3 юбилейные медали
50.	рядовой	Кулица Николай Васильевич	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
51.	сержант	Кутальвас Петр Васильевич	1919			Медаль «За Победу над Германией»
52.	старшина	Киров Дмитрий Николаевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга», Орден Красной звезды, 2 юбилейные медали
53.	сержант	Кузьменко Яков Филиппович	1919	да	II	Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За освобождение Белграда», 2 юбилейные медали
54.	рядовой	Константинов Александр Степанович	1919	да		Медаль «За боевые заслуги», 3 юбилейные медали
55.	младший сержант	Качаличенко Леонид Макарович	1926			Медали «За освобождение Варшавы», «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», 5 юбилейных медалей
56.	рядовой	Коваленко Исаак Александрович	1898	да	II	
57.	рядовой	Крец Михаил Константинович	1916			
58.	старшина	Камянченко Николай Маркович	1924	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
59.	рядовой	Ковтун Василий Савельевич	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
60.	рядовой	Кравченко Леонид Харлампович	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
61.	рядовой	Касьяненко Филипп Михайлович	1906	да		
62.	старшина	Карагодин Василий Петрович	1924			
63.	рядовой	Кушнирчук Даниил Андреевич	1911	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
64.	рядовой	Кушнирчук Ефим Андреевич	1922	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
65.	рядовой	Когут Петр Андреевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
66.	рядовой	Когут Михаил Андреевич	1925	да		
67.	сержант	Кирилюк Федор Семенович	1901	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
68.	сержант	Кипибеда Анатолий Максимович	1924	да		
69.	сержант	Кравецкий Василий Иванович	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
70.	сержант	Котлик Борис Григорьевич	1922			
71.	рядовой	Котлин Георгий Михайлович	1924	да		Орден Красной Звезды
72.	рядовой	Кипибеда Николай Максимович	1925			Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Коваленко Андрей Иванович	1914	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
74.	рядовой	Корнийчук Василий Михайлович	1914			2 медали «За отвагу», 2 медали «За боевые заслуги», медаль «За оборону Кавказа»
75.	старший сержант	Коваленко Петр Алексеевич	1922			Медали «За отвагу», «За освобождение Праги», Орден «Славы III степени»

76.	старший сержант	Котлик Леонид Алексеевич	1924	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
77.	рядовой	Ковинья Филипп Андреевич	1901			Медаль «За Победу над Германией»
78.	младший сержант	Курносос Анатолий Иванович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
79.	сержант	Киянчук Александр Евгеньевич	1925	да		Медаль «За отвагу»
80.	сержант	Коваленко Анатолий Иванович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», Орден Славы
81.	гвардии сержант	Кучмий Николай Степанович	1922			Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За освобождение Белграда»
82.	сержант	Крамаренко Данил Федорович	1915	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
83.	старший сержант	Кондратов Иван Григорьевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
84.	сержант	Кухарь Иван Иванович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
85.	сержант	Колдарь Сергей Васильевич	1922			Медаль «За отвагу»
86.	рядовой	Ковчак Василий Николаевич	1917	да		Медаль «За Победу над Германией»
87.	рядовой	Каблаш Дмитрий Григорьевич	1900	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
88.	рядовой	Каблаш Николай Григорьевич	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
89.	рядовой	Кореновский Иван Васильевич	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
90.	рядовой	Курник Михаил Васильевич	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
91.	рядовой	Курник Степан Васильевич	1915			Медаль «За Победу над Германией»
92.	сержант	Кимаченко Иван Маркович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
93.	рядовой	Кашук Николай Федорович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
94.	рядовой	Кимелей Карл Федорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
95.	рядовой	Кониевкий Серафим Прокофьевич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
96.	рядовой	Колотуха Алексей Никифорович	1919	да		Орден Славы, медаль «За Победу над Германией»
97.	рядовой	Кожемякин Лука Васильевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
98.	сержант	Купченко Василий Ильич	1912	да	III	Медаль «За боевые заслуги», юбилейная медаль
99.	старшина	Красножен Терентий Яковлевич	1903			Медаль «За Победу над Германией»
100.	рядовой	Клочков Иван Моисеевич	1923			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Славы III степени
101.	рядовой	Канцев Поликарп Пантелеймонович	1901			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги»
102.	рядовой	Клюев Иван Дмитриевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией», юбилейная медаль
103.	старшина	Киров Дмитрий Николаевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Кенигсберга», 2 Ордена Красной Звезды, 3 юбилейные медали

104.	рядовой	Коломейчук Филипп Филиппович	1914	да	II	2 юбилейные медали
105.	рядовой	Куак Федор Карлович	1914			2 юбилейные медали
106.	рядовой	Кока Степан Алексеевич	1926	да		2 юбилейные медали
107.	рядовой	Котлиг Тимофей Илларионович	1907			
108.	сержант	Котлик Михаил Григорьевич	1922	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
109.	рядовой	Красюк Лука Иванович	1902	да	II	Медаль «За отвагу», 3 юбилейные медали
110.	рядовой	Капустян Яков Яковлевич	1908	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
111.	рядовой	Колодежный Иван Васильевич	1909	да		
112.	рядовой	Кучеренко Яков Семенович	1905	да		Медаль «За боевые заслуги»
113.	сержант	Колодежный Степан Леонтиевич	1920	да		Орден Славы III степени
114.	рядовой	Колодежный Михаил Леонтиевич	1918	да	I	3 юбилейные медали
115.	ефрейтор	Кутельвас Петр Семенович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За оборону Сталинграда», 1 юбилейная медаль
116.	сержант	Клименко Петр Харитонович	1903			Медаль «За Победу над Германией»
117.	рядовой	Кутельвас Тихон Павлович	1900	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
118.	рядовой	Куликов Виктор Григорьевич	1922	да		Орден Славы III степени
119.	рядовой	Корнюк Евгений Михайлович	1923			
120.	рядовой	Ковале Павел Лаврентьевич	1907			
121.	рядовой	Калач Иван Иванович	1914			
122.	рядовой	Калач Григорий Макеевич	1914	да		2 медали «За отвагу», медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
123.	рядовой	Калач Федор Яковлевич	1918	да		1 юбилейная медаль
124.	рядовой	Калач Николай Иванович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
125.	старшина	Кратин Владимир Леонтьевич	1926	да		Орден Красной Звезды, медали «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией»
126.	рядовой	Красюк Василий Петрович	1910			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
127.	сержант	Кремтель Иван Михайлович	1926			Медаль «За боевые заслуги», 2 юбилейные медали
128.	старший сержант	Королев Роман Федорович	1918			Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
129.	рядовой	Красюк Александр Иванович	1915	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
130.	рядовой	Козырев Григорий Афанасьевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
131.	рядовой	Кормич Петр Федорович	1923	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены»

132.	рядовой	Кормич Александр Григорьевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
133.	ефрейтор	Кандратьев Павел Васильевич	1905	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени
134.	рядовой	Ковальчук Андрей Моисеевич	1905	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
135.	старший сержант	Калашник Николай Владимирович	1919			Орден Красной Звезды
136.	старшина	Козиенко Сергей Иванович	1917			Медаль «За боевые заслуги»
137.	рядовой	Купчик Никита Иванович	1901	да		Медаль «За Победу над Германией»
138.	сержант	Кальф Петр Владимирович	1924			Медаль «За отвагу»
139.	старшина	Константинов Борис Николаевич	1926			Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией»
140.	старший сержант	Коваленко Петр Федорович	1922			Орден Славы II и III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги»
141.	ефрейтор	Кичковский Михаил Сергеевич	1926	да	II	Орден Отечественной Войны II степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
142.	рядовой	Коваленко Антон Кириллович	1903			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Славы
143.	рядовой	Крупельницкий Станислав Людвигович	1893	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
144.	рядовой	Кухар Федор Афанасьевич	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За доблестный труд», 2 юбилейные медали
145.	старший сержант	Кодан Арсений Харитонович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Болгарии»
146.	рядовой	Кошея Демьян Ильич	1919	да		Медали «За отвагу», «За оборону Ленинграда»
147.	рядовой	Кодан Андрон Кузьмич	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
148.	рядовой	Кулык Дмитрий Антонович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Болгарии», 2 юбилейные медали
149.	сержант	Каракоша Василий Федорович	1923	да	III	Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За доблестный труд», 2 юбилейные медали
150.	рядовой	Коношук Антон Устинович	1918	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
151.	сержант	Коношук Владимир Устинович	1924	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
152.	младший сержант	Кишковский Ванедий Яковлевич	1918	да	III	Орден Красной Звезды, Орден Отечественной Войны I и II степени
153.	рядовой	Коровкин Василий Тимофеевич	1907	да		Медаль «За отвагу»
154.	рядовой	Крикун Андрей Евдокимович	1921			
155.	рядовой	Костюкин Николай Семенович	1921			Медаль «За Победу над Германией»

156.	младший сержант	Ковальчук Владимир Иосипович	1922	да		Медаль «За боевые заслуги»
157.	рядовой	Кинда Иван Владимирович	1907	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
158.	старший сержант	Крикун Георгий Васильевич	1924			
159.	рядовой	Ковальчук Василий Константинович	1915			
160.	сержант	Кириченко Темофей Васильевич	1905			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
161.	рядовой	Касьянчук Адам Лукьянович	1908			
162.	рядовой	Каменский Никиторий Игнатович	1898			Медаль «За Победу над Германией»
163.	рядовой	Ковальчук Сельвестр Максимович	1913	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
164.	рядовой	Коваленко Иван Никитович	1924			
165.	рядовой	Колот Феодосия Михайловна	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
166.	рядовой	Клинко Гавриил Сергеевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
167.	рядовой	Кицыло Михаил Васильевич	1909			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
168.	сержант	Кисиль Николай Гаврилович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
169.	рядовой	Козаренко Макар Андреевич	1911			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
170.	рядовой	Кинош Андрей Никифорович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
171.	рядовой	Куровский Франц Викторович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
172.	рядовой	Куценко Денис Яковлевич	1911	да		Медаль «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За отвагу», «За взятие Варшавы»
173.	рядовой	Кравец Яков Филипович	19005			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
174.	рядовой	Кравчук Николай Кононович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
175.	рядовой	Комаров Арсентий Иосифович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
176.	рядовой	Клименко Сергей Павлович	1904	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
177.	сержант	Кучеренко Прокоп Васильевич	1901	да	II	Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За оборону Сталинграда»
178.	рядовой	Кулинич Федот Андреевич	1896			Медаль «За Победу над Германией»
179.	рядовой	Клец Парфирий Иванович	1897	да		Медаль «За Победу над Германией»
180.	рядовой	Каплушенко Григорий Петрович	1912	да		Медали «За взятие Берлина», «За взятие Будапешта», «За отвагу»
181.	рядовой	Коваль Федор Максимович	1903	да	II	
182.	рядовой	Клименко Андрей Яковлевич	1901	да		
183.	рядовой	Косаев Андрей Емельянович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
184.	рядовой	Корнилко Николай Иванович	1923	да		3 медали «За отвагу», медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», 2 юбилейные медали

185.	сержант	Кормич Иван Александрович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
186.	сержант	Кутишевский Василий Иванович	1924	да		3 Ордена Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
187.	рядовой	Крижановский Павел Никитович	1907	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
188.	сержант	Коваль Яков Андреевич	1925	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина»
189.	рядовой	Киселенко Борис Радионович	1925	да	III	Медали «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За освобождение Белграда», «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией»
190.	рядовой	Куцевол Степан Максимович	1914			Медали «За отвагу», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
191.	младший сержант	Краповянский Василий Григорьевич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
192.	рядовой	Ковтун Василий Фирсанович	1920	да	III	Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»
193.	рядовой	Комнацкий Сергей Кириллович	1906			Медаль «За Победу над Германией»
194.	старшина	Кастманова (Малинина) Валентина Петровна	1923			Медаль «За Победу над Германией», «За отвагу», «За Победу над Японией» (со слов)
195.	рядовой	Кардаш Филипп Михайлович	1911			Медаль «За отвагу»
196.	рядовой	Кочержинский Яков Степанович	1913	да		Медали «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За Победу над Германией»
197.	сержант	Криктюк Виктор Арсентьевич	1926			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
198.	рядовой	Капустян Федор Иванович	1925	да	II	Медаль «За отвагу», Орден Славы II степени
199.	рядовой	Коваль Константин Спиридонович	1905			Медаль «За Победу над Германией»
200.	рядовой	Корпяк Михаил Юрьевич	1920	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
201.	рядовой	Косьяненко Борис Романович	1923			Медаль «За отвагу»
202.	сержант	Кормич Иван Александрович	1926			
203.	сержант	Кузьменко Яков Филиппович	1919	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Белграда»
204.	старшина	Кабаков Павел Федорович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
205.	рядовой	Кабакова Екатерина Петровна	1923			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
206.	сержант	Кондратьев Александр Иванович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
207.	сержант	Капацян Петр Яковлевич	1908	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Севастополя»

208.	рядовой	Красножен Сергей Петрович	1921	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
209.	сержант	Ковальчук Иван Петрович	1909			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
210.	сержант	Кизимирчук Михаил Иосифович	1922	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина»
211.	рядовой	Ковалев Василий Иванович	1923			Медали «За отвагу», «За боевые заслу- ги», «За Победу над Германией»
212.	сержант	Кравченко Александр Никитович	1911	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Праги»
213.	младший сержант	Кириченко Александр Иванович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
214.	рядовой	Кудряк Федор Николаевич	1914	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
215.	сержант	Корнелиук Петр Павлович	1904			
216.	сержант	Корлашов Василий Павлович	1919	да		
217.	сержант	Ковалев Никита Гурьевич	1907	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
218.	сержант	Краснюк Иван Зиновьевич	1901			Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы»
219.	младший сержант	Ковтун Иван Сидорович	1916			Медаль «За отвагу», 1 юбилейная медаль
220.	рядовой	Котенко Семен Михайлович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
221.	старший сержант	Кочерга Николай Петрович	1911			
222.	старший сержант	Корень Николай Григорьевич	1924			2 медали «За отвагу», Орден Славы III степени, медали «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
223.	рядовой	Кинда Сергей Владимирович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Берлина»
224.	рядовой	Кирнык (Сергей) Иван Федорович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
225.	рядовой	Корень Григорий Иосифович	1898	да		Медаль «За Победу над Германией»
226.	рядовой	Кондратенко Алексей Петрович	1905			Медаль «За боевые заслуги», медаль «За Победу над Германией»
227.	рядовой	Красулец Николай Степанович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
228.	старший сержант	Косый Андрей Григорьевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
229.	ефрейтор	Кириченко Гаврил Миронович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
230.	рядовой	Колбасюк Николай Феофанович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
231.	рядовой	Кравченко Иван Иванович	1906	да		
232.	рядовой	Кмедь Харламгий Степанович	1901	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
233.	рядовой	Коваль Иван Степанович	1902			Медаль «За Победу над Германией»

234.	рядовой	Кириченко Степан Васильевич	1905			Медаль «За Победу над Германией»
235.	рядовой	Кожуховский Василий Евгеньевич	1912	да		
236.	рядовой	Коченко Павел Яковлевич	1915			Медаль «За Победу над Германией»
237.	рядовой	Красневич Владимир Васильевич	1915			
238.	рядовой	Кулиш Борис Петрович	1923			Медаль «За Победу над Германией»
239.	гвардии рядовой	Копильченко Парфирий Федорович	1911			Медаль «За Победу над Германией»
240.	рядовой	Копильченко Петр Федорович	1915			Медаль «За Победу над Германией»
241.	рядовой	Коняга Максим Пахомович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
242.	рядовой	Комунишин Петр Николаевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
243.	рядовой	Коноп Григорий Гаврилович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
244.	рядовой	Коняга Максим Пахомович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
245.	рядовой	Корнийчук Николай Михайлович	1927			
246.	рядовой	Кудринский Игнат Дмитриевич				
247.	рядовой	Крушельницкий Петр Петрович				Медаль «За Победу над Германией»
248.	сержант	Козлов Василий Васильевич	1925			
249.	сержант	Кашук Григорий Степанович	1915	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Праги»
250.	рядовой	Красноперов Степан Васильевич	1913			
251.	младший сержант	Кавка Степан Антонович	1927			
252.	рядовой	Киров Павел Васильевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
253.	сержант	Кравчина Евдоким Петрович	1924			Медали «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За Победу над Германией»
254.	рядовой	Коноп Федор Гаврилович	1918	да		
255.	рядовой	Кобилецкий Федор Семенович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
256.	ефрейтор	Кодра Иван Антонович	1924			Медали «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
257.	ефрейтор	Коновалов Иван Николаевич	1918			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За боевые заслуги»
258.	сержант	Ковальчук Иван Давидович	1926	да		Медали «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией»
259.	ефрейтор	Котляров Андрей Антонович	1919			Медаль «За Победу над Японией»
260.	рядовой	Качновский Сергей Петрович	1996			Медаль «За боевые заслуги», 4 юбилейные медали
261.	рядовой	Каливский Метрофан Селиванович				Медаль «За Победу над Германией», 4 юбилейные медали

262.	рядовой	Карлюга Виктор Сергеевич	1926	да (со слов)		Медали «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За освобождение Праги», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
263.	сержант	Кожухар Сергей Федорович	1925			Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
264.	младший сержант	Купчинский Николай Николаевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За Отвагу»
265.	рядовой	Канштык Владимир Федорович	1919			
266.	младший сержант	Коваленко Григорий Николаевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
267.	-	Катина-Степанова Агрипина Константиновна	1922			
268.	рядовой	Кравченко Николай Александрович	1925			
269.	рядовой	Крючков Василий Яковлевич	1915			
270.	рядовой	Королев Андрей Михайлович	1899			
271.	рядовой	Кулица Григорий Васильевич	1901	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
272.	рядовой	Коченко Сергей Яковлевич	1917	да		
273.	рядовой	Коновалов Яков Радионович	1902	да	ИНВ. ВОВ	Медаль «За Победу над Германией»
274.	старшина	Кальченко Иван Емельянович	1905	да		Медаль «За боевые заслуги»
275.	рядовой	Краснянский Василий Никитович	1890			Медаль «За боевые заслуги»
276.	рядовой	Коваль Иван Спиридонович	1902	да		
277.	рядовой	Королев Андрей Михайлович	1899	да		2 юбилейные медали
278.	старшина	Коротков Павел Макарович	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За отвагу», Орден Славы III степени, 1 юбилейная медаль
279.	рядовой	Карцев Александр Яковлевич	1912			Медаль «За Победу над Японией»
280.	рядовой	Корниенко Григорий Иванович	1906			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
281.	рядовой	Королев Андрей Михайлович	1899	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
282.	рядовой	Кищенко Иван Петрович	1894			Медали «За отвагу», «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы», Орден Красной Звезды, 3 юбилейные медали
283.	старшина	Красовский Петр Константинович				
284.	старшина	Кагаличенко Леонид Максимович				Медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За боевые заслуги», «За отвагу»
285.	-	Касановский Алексей Кириллович				
286.	гвардии ефрейтор	Калафицкий Семен Федорович	1905	да		Медаль «За Победу над Германией»

287.	сержант	Киливник Петр Петрович	1906			Медали «За боевые заслуги», «За отвагу», «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
288.	рядовой	Кравченко Федор Маркович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
289.	рядовой	Коваленко Григорий Алексеевич	1907	да	II	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
290.	старшина	Криворученко Николай Михайлович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», 2 юбилейные медали
291.	рядовой	Колисниченко Николай Григорьевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
292.	рядовой	Кривенко Иван Стратович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
293.	рядовой	Капустян Николай Кириллович	1916			
294.	ефрейтор	Кривенко Иван Петрович	1922			
295.	рядовой	Кулица Николай Васильевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
296.	рядовой	Кулица Григорий Васильевич	1905	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
297.	рядовой	Кулица Михаил Васильевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
298.	-	Корнеев Степан Федорович				
299.	рядовой	Коломиец Иван Алексеевич	1900			
300.	-	Косьян Тимофей Яковлевич				
301.	-	Кратунко Николай Михайлович	1918			
302.	-	Крыцуненко Петр Антонович				
303.	-	Кривенко Трофим Семенович				
304.	рядовой	Кагаличенко Максим Васильевич	1825			Медаль «За Победу над Германией»
305.	-	Кагаличенко Иван Васильевич	-			
306.	рядовой	Крайнюк Федор Гаврилович	1911			Медаль «За Победу над Германией»
307.	гвардии сержант	Кобылянский Федор Семенович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
308.	-	Кравченко Александр Александрович	-			
309.	рядовой	Кошевой Афанасий Фомич	1909			Медаль «За Победу над Германией»
310.	рядовой	Ковтун Иван Константинович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
311.	рядовой	Карпенко Тамара Терентьевна	1915			Медаль «За Победу над Германией»
312.	-	Кузьмин Андрей Григорьевич	-			
313.	рядовой	Кикоть Юрий Афанасьевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
314.	сержант	Козлов Василий Васильевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
315.	старшина	Кормильцев Михаил Моисеевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
316.	рядовой	Коваль Григорий Иванович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
317.	рядовой	Кравченко Федор Маркович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
318.	гвардии старшина	Кургузов Борис Никитович	1925			Медаль «За Победу над Германией»

319.	старший сержант	Кофман Израиль Матусович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
320.	рядовой	Копыльченко Дмитрий Анисимович	1925	да		Медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
321.	рядовой	Кравченко Екатерина Васильевна				Медаль «За Победу над Германией»
322.	сержант	Кривовазенко Николай Илларионович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
323.	сержант	Колисниченко Арефий Арефьевич				Медаль «За Победу над Германией»
324.	гвардии рядовой	Корнеев Степан Федорович	1900	да		Медали «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда»
325.	-	Кордюков Андрей Никитович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
326.	рядовой	Кормильцев Андрей Михайлович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
327.	младший сержант	Кузьменко Григорий Николаевич	1910			Медаль «За Победу над Германией»
328.	старшина	Константинов Борис Николаевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
329.	рядовой	Кравец Михаил Михайлович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
330.	старший лейтенант	Комлоба Степан Иванович	1907	да		Орден Красной Звезды
331.	рядовой	Коваленко Макар Никитович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
332.	ефрейтор	Кормич Николай Михайлович	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За отвагу», «За боевые заслуги»
333.	рядовой	Коваленко Тимофей Алексеевич	1906			1 юбилейная медаль
334.	рядовой	Коваленко Федор Алексеевич	1895			Медаль «За Победу над Германией»
335.	младший сержант	Коваленко Григорий Николаевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
336.	рядовой	Копштык Владимир Федорович	1919			
337.	рядовой	Красноперов Павел Васильевич	1909			Медаль «За Победу над Германией»
338.	рядовой	Красноперов Иван Васильевич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
339.	сержант	Кашук Григорий Степанович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
340.	рядовой	Киреев Василий Дмитриевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
341.	рядовой	Крайтель Яков Петрович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
342.	рядовой	Корж Федор Григорьевич	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
343.	гвардии ефрейтор	Кириченко Леонид Гаврилович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина»
344.	младший сержант	Крижановский Иван Арсеньевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
345.	рядовой	Коченко Сергей Яковлевич	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»
346.	рядовой	Кравец Николай Сергеевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
347.	старший сержант	Краплин Петр Григорьевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
348.	рядовой	Коваль Петр Федорович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
349.	рядовой	Кутольвас Григорий Семенович	1904	да		

350.	рядовой	Ключенко Иван Николаевич	1919		
351.	рядовой	Коваленко Григорий Григорьевич	1904	да	Медаль «За Победу над Германией»
352.	рядовой	Кулык Макар Антонович	1913	да	Медаль «За Победу над Германией»
353.	рядовой	Калиевский Дмитрий Семенович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
354.	младший сержант	Коченко Анатолий Иванович	1925	да	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Праги»
355.	рядовой	Кириченко Василий Федорович	1915		Медаль «За Победу Над Германией»
356.	гвардии старшина	Коноваленко Андрей Павлович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
357.	рядовой	Корич Андрей Ильич	1911		Медаль «За Победу над Германией»
358.	старший сержант	Кондрашов Иван -	1925	да	
359.	сержант	Куцецо Иосиф Пантелеевич	1911		Медаль «За Победу над Германией»
360.	рядовой	Крушельницкий Петр Петрович	1909		Медаль «За Победу над Германией»
361.	рядовой	Криштонов Петр Иосипович	1926		Медаль «За Победу над Германией»
362.	гвардии рядовой	Кучерявый Степан Петрович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
363.	рядовой	Кметь Владимир Михайлович	1923		Медаль «За Победу над Германией»
364.	рядовой	Кметь Федор Андреевич	1915		Медаль «За Победу над Германией»
365.	ефрейтор	Кириченко Владимир Гаврилович	1923		Медаль «За Победу над Германией», 2 польские медали, 1 юбилейная медаль
366.	сержант	Костанжи Юрий Александрович	1917		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
367.	рядовой	Костанжи Василий Александрович	1919	да	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены»
368.	рядовой	Кортиков Константин Иванович	1925		Медали «За отвагу», «За взятие Вены»
369.	рядовой	Крештель Михаил Спиридонович	1897		Орден Славы, медаль «За Победу над Германией»
370.	младший сержант	Колесниченко Василиим Иванович	1927	да	Медаль «За Победу над Германией»
371.	сержант	Кравченко Иван Моисеевич	1915	да	Орден Славы, медаль «За отвагу»
372.	рядовой	Колесниченко Арефий Арефиевич	-		
373.	рядовой	Коноваленко Павел Иванович	1903		
374.	рядовой	Капустян Федор Григорьевич	1903	да	
375.	старший сержант	Котлик Николай Яковлевич	1920		Орден Красной Звезды, медаль «За боевые заслуги»
376.	рядовой	Киселев Константин Фатеевич	1926	да	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
377.	сержант	Козлов Данил Панкратович	1927		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
378.	рядовой	Клуник Иван Лукьянович	1925	да	Медаль «За Победу над Германией»
379.	рядовой	Киков Владимир Афанасьевич	1909	да	Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»

380.	старшина	Кириченко Владимир Иванович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
381.	рядовой	Кикоть Сергей Васильевич	1898			Медаль «За Победу над Германией»
382.	гардии ефейтор	Кикоть Александр Федорович	1912			2 Ордена Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», «За освобождение Праги»
383.	-	Кириченко Иван Михайлович	-	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
384.	-	Колесниченко Аким Антонович	-			Медали «За освобождение Керчи», «За оборону Кавказа», «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
385.	рядовой	Кириченко Александр Михайлович	1902	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
386.	рядовой	Кочерга Иван Афанасьевич	1905			Медаль «За Победу над Германией»
387.	старший сержант	Кочерга Петр Филиппович	1924	да		Медаль «За боевые заслуги»
388.	рядовой	Кичук Николай Андреевич	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
389.	младший сержант	Кучеренко Александр Евтинович	1912	да		Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За взятие Берлина»
390.	сержант	Казанцев Николай Яковлевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
391.	сержант	Козенко Николай Константинович	1904	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
392.	рядовой	Кочерга Юрий Филиппович	1910			Медали «За отвагу», «За оборону Кавказа»
393.	старший сержант	Кушнарев Александр Яковлевич	1922			Медаль «За Победу над Германией»
394	младший лейтенант	Кутелье Софья Марковна	1907			

Л

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Лупашко Александр Степанович	1905			Орден Красной Звезды, медали «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Лупаков Николай Александрович	1924	да	II	Медали «За боевые заслуги», «За освобождение Белграда»
3.	младший сержант	Лебеденко Иван Мойсеевич	1918	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
4.	рядовой	Литвиненко Алексей Алексеевич	1925	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией», «За отвагу»

5.	рядовой	Литвинов Григорий Иосифович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
6.	рядовой	Лебеденко Дмитрий Викторович	1904			
7.	рядовой	Левченко Анатолий Дмитриевич	1926			
8.	сержант	Лопатин Константин Сергеевич	1908			Медаль «За Победу над Японией», 4 юбилейные медали
9.	сержант	Логозинский Иосиф Мартынович	1922	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», Орден Красной Звезды
10.	рядовой	Лупашко Андрей Мартынович	1898			Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
11.	сержант	Лупашко Михаил Павлович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
12.	рядовой	Лупашко Павел Степанович	1904	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени
13.	рядовой	Лупашко Владимир Федорович	1910			
14.	рядовой	Луценко Иван Филиппович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
15.	рядовой	Ладыненко Владимир Никитович	1924		III	Медаль «За Победу над Германией»
16.	рядовой	Лупаненко Яков Иванович	1918			
17.	рядовой	Лабушский Александр Александрович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
18.	рядовой	Лугаренко Андрей Иванович	1903	да		
19.	рядовой	Лукьянчук Антон Яковлевич	1908	да	III	
20.	рядовой	Лаврентьев Михаил Иванович	1922			
21.	рядовой	Левый Леонид Петрович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
22.	рядовой	Линкевич Станислав Иосифович	1895	да		Орден Славы, медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
23.	младший сержант	Линкевич Александр Станиславович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Левченко Константин Петрович	1922	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
25.	рядовой	Ласковенко Михаил Филиппович	1903			
26.	рядовой	Ландин Илья Алексеевич	1905	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
27.	старшина	Лаптев Иван Степанович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
28.	рядовой	Лопоха Феодосий Васильевич	1901	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
29.	рядовой	Ладченко Иосиф Антонович	1897	да		Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Лисовский Иван Дмитриевич	1924			
31.	рядовой	Луценко Иван Филиппович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Лаевский Тимофей Ильич	1896			Медаль «За Победу над Германией»
33.	старшина	Лавренко Анисим Артемович	1907			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией» (со слов)

34.	рядовой	Ладыненко Иван Иванович	1921	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Лапенков Василий Павлович	1921	да	Ш	Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», Орден Красной Звезды
36.	рядовой	Лунгов Николай Игнатьевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
37.	рядовой	Лабунский Николай Никонович	1904	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
38.	рядовой	Лабунский Александр Сергеевич	1905			Орден Славы III степени
39.	младший сержант	Лабунский Иван Никитович	1919			Медаль «За отвагу»
40.	гвардии старший сержант	Лабунский Степан Павлович	1912	да	I	Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией»
41.	гвардии сержант	Лабунский Григорий Никитович	1910			Медаль «За отвагу»
42.	матрос	Левченко Владимир Карпович	1910			Медаль «За оборону Кавказа», 1 юбилейная медаль
43.	рядовой	Левчук Иван Прохорович	1905		II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина»
44.	сержант	Лебедев Иван Иванович	1924	да		Орден Красной Звезды
45.	рядовой	Лобунец Дмитрий Васильевич	1913			Медаль «За боевые заслуги»
46.	рядовой	Литвин Петр Иванович	1912			Медаль «За отвагу»
47.	старшина	Лебеденко Елена Ефимовна	1924			Медаль «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Лысенко Николай Васильевич	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
49.	рядовой	Латий Петр Парфентьевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
50.	рядовой	Латий Леонид Александрович	1925	да		
51.	рядовой	Лободинский Дмитрий Федорович	1927			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
52.	ефрейтор	Лебеденко Григорий Павлович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
53.	рядовой	Литвиненко Иван Михайлович	1911	да	II	Медали «За Победу над Германией», «Партизан Великой Отечественной Войны»
54.	рядовой	Ландин Сергей Иванович	1921			
55.	рядовой	Лобай Моисей Терентьевич	1914	да	III	Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией»
56.	рядовой	Лысенко Виктор Демьянович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
57.	рядовой	Листюк Василий Артемович	1924		III	2 юбилейные медали
58.	рядовой	Лебеденко Василий Григорьевич	1916	да		Медаль «За Победу над Германией»
59.	рядовой	Лелюшок Петр Сергеевич	1921			
60.	рядовой	Ладыгин Егор Афанасьевич	1924	да	III	

61.	рядовой	Ляшенко Дмитрий Иванович	1913			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За освобождение Белграда»
62.	рядовой	Лукин Потап Федорович	1903	да		Медаль «За Победу над Германией»
63.	сержант	Лапеева Ольга Григорьевна	1922			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Кенигсберга», 1 юбилейная медаль
64.	рядовой	Ладиненко Василий Михайлович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
65.	рядовой	Лойк Алексей Иванович	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
66.	рядовой	Ладиненко Григорий Макарович	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Линник Василий Федорович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
68.	рядовой	Ладиненко Василий Григорьевич	1912			Медаль «За Победу над Германией»
69.	рядовой	Ладиненко Николай Николаевич	1914			Медаль «За Победу над Германией»
70.	рядовой	Лозовский Михаил Архипович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
71.	рядовой	Леонтьюк Леонид Парфирьевич	1915			Медаль «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда», «За взятие Кенигсберга», Орден Красной Звезды
72.	рядовой	Ложенок Гавриил Алексеевич	1922	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Славы III степени
73.	рядовой	Лебеденко Дмитрий Григорьевич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
74.	рядовой	Лаженко Иван Алексеевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
75.	рядовой	Лесовский Сергей Иванович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
76.	сержант	Ляпин Андрей Севастьянович	1918	да	II	Орден Славы III степени
77.	младший сержант	Логинов Николай Александрович	1927			
78.	рядовой	Лощко Иван Филиппович	1914	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
79.	рядовой	Львов Петр Михайлович	1923			Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
80.	рядовой	Лупенко Сергей Семенович	1913			Медаль «За Победу над Японией»
81.	гвардии сержант	Лапеева Наталья -	-			
82.	рядовой	Ладыненко Василий Михайлович	1901			
83.	рядовой	Лаврюк Якуб Павлович	1925	да		1 юбилейная медаль
84.	старший сержант	Луцкер Дмитрий Исаевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
85.	ефрейтор	Лихотеред Петр Вакульевич	1923			
86.	рядовой	Латев Тихон Иванович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
87.	-	Лапенюк Сергей Илларионович	-			
88.	младший сержант	Лебеденко Николай Павлович	1924			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы I и II степени, Орден Красной Звезды

89.	рядовой	Литвиненко Николай Данилович	1905	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией»
90.	рядовой	Лапчинский Алексей Андреевич	1899			
91.	старшина	Лапеев Иван Иванович	1911			
92.	старший сержант	Лытарь Александр Иванович	1921			
93.	старшина	Лупаленко Прокофий Иванович	1912			
94.	-	Лозинский Иван Иванович				
95.	младший сержант	Лопушинский Леонтий Кузьмич	1914			
96.	рядовой	Литвиненко Владимир Иванович	1925			
97.	сержант	Лоскутов Сергей Семенович	1909			
98.	рядовой	Лоскутов Иван Семенович	1908			
99.	рядовой	Лесогорский Николай Алексеевич	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
100.	-	Лапеев Тихон Иванович	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
101.	рядовой	Льготы Михаил Кузьмич	1924			
102.	рядовой	Литвиненко Алексей Алексеевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
103.	рядовой	Ладиненко Иван Михайлович	1903			Медаль «За Победу над Германией»
104.	рядовой	Лабунский Григорий Федосеевич	1900	да		
105.	старший матрос	Липко Григорий Петрович	1905			Медаль «За Победу над Германией»
106.	рядовой	Лебеденко Владимир Иванович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
107.	старший матрос	Лютый Михаил Кузьмич	1926	да	II	Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль

М

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Молчановский Алексей Дмитриевич	1921	да	II	Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Молчановский Юрий Дмитриевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Киева», Орден Красной Звезды (со слов)
3.	рядовой	Мураховский Сафрон Сафронович	1917			
4.	рядовой	Мирошниченко Николай Демидович	1906	да		Медали «За взятие Берлина», «Взятие Кенигсберга»
5.	рядовой	Мальничук Дмитрий Иванович	1908	да (со слов)		Медаль «За Победу над Германией»

6.	сержант	Маркетан Мария -	1923			Медаль «За Победу над Германией»
7.	рядовой	Мирошниченко Иван -	1919	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
8.	рядовой	Мацюрял Яков Семенович	1925	да		
9.	рядовой	Матроный Иван Дмитриевич	1924	да		
10.	рядовой	Маторная Мария -	1924	да (со слов)		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», «За боевые заслуги»
11.	рядовой	Мельниченко Николай Кондратьевич	1908			Награды изъяты Трибуналом 3 Амурского округа
12.	младший сержант	Мельниченко Иван Иванович	1926			1 юбилейная медаль
13.	рядовой	Мослан Леонтий Иосифович	1913			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
14.	рядовой	Масловский Виктор Иваноич	1909			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
15.	рядовой	Мельчинский Николай Николаевич	1921			2 юбилейные медали
16.	рядовой	Манойлой Данил Данилович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
17.	рядовой	Матвеев Иван Григорьевич	1917	да	III	
18.	сержант	Мельниченко Владислав Григорьевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
19.	рядовой	Мартынюк Александр Павлович	1912			
20.	старший сержант	Мельниченко Михаил Кириллович	1917	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», За оборону Москвы», «За взятие Варшавы»
21.	рядовой	Музыка Владимир Моисеевич	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
22.	сержант	Марьяновский Владимир Моисеевич	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За Победу над Японией»
23.	рядовой	Мельниченко Прохор Сидорович	1903			Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Михайличенко Андрей Яковлевич	1919	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
25.	рядовой	Малимон Степан Устимович	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
26.	рядовой	Марченко Андрей Михайлович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
27.	рядовой	Марченко Григорий Леонтьевич	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
28.	рядовой	Марозов Яков Семенович	1911			Медаль «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги»
29.	гвардии сержант	Матховский Алексей Никитович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Славы III степени
30.	рядовой	Марьяновский Владимир Кондратьевич	1906			Медаль «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды, Знак Почета
31.	рядовой	Максименко Иван Петрович	1896			Медаль «За Победу над Германией»
32.	старшина	Мельничук Зинаида Ивановна	1921			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»

33.	рядовой	Мартьянов Яков Иванович	1919			
34.	рядовой	Момотенко Федот Евгеньевич	1914	да		
35.	рядовой	Момотенко Андрей Евгеньевич	1898	да		Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Момотенко Агафон Михайлович	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
37.	рядовой	Мандев Роман Григорьевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
38.	рядовой	Мамотенко Макар Михайлович	1914			
39.	рядовой	Можаровский Петр Тимофеевич	1902			
40.	рядовой	Мищук Митрофан Петрович	1907	да		
41.	сержант	Масковский Павел Федорович	1927			
42.	рядовой	Мякин Петр Степанович	1922	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
43.	рядовой	Максимчук Иван Харитонович	1925	да		
44.	рядовой	Марченко Иван Афанасьевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
45.	рядовой	Марценовский Петр Константинович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
46.	рядовой	Михненко Петр Николаевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Маланич Василий Степанович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Михниченко Федор Иванович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
49.	рядовой	Маркин Дмитрий Никитович	1919			Медаль «За Победу над Германией»
50.	рядовой	Марценовский Семен Константинович	1906	да		Медаль «За Победу над Германией»
51.	сержант	Малый Владимир Иванович	1913			
52.	старший сержант	Маторный Петр Павлович	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
53.	рядовой	Малый Иван Моисеевич	1912	да		
54.	младший сержант	Михайлов Николай Иванович	1918			Медаль «За отвагу»
55.	старшина	Марьянов Дмитрий Иванович	1907			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
56.	рядовой	Матюшенко Леонид Григорьевич	1924			
57.	рядовой	Мазур Александр Макарович	1920	да	III	2 юбилейные медали
58.	рядовой	Мельниченко Алексей Михайлович	1913	да		3 юбилейные медали
59.	сержант	Миненко Григорий Петрович	1922	да		Орден Славы, медаль «За освобождение Белграда», 1 юбилейная медаль
60.	старшина	Мехов Иван Федорович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За отвагу»
61.	рядовой	Макаринский Павел Федорович	1926			1 юбилейная медаль
62.	старший сержант	Михно Владимир Митрофанович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
63.	рядовой	Миланич Иван Иванович	1910			3 юбилейных медали

64.	рядовой	Мазур Иван Игнатьевич	1914	да		Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», 1 юбилейная медаль
65.	рядовой	Мартыненко Яков Григорьевич	1910			2 юбилейные медали
66.	старшина	Мазур Петр Иванович	1904	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Мороз Григорий Филиппович	1915	да		Орден Славы (со слов)
68.	старший сержант	Мазур Иван Алексеевич	1925	да		Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За взятие Варшавы»
69.	рядовой	Меркутенко Григорий Парфентьевич	1920	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
70.	младший сержант	Мулера Панас Михайлович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги»
71.	рядовой	Мельниченко Владимир Михайлович	1919	да		1 юбилейная медаль
72.	рядовой	Мацеевеч Василий Иванович	1926	да	II	Орден Красной Звезды, Орден Славы II степени, медаль «За взятие Берлина»
73.	старший сержант	Малевский Михаил Моисеевич	1925			Орден Славы III степени, медаль «За отвагу», 6 юбилейных медалей
74.	рядовой	Масячин Иван Иванович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
75.	старшина	Миргородский Василий Иванович	1910			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
76.	рядовой	Мороз Александр Андреевич	1921	да		
77.	ефрейтор	Мойорный Николай Яковлевич	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Берлина»
78.	младший сержант	Мороушин Алексей Яковлевич	1902			Медаль «За Победу над Германией»
79.		Морозюк-Жуковская Мария Иосифовна	1923		III	Медаль «За Победу над Германией»
80.	рядовой	Морозюк Александр Емельянович	1921			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
81.	рядовой	Мельниченко Александр Петрович	1911			
82.	сержант	Менаенков Евгений Калистратович	1912	да		
83.	сержант	Мельниченко Давид Гордеевич	1912	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
84.	рядовой	Микно Иван Степанович	1923	да		Медали «За Победу над Германией» «За отвагу»
85.	рядовой	Морозон Андрей Степанович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
86.	рядовой	Мирошниченко Илья Фомич	1908	да		
87.	рядовой	Момотенко Ефим Евгеньевич	1902	да		Медаль «За Победу над Германией»
88.	рядовой	Москальчук Захар Степанович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией»

89.	рядовой	Монько Кирилл Сергеевич	1922	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
90.	рядовой	Маковеенко Алексей Григорьевич	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За отвагу», «За взятие Белграда»
91.	гвардии сержант	Маркин Михаил Ильич	1915	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
92.	старший сержант	Маркин Михаил Ильич	1915	да		Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
93.	рядовой	Минаев Иван Иванович	1909			Медаль «За оборону Кавказа»
94.	рядовой	Мардаренко Владимир Степанович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
95.	рядовой	Мищенко Михаил Прокофьевич	1922	да	III	
96.	рядовой	Мельник Василий Маркович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
97.	сержант	Майстренко Иван Игнатьевич	1924			Медаль «За отвагу»
98.	старшина	Медведчук Анатолий Трофимович	1922	да		
99.	сержант	Мирошниченко Трофим Трофимович	1915	да	III	
100.	капитан	Матвейчук Гавриил Ефремович	1923			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени, 2 юбилейных медалей
101.	младший сержант	Мельников Иван Евдокимович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа», «За оборону Одессы»
102.	рядовой	Мельник Андрей Ефремович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
103.	рядовой	Мерошниченко Владислав Степанович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
104.	рядовой	Медведь Лука Семенович	1920	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
105.	рядовой	Маловичко Алексей Фомич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
106.	рядовой	Мельник Николай Григорьевич	1926	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
107.	рядовой	Мажейко Иосиф Иванович	1920			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
108.	гвардии рядовой	Мальованый Иван Харитонович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
109.	младший сержант	Манник Иосиф Алосезович	1915			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За освобождение Чехословакии»
110.	старший сержант	Мельничук Николай Григорьевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За оборону Сталинграда», 2 медали «За отвагу»
111.	Ррдовой	Михо Иван Иванович	1908			Медаль «За Победу над Германией»
112.	ефрейтор	Мазуренко Колистрат Федорович	1904			Медаль «За освобождение Праги»
113.	рядовой	Майстренко Петр Константинович	1919	да		Медаль «За отвагу»

114.	рядовой	Мальзам Франц Рагузович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда»
115.	рядовой	Молчановский Сафрон Дмитриевич	1910			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Заполярья», 1 юбилейная медаль
116.	рядовой	Максимов Юлий Пантелеевич	1925			
117.	гвардии старший сержант	Маслюк Петр Архипович	1915			
118.	гвардии рядовой	Мищенко Павел Дорофеевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
119.	старший сержант	Муратов Дмитрий Павлович	1926			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
120.	старшина	Майдалюк Михаил Павлович	1912			Медали «За освобождение Белграда», «За освобождение Одессы», Орден Отечественной Войны, Орден Красной Звезды
121.	рядовой	Медведенко Владимир Тимофеевич	1925	да	II	Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени, 4 юбилейные медали
122.	ефрейтор	Михайлов Дмитрий Маркович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За оборону Заполярья»
123.	сержант	Маркин Михаил Ильич	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
124.	рядовой	Модолевский Павел Петрович	1914			Медаль «За доблестный труд»
125.	сержант	Мальхин Дмитрий Иванович	1921			
126.	ефрейтор	Милич Михаил Феофанович	1916			Медали «За оборону Одессы», «За оборону Сталинграда»
127.	рядовой	Матвеев-Алексеев Аким Андреевич	1908			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
128.	рядовой	Мельников Григорий Макарович	1912			
129.	ефрейтор	Махинько Иван Петрович	1904			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За взятие Вены», «За освобождение Праги», «За взятие Будапешта», 3 медали «За отвагу»
130.	рядовой	Марушевский Павел Афанасьевич	1908			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
131.	рядовой	Малотенко Федор Ефимович	1904	да		
132.	рядовой	Макаринокий Федор Романович	1900			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
133.	рядовой	Моисеенко Иван Гаврилович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
134.	сержант	Молодев Владимир Федорович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
135.	старшина	Марчевский Вадимир Михайлович	1913			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»

136.	старший сержант	Махайлютенко Андрей Максимович	1918	да	III	Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
137.	рядовой	Маскалюк Михаил Николаевич	-			Медаль «За Победу над Германией»
138.	старшина	Маковеенко Порфирий Григорьевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
139.	рядовой	Мельниченко Анатолий Леонтьевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
140.	рядовой	Матвеев Семен Степанович	1914			
141.	рядовой	Майзель Иосип Семенович	1922	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
142.	рядовой	Мирошниченко Яков Дмитриевич	1924			Медали «За отвагу», «За взятие Вены»
143.	рядовой	Марсоков Степан Константинович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
144.	рядовой	Мамеренко Афанасий Трофимович	1907			
145.	рядовой	Москва Иван Дмитриевич	1923	да	III	
146.	рядовой	Мамеренко Феодосий Власович	1912			
147.	рядовой	Максименко Михаил Платонович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
148.	рядовой	Максименко Петр Платонович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
149.	рядовой	Майданюк Андрей Павлович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
150.	рядовой	Масюра Мария Авраамовна	1919			Медаль «За Победу над Германией»
151.	рядовой	Музыка Анатолий Ефимович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
152.	рядовой	Мясников Иван Федорович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
153.	рядовой	Мовганюк Федор Колеграфович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
154.	рядовой	Меликов Егор Дмитриевич	1923	да		Орден Славы III степени
155.	старшина	Мосейчук Василий Карпович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
156.	рядовой	Мирошник Леонид Никифорович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
157.	рядовой	Мельничук Павел Григорьевич	1903			1 юбилейная медаль
158.	рядовой	Михайленко Иван Иванович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
159.	старший сержант	Максимов Максим Демьянович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
160.	младший сержант	Малахов Андрей Семенович	1896	да		Медаль «За боевые заслуги»
161.	рядовой	Мунтян Кешифон Миронович	1907			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
162.	рядовой	Мирошниченко Леонид Николаевич	1911			Медаль «За Победу над Германией»
163.	рядовой	Михайленко Николай Николаевич	1921			Медаль «За Победу над Германией»
164.	рядовой	Мацько Филипп Яковлевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»

Н

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Невдах Степан Иванович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Невдах Герасим Петрович	1906			Медаль «За Победу над Германией»
3.	сержант	Нещеред Захарий Григорьевич	1924			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Кенигсберга», «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды
4.	рядовой	Нелоимшт Иван Федорович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», 1 юбилейная медаль
5.	старшина	Никитенко Николай Николаевич	1927			2 юбилейные медали
6.	старший сержант	Николаев Николай Павлович	1922	да		Медаль «За Победу над Германией»
7.	сержант	Никора Дмитрий Леонтьевич	1904			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
8.	Рядовой	Нитзельский Александр Павлович	1901	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Ненодрук Иван Яковлевич	1893	да		
10.	рядовой	Николит Григорий Иванович	1893	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда», Орден Красной Звезды
11.	рядовой	Наконечный Михаил Лукич	1910	да	III	
12.	рядовой	Науменко Иван Николаевич	1923			
13.	рядовой	Непомящий Александр Федорович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
14.	старшина	Николенко Сергей Степанович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
15.	старшина	Немченко Николай Константинович	1918	да	III	Орден Красной Звезды, 4 юбилейные медали
16.	рядовой	Новохатский Григорий Лаврентьевич	1898	да		Медаль «За Победу над Германией»
17.	рядовой	Немченко Михаил Иванович	1901			
18.	старший сержант	Наволочный Николай Павлович	1925	да		Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»
19.	рядовой	Нырян Иван Гаврилович	1924	да		
20.	рядовой	Недельченко Петр Николаевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
21.	сержант	Непомящий Александр Федорович	1923			Медаль «За Победу над Германией»
22.	рядовой	Ницкевич Александр Александрович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За освобождение Праги»

23.	рядовой	Нишлип Евдокия -	1921			Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Николаенко Карп Иванович	1907	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены»
25.	рядовой	Немодук Тихон Николаевич	1911			Награды не сохранились
26.	рядовой	Никитчук Пархоимий Арсентьевич	1905	да		Медаль «За Победу над Германией»
27.	старшина	Науменко Павел Федорович	1917	да		Орден Отечественной Войны II степени, медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За отвагу»
28.	рядовой	Никитчук Зиновий Селивестрович	1905			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
29.	сержант	Нижник Аркадий Кондратович	1919			Медаль «За Победу над Германией», Орден Отечественной Войны II степени, Орден Красной Звезды
30.	рядовой	Нагель Владимир Васильевич	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
31.	младший сержант	Новиков Иван Иванович	1907	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
32.	сержант	Немодрук Николай Максимович	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
33.	рядовой	Наумов Иван Федорович	1907	да	II	Медаль «За отвагу»
34.	рядовой	Номеренко Александр Иванович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
35.	сержант	Наливанная Наталья Гавриловна	1924			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Одессы», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа», 1 юбилейная медаль
36.	младший сержант	Науменко Иван Ефтихьевич	1899	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
37.	рядовой	Науменко Данил Семенович	1900	да		Медаль «За Победу над Германией»
38.	рядовой	Немодрук Григорий Владимирович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Киева»
39.	рядовой	Некулишин Николай Митрофанович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
40.	рядовой	Немодрук Яков Михайлович	1904	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
41.	сержант	Науменко Владимир Демьянтьевич	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
42.	рядовой	Немодрук Николай Сергеевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
43.	сержант	Немодрук Владимир Константинович	1924	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
44.	старший сержант	Науменко Валентин Иванович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За Победу над Японией»

45.	рядовой	Никулицин Никита Семенович	1895		
46	рядовой	Нидзельский Станислав Семенович	1926		
47.	рядовой	Нисиченко Леонтий Сергеевич	1922		
48.	рядовой	Нагель Владимир Васильевич	1923	да	Медаль «За Победу над Германией»
49.	сержант	Николаев Константин Евстафьевич	1910	да	Орден Отечественной Войны II степени, 2 Ордена Красной Звезды
50.	старшина	Новиков Петр Илларионович	-		Медаль «За взятие Берлина»
51.	-	Нежинский Сергей Николаевич	-		
52.	-	Никлиенко Николай Николаевич	-		
53.	рядовой	Николаев Николай Григорьевич	1904		
54.	рядовой	Никотенко Алексей Никитович	1911		
55.	старшина	Никотенко Иван Никитович	1910		
56.	рядовой	Недин Василий Елизарович	1912		
57.	-	Никитенко Владимир Трофимович	-		
58.	рядовой	Надуменко Леонид Андреевич	1902		Медаль «За Победу над Германией»
59.	рядовой	Немодрук Евдоким Максимович	1904		Медаль «За Победу над Германией»
60.	рядовой	Нагога Михаил Никитович	1926		Медаль «За Победу над Германией»
61.	рядовой	Новохатский Владимир Андреевич	1908		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
62.	рядовой	Наконечный Роман Михайлович	1909		
63.	рядовой	Небеленчук Иван Иванович	1916		Медаль «За Победу над Германией»
64.	рядовой	Небеленчук Гаврил Иванович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
65.	рядовой	Небеленчук Григорий Давидович	1918		Медаль «За Победу над Германией»
66.	рядовой	Недолуженко Петр Антонович	1926		Орден Красной Звезды
67.	рядовой	Никитин Михаил Герасимович	1926	да	Медаль «За Победу над Германией»
68.	гвардии ефрейтор	Николаев Александр Николаевич	1912	да	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Славы II степени
69.	старшина	Новиков Сергей Васильевич	1923	да	Медаль «За Победу над Германией»
70.	гвардии старшина	Николенко Антон Степанович	1918		Медаль «За Победу над Германией»

О

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Осадчий Дмитрий Григорьевич	1905	да		1 юбилейная медаль
2.	рядовой	Охраненко Иван Самойлович	1916			
3.	рядовой	Орленко Сергей Филиппович	1901			Медали «За взятие Кенигсберга», «За Победу над Германией»

4.	рядовой	Орленко Матрена Фадеевна	1903			Медаль «За Победу над Германией»
5.	рядовой	Остапович Василий Денисович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
6.	старший матрос	Олейник Василий Федорович	1926			
7.	рядовой	Орловский Михаил Войткович	1926			
8.	рядовой	Охота Михаил Васильевич	1923			
9.	рядовой	Оскориб Степан Васильевич	1906			Медаль «За боевые заслуги»
10.	рядовой	Оверченко Григорий Петрович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
11.	рядовой	Оныщенко Константин Михайлович	1907	да	I	
12.	рядовой	Осадчий Григорий Степанович	1900	да		
13.	рядовой	Осадчий Николай Андреевич	1911			Медаль «За Победу над Германией»
14.	рядовой	Олейников Петр-	1908	да	III	
15.	рядовой	Олейник Максим Степанович	1924	да		Медаль «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
16.	старший сержант	Осадчий Михаил Степанович	1916			Медаль «За взятие Берлина», 3 юбилейные медали
17.	старший сержант	Оборский Иосиф Викентьевич	1913			Орден Славы III степени
18.	рядовой	Осипенко Ефим Трофимович	1897			3 медали «За отвагу», медаль «За Победу над Германией»
19.	сержант	Одыненко Антон Павлович	1923	да	III	Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
20.	рядовой	Осняков Иван Николаевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды, 1 юбилейная медаль
21.	ефрейтор	Орлов Николай Демьянович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Будапешта», 1 юбилейная медаль
22.	рядовой	Орлов Иван Иосифович	1924			Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
23.	рядовой	Олейник Федор Демидович	1899			Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Осадчий Илья Захарович	1924	да		
25.	рядовой	Осипенко Иван Васильевич	1922	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
26.	рядовой	Обращенко Федор Александрович	1900			Орден Красной Звезды
27.	старший сержант	Онышко Тихон Леонтьевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
28.	рядовой	Осадчук Петр Иванович	1919	да		Медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы»
29.	сержант	Окунь Андрей Васильевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены»
30.	младший сержант	Осьмакова Галина Гавриловна	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Москвы»
31.	рядовой	Олейник Павел Васильевич	1913	да		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)

32.	ефрейтор	Островский Виктор Федорович	1923			
33.	рядовой	Обращенко Иван Филиппович	1921			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За отвагу»
34.	рядовой	Осипов Лазарь Николаевич	1917	да		Медаль «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Олейник Марья Зиновьевна	1920			
36.	младший сержант	Осипенко Василий Григорьевич	1921			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», 1 юбилейная медаль
37.	младший сержант	Осипенко Николай Маркович	1922			Медали «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
38.	рядовой	Осипенко Василий Иоаннович	1909	да		Медаль «За отвагу», «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Осипенко Владимир Александрович	1922			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
40.	рядовой	Осипенко Иван Григорьевич	1897	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
41.	рядовой	Осипенко Иван Степанович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
42.	рядовой	Осипенко Андрей Яковлевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
43.	младший сержант	Осипенко Владимир Федорович	1921			
44.	рядовой	Осипенко Владимир Дмитриевич	1908	да		
45.	рядовой	Осипенко Иван Евсеевич	1904			
46.	старшина	Осипенко Иван Александрович	1908			Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За взятие Будапешта»
47.	ефрейтор	Осипенко Иван Федорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Осипенко Федор Яковлевич	1902	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Берлина», «За взятие Будапешта», «За отвагу», Орден Красной Звезды
49.	рядовой	Осипенко Дмитрий Иванович	1904			Медаль «За Победу над Германией»
50.	сержант	Охрименко Василий Самойлович	1897			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
51.	сержант	Осипенко Николай Леонтьевич	1916	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
52.	рядовой	Осипенко Иван Яковлевич	1903			Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией» «За отвагу», «За взятие Будапешта»
53.	рядовой	Охрименко Василий Самойлович	1901	да		Медаль «За Победу над Германией»
54.	рядовой	Осипенко Иван Ефимович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Осипенко Иван Дмитриевич	1907			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
56.	старший сержант	Осипенко Григорий Яковлевич	1913			
57.	рядовой	Осипенко Василий Васильевич	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»

58.	рядовой	Овгаренко Семен Михайлович	1922			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
59.	рядовой	Отрахов Иван Антонович	1915			Медаль «За Победу над Германией»
60.	рядовой	Олейник Павел Афанасьевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
61.	рядовой	Олейник Герасим Леонтьевич	1908			
62.	рядовой	Ольковой Анатолий Иванович	-	да		
63.	старший сержант	Осадчий Алексей Васильевич	1909	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
64.	рядовой	Огипов Аркадий Егорович	1924			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
65.	рядовой	Окрименко Петр Самойлович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
66.	рядовой	Олейниченко Терентий Мефодьевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Овечко Юрий Петрович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
68.	-	Островский Афанасий Авдеевич	-			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
69.	рядовой	Олейниченко Петр Мефодьевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
70.	рядовой	Осадчий Семен Николаевич	1901			
71.	младший сержант	Онуфриев Николай Афанасьевич	1908			
72.	рядовой	Онылако Петр Алексеевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Онищук Владимир Григорьевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
74.	рядовой	Онучин Михаил Ильич	1918	да	III	
75.	рядовой	Осипов Лазарь Николаевич	1917	да		
76.	рядовой	Орытенко Роман Захарович	1920			
77.	рядовой	Острый Николай Иванович	1907			Медаль «За отвагу»
78.	рядовой	Остражнюк Иван Ефимович	1920			
79.	рядовой	Оссовский Вадим Соломонович	1902			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги»
80.	рядовой	Олейник Петр -	1914			

П

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	старший сержант	Плющ Василий Андреевич	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
2.	старший сержант	Парамоненко Леонид Ильич	1919	да		Медаль «За Победу над Германией»
3.	рядовой	Парамоненко Павел Яковлевич	1920	да		
4.	рядовой	Парамоненко Петр Иосифович	1922	да	II	
5.	рядовой	Парамоненко Григорий Самойлович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
6.	ефрейтор	Парамоненко Николай Васильевич	1910	да (со слов)		Медаль «За оборону Кавказа»
7.	рядовой	Плющ Андрей Андреевич	1910			
8.	младший сержант	Пшеничный Валентин Михайлович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Плющ Николай Андреевич	1918	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
10.	рядовой	Плющ Николай Николаевич	1925	да		
11.	рядовой	Пылиненко Александр Степанович	1905	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
12.	рядовой	Плющ Владимир Андреевич	1922	да		Медаль «За отвагу», 1 юбилейная медаль
13.	рядовой	Парамоненко Иван Семенович	192 (?)	да		Медаль «За Победу над Германией»
14.	рядовой	Пирожок Василий Андреевич	1902			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
15.	рядовой	Полищук Иван Тимофеевич	1928			
16.	рядовой	Полищук Михаил Васильевич	1902	да	III	
17.	сержант	Праведный Макар Иванович	1910			
18.	рядовой	Побережняк Самсон Андреевич	1905	да		
19.	рядовой	Попов Виктор Емельянович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
20.	рядовой	Поляков Степан Федорович	1915			Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Попов Иван Трофимович	1927			
22.	рядовой	Петровский Иван Николаевич	1925	да		
23.	рядовой	Пищенко Николай Григорьевич	1922			1 юбилейная медаль
24.	сержант	Павлюк Григорий Герасимович	1908	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
25.	сержант	Паньков Владимир Иванович	1917	да		1 юбилейная медаль
26.	старший сержант	Похоненко Леонид Тимофеевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

27.	рядовой	Панченко Михаил Васильевич	1926			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
28.	рядовой	Панченко Николай Алексеевич	1905			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
29.	рядовой	Пивоваров Николай Наумович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
30.	сержант	Прокопец Яков Савельевич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
31.	рядовой	Панченко Григорий Александрович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
32.	рядовой	Протосавский Петр Петрович	1906			Медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
33.	рядовой	Попов Виктор Емельянович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
34.	рядовой	Пастух Архип Евтихович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
35.	сержант	Паньков Владимир Иванович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Паюн Иосиф Петрович	1906			
37.	старший сержант	Павленко Иван Никитович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
38.	старшина	Паривай Михаил Александрович	1922	да		2 юбилейные медали
39.	сержант	Панченко Павел Владимирович	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За доблесть и отвагу», «За отвагу», 2 юбилейные медали
40.	рядовой	Панченко Иван Егорович	1915	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Киева», «За Победу над Японией», Орден Красной Звезды, 2 юбилейные медали
41.	рядовой	Пилитенко Александр Терентьевич	1919	да (со слов)		Медаль «За доблесть и отвагу», 2 юбилейные медали
42.	младший сержант	Похиленко Григорий Терентьевич	1927			
43.	рядовой	Полтавчук Иван Денисович	1910			
44.	рядовой	Палюх Евгений Николаевич	1921	да	III	2 юбилейные медали
45.	рядовой	Павловский Михаил Архипович	1911			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», Орден Отечественной Войны, 2 юбилейные медали
46.	сержант	Петренко Анатолий Семенович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда», «За освобождение Праги», Орден Красной Звезды
47.	рядовой	Пиженко Александр Андреевич	1921			
48.	рядовой	Педан Василий Семенович	1911	да	III	Медали «За отвагу», «За освобождение Болгарии»
49.	младший сержант	Писаренко Андрей Ефимович	1924	да	II	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
50.	старший сержант	Петраш Алексей Данилович	1927			

51.	рядовой	Приступа Николай Петрович	1922			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
52.	рядовой	Панченко Михаил Михайлович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
53.	рядовой	Полик Михаил Яковлевич	1917	да	III	
54.	рядовой	Панченко Константин Филиппович	1901			
55.	рядовой	Пташник Фома Данилович	1911	да		Медаль «За боевые заслуги»
56.	рядовой	Пташник Иван Филиппович	1926	да		Медаль «За боевые заслуги»
57.	рядовой	Пахальчишин Иосиф Андреевич	1912			Медаль «За Победу над Германией»
58.	рядовой	Параскевич Григорий Петрович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
59.	ефрейтор	Писанюк Владимир Григорьевич	1926			Медаль «За отвагу»
60.	сержант	Петренко Евдоким Прокофьевич	1905	да		
61.	рядовой	Паронюк Иван Михайлович	1924	да		
62.	младший сержант	Падниколенко Василий Никитович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
63.	рядовой	Письменчук Владимир Николаевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
64.	гвардии сержант	Падниколаенко Иван Иванович	1912			Орден Красной Звезды, медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»
65.	рядовой	Падниколенко Григорий Сидорович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
66.	рядовой	Пискун Григорий Петрович	1924			Медаль «За Победу над Германией», «За отвагу»
67.	рядовой	Пищенко Николай Захарович	1921	да	III	Орден Славы II степени
68.	рядовой	Почтаренко Петр Данилович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
69.	старший сержант	Почтаренко Александр Данилович	1921			Медаль «За Победу над Германией»
70.	рядовой	Полховский Василий Максимович	1921	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
71.	рядовой	Просьянюк Степан Антонович	1923	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы»
72.	младший сержант	Просьянюк Федор Иванович	1912	да		Орден Славы III степени, медали «За отвагу», «За взятие Берлина»
73.	ефрейтор	Петруня Александр Радионович	1913	да		Орден Красной Звезды
74.	рядовой	Петруня Николай Лукьянович	1908			Медали «За боевые заслуги», «За взятие Праги»
75.	рядовой	Петрун Иван Алексеевич	1913	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
76.	рядовой	Павленко Александр Степанович	1910	да		Медаль «За отвагу», Орден Славы
77.	рядовой	Петруня Леонид Лукьянович	1914	да	II	Медаль «За боевые заслуги»
78.	рядовой	Павленко Евгений Петрович	1926			
79.	ефрейтор	Плоскира Иван Федорович	1902			
80.	рядовой	Пшеничный Яков Яковлевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
81.	гвардии старшина	Поддубняк Сергей Васильевич	1915			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
82.	старшина	Панасюк Кузьма Иванович	1922	да		

83.	рядовой	Патланенко Василий Дмитриевич	1912	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
84.	рядовой	Петров Виктор Яковлевич	1907	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
85.	сержант	Петров Иван Яковлевич	1903	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За освобождение Праги», «За взятие Будапешта»
86.	рядовой	Прокопец Павел Данилович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
87.	младший сержант	Панасюк Елисей Васильевич	1902			1 юбилейная медаль
88.	рядовой	Погорелов Сильвестр Тарасович	1915			1 юбилейная медаль
89.	рядовой	Пробыток Семен Романович	1910			1 юбилейная медаль
90.	рядовой	Петров Пантелей Дмитриевич	1916	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
91.	старшина	Панасюк Владимир Алексеевич	1922			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
92.	рядовой	Педенко Савелий Лукьянович	1919			
93.	старшина	Пасечник Михаил Федорович	1924			Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы
94.	рядовой	Петруня Павел Иванович	1912	да		3 юбилейные медали
95.	рядовой	Пулик Николай Демидович	1914			2 юбилейные медали
96.	матрос	Прохин Петр Сергеевич	1904			Медаль «За оборону Кавказа»
97.	рядовой	Пелихов Семен Семенович	1910			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Одессы», 1 юбилейная медаль
98.	рядовой	Пендюра Василий Ипатьевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
99.	рядовой	Прокопенко Николай Дмитриевич	1907			Орден Отечественной Войны II степени
100.	старший сержант	Пташковский Федор Трофимович	1900			
101.	ефрейтор	Петренко Николай Иванович	1926			Медаль «За отвагу», Орден Славы III степени
102.	младший сержант	Павлов Макар Иванович	1926			Медаль «За боевые заслуги»
103.	рядовой	Питенко Кирилл Абрамович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
104.	рядовой	Павлов Иван Макарович	1804			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», 1 юбилейная медаль
105.	рядовой	Путинцов Александр Яковлевич	1916			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
106.	младший сержант	Подопригора Николай Михайлович	1913			Орден Красной Звезды
107.	рядовой	Похиленко Иван Иванович	1903			
108.	рядовой	Подопригора Иван Михайлович	1923			

109.	рядовой	Похиленко Андрей Аврамович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За оборону Кавказа»
110.	рядовой	Потончук Павел Никитович	1909	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За взятие Вены»
111.	младший сержант	Пунинцов Иосиф Яковлевич	1924	да		Медали «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
112.	рядовой	Путинцев Владимир Яковлевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
113.	младший сержант	Павлюк Прокоп Иванович	1906			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Ленинграда»
114.	рядовой	Плясун Георгий Дмитриевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За взятие Вены»
115.	рядовой	Павлюк Иосиф Ефимович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
116.	рядовой	Посмитный Михаил Макарович	1917			
117.	рядовой	Посмитный Иван Макарович	1920	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», Орден Славы III степени
118.	рядовой	Полонский Иван Матвеевич	1925			Медаль «За взятие Берлина»
119.	старший сержант	Портолога Василий Тимофеевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
120.	рядовой	Петренко Григорий Кондратьевич	1912			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Москвы»
121.	рядовой	Похиленко Николай Александрович	1926	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
122.	сержант	Пименчук Федор Маркьянович	1918			1 юбилейная медаль
123.	старший сержант	Посмитный Григорий Макарович	1927	да		Медаль «За отвагу»
124.	рядовой	Провазник Людвиг Вильгельмович	1926	да		Награды не сохранились
125.	рядовой	Петруня Алексей Алексеевич	1916	да		Медаль «За Победу над Германией»
126.	рядовой	Петруня Владимир Афанасьевич	1921			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», 2 медали «За трудовую доблесть», 2 юбилейные медали
127.	сержант	Перенот Арсентий Семенович	1918	да		2 медали «За отвагу», медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», 1 юбилейная медаль
128.	рядовой	Пышненко Николай Федорович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
129.	сержант	Поповский Борис Васильевич	1925			Медаль «За оборону Кавказа»
130.	сержант	Пашковский Иосиф Станиславович	1923			1 юбилейная медаль
131.	рядовой	Прусская Лидия Лаврентьевна	1921			Медаль «За Победу над Германией»

132.	рядовой	Посталатий Александр Петрович	1920		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
133.	сержант	Панчишенко Иван Федорович	1920		Медаль «За Победу над Германией»
134.	рядовой	Пятин Егор Иванович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
135.	рядовой	Поддубный Алексей Иванович	1918		Медаль «За Победу над Германией»
136.	рядовой	Павлишинец Василий Николаевич	1912		Медаль «За Победу над Германией»
137.	рядовой	Петров Николай Иванович	1909		Медаль «За Победу над Германией»
138.	рядовой	Побережнюк Яков Кириллович	1911		Медаль «За Победу над Германией»
139.	рядовой	Попеско Алексей Васильевич	1919		Медаль «За Победу над Германией»
140.	сержант	Попик Калистрат Леонтьевич	1904		Медаль «За Победу над Германией»
141.	старший сержант	Пельтик Анатолий Иванович	1923		Медаль «За Победу над Германией»
142.	рядовой	Песецкий Михаил Павлович	1916		Медаль «За Победу над Германией»
143.	рядовой	Паскарь Аркадий Дмитриевич	1922		Орден Красной Звезды, Орден Славы 3 степени, медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
144.	рядовой	Подорожный Владимир Никитович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
145.	старший сержант	Панасенко Марк Александрович	1906		Медаль «За Победу над Германией»
146.	гвардии ефрейтор	Попик Михаил Иванович	1906		Медаль «За Победу над Германией»
147.	рядовой	Проскуров Петр Владимирович	1923		Медаль «За Победу над Германией»
148.	рядовой	Попов Демьян Григорьевич	1893		Медаль «За Победу над Германией»
149.	сержант	Попик Петр Фирсович	1910		Медаль «За Победу над Германией»
150.	рядовой	Патенцов Николай Дмитриевич	1895		Медаль «За Победу над Германией»
151.	рядовой	Павленкович Василий Григорьевич	1910		Медаль «За Победу над Германией»
152.	рядовой	Путенцов Виктор Николаевич	1910		Медаль «За Победу над Германией»
153.	рядовой	Павлов Николай Дмитриевич	1923		Медаль «За Победу над Германией»
154.	рядовой	Подболячный Серафим Маркович	1908		Медаль «За Победу над Германией»
155.	рядовой	Провазник Карп Фридрихович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
156.	рядовой	Пойман Ярослав Фридрихович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
157.	рядовой	Поточенко Николай Родионович	1920		Медаль «За Победу над Германией»
158.	рядовой	Пойман Вацлав Фридрихович	1919		Медаль «За Победу над Германией»
159.	старшина	Похиленко Иван Григорьевич	1922		Медаль «За Победу над Германией»
160.	рядовой	Провазник Вильгельм Фридрихович	1924		Медаль «За Победу над Германией»
161.	рядовой	Петриченко Василий Трифионович	1918		
162.	старший сержант	Павлов Андрей Иванович	1915		Медаль «За Победу над Германией»
163.	сержант	Продиус Спиридон Латонович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
164.	рядовой	Павлов Николай Иванович	1918		Медаль «За Победу над Германией»
165.	рядовой	Параманенко Иван Степанович	1926		Медаль «За Победу над Германией»

166.	ефрейтор	Плотников Егор Петрович	1917		Медаль «За Победу над Германией»
167.	рядовой	Проколишин Степан Петрович	1915		Медаль «За Победу над Германией»
168.	старшина	Прусаков Тимофей Иванович	1908		Медаль «За Победу над Германией»
169.	рядовой	Прокопенко Николай Митрофанович	1921		Медаль «За Победу над Германией»
170.	ефрейтор	Пилипенко Александр Терентьевич	1919		Медаль «За Победу над Германией»
171.	рядовой	Провазник Людвиг Карлович	1926		Медаль «За Победу над Германией»
172.	рядовой	Паширов Алексей Александрович	1924		Медаль «За Победу над Германией»
173.	рядовой	Плющ Николай Никонович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
174.	младший сержант	Приходько Николай Захарович	1914		Медаль «За Победу над Германией»
175.	рядовой	Панькив Алексей Михайлович	1923		Медаль «За Победу над Германией»
176.	рядовой	Пшеничный Ефим Ефимович	1924		Медаль «За Победу над Германией»
177.	младший сержант	Попитайченко Федор Николаевич	1927		Медаль «За Победу над Германией»
178.	партизан подполья	Падковская Мария Харитоновна	1907		Медаль «За Победу над Германией»
179.	рядовой	Паул Даниил Федорович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
180.	младший сержант	Плохотнюк Николай Лукьянович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
181.	рядовой	Погребняк Михаил Захарович	1903		Медаль «За Победу над Германией»
182.	сержант	Погребняк Иван Андреевич	1905		Медаль «За Победу над Германией»
183.	младший сержант	Паньков Иван Иванович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
184.	рядовой	Паул Даниил Федорович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
185.	рядовой	Пятин Егор Иванович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
186.	младший сержант	Павлюк Василий Иванович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
187.	старший сержант	Петровский Михаил Иванович	1917		Медаль «За Победу над Германией»
188.	старший сержант	Поточенко Василий Федорович	1912		Медаль «За Победу над Германией»
189.	сержант	Пинаки Захарий Пантелеевич	1914		Медаль «За Победу над Германией»
190.	гвардии старшина	Поплик Василий Сергеевич	1911		Медаль «За Победу над Германией»
191.	рядовой	Писаренко Антон Васильевич	1914		Медаль «За Победу над Германией»
192.	-	Плохотнюк Николай Иванович	-		Медаль «За Победу над Германией»
193.	старший сержант	Пшеничный Николай Петрович	1919		Медаль «За Победу над Германией»
194.	рядовой	Папторак Николай -	1925		Медаль «За Победу над Германией»
195.	старшина	Паниот Леонид Васильевич	1925		Медаль «За Победу над Германией»
196.	старший сержант	Продан Николай Григорьевич	1926		Медаль «За Победу над Германией»

197.	старший сержант	Павлов Николай Антимович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
198.	рядовой	Прощенко Семен Филиппович	1922		Медаль «За Победу над Германией»
199.	рядовой	Пастинин Николай Иванович	1921		Медаль «За Победу над Германией»
200.	гвардии сержант	Полищук Николай Мефодьевич	1914		Медаль «За Победу над Германией»
201.	рядовой	Приступа Николай Иосифович	1911		Медаль «За Победу над Германией»
202.	рядовой	Прокопчук Михаил Маркович	1904		Медаль «За Победу над Германией»
203.	рядовой	Прокопенко Александр Иванович	1910		Медаль «За Победу над Германией»
204.	рядовой	Пташник Данил Данилович	1904		Медаль «За Победу над Германией»
205.	сержант	Паломарчук Григорий Дмитриевич	1921		Медаль «За Победу над Германией»
206.	младший сержант	Паронюк Иван Михайлович	1910		Медаль «За Победу над Германией»
207.	рядовой	Паносюк Василий Иванович	1915		Медаль «За Победу над Германией»
208.	младший сержант	Подкалюзин Илья Кондратович	1915		Медаль «За Победу над Германией»
209.	рядовой	Пономарчук Надежда Матвеевна	1922		Медаль «За Победу над Германией»
210.	рядовой	Петров Василий Артемович	1926		Медаль «За Победу над Германией»
211.	рядовой	Патрамонский Тимофей Степанович	1921		Медаль «За Победу над Германией»
212.	рядовой	Павлов Василий Дмитриевич	1918		Медаль «За Победу над Германией»
213.	рядовой	Присяжнюк Афанасий Семенович	1897		Медаль «За Победу над Германией»
214.	рядовой	Прокопенко Лаврентий Дмитриевич	1902		Медаль «За Победу над Германией»
215.	рядовой	Прокопенко Сергей Дмитриевич	1906		Медаль «За Победу над Германией»
216.	сержант	Порохня Иван -	1922		Медаль «За Победу над Германией»
217.	рядовой	Пшеничный Ефим Ефимович	1924		Медаль «За Победу над Германией»
218.	рядовой	Панасюк Аркадий Александрович	1927		Медаль «За Победу над Германией»
219.	рядовой	Полторак Николай Максимович	1925		Медаль «За Победу над Германией»
220.	рядовой	Петруня Борис Андреевич	1927		Медаль «За Победу над Германией»
221.	рядовой	Пустовий Павел Вениаминович	1926		Медаль «За Победу над Германией»
222.	младший сержант	Письменный Иван Иванович	1913		Медаль «За Победу над Германией»
223.	рядовой	Петренко Владимир Иванович	1916		Медаль «За Победу над Германией»
224.	рядовой	Парамоненко Сергей Ильич	1925		Медаль «За Победу над Германией»
225.	рядовой	Попович Николай Дмитриевич	1911		Медаль «За Победу над Германией»
226.	рядовой	Продкина Дарья Романовна	1922		Медаль «За Победу над Германией»
227.	-	Павлов Николай Степанович	1921		Медаль «За Победу над Германией»

Р

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Рудченко Петр Алексеевич	1919			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
2.	рядовой	Райсевич Григорий Василевич	1906			
3.	старшина	Радзелинский Владимир Казимирович	1917	да		
4.	рядовой	Рыбак Григорий Сидорович	1919	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
5.	рядовой	Рыбак Иван Андреевич	1914			
6.	рядовой	Рожкован Дмитрий Петрович	1893			
7.	рядовой	Романенко Иван Иванович	1924			
8.	рядовой	Рудой Иван Петрович	1910	да		Медали «За отвагу», «За доблесть и отвагу», «За доблестный труд», 1 юбилейная медаль
9.	рядовой	Рудой Михаил Петрович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За доблесть и отвагу»
10.	рядовой	Романюк Иван Иванович	1910	да		Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу» (со слов)
11.	рядовой	Рысяков Иван Ермалаевич	1906	да		
12.	рядовой	Руссов Владимир Ильич	1925			
13.	рядовой	Райко Александр Михайлович	1919	да		Медаль «За Победу над Германией» 1 юбилейная медаль
14.	старшина	Розенберг Григорий Маркович	1909			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
15.	рядовой	Розин Семен Аврамович	1908	да		Медаль «За боевые заслуги»
16.	сержант	Розанов Петр Яковлевич	-	да		
17.	рядовой	Рыбальченко Владимир Никифорович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
18.	рядовой	Рябошапка Анатолий Иванович	1920			Медаль «За Победу над Германией», «За освобождение Москвы»
19.	сержант	Рожнов Александр Максимович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
20.	рядовой	Ридан Андрей Васильевич	1910			
21.	рядовой	Русанов Иван Тимофеевич	1918	да	II	
22.	сержант	Резник Иван Никифорович	1924	да		Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
23.	старший сержант	Романов Василий Тарасович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Рак Евгений Васильевич	1922			Медаль «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
25.	рядовой	Ратушняк Павел Иванович	1902			Медаль «За Победу над Германией»

26.	гвардии младший сержант	Руденко Михаил Иванович	1912	да		Медаль «За отвагу», 4 юбилейные медали
27.	гвардии ефрейтор	Рокочий Иван Степанович	1926			3 юбилейные медали
28.	ефрейтор	Ратовский Григорий Михайлович	1926			3 юбилейные медали
29.	рядовой	Романов Михаил Дмитриевич	1919			Медаль «За боевые заслуги»
30.	рядовой	Рыбалка Роман Макарович	1910	да		юбилейные медали
31.	рядовой	Романов Василий Васильевич	1914	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
32.	старший матрос	Рыбалка Николай Павлович	1919			юбилейные медали
33.	сержант	Рыбалка Яков Павлович	1925			юбилейные медали
34.	старший сержант	Рыбалка Николай Маркович	1924	да		Орден Красной Звезды, медали «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Рагожин Федор Иванович	1923			Медаль «За отвагу» (со слов)
36.	рядовой	Рокочин Петр Степанович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией»
37.	рядовой	Рудаков Андрей Миронович	1905	да		Медаль «За Победу над Германией» 2 юбилейные медали
38.	рядовой	Рудиков Петр Никифорович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
39.	сержант	Райков Федор Савельевич	1908			Медаль «За Победу над Германией»
40.	рядовой	Руденко Иван Иванович	1903			
41.	рядовой	Руденко Николай Федорович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
42.	рядовой	Рагожкин Иван Захарович	1922	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
43.	ефрейтор	Рязанцева-Сорока Мария Леонтьевна	1924	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
44.	рядовой	Руденко Самуил Климентьевич	1894	да	I	
45.	сержант	Решетник Антон Наумович	1907	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
46.	рядовой	Розов Иван Максимович	1925			
47.	сержант	Рыбалов Сергей Иванович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги», «За взятие Вены»
48.	младший сержант	Руденко Павел Афанасьевич	1926			Медали «За отвагу», «За взятие Будапешта»
49.	младший сержант	Ромоненко Иван Тихонович	1917			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
50.	сержант	Рыбальченко Алексей Леонтьевич	1914			Медаль «За Победу над Германией»
51.	рядовой	Ружитский Сергей Сергеевич	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», 2 медали «За отвагу»
52.	старшина	Рассадников Павел Михайлович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

53.	рядовой	Ружицкий Антон Сергеевич	1911			Медаль «За Победу над Германией»
54.	сержант	Рожнов Петр Владимирович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
55.	рядовой	Рожнов Василий Владимирович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
56.	рядовой	Рожнов Григорий Иванович	1904			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
57.	рядовой	Рудкевич Николай Михайлович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
58.	рядовой	Русс Иван Ананьевич	1904	да		Орден Славы III степени, медаль «За Победу над Германией»
59.	рядовой	Равлик Иван Федорович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
60.	рядовой	Русс Георгий Петрович	1911			Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
61.	рядовой	Романов Константин Федорович	1899			
62.	старший сержант	Руденко Иван Иванович	-			
63.	рядовой	Ратушняк Евгений Александрович	1923			Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
64.	рядовой	Рудкевич Павел Иванович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
65.	гвардии старшина	Романенко Иван Назарович	1908	да		1 юбилейная медаль
66.	рядовой	Рыбиков Иван Степанович	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды
67.	рядовой	Рожанов Павел Захарович	1909			Медаль «За освобождение Белграда», 1 юбилейная медаль
68.	рядовой	Рублевский Леонид Степанович	1918	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
69.	рядовой	Радкевич Александр Иванович	1912			
70.	рядовой	Рыдванский Владимир Иванович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
71.	рядовой	Руденко Карп Васильевич	1922			
72.	рядовой	Руссов Николай Семенович	1907	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
73.	рядовой	Руссов Игнат Федорович	19 ?			
74.	рядовой	Рудковский Василий Иванович	-			
75.	старший сержант	Руденко Антон Мефодьевич	1913			Медаль «За Победу над Германией»
76.	рядовой	Решетинский Степан Иванович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
77.	рядовой	Ресляр Демян Готлибович	1910			
78.	рядовой	Рудаков Виктор Никифорович	1911			
79.	рядовой	Рудаков Семен Лукьянович	1903			
80.	рядовой	Рудаков Василий Федорович	1919			
81.	рядовой	Рудченко Петр Алексеевич	1919			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»

82.	рядовой	Рудаков Николай Никифорович	1918			Медаль «За Победу над Германией»
83.	рядовой	Рязотазов Иван Иванович	1907			Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За боевые заслуги», медаль «За оборону Москвы»
84.	рядовой	Русонов Иван Петр	1918	да		
85.	рядовой	Рудаков Дмитрий Никифорович	1911			Медаль «За Победу над Германией»

С

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	сержант	Снежинский Илья Трофимович	1908			
2.	рядовой	Солтус Михаил Митрофанович	1911	да	I	Медали «За отвагу», «За боевые заслуги» (со слов)
3.	рядовой	Соломка Иван Иванович	1921			
4.	младший сержант	Сокирный Владимир Михайлович	1906			Медаль «За оборону Сталинграда»
5.	рядовой	Сокаль Иван Савельевич	1923	да	III	2 юбилейные медали (со слов)
6.	рядовой	Стецюк Иван Иванович	1925			
7.	младший сержант	Соколов Василий Ильич	1924			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
8.	рядовой	Савченко Герасим Пантелеевич	1906			4 юбилейные медали
9.	рядовой	Сабанчук Михаил Иванович	1926			
10.	сержант	Сабанчук Петр Петрович		да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
11.	рядовой	Сила Дмитрий Павлович	1918			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда»
12.	рядовой	Снежко Иван Иванович	1926			
13.	рядовой	Солончук Николай Сафронович	1906	да		
14.	старший сержант	Сбитнев Сергей Романович	1918			
15.	ефрейтор	Сидоренко Александр Никифорович	1925			Медаль «За Победу над Германией»,
16.	рядовой	Сербин Александр Николаевич	1909			Медаль «За Победу над Германией»
17.	сержант	Скреблоков Евгений Захарович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За освобождение Праги» 2 медали «За отвагу», 3 юбилейные медали
18.	старшина	Скрыпник Николай Николаевич	1922			Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За оборону Москвы»

19.	рядовой	Сапунков Михаил Яковлевич	1913			Медали «За Победу над Германией», За оборону Кавказа», «За отвагу», «За боевые заслуги»
20.	ефрейтор	Сагунков Яков Андреевич	1905			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
21.	рядовой	Сокирко Сергей Андреевич	1920			
22.	рядовой	Соновалкин Сергей Васильевич	1903			
23.	рядовой	Стецок Иосиф Матвеевич	1897			Медали «За боевые заслуги», «За освобождение Сталинграда»
24.	рядовой	Сергиенко Иван Захарович	1925			
25.	рядовой	Стоянов Дмитрий Николаевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
26.	рядовой	Сандовский Федор Иванович	1922			Медаль «За боевые заслуги»
27.	рядовой	Сапунков Ион Яковлевич	1919		III	
28.	старший сержант	Сомкин Федор Иванович	1913		II	Медаль «За боевые заслуги»
29.	рядовой	Стукал Василий Тимофеевич	1918			
30.	младший сержант	Сулыга Лука Васильевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
31.	рядовой	Сулыга Гавриил Васильевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
32.	сержант	Сокольчик Василий Иванович	1927			Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Сербул Степан Александрович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина»
34.	рядовой	Спиганович Людвиг Людвигович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
35.	рядовой	Станчук Андрей Семенович	1910			Медаль «За Победу над Германией»
36.	старший сержант	Сыров Николай Степанович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
37.	старший сержант	Супряга Павел Александрович	1925	да		Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»
38.	рядовой	Солодовников Семен Прокофьевич	1912			Медаль «За Победу над Германией»
39.	сержант	Стайлакин Дмитрий Дмитриевич	1927		III	Медаль «За Победу над Германией»
40.	рядовой	Сидоренко Александр Афанасьевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
41.	рядовой	Стадник Михаил Михайлович	1914			Медаль «За Победу над Германией»
42.	рядовой	Сабрам Иван Данилович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
43.	рядовой	Смородский Владимир Михайлович	1913			
44.	рядовой	Смородский Иван Михайлович	1906			
45.	рядовой	Соловьев Федор Федорович	1922			
46.	рядовой	Сторчук Андрей Андреевич	1895	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
47.	рядовой	Сторчук Ефим Степанович	1901			
48.	сержант	Скрыпник Иван Кузьмич	1922	да		Медаль «За Победу над Германией»
49.	сержант	Стрельников Иван Иванович	1921			Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды

50.	старший матрос	Соболь Николай Васильевич	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Севастополя», «За оборону Одессы»
51.	ефрейтор	Синякова Клара Исааковна	1923			Медаль «За Победу над Германией»
52.	рядовой	Сукой Николай Михайлович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
53.	рядовой	Сухой Василий Михайлович	1910			Медали «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
54.	рядовой	Семенов Иван Лукьянович	1919	да		
55.	ефрейтор	Сокотун Борис Григорьевич	1924			
56.	рядовой	Сердюк Афанасий Данилович	1914			Медали «За боевые заслуги», «За отвагу», «За взятие Варшавы»
57.	рядовой	Сапозников Филипп Сидорович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
58.	рядовой	Семеновко Николай Алексеевич	1916			
59.	рядовой	Скреблоков Михаил Алексеевич	1909			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За боевые заслуги»
60.	рядовой	Скрипниченко Александр Иванович	1906			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги»
61.	рядовой	Сверчков Семен Тимофеевич	1901	да		Медаль «За боевые заслуги»
62.	рядовой	Сверчков Алексей Данилович	1914	да	III	Медаль «За отвагу»
63.	рядовой	Скреблоков Захар Алексеевич	1902			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Белграда», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», «За освобождение Праги»
64.	младший сержант	Семеновко Иван Тимофеевич	1924	да		Орден Славы III степени, 2 медали «За отвагу», медаль «За Победу над Германией»
65.	рядовой	Серафимов Михаил Васильевич	1911			Медаль «За Победу над Германией»
66.	рядовой	Сергиенко Сергей Титович	1916			
67.	младший сержант	Сергиенко Иван Титович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
68.	рядовой	Сафронов Иван Иванович	1908	да	II	2 юбилейные медали
69.	рядовой	Стеблинский Григорий Степанович	1924	да		3 юбилейные медали
70.	рядовой	Сафронов Иван Ефимович	1924			3 юбилейные медали
71.	рядовой	Сурман Иван Николаевич	1905			Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
72.	рядовой	Сафронов Игнат Терентьевич	1903	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 3 юбилейные медали
73.	рядовой	Сейрыгун Павел Михайлович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
74.	сержант	Сафронов Семен Иванович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»,
75.	рядовой	Семеновко Сергей Никитович	1902			1 юбилейная медаль
76.	рядовой	Саввов Дмитрий Григорьевич	1920			

77.	рядовой	Сафронов Григорий Иванович	1914			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
78.	старший сержант	Сафронов Григорий Николаевич	1924	да		3 юбилейные медали
79.	рядовой	Сербенюк Федор Андреевич	1908			
80.	рядовой	Станков Семен Ильич	1919	да		3 юбилейные медали
81.	рядовой	Синюков Алексей Петрович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией»
82.	рядовой	Старчевой Кирилл Николаевич	1899	да		
83.	старший сержант	Сейник Василий Герасимович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией»
84.	рядовой	Сарахман Дорофей Терентьевич	1894	да		Медаль «За Победу над Германией»
85.	рядовой	Самойчук Григорий Назарович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 2 юбилейные медали
86.	рядовой	Сиенко Петр Леонтьевич	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
87.	рядовой	Скрынюк Игнат Илларионович	1916	да	III	Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
88.	сержант	Сываланенко Григорий Иванович	1918			Медаль «За освобождение Болгарии», 1 юбилейная медаль
89.	старший сержант	Сейрига Петр Иосифович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены»
90.	рядовой	Себов Дмитрий Николаевич	1922			
91.	ефрейтор	Свершок Иван -	1920			
92.	рядовой	Себов Петр Николаевич	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
93.	рядовой	Самунков Давид Максимович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
94.	рядовой	Спирко Иван Григорьевич	1920	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
95.	рядовой	Себов Семен Лазаревич	1922			
96.	-	Себов Николай Лукьянович	1915			
97.	рядовой	Соловьев Николай Григорьевич	1925			Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
98.	рядовой	Сутик Иван Николаевич	1896	да	II	Медаль «За Победу над Германией», имеет 7 благодарностей
99.	рядовой	Ситуенко Кузьма Иванович	1910	да	III	
100.	рядовой	Сомов Николай Григорьевич	1914			
101.	рядовой	Савицкий Кирилл Федорович	1904			Медаль «За Победу над Германией»
102.	рядовой	Сапунков Сафон Давидович	1909			Медаль «За отвагу»
103.	сержант	Сазанский Василий Захарович	1905	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За освобождение Праги», «За взятие Кенигсберга», «За оборону Сталинграда»

104.	рядовой	Сахшок Роман Карпович	1902	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
105.	рядовой	Сомов Матвей Григорьевич	1901	да		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
106.	рядовой	Саливан Григорий Яковлевич	1907	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
107.	рядовой	Семенчук Сергей Потапович	1918			
108.	рядовой	Себов Михаил Лукьянович	1920			
109.	рядовой	Степовой Николай Андреевич	1923			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
110.	рядовой	Сербул Филипп Васильевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
111.	рядовой	Стоянов Иван Николаевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
112.	рядовой	Стапчук Иван Леонтьевич	1905			
113.	рядовой	Соловьев Владимир Степанович	1925	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
114.	сержант	Снегур Иван Иванович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
115.	рядовой	Степанов Филипп Афанасьевич	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», 2 юбилейные медали
116.	сержант	Сиваченко Иван Герасимович	1925			Медаль «За отвагу», Орден Красной Звезды, 1 юбилейная медаль
117.	рядовой	Синяков Николай Данилович	1906	да	II	Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
118.	рядовой	Стокоз Павел Михайлович	1910	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
119.	рядовой	Селиванов Петр Андреевич	1912	да		
120.	рядовой	Свидовой Савва Каленникович	1904	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
121.	старшина	Середа (Колесник) Мария Павловна	1921			Медаль «За Победу над Германией»
122.	сержант	Сеница Иван Кириллович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
123.	рядовой	Середа Андрей Ильич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
124.	младший сержант	Сергеев Кирилл Трофимович	1901			Медаль «За Победу над Германией»
125.	рядовой	Стельмажович Кирилл Сафронович	1917	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
126.	старший сержант	Семенов Яков Иванович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы», Орден Славы III степени
127.	младший сержант	Сухой Андрей Иваноич	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»

128.	ефрейтор	Сетинский Иван Константинович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За оборону Варшавы», «За оборону Кавказа»
129.	младший сержант	Сливинский Моисей Семенович	1909	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
130.	младший сержант	Степацкий Ефим Семенович	1925	да		Медали «За боевые заслуги», «За Победу над Германией»
131.	старший сержант	Светлейшая Вера Яковлевна	1923			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
132.	старшина	Соловьева Ольга Дмитриевна	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
133.	рядовой	Скальский Сергей Сидорович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Кавказа», 2 юбилейные медали
134.	рядовой	Скрыпак Кирилл Василевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 2 юбилейные медали
135.	рядовой	Сикорский Николай Никифорович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Славы, 2 юбилейные медали
136.	сержант	Сойников Константин Семенович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Кавказа», 2 юбилейные медали
137.	рядовой	Салтыков Сергей Степанович	1913		II	Медаль «За Победу над Германией»
138.	рядовой	Самотько Андрей Якимович	1902			Орден Красной Звезды, Орден Отечественной Войны II степени, медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда»
139.	старший сержант	Синяков Иван Макарович	1905	да		Медаль «За Победу над Германией»
140.	рядовой	Соколов Игнат Григорьевич	1927			Медаль «За Победу над Германией»
141.	рядовой	Сацкий Павел Дмитриевич	1922	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
142.	рядовой	Синенко Иван Трофимович	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
143.	рядовой	Соловьев Никон Дмитриевич	1900			Медаль «За Победу над Германией»
144.	рядовой	Себов Петр Степанович	1924			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта»
145.	рядовой	Синяков Василий Андреевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
146.	рядовой	Синяков Евпирсий Назарович	1894	да		Медаль «За Победу над Германией»
147.	рядовой	Старостенко Александр Григорьевич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
148.	рядовой	Синяков Иван Иванович	1912			
149.	Рядовой	Снигур Афанасий Макарович	1903			
150.	рядовой	Степовенко Иван Григорьевич	1924	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги»
151.	рядовой	Скоропуд Николай Наумович	1907			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»

152.	рядовой	Снежинский Николай Иванович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Будапешта»
153.	рядовой	Скупой Дмитрий Парфирьевич	1903	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Болгарии»
154.	рядовой	Сидак Григорий Каленникович	1925	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
155.	рядовой	Сафронов Федор Степанович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
156.	рядовой	Снежинский Петр Трофимович	1922			Медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За оборону Кавказа», Орден Красной Звезды
157.	младший сержант	Сидоров Александр Павлович	1921			
158.	рядовой	Старостенко Иван Иванович	1927	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
159.	сержант	Сытник Филипп Дмитриевич	1908			2 Ордена Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За взятие Кенигсберга»
160.	младший сержант	Скупой Михаил Порфирьевич	1919			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Болгарии»
161.	рядовой	Стукалов Иосиф Савельевич	1922			Орден Славы III степени
162.	рядовой	Скрутенко Иван Семенович	1925	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
163.	рядовой	Савченко Владимир Никитович	1909	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга», Орден Отечественной Войны II степени, Орден Красной Звезды
164.	сержант	Сиволаненко Петр Васильевич	1923	да		1 юбилейная медаль
165.	сержант	Саинсун Яков Иванович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
166.	сержант	Сила Дмитрий Павлович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Ленинграда»
167.	старший сержант	Сорочинский Николай Максимович	1922	да		Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Кенигсберга», «За боевые заслуги»
168.	рядовой	Спорыш Семен Степанович	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
169.	сержант	Скибицкая Анна Ивановна	1922			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
170.	рядовой	Свердлюков Гриний Михайлович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени
171.	рядовой	Суглоб Дмитрий Филиппович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
172.	рядовой	Скульский Григорий Сидорович	1918			
173.	рядовой	Синяков Петр Константинович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

174.	младший сержант	Светлый Иван Иванович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Болгарии»
175.	старшина	Сеселкин Иван Антонович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Москвы», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
176.	рядовой	Сердюков Николай Григорьевич	1914			5 юбилейных медалей
177.	рядовой	Станиславчук Михаил Филиппович	1899	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
178.	сержант	Снигур Иван Иванович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
179.	рядовой	Степанцов Филипп Афанасьевич	1919	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Будапешта», 2 юбилейные медали
180.	старшина	Ступак Владимир Федосеевич	1920			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа»
181.	старшина	Сойникова Ирина Андреевна	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
182.	рядовой	Струк Дмитрий Николаевич	1919			Медаль «За Победу над Германией»
183.	рядовой	Ситников Юрий Андреевич	1925	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
184.	рядовой	Старостенко Николай Николаевич	1915	да (со слов)		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги» (со слов.)
185.	рядовой	Самойленко Иван Григорьевич				
186.	рядовой	Сажиенко Михаил Евтихьевич	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
187.	рядовой	Слободянюк Василий Игнатьевич	1907			
188.	гвардии сержант	Снигур Андрей Макарович	1918			
189.	рядовой	Сиволопенко Павел Иванович	1911	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
190.	рядовой	Свиридюк Иван Савельевич	1907			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
191.	рядовой	Стругинский Николай Михайлович	1914	да		Орден Красной Звезды, Орден Отечественной Войны II степени, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
192.	рядовой	Стругинский Николай Ефремович	1909			1 юбилейная медаль
193.	рядовой	Сивокаленко Константин Иванович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
194.	рядовой	Скорик Пантелей Степанович	1914	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
195.	старшина	Стефанский Владимир -	1924	да	III	
196.	старшина	Соловьев Григорий Силиванович				

197.	рядовой	Суслов Павел Трофимович	1907			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
198.	рядовой	Савченко Александра Дмитриевна	1921			Медаль «За оборону Кавказа»
199.	рядовой	Сандул Николай Кондратович	1920			Медаль «За Победу над Германией»
200.	сержант	Свигонев Сергей Романович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
201.	рядовой	Сендлер Михаил Исаакович	1918	да	III	Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
202.	рядовой	Скрутенко Иван Семенович	1926	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
203.	рядовой	Ситников Николай Максимович	1926			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
204.	рядовой	Сикорский Николай Никитович	1926			Медаль «За Победу над Германией»
205.	рядовой	Савченко Константин Никитович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
206.	рядовой	Саввов Дмитрий Максимович	1911			
207.	рядовой	Сиволапенко Роман Иванович	1911			
208.	рядовой	Стрелец Филимон Наумович	1900			
209.	рядовой	Сербул Григорий Степанович	1912			
210.	старшина	Сажин Василий Михайлович	1914			
211.	рядовой	Сивак Иван Григорьевич	1919	да		Медаль «За Победу над Германией»
212.	рядовой	Степанов Михаил Григорьевич	1902			
213.	-	Соколовский Иосиф Иванович				
214.	рядовой	Стецюк Павел Остапович	1910	да		
215.	рядовой	Сидченко Андрей Иванович	1925			
216.	старший сержант	Слободзянюк Владимир Илларионович	1925			2 медали «За отвагу», медаль «За взятие Будапешта»
217.	сержант	Сивак Петр Григорьевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
218.	старшина	Савченко Вячеслав Трофимович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
219.	рядовой	Синяков Владимир Викторович	1920	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
220.	рядовой	Сикераш Иван Трофимович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
221.	рядовой	Сазонова Пелагея Петровна	1896			
222.	рядовой	Соколенко Николай Дмитриевич	1920			Медаль «За отвагу»
223.	рядовой	Сергиенко Владимир Титович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
224.	старшина	Саболевский Георгий Яковлевич	1917			Медаль «За Победу над Германией», Орден Отечественной Войны I и II степени, 2 Ордена Красной Звезды
225.	рядовой	Ситников Юрий Андреевич	1925	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
226.	младший сержант	Сласный Иван Макарович	1927			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией»
227.	рядовой	Соколов Афанасий Иванович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
228.	рядовой	Скрипниченко Александр Иванович	1899			Медаль «За Победу над Германией»
229.	рядовой	Стражец Константин Викторович	1913			Медаль «За Победу над Германией»
230.	рядовой	Самойленко Иван Григорьевич	1921			Медаль «За Победу над Германией»

231.	сержант	Степовенко Владимир Григорьевич	1917			Медаль «За Победу над Германией»
232.	ефрейтор	Сербенюк Михаил Павлович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
233.	рядовой	Сичев Афанасий Гаврилович	1910			Медаль «За Победу над Германией»

Т

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Ткаченко Тимофей Яковлевич	1910			
2.	сержант	Ткаченко Иван Лазоревич	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», Орден Славы III степени
3.	ефрейтор	Ткаченко Филипп Иванович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
4.	сержант	Товстановский Александр Игнатьевич	1916			Медали «За освобождение Одессы», «За боевые заслуги»
5.	рядовой	Тилимок Алексей Дмитриевич	1913			Медали «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
6.	рядовой	Тимофеев Михаил Савельевич	1918			
7.	рядовой	Таран Илья Ильич	1893	да		
8.	рядовой	Тымченко Леонид Тимофеевич	1903			Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Таран Иван Андреевич	1913			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды, Орден Славы III степени (со слов)
10.	рядовой	Таран Николай Терентьевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
11.	рядовой	Товалик Евгений Дмитриевич	1910	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
12.	старшина	Ткаченко Василий Тимофеевич	1926	да		Орден Славы III степени, 2 медали «За отвагу», медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», 4 юбилейные медали
13.	старший сержант	Тихонов Петр Григорьевич	1925			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», 2 медали «За отвагу», 4 юбилейные медали
14.	сержант	Теплицкий Виталий Григорьевич	1907			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», 3 юбилейные медали
15.	сержант	Турченко Владимир Степанович	1922			Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», Орден Славы
16.	ефрейтор	Ткаченко Василий Петрович	1907			Медаль «За Победу над Германией»

17.	рядовой	Терещенко Василий Дементьевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
18.	рядовой	Тимофеев Григорий Григорьевич	1908	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
19.	рядовой	Тищенко Федор Алексеевич	1901			Медаль «За Победу над Германией»
20.	рядовой	Танасийчук Николай Алексеевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Танасийчук Иван Алексеевич	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
22.	рядовой	Терников Николай Кузьмич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
23.	рядовой	Ткачук Владимир Владимирович	1924			
24.	младший сержант	Ткаченко Петр Павлович	1920	да		Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Севастополя», «За взятие Будапешта»
25.	рядовой	Тимошенко Николай Антонович	1914	да		Медали «За отвагу», «За освобождение Варшавы»
26.	старший сержант	Тренделев Петр Васильевич	1919			Орден Славы II и III степени, медали «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
27.	рядовой	Турятко Иван Федосеевич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
28.	рядовой	Ткаченко Николай Иванович	1919			Медаль «За Победу над Германией»
29.	рядовой	Ткаченко Иван Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Ткаченко Тимофей Андреевич	1918	да		Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
31.	старший сержант	Таткинов Николай Иванович	1923			Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
32.	рядовой	Тарасевич Иван Константинович	1925			
33.	рядовой	Ткаченко Семен Иванович	1910	да		
34.	рядовой	Ткаченко Степан Федорович	1924	да		
35.	рядовой	Ткаченко Андрей Иванович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
36.	рядовой	Тифинюк Татьяна Никитовна	1912			
37.	рядовой	Тимофеев Дмитрий Егорович	1912	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
38.	ефрейтор	Танбов Анатолий -	1918	да		
39.	рядовой	Тимофеев Иван Васильевич	1919			Орден Красной Звезды
40.	ефрейтор	Тимофеев Александр Федорович	1914	да		Медаль «За отвагу»
41.	рядовой	Тоня Николай Иванович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
42.	рядовой	Тимофеев Дмитрий Платонович	1905			Медаль «За отвагу»
43.	рядовой	Ткаченко Филипп Моисеевич	1900	да		Медаль «За боевые заслуги»
44.	рядовой	Токарский Василий Андреевич	1916			
45.	младший сержант	Томчук Андрей Ефремович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», Орден Красной Звезды
46.	рядовой	Тыныка Антон Иванович	1902	да		Медали «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги»

47.	ефрейтор	Телюк Григорий Васильевич	1920	да		Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
48.	рядовой	Токаренко Григорий Емельянович	1910			
49.	рядовой	Ткачук Федор Максимович	1916	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Кенигсберга» (со слов)
50.	сержант	Тарелкин Андрей Дмитриевич	1923			
51.	рядовой	Ткаченко Кузьма Демидович	1897			
52.	рядовой	Тиссен Владимир Анурелевич	1926			
53.	рядовой	Ткачук Сергей Никитович	1922			
54.	рядовой	Ткачук Степан Арсеньевич	1919	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За взятие Берлина», «За оборону Кавказа»
55.	рядовой	Терентьев Василий Терентьевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Ленинграда»
56.	рядовой	Ткаченко Николай Григорьевич	1900	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За доблесть и отвагу», 2 юбилейные медали
57.	сержант	Терлецкий Сергей Христофорович	1914	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
58.	рядовой	Токарев Василий Федорович	1923			
59.	рядовой	Тараненко Павел Никифорович	1921			Медали «За боевые заслуги», «За отвагу»
60.	рядовой	Тарасенко Гордей Степановч	1904			Медаль «За Победу над Германией»
61.	матрос	Тарченко Василий Иванович	1920	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Севастополя»
62.	рядовой	Ткач Федор Иванович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
63.	рядовой	Тимошенко Кузьма Дмитриевич	1905			
64.	сержант	Токарская Александра Павловна	1920			
65.	старший сержант	Тараненко Николай Васильевич				2 Ордена Отечественной Войны, медаль «За боевые заслуги», 2 юбилейные медали
66.	рядовой	Тросу Андрей Федорович	1913	да		Медаль «За Победу над Германией»
67.	рядовой	Терешко Василий Афанасьевич	1903	да		Медаль «За Победу над Германией»
68.	рядовой	Тимофеев Василий Петрович	1912			2 юбилейные медали
69.	рядовой	Тимофеев Семен Гаврилович	1926			
70.	рядовой	Тонкус Алексей Маркович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
71.	рядовой	Тонконожко Иван Иванович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
72.	сержант	Тонитенко Николай Яковлевич	1919			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»

73.	старший сержант	Тихонов Андрей Семенович	1905			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», 2 юбилейные медали
74.	старший матрос	Толпекин Николай Григорьевич	1912			4 юбилейные медали
75.	младший сержант	Терновой Андрей Афанасьевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
76.	старший сержант	Тележенко Александр Степанович	1917			Орден Красной Звезды, Орден Отечественной Войны II степени, медали «За отвагу», «За взятие Берлина»
77.	рядовой	Ткаченко Николай Григорьевич	1900	да	II	Медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
78.	рядовой	Тарасенко Федор Михайлович	1903	да		1 юбилейная медаль
79.	рядовой	Толпекин Николай Григорьевич	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
80.	старший сержант	Ткачук Владимир Иосифович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
81.	сержант	Теплицкий Геннадий Григорьевич	1907			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
82.	рядовой	Тимашевский Михаил Иванович				Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
83.	рядовой	Ткаченко Николай Яковлевич		да		Медаль «За Победу над Германией»
84.	сержант	Тодоров Степан Зиновьевич	1920			Медаль «За Победу над Германией»
85.	-	Типитлов Иван Николаевич				
86.	рядовой	Терзман Федор Тимофеевич	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
87.	-	Туманова Мария Ивановна				
88.	сержант	Тепляков Михаил Иванович	1925			
89.	рядовой	Ткачук Николай Васильевич	1925			
90.	старшина	Терзман Георгий Федорович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», Орден Красной Звезды
91.	рядовой	Тарченко Николай Яковлевич	1924			Медаль «За освобождение Варшавы», две медали «За отвагу»
92.	младший сержант	Тихонов Василий Александрович	1920			Медаль «За отвагу»
93.	рядовой	Ткач Василий Филиппович	1900			Медаль «За Победу над Германией»
94.	сержант	Требко Владимир Андреевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
95.	рядовой	Тимофеев Иван Михайлович	1926			
96.	рядовой	Ткаченко Анастасия Иосиповна	1908			Орден Красной Звезды
97.	рядовой	Тимофеев Григорий Егорович	1910			
98.	рядовой	Товалик Евгений Дмитриевич	1910	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
99.	рядовой	Титаренко Иван Филиппович	1904			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
100.	старший сержант	Ткаченко Николай Григорьевич	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»

101.	рядовой	Толстунов Борис Яковлевич	1927	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
102.	рядовой	Томчук Иван Филимонович	1924	да		
103.	младший сержант	Ткачук Александр Яковлевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
104.	ефрейтор	Ткаченко Петр Яковлевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
105.	-	Ткаченко Василий Тимофеевич				Медаль «За освобождение Варшавы»
106.	рядовой	Троц Андрей Федорович	1913			Медаль «За Победу над Германией»

У

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	младший сержант	Уржумцев Михаил Иосифович	1912			Медали «За освобождение Праги», «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Славы III степени
2.	старший сержант	Украинец Иван Васильевич	1924	да		Орден Красной Звезды, Орден Славы, медали «За освобождение Варшавы», «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За отвагу»
3.	старший сержант	Усатый Ефим Васильевич	1912			Медаль «За Победу над Германией»
4.	старшина	Ульянов Иван Давидович	1899	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
5.	старшина	Удовенко Никифор Кузьмич	1916			

Ф

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Федоров Георгий Евдокимович	1901	да (со слов)		
2.	ефрейтор	Федоров Мойсей Евдокимович	1905	да		Медаль «За Победу над Германией»
3.	рядовой	Фальшовник Захарий Игнатьевич	1907	да		Медаль «За Победу над Германией»
4.	рядовой	Филимонов Степан Евтихович	1910			
5.	рядовой	Федоров Михаил Васильевич	1925			
6.	младший сержант	Федоров Михаил Никитович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За Победу над Японией»

7.	рядовой	Фомин Иван Федорович	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
8.	рядовой	Федоров Федор Яковлевич	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	сержант	Филимонов Николай Николаевич	1926			
10.	рядовой	Филимонов Николай Трофимович	1920			Медали «За отвагу», «За боевые заслуги», «За оборону Ленинграда»
11.	ефрейтор	Федоров Павел Сергеевич	1924			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
12.	старшина	Фонитаз Анатолий Петрович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
13.	рядовой	Фера Порфентий Ефимович	1910	да	I	
14.	рядовой	Филипчук Василий Михайлович	1902			
15.	рядовой	Фадеев Николай Михайлович	1923		I	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
16.	старшина медицинс- кой службы	Филатова Вера Калиновна	1925			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За доблесть и отвагу», 4 юбилейные медали
17.	рядовой	Федоров Иван Павлович	1908			Орден Красной Звезды, медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
18.	старшина	Фомичев Яков Иванович	1916	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За Победу над Германией»
19.	рядовой	Филипп Роман Вильгельмович	1920	да		
20.	младший сержант	Федоренко Леонид Кузьмич	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
21.	сержант	Филимонов Николай Павлович	1911	да		Медаль «За Победу над Германией»
22.	рядовой	Федорчук Мефодий Федорович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
23.	младший сержант	Филиппов Петр Акимович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены»
24.	рядовой	Федоренко Григорий Владимирович	1903			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
25.	старший сержант	Федоренко Григорий Логвинович	1901			Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
26.	рядовой	Фоменко Михаил Ильич	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
27.	гвардии сержант	Фортуна Сергей Матвеевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
28.	рядовой	Фоменко Иван Ильич	1925	да		
29.	сержант	Филиппович Наталья Федоровна	1918			Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Федоренко Филипп Яковлевич	1901	да		
31.	рядовой	Федосеев Михаил Сильвестрович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
32.	рядовой	Федорук Иван Антонович	1918			

33.	рядовой	Федорук Сергей Петрович	1923	да		Орден Красной Звезды, медали «За Победу над Германией», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина»
34.	сержант	Фурманюк Владимир Петрович	1927			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
35.	рядовой	Фурдуй Анатолий Степанович	1916			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
36.	младший сержант	Федоренко Анатолий Федорович	1920	да		
37.	старшина	Филатова Вера Калиновна	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», 1 юбилейная медаль
38.	рядовой	Флорин Григорий Трофимович	1897			Медаль «За Победу над Германией»
39.	рядовой	Федоренко Иван Федорович	1912			Медаль «За Победу над Германией»
40.	рядовой	Федоренко Семен Максимович	1909	да	III	
41.	рядовой	Фадеев Николай Михайлович	1923	да	I	Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги»
42.	рядовой	Федоров Семен Михайлович	1905	да		Медаль «За Победу над Германией»
43.	рядовой	Фдоров Иван Антонович				
44.	гвардии старшина	Филатов Семен Иванович	1921	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», «За взятие Ке- нигсберга», «За Победу над Японией»
45.	старшина	Фирер Семен Мойсеевич	1913			
46.	старший сержант	Фокин Анатолий Федорович	1925			Орден Славы III степени
47.	рядовой	Федоров Евгений Григорьевич	1926			Медаль «За Победу над Германией»
48.	младший сержант	Фраев Леонид Васильевич	1917			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», Орден Красной Звезды
49.	рядовой	Федоренко Семен Максимович	1909			
50.	рядовой	Фастовец Макар Иванович	1898	да		Медали «За взятие Берлина», «За освобождение Праги»
51.	рядовой	Фальшовник Захар Иванович	1907	да		Медали «За оборону Заполярья», «За Победу над Германией»
52.	рядовой	Фальшовник Иван Максимович	1913	да		Медаль «За Победу над Германией»

X

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	лейтенант	Хорольский Василий Лаврентьевич	1914			Орден Отечественной Войны II степени, медали «За оборону Одессы», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа», 3 юбилейные медали
2.	старшина	Харченко Георгий Иванович	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
3.	сержант	Харченко Иван Иванович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды
4.	рядовой	Хоревич Глафира Сергеевна	1920			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
5.	рядовой	Халус Иван Иосифович	1924	да		
6.	рядовой	Хрущов Михаил Иванович	1925			Медаль «За отвагу»
7.	рядовой	Худенко Иван Петрович	1922	да		
8.	рядовой	Харченко Михаил Терентьевич	1912	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Хорошенко Яков Карпович	1920	да	II	
10.	старшина	Хорольский Григорий Гаврилович	1917			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Одессы», «За оборону Севастополя», «За оборону Кавказа», Орден Отечественной Войны II степени, 2 юбилейные медали
11.	рядовой	Хохлов Александр Петрович	1912	да	III	Медаль «За взятие Берлина»
12.	младший сержант	Хатин Алексей Иванович	1922	да		Медаль «За отвагу»
13.	рядовой	Хрустинский Лаврентий Маркович	1911			Орден Красной Звезды, медаль «За оборону Кавказа»
14.	рядовой	Хлимов Василий Михайлович	1919	да	III	Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Ленинграда»
15.	рядовой	Хмельницкий Данил Иванович	1921	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу»
16.	рядовой	Харченко Николай Александрович	1922	да		Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги»
17.	рядовой	Харченко Павел Никонovich	1909			Медаль «За Победу над Германией»
18.	гвардии ефрейтор	Харченко Владимир Николаевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Кенигсберга»
19.	ефрейтор	Харченко Леонид Александрович	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

20.	младший сержант	Хмельницкий Константин Никифорович	1925	да		
21.	старшина	Харченко Григорий Иванович	1920	да		
22.	сержант	Харченко Иван Иванович	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды
23.	рядовой	Хартоненко Григорий Сергеевич	1921	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
24.	рядовой	Хитров Андрей Григорьевич	1916	да		1 юбилейная медаль
25.	старшина	Харченко Степан Никонovich	1907			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Кавказа»
26.	старшина	Худяков Павел Тимофеевич	1906	да	I	Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды
27.	рядовой	Хомич Петр Иванович	1904	да		Медаль «За Победу над Германией»
28.	рядовой	Хорольский Иван Владиславович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
29.	рядовой	Хижняк Александр Феофанович	-			Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Хорольский Иван Владимирович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

Ц

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Цапкаленко Антон Сергеевич	1914	да		Медали «За взятие Вены», «За взятие Будапешта», «За освобождение Белграда», «За Победу над Германией»
2.	рядовой	Цуркаленко Емельян Андреевич	1895	да		Медали «За оборону Кавказа», «За оборону Сталинграда»
3.	рядовой	Цапкаленко Семен Герасимович	1916	да		Медаль «За Победу над Германией»
4.	рядовой	Цапок Иван Петрович	1902			Медаль «За Победу над Германией»
5.	старший сержант	Цапок Николай Михайлович	1926			Орден Славы
6.	рядовой	Царалунга Иван Ильич	1920	да	III	
7.	рядовой	Цапкаленко Пантелей -	1914			Медали «За оборону Кавказа», «За боевые заслуги»
8.	рядовой	Целик Николай Иванович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Царьгородский Иван Михайлович	1914			Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За взятие Кенигсберга»
10.	рядовой	Царев Дмитрий Данилович	1923	да		
11.	старший сержант	Царев Николай Павлович	1921			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Киева»

12.	рядовой	Царев Иван Савельевич	1914	да	
13.	рядовой	Царев Василий Савельевич	1904		Медаль «За отвагу»
14.	младший сержант	Циос Степан Романович	1922	да	
15.	рядовой	Ципотан Григорий Семенович	1914	да	Медаль «За Победу над Германией»
16.	старший сержант	Цапок Иван Семенович	1913		Медаль «За Победу над Германией»
17.	рядовой	Цапкаленко Федор Семенович	1919		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
18.	старший сержант	Цапкаленко Антон Ефимович	1913		Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За отвагу»
19.	рядовой	Царев Дмитрий Данилович	1923		
20.	рядовой	Цапок Иван Петрович	1902		Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Цапок Николай Михайлович	1926		Орден Славы
22.	старший сержант	Цапкаленко Василий Павлович	1925		Орден Славы III степени, медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Белграда»
23.	рядовой	Цуркан Сергей Петрович	1914		Медаль «За Победу над Германией»
24.	рядовой	Цапкаленко Савелий Ефимович	1902		Медаль «За Победу над Германией»
25.	рядовой	Царенко Сергей Андреевич	1914		Медаль «За Победу над Германией»
26.	рядовой	Царенко Михаил Федорович	1910		
27.	-	Циома Григорий Наумович			
28.	старший сержант	Цапок Иван Семенович	1913		Медаль «За Победу над Германией»
29.	рядовой	Цапкаленко Федор Семенович	1919		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
30.	старший сержант	Цапкаленко Антон Ефимович	1913		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»

4

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Чабан Павел Федорович	1917	да		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
2.	старший сержант	Чабарь Александр Степанович	1917			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
3.	рядовой	Чернега Сергей Леонтьевич	1910			
4.	старший сержант	Чехонадский Андрей Егорович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
5.	рядовой	Чернега Владимир Иванович	1896			

6.	рядовой	Черный Василий Филиппович	1919			Медаль «За Победу над Германией»
7.	ефрейтор	Чабанов Иван Петрович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
8.	рядовой	Чумак Павел Михайлович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Чабан Степан Ильич	1912			Медали «За оборону Сталинграда», «За взятие Берлина»
10.	рядовой	Чимненко Григорий Федорович	1924			
11.	рядовой	Червонящий Иван Игнатьевич	1926	да	II	
12.	рядовой	Часанюк Антон Прокофьевич	1900	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
13.	рядовой	Чемерис Иосиф Михайлович	1925	да		Медаль «За боевые заслуги»
14.	рядовой	Чернявский Иван Васильевич	1924	да		Медали «За боевые заслуги», «За освобождение Праги»
15.	рядовой	Чабарь Михаил Иванович	1912			Медали «За отвагу», «За оборону Сталинграда», «За оборону Кавказа», «За освобождение Праги», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
16.	рядовой	Чабарь Филипп Архипович	1902			
17.	рядовой	Черненко Филипп Филиппович	1920	да		
18.	старшина	Чумак Леоний Кондратович	1925			
19.	старший сержант	Чмиль Петр Давыдович	1912	да		
20.	рядовой	Чишегоров Илья Николаевич	1920			Медаль «За оборону Кавказа», 2 юбилейные медали
21.	рядовой	Чехлат Дмитрий Николаевич	1917	да		Медаль «За отвагу»
22.	рядовой	Чабатырюк Григорий Ильич	1916			Медаль «За отвагу»
23.	рядовой	Черный Яков Иванович	1902			Медаль «За отвагу»
24.	рядовой	Чулочин Александр Афанасьевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Белграда», «За взятие «Будапешта»
25.	младший сержант	Черняков Николай Алексеевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены», 1 юбилейная медаль
26.	рядовой	Чипинаренко Петр Игнатьевич	1903	да		Медаль «За Победу над Германией»
27.	рядовой	Чипило Тимофей Христофорович	1908			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
28.	рядовой	Черний Андрей Сергеевич	1899			Медаль «За Победу над Германией»
29.	рядовой	Ченурняк Сергей Иванович	1905	да	III	
30.	рядовой	Чилий Петр Ермолаевич	1922	да	II	
31.	младший сержант	Чилий Калистрат Ермолаевич	1925	да		
32.	ефрейтор	Чайка Севастьян Кузьмич	1900			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
33.	рядовой	Черниженко Владимир Иосифович	1913			Медаль «За отвагу»

34.	рядовой	Чубай Павел Пантлеевич	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 3 юбилейные медали
35.	рядовой	Черниговцев Василий Николаевич	1922			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа», 3 юбилейные медали
36.	рядовой	Чунихин Иван Иванович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
37.	сержант	Черевык Петр Васильевич	1916	да		Медали «За Победу над Германией», «За оборону Ленинграда»
38.	сержант	Чабарь Иван Михайлович	1917			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
39.	младший сержант	Чернецкий Валентин Яковлевич	1926			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
40.	младший сержант	Чулин Иван Петрович	1926			Медаль «За боевые заслуги», 3 юбилейные медали
41.	сержант	Чугай Николай Иванович	1926	да		Орден Красной Звезды, медали «За отвагу», «За взятие Будапешта», «За взятие Берлина»
42.	рядовой	Чехлат Иосиф Петрович	1917			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Варшавы»
43.	сержант	Чеботарев Владимир Ильич	1923			Медаль «За Победу над Германией»
44.	рядовой	Чумаченко Василий Яковлевич	1908	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
45.	рядовой	Чумаченко Федор Яковлевич	1910			Медаль «За Победу над Германией», Орден Красной Звезды, Знак Почета
46.	рядовой	Черный Яков Иванович	1902			Медаль «За отвагу»
47.	рядовой	Чернов Сергей Лукьянович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
48.	рядовой	Чоботар Михаил Сергеевич	1916			
49.	рядовой	Чубай Павел Пантлеевич	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», 1 юбилейная медаль
50.	рядовой	Чернозубенко-Щербакова Ксения Петровна	1923			Медаль «За оборону Сталинграда»
51.	сержант	Чернозубенко Николай Степанович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Вены», «За взятие Будапешта»
52.	рядовой	Чмель Степан Семенович	1898			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
53.	рядовой	Чернов Сергей Кириллович	1903	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
54.	рядовой	Чернов Лука Кириллович	1899	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Чернаков Григорий Иванович	1906	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
56.	рядовой	Чехлат Василий Григорьевич	1910			
57.	-	Чабанюк Галина Никифоровна				
58.	рядовой	Чернозубенко Владимир Феофанович	1923	да	III	
59.	рядовой	Чапков Петр Константинович	1920			Медаль «За Победу над Германией»

60.	рядовой	Черниговцев Василий Никифорович	1922			Медаль «За Победу над Германией»
61.	рядовой	Чушин Анатолий Васильевич	1925			
62.	рядовой	Чернышев Александр Иванович	1923			Медаль «За боевые заслуги»
63.	рядовой	Чередниченко Иван Венедиктович	1916			Медаль «За Победу над Германией»
64.	рядовой	Черненко Михаил Михайлович	1910			Медаль «За боевые заслуги»

Ш

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Шевченко Иван Иванович	1922	да		Медаль «За отвагу»
2.	рядовой	Шепошник Петр Петрович	1927	да (со слов)	III	
3.	ефрейтор	Шкутенко Федор Яковлевич	1908	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
4.	рядовой	Шпура Моисей Дмитриевич	1914			1 юбилейная медаль
5.	сержант	Шевченко Ефим Николаевич	1891	да (со слов)		Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
6.	рядовой	Шайного Василий Федорович	1922			1 юбилейная медаль
7.	еврейтор	Шулянский Василий Степанович	1927			
8.	сержант	Шведов Александр Андреевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
9.	старший сержант	Шульга Михаил Степанович	1925			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За вятие Берлина», «За освобождение Варшавы», Орден Красной Звезды, 2 юбилейные медали
10.	старшина	Шевченко Иван Ефимович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды, 2 юбилейные медали
11.	рядовой	Шепотинник Петр Иванович	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
12.	рядовой	Шептикин Роман Арсеньевич	1915			
13.	рядовой	Шимко Василий Петрович	1909			
14.	рядовой	Шалабод Иван Иванович	1913	да		Медаль «За Победу над Германией»
15.	младший сержант	Шимко Михаил Иванович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
16.	младший сержант	Шулиненко Владимир Иванович	1924	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
17.	старшина	Шкин Степан Аникеевич	1915			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Ленинграда»

18.	рядовой	Шенеленко Федор Никифорович	1903			Медаль «За Победу над Германией»
19.	рядовой	Шенеленко Андрей Никифорович	1905			
20.	старшина	Шматко Николай Яковлевич	1919	да		Орден Красной Звезды, медали «За боевые заслуги», «За освобождение Варшавы»
21.	рядовой	Шевченко Иван Никонович	1925			
22.	рядовой	Шевченко Иван Никонович	1925			
23.	рядовой	Шевченко Никон Трофимович	1902			
24.	рядовой	Шевченко Илья Трофимович	1906			
25.	рядовой	Шалун Павел Матвеевич	1914			
26.	рядовой	Шевченко Виктор Мефодьевич	1923	да	III	
27.	рядовой	Шевченко Николай Трофимович	1905			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу»
28.	рядовой	Шевченко Сергей Семенович	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», «За взятие Будапешта»
29.	рядовой	Шкильнюк Василий Александрович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
30.	рядовой	Шайко Василий Филиппович	1897			
31.	рядовой	Шестопалов Григорий Иванович	1912	да		Медали «За Победу над Германией», «За Победу над Японией», 1 юбилейная медаль
32.	рядовой	Шестопалов Михаил Петрович	1910	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
33.	сержант	Шестопалов Петр Иванович	1926			Медаль «За боевые заслуги»
34.	рядовой	Шестопалов Иван Яковлевич	1900	да		
35.	рядовой	Шевченко Григорий Трофимович	1925	да	III	Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
36.	рядовой	Шуляк Николай Харлампович	1926			
37.	рядовой	Шуляк Василий Антонович	1917			Медали «За боевые заслуги», «За взятие Берлина», «За оборону Кавказа», «За взятие Вены», «За оборону Сталинграда»
38.	рядовой	Шейко Иван Иванович	1919			3 юбилейные медали
39.	рядовой	Шушко Анатолий Семенович	1914	да		Медаль «За боевые заслуги», 1 юбилейная медаль
40.	рядовой	Шестопалов Николай Петрович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией»
41.	рядовой	Шкильнюк Александр Александрович	1905			
42.	рядовой	Штембулак Петр Иванович	1925			Медаль «За боевые заслуги»
43.	рядовой	Шамбора Иван Зиновьевич	1901	да		
44.	рядовой	Шук Яков Эдуардович	1922			
45.	рядовой	Шип Матрена Яковлевна	1919			Медаль «За Победу над Германией»
46.	рядовой	Шишинков Давид Моисеевич	1966	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
47.	рядовой	Шевчук Иван Васильевич	1908	да	II	Награды не сохранились
48.	рядовой	Шульга Иван Михайлович	1918			

49.	рядовой	Шевченко Константин Трофимович	1926	да	II	
50.	рядовой	Шульга Григорий Иосифович	1909	да		Медаль «За Победу над Германией»
51.	старший сержант	Шикаев Николай Андреевич	1920			Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль
52.	рядовой	Шишилеников Данил Сафронович	1892			
53.	старший сержант	Шишельников Давид Ильич	1915			
54.	рядовой	Шаховцев Михаил Петрович	1902	да		Медаль «За Победу над Германией»
55.	рядовой	Шатохин Андрей Андреевич	1927			
56.	рядовой	Шкутяк Василий Васильевич	1914	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
57.	сержант	Шаповалов Иван Степанович	1922	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
58.	младший сержант	Швец Анисим Никитович	1918			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги»
59.	рядовой	Шульга Анна Ивановна	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
60.	рядовой	Шевченко Иван Дмитриевич	1924	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
61.	сержант	Шевчук Михаил Яковлевич	1912			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За отвагу», «За освобождение Белграда»
62.	рядовой	Шульц Николай Николаевич	1911	да	III	
63.	рядовой	Шестопалов Иван Иванович	1910	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
64.	сержант	Шалпак Илья Андреевич	1924			Медаль «За Победу над Германией», 2 юбилейные медали
65.	младший сержант	Шипотник Николай Васильевич	1914			Медаль «За Победу над Германией»
66.	старший сержант	Шамбора Иван Сергеевич	1914	да		Медаль «За Победу над Германией»
67.	старший сержант	Шалабод Владимир Емельянович	1915	да		Медали «За Победу над Германией», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены», Орден Славы III степени
68.	рядовой	Швец Михаил Семенович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
69.	рядовой	Шамбора Петр Михайлович	1911	да	II	Медаль «За Победу над Германией»
70.	старший сержант	Шейдер Мирослав Вильгельмович	1923			Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За храбрость»
71.	сержант	Шаталов Алексей Алексеевич	1918	да		Медаль «За Победу над Германией»
72.	рядовой	Шепотинник Василий Андреевич	1924			Медаль «За Победу над Германией»
73.	рядовой	Шепотинник Андрей Павлович	1895			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
74.	рядовой	Шевченко Михаил Харитонович	1919			Медаль «За Победу над Германией»
75.	рядовой	Шеножиненко Владимир Андреевич	1926			Медаль «За Победу над Германией», 2 медали «За боевые заслуги», медаль «За отвагу»
76.	рядовой	Шевченко Василий Евсеевич	1907			
77.	-	Шпак Семен Дмитриевич	1925	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»

78.	-	Шлак Николай Павлович	1927	да		
79.	сержант	Шипотинник Николай Васильевич	1914			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За оборону Кавказа»
80.	рядовой	Шуляченко Иван Николаевич	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
81.	старший сержант	Шулянский Тимофей Михайлович	1923			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
82.	рядовой	Шабанов Яков Ефремович	1924	да	III	Медаль «За Победу над Германией»
83.	рядовой	Шулячинский Андрей Харитонович	1926			
84.	рядовой	Шуляченко Николай Васильевич	1889			Медаль «За Победу над Германией»
85.	старший сержант	Шишлятников Иосиф Данилович	1924	да		Медаль «За Победу над Германией»
86.	рядовой	Шевченко Борис Петрович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
87.	рядовой	Шлипаренко Петр Григорьевич	1903			
88.	рядовой	Шимко Тимофей Христофорович	1908			
89.	рядовой	Швец Иван Гаврилович	1911	да		Медаль «За оборону Одессы»
90.	ефрейтор	Шлак Николай Гаврилович	1906			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За освобождение Праги», 1 юбилейная медаль
91.	сержант	Шпуренко Константин Семенович	1908	да		Медаль «За Победу над Германией», Орден Славы III степени
92.	сержант	Шабатура Григорий Иванович	1909	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За взятие Вены», «За освобождение Белграда»
93.	рядовой	Шевчук Бронислав Викторович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За взятие Берлина», «За взятие Праги», 1 юбилейная медаль
94.	старшина	Шевченко Владимир Хотеевич	1918			Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За взятие Берлина», «За освобождение Варшавы»
95.	рядовой	Шинкаренко Василий Игнатович	1909			Медаль «За Победу над Германией»
96.	рядовой	Швец Павел Семенович	-			Медаль «За Победу над Германией»
97.	рядовой	Шуляк Владимир Савельевич	1916			Медаль «За Победу над Германией»
98.	сержант	Шумга Михаил Степанович	1925			Медаль «За Победу над Германией»
99.	старший сержант	Шкенленнеков Данил Ильич	1918			
100.	рядовой	Шевченко Иван Мефодьевич	1900			Медаль «За отвагу»
101.	рядовой	Шкуратов Михаил Игнатьевич	1919	да		
102.	младший сержант	Шпилев Дмитрий Иванович	1914			
103.	-	Шинкеренко Иван Имашьевич	1913			Медаль «За взятие Берлина»
104.	-	Шабанов Илья Иванович	1925	да		Медаль «За Победу над Германией»
105.	-	Шевчук Артем Андреевич	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»

Щ

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	ефрейтор	Щур Владимир Михайлович	1927			Медаль «За Победу над Германией», 3 юбилейные медали
2.	рядовой	Щербина Николай Михайлович	1914			
3.	ефрейтор	Щербина Михаил Анатольевич	1919			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
4.	рядовой	Щерба Григорий Назарович	1904	да	II	
5.	рядовой	Щербина Иван Ильич	1922	да		
6.	старший сержант	Щуров Василий Гаврилович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
7.	рядовой	Щербань Иван Иосифович	1922			
8.	старший сержант	Щуров Василий Гаврилович	1926			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
9.	ефрейтор	Щербаков Иван Максимович	1909			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией», «За освобождение Белграда», «За взятие Будапешта», «За взятие Вены»
10.	рядовой	Щербатюк Михаил Андреевич	1925			Медаль «За Победу над Германией»
11.	старшина	Щербинин Иван Григорьевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
12.	сержант	Щербаков Евгений Николаевич	1920			Медали «За Победу над Германией», «За оборону «Сталинграда»

Ю

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	старший матрос	Юрченко Федор Иванович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Ленинграда»
2.	рядовой	Ющенко Александр Михайлович	1908	да		Медаль «За оборону Кавказа», 4 юбилейные медали
3.	рядовой	Ющенко Захар Тимофеевич	1923	да		Медаль «За взятие Берлина», 2 юбилейные медали
4.	рядовой	Ющенко Павел Васильевич	1923	да		3 юбилейные медали
5.	рядовой	Ющенко Николай Николаевич	1918	да		Медаль «За взятие Берлина»

6.	рядовой	Юрчак Алексей Ананьевич	1921			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За освобождение Болгарии», 1 юбилейная медаль
7.	старшина	Юрченко Василий Васильевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
8.	рядовой	Юрдык Виктор Григорьевич	1918	да		
9.	рядовой	Юрасык Михаил Григорьевич	1914			Медаль «За Победу над Германией»
10.	рядовой	Юхневич Иван Иванович	-			
11.	-	Юрасик Григорий Григорьевич	-			
12.	рядовой	Юрескул Виктор Дмитриевич	1926	да		Медаль «За Победу над Германией»
13.	старшина	Юрьев Август Васильевич	1917			Медаль «За отвагу»

Я

№ п/п	Воинское звание	ФИО	Год рождения	Ранения	Группа инвалидности	Правительственные награды
1.	рядовой	Яворский Александр Кириллович	1918			Медаль «За Победу над Германией» (со слов)
2.	рядовой	Янковой Иван Евгеньевич	1911	да		
3.	рядовой	Яновенко Григорий Антонович	1907	да	II	Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда»
4.	старшина	Ягодзинский Григорий Андреевич	1913	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», «За боевые заслуги», Орден Красной Звезды
5.	старший сержант	Якущенко Михаил Иванович	1910			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Сталинграда», «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», «За боевые заслуги»
6.	старшина	Янченко Владимир Кириллович	1920			Медаль Ушакова, «За оборону Кавказа», «За оборону Одессы», «За оборону Севастополя»
7.	рядовой	Янченко Владимир Никитович	1923	да		Медаль «За Победу над Германией»
8.	сержант	Яковлев Петр Васильевич	1920	да		Медаль «За Победу над Германией»
9.	рядовой	Янченко Петр Михайлович	1915	да		Медаль «За Победу над Германией»
10.	старший сержант	Ячельский Иван Филиппович	1925			Орден Славы III степени, медали «За освобождение Варшавы», «За взятие Берлина», 2 юбилейные медали
11.	рядовой	Янковский Филипп Дмитриевич	1912	да	III	Медаль «За отвагу», Орден Отечественной Войны (со слов)
12.	рядовой	Язловский Александр Григорьевич	1923			Медаль «За отвагу»
13.	старшина	Янковой Лука Васильевич	1906	да		Медаль «За Победу над Германией», 1 юбилейная медаль

14.	рядовой	Ярошук Тихон Антонович	1926	да		Медали «За Победу над Германией», «За отвагу», Орден Красной Звезды, 2 юбилейные медали
15.	рядовой	Ястремский Михаил Иванович	1917			Медаль «За Победу над Германией»
16.	сержант	Яковлев Иван Антонович	1924			Медаль «За Победу над Германией»
17.	-	Яковлев Антон Самойлович				
18.	сержант	Янченко Михаил Маркович	1912	да	III	
19.	рядовой	Яковлев Николай Порфиорович	1925			Награды не сохранились
20.	рядовой	Яцков Константин Трофимович	1921	да		Медаль «За Победу над Германией»
21.	рядовой	Яцык Нестор Максимович	1903	да		Медаль «За боевые заслуги»
22.	рядовой	Янковский Иосиф Лукьянович	1922			
23.	старшина	Якубенко Василий Емельянович	1912	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги»
24.	рядовой	Янчик Ярослав Фридрихович	1923	да		Медали «За Победу над Германией», «За освобождение Праги», «За освобождение Польши»
25.	старший сержант	Якущенко Михаил Иванович	1910	да		Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За оборону Сталинграда»
26.	рядовой	Яцок Иван Харитонович	1907			Медаль «За Победу над Германией»
27.	старший сержант	Яненко Николай Иосифович	1921	да		Орден Славы III степени, Орден Красной Звезды, медаль «За отвагу»
28.	младший сержант	Якубовский Иван Дмитриевич	1913			Медали «За Победу над Германией», «За боевые заслуги», «За Победу над Японией», «За взятие Кенигсберга», Орден Красной Звезды
29.	-	Якубенко Николай Иванович	-			
30.	рядовой	Яворский Иван Андреевич	-			
31.	рядовой	Яровец Терентий Наумович	1906			Медаль «За Победу над Германией»
32.	сержант	Янченко Иван Тимофеевич	1918			Медаль «За Победу над Германией»
33.	рядовой	Якименко Петр Петрович	1919			Медали «За Победу над Германией», «За оборону Кавказа»
34.	младший сержант	Яковлев Степан Антонович	1927			Медаль «За Победу над Германией»

За даними Березівського райвіськкомату на 01.01.2008 р.
Всього 2748 осіб.

Вже коли работа над книгою завершилась, до мене завітала група березівчан, яка прочитала першу верстку з великою зацікавленістю.

Наш земляк професор Олег Іванович Стальніченко висловив пропозицію: вмістити у видання опис складу документів Державного архіву, які відображають період окупації. Я подивився, що такі дані були б цікаві широкому колу майбутніх дослідників.

Тому пропоную як довідковий матеріал анотований перелік фондів Державного архіву Одеської області, що містить документи з історії Другої світової війни та її наслідків.

АНОТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ФОНДІВ ДЕРЖАВНОГО АРХІВУ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ПІДПІЛЬНО-ПАРТИЗАНСЬКИЙ РУХ НА ОДЕЩИНІ

ф. П-92, оп. 1, 2, 358 спр. 1941-1987 рр.

Документи фонду відображують підпільно-партизанську боротьбу з окупантами в м. Одесі і області. Це узагальнені звіти про підпільно-партизанський рух на території Одеської області, які були затверджені бюро Одеського обкому Компартії України, матеріали підпільних груп і окремих учасників, які не були затверджені бюро Одеського обкому Компартії України; рішення партійних органів про утворення партійного підпілля, визнання їх діяльності; списки членів партизанських загонів, підпільних організацій і груп; стенограми співбесід з учасниками підпільно-партизанської боротьби, звіти командирів партизанських загонів, керівників підпільних організа-

цій і груп, особисті звіти учасників підпільно-партизанського руху; накази і постанови окупаційної влади; листування з органами КДБ стосовно окремих учасників підпільно-партизанського руху; агітаційно-пропагандистські матеріали.

**ПРИЙМАЛЬНО-РОЗПОДІЛЬНИЙ ПУНКТ
ДЛЯ РЕПАТРІАЦІЇ РАДЯНСЬКИХ ГРОМАДЯН
(ВІДДІЛ РЕПАТРІАЦІЇ)
ПРИ ОДЕСЬКОМУ ОБЛВИКОНКОМІ**

ф. Р-2000, оп. 3, 50 спр. 1945-1953 рр.

Відділ репатріації заснований у складі Одеського облвиконкому у 1945 р. з метою здійснення контролю над приймально-розподільними пунктами м. Одеси і Одеської області, реєстрації, працевлаштування, житлового та побутового забезпечення репатрійованих громадян, які прибули на територію Одеської області з країн Західної Європи, де використовувалися на примусових роботах.

Директивні вказівки Ради народних комісарів УРСР і відділу з справ репатріації (1945). Витяги та виписи з постанов і рішень облвиконкому і обкому КП(б)У, матеріали, відомості та листування з Радою народних комісарів УРСР, відділом з справ репатріації при РНК УРСР, райвиконкомом Одеської області та ін. установами з питань прийому трудового і побутового влаштування репатрійованих радянських громадян і надання їм допомоги (1945-1953). Плани роботи, звіти про роботу відділу. Записки по реабілітаційних справах (1945-1952). Доповідні записки інспекторів відділу репатріації про результати обстеження районів області, промислових підприємств, ВУЗів, ВТУЗів і інших установ з метою влаштування репатріантів (1945-1952).

Списки і алфавітні журнали реєстрації репатрійованих радянських громадян (1945-1953). Матеріали про організацію приймально-розподільних пунктів для прийому реемігрантів

з Франції і списки реемігрантів і переселенців, які прибули з Франції, Болгарії, Румунії, Китаю, Канади, Бельгії та інших країн (1946-1953). Документи репатрійованих громадян, які були видані їм у Німеччині, фотокартки, довідки і направлення з таборів. Скарги і заяви репатріантів на негативне ставлення до них місцевого населення та представників місцевої влади; матеріали про випадки самогубства репатріантів через неможливість адаптації до умов на Батьківщині. Листування щодо розшуку радянських громадян у Німеччині (1946). Матеріали про заходи щодо організації повернення на Батьківщину радянських громадян (1947-1952). Фінансові документи відділу репатріації (1946-1953).

Матеріали по концентраційному табору “Маутхаузен”: історія табору, списки в’язнів, в т.ч. мешканців Одеської області (1943-1945).

Фотографії: репатрійованих радянських громадян та їх сімей, урочистих зустрічей пароплавів з репатрійованими в Одеському порту, співбесід представників влади і депортованих, побутових умов їх життя в Одеській області для агітаційних журналів, брошур і фотовиставок.

ОРГАНИ ВЛАДИ І УПРАВЛІННЯ ПЕРІОДУ ТИМЧАСОВОЇ НІМЕЦЬКО-РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ ОДЕСИ ТА ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ - „ГУБЕРНАТОРСТВА ТРАНСНІСТРІЇ” (1941-1944)

У серпні 1941 р., за домовленістю офіційного Бухареста з Берліном, тимчасово окупована територія Радянського Союзу між Дністром та Південним Бугом була передана під юрисдикцію королівської Румунії та названа *губернаторством Трансністрії*. До Трансністрії ввійшли лівобережна частина Молдавії, вся територія Одеської області і частини Вінницької та Миколаївської областей.

У губернаторстві Трансністрії головнокомандуючий румунської армії Іон Антонеску запровадив цивільне адміністративне управління. Головою адміністрації був призначений цивільний *губернатор*, що здійснював управління через мережі *дирекцій та управлінь*. Територія Трансністрії була розділена на 13 адміністративних повітів, які управлялися повітовими *претурами* на чолі з головами адміністрацій - преторами. Претори районів підпорядковувались повітовому префектові. Райони, у свою чергу, ділилися на *комуни*, що склалися з одного великого чи кількох невеликих селищ. На чолі комуни стояла сільська управа - *примарія*, якою керував примар.

Радгоспно-колгоспна система, як форма організації обробки землі, була збережена у початковий період окупації. У квітні 1942 р. були проведені загальні збори з метою розпуску колгоспів. За наказом цивільного губернатора колгоспи перетворювались на *трудові громади*, з адміністрацією, що існувала на момент їхнього розпуску, із збереженням їх устрою. Трудові громади формувались з 20—30 сімей. Члени сімей були членами громад. Кожна трудова громада організовувала бригади з 10—20 членів родини, які обирали начальника (старшину) зі свого середовища. Старшина підлягав затвердженню агрономом комуни і ніс відповідальність перед владою за управління бригадою. Кожній бригаді призначалось 100—200 га з земель колишніх колгоспів для обробки. Земля, яка була надана трудовим бригадам, вважалась закріпленою за ними остаточно.

У містах, що входили до складу губернаторства Трансністрії, також були свої адміністративні органи - *примарії*. Міський голова (примар) підпорядкувався районному преторові. Міста Одеса та Тирасполь були виділені в окремі муніципалітети, і примарії цих муніципалітетів підпорядковувались безпосередньо губернаторові. На чолі Одеської примарії стояв генеральний примар, що здійснював керівництво містом через систему дирекцій аналогічно губерньському адміністративному апарату.

Головний жандармський інспекторат і поліцейські органи підкорялися губернаторові та Міністерству внутрішніх справ Румунії. Префектура поліції Одеси підпорядковувалась Губернаторові та мала на території міста десять поліцейських ділянок. Поліцейські органи складались з карного відділу та таємної поліції (сигуранци). Сигуранца слідкувала за настроєм населення, що залишилося в окупації, і солдат румунських гарнізонів, боролась з партизанами та підпільними диверсійними групами. Інспекторат в'язниць підпорядковувався безпосередньо МВС Румунії.

З серпня по жовтень 1941 р. адміністративним центром губернаторства Трансністрії був Тирасполь, а з жовтня 1941 р. і до кінця існування Губернаторства - Одеса. На посаді цивільного губернатора був професор, адвокат Георгій Алексяну, а генеральним примарем Одеси - Герман Пинтя. Паралельно з адміністративним апаратом цивільного губернатора існувало військове командування.

У січні 1944 р., в зв'язку з військовим розгромом фашистського блоку і наближенням фронту до території Трансністрії, цивільне губернаторство було скасовано разом з самим терміном "Трансністрія". Влада на території між Південним Бугом і Дністром зосередилась в руках румунського військового командування. При цьому адміністративний апарат окупантів зазнав значних змін та був скорочений. Усі дирекції губернаторства і Одеської примарії ліквідували, а замість них були утворені дві дирекції: адміністрації та економіки. Повіти реформувались у *дистрикти*.

21 березня 1944 р. гітлерівський уряд запропонував румунській адміністрації і румунським окупаційним військам покинути зайняту територію, і влада, що була в Трансністрії, перейшла до німецького окупаційного командування.

В березні—квітні 1944 р. радянські землі між Дністром та Бугом були звільнені від німецько-румунських окупантів.

У Державному архіві області зберігаються 988 фондів (52 561 справ) періоду Другої світової війни.

1. АДМІНІСТРАТИВНІ УСТАНОВИ ГУБЕРНАТОРСТВА ТРАНСНІСТРІЇ (ОБЛАСНІ, МІСЬКІ ТА ЇХ ВІДДІЛИ)

Адміністративні дирекції були утворені органами управління в Губернаторстві Трансністрії, які підпорядковувались губернатору. Дирекції були багатоструктурними підрозділами. Керували повітовими відділами, вирішували питання укомплектування особовим складом установ Трансністрії, вирішували питання обліку репатрійованих осіб, отримання дозволу на в'їзд та виїзд у Румунію та інші міста. Організували трудову повинність серед населення, здійснювали централізовану міжвідомчу реєстрацію усієї вхідної та вихідної кореспонденції Губернаторства, а також усього листування з румунськими та німецькими окупаційними.

Накази, постанови розпорядження, інструкції та директивні вказівки, листування з Міністерством національної оборони та Міністерством внутрішніх справ. Наказ про відправку на примусові роботи до Німеччини осіб єврейської та циганської національностей. Звіти про працю та відомості про видачу заробітної платні поліцейським та жандармським установам. Списки військовополонених, ув'язнених у табори-гетто по м. Одесі та Одеській області, примусово вивезених у рабство до Німеччини.

2. ЖАНДАРМЕРІЯ, ПОЛІЦІЯ, ПОЛІЦЕЙСЬКІ ДІЛЬНИЦІ, В'ЯЗНИЦІ

Жандармські та поліцейські органи підпорядковувались губернатору Трансністрії та Міністерству юстиції.

Накази та розпорядження губернаторства Трансністрії з адміністративних та фінансових питань. Листування з в'язницями Трансністрії про режим утримання в'язнів, списки полонених. Відомості про видачу заробітної платні жандармам, поліцейським та громадянам. Листи перепису населення по м. Одесі (1941-1944 рр.). Списки арештованих,

засуджених та страчених румунськими властями по м. Одесі і Одеській області, вивезених у рабство до Німеччини.

3. ПОВІТОВІ ПРЕФЕКТУРИ

На захопленій території німецько-румунські окупанти встановили свої адміністративні, судові та інші органи управління. Трансністрія в адміністративному відношенні була поділена на 13 повітів: Ананьївський, Балтський, Березівський, Дубосарський, Голтянський, Жугастрівський, Могилівський, Очаківський, Овідіопольський, Одеський, Рибницький, Тираспольський, Тульчинський. Найвищим адміністративним органом управління повіту були префектури. Безпосередньо префектури підпорядковувалися губернатору Трансністрії. Префектуру очолював префект. В його руках були зосереджені усі повноваження по управлінню повітом, працював у тісному контакті з поліцейськими та жандармськими органами.

Постанови, накази губернаторства, інструкції військового командування та адміністративної дирекції про утворення поліції та сигуранци, протоколи, рішення префектури, відомості про особовий склад. Списки військовополонених, ув'язнених в табори-гетто по м. Одесі та Одеській області.

4. РЕЛІГІЙНІ УСТАНОВИ

Румунська православна місія

Ф.Р-2270, оп. 1, од.зб. 71, 1942-1944 рр.

Румунська православна місія була релігійним представництвом королівської Румунії на окупаційній території Трансністрії. Контролювала діяльність релігійних сект, проводила професійну підготовку службовців релігійних культів, а також Одеської духовної семінарії.

Доповідні записки, звіти служителів церкви, листування з адміністративними установами, в тому числі з жандармерією.

Відомості про особовий склад служителів місії, Одеської духовної семінарії, списки релігійних сект.

5. РАЙОННІ ПРЕТУРИ

Територія губернаторства Трансністрії була розділена на тринадцять повітів. Кожний повіт поділявся на райони, які керувалися районними претурами. Це були адміністративно-господарські органи, які підпорядковувалися префектурам. Претури були багатоструктурними установами з такими відділами:

- секретаріат
- економічний сектор
- сектор комунального господарства
- сектор культури та комунального майна
- сектор громадянського стану
- технічний центр.

Претури забезпечували діяльність податкової системи, системи штрафів, контролювали усю торгівлю, промисловість та сільські господарства Трансністрії. У їх повноваженні була організація угону мирного населення у гетто.

Накази, розпорядження, постанови та інструкції губернатора Трансністрії. Листування з фінансових та адміністративних питань. Матеріали з особового складу претури, сільських жандармів та поліцейських. Списки військовополонених, ув'язнених у табори-гетто по м. Одесі та Одеській області.

6. МІСЬКІ ТА СІЛЬСЬКІ УПРАВИ — ПРИМАРІЇ

Міські управи — примарії — були органами місцевої влади і управління, що підпорядковувалися районним префектурам, а сільські управи – міським управам.

Накази, розпорядження претур та префектур. Розписки та акти на видачу продуктів, листування по виявленню осіб єврейської національності, розкуркулених. Заяви та скарги громадян, які постраждали від радянської влади. Анкети,

посвідчення військовополонених. Списки і відомості про вчителів, службовців і поліцейських примарій, жителів – членів трудових громад. Відомості на виплату заробітної платні. Зведення про сплату податків селянами. Протоколи засідань жителів примарії. Списки ув'язнених у табори-гетто по м. Одесі та Одеської області.

7. ОРГАНИ УПРАВЛІННЯ ЗАСОБАМИ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ, ДРУКАРНІ, РЕДАКЦІЇ ГАЗЕТ

Накази, розпорядження, циркуляри, інструкції, листування з різними установами губернаторства Трансністрії. Штатний розпис редакцій та друкарні, відомості на нарахування заробітної платні та гонорарів перекладачам. Списки кореспондентів, відомості на видачу заробітної платні. Афіші, реклами, чорнові рукописи статей, репортажі про події у Трансністрії.

Періодичні видання:

Газета “Одесса” (Одеса)	1942-1943 рр.
Газета “Одесская газета” (Одеса)	1941-1944 рр.
Газета “ Молва” (Одеса)	1942-1944 рр.

Накази головнокомандуючого військами, постанови муніципалітету м.Одеси. Об’яви військової комендатури м. Одеси, повідомлення, щодо евакуації євреїв. Інформація про народження, смерть і шлюб громадян м. Одеси. Рубрика “Судебная хроника”.

Газети: “Буг” (Одеса) 1943 р., “Мир” (Одеса) 1942 р., “Нове слово” (Одеса) 1942-1943 рр., “Прибузькі вісті” (Голтянський повіт) 1942-1943 рр., “Нове життя” (Первомайськ) 1942-1943 рр., “Жизнь (Вяца)” (Бухарест) 1943 р., “Течение (Курентул)” (Бухарест) 1943 р., “Зоря” (Берлін) 1943 р., “Нова доба” (Берлін) 1942-1943 рр., “Клич” (Берлін) 1942 р., “На посту” (Німеччина) 1944 р. (В цілому 2000 комплектів газет).

Колекція наказів, інструкцій, оголошень військового командування, цивільної адміністрації губернаторства Трансністрії, листівки часів Другої світової війни (70 примірників).

**ОДЕСЬКА ОБЛАСНА КОМІСІЯ СПРИЯННЯ
У РОБОТІ НАДЗВИЧАЙНОЇ ДЕРЖАВНОЇ КОМІСІЇ
З ВСТАНОВЛЕННЯ І РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОДІЯНЬ
НІМЕЦЬКО-ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ ТА
ЇХНІХ СПІЛЬНИКІВ І ЗАПОДІЯНОГО НИМИ ЗБИТКУ
ГРОМАДЯНАМ, КОЛГОСПАМ, ГРОМАДСЬКИМ
ОРГАНІЗАЦІЯМ, ПІДПРИЄМСТВАМ І УСТАНОВАМ**

ф. Р-2238, 55 спр. 1943-1945 рр.

Одеська обласна комісія сприяння була організована в 1944 р. після звільнення Одеської області від румуно-німецьких окупантів на підставі указу Президії Верховної Ради СРСР від 2 листопада 1942 р.

Діяльність комісії направлялася і керувалася Надзвичайною державною комісією.

Комісія розслідувала злочиння гітлерівських загарбників, установлювала конкретних винуватців цих злочинь, визначала збиток, нанесений громадянам, підприємствам, організаціям і установам м. Одеси й Одеської області.

У 1945 році в зв'язку з закінченням роботи Надзвичайної державної комісії Одеська обласна комісія була ліквідована.

У фонді є постанови, інструкції і вказівки Ради народних комісарів СРСР про порядок визначення й урахування збитку, заподіяного німецько-фашистськими загарбникам громадянам СРСР, постанови Одеського облвиконкому й обкому КП(б)У, Одеської обласної комісії сприяння і листування про хід її роботи. Зведення про хід роботи комісії. Доповідні записки й акти про збиток, заподіяний румуно-німецькими окупантами, протоколи опитування свідків. Зведення про збиток, заподіяний підприємствам Одеси, комунальному і житловому господарству міста, місцевої промисловості, установам народної освіти й охорони здоров'я, колгоспам і народному господарству районам Одеської області. Відомості й акти про стан церков і молитовних будинків Одеси й Одесь-

кої області. Акти і заяви про збиток, заподіяний громадянам Одеси й Одеської області. Опитувальні листи громадян Одеси й Одеської області, що були насильно вивезені до Німеччини і повернулися на батьківщину (за алфавітом). Відомості урахування витрат, пов'язаних з евакуацією і реєвакуацією. Альбом художніх замальовок об'єктів, зруйнованих окупантами в місті Одесі.

УПРАВЛІННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

Ф. р. -8065, оп. 1, оп. 1а, 27551 спр. 1941-1996 рр.

Фільтраційні справи, картки на колишніх військовополонених мешканців Одеської області (1941-1946), журнали реєстрації фільтраційних справ (1957-1996)

Фільтраційні справи містять: реєстраційні листи на депортованих громадян із зазначенням прізвища, імені та по-батькові депортованого, роки та місця народження, професія, яку він мав до угону, партійність, рід діяльності за кордоном під час примусових робіт, інформацію про місця проживання близьких родичів, назви населених пунктів, куди направлялися на постійне проживання репатрійовані громадяни у межах СРСР; проїзні документи до СРСР; посвідчення репатрійованих (з відбитками пальців і фотографіями); посвідчення про повернення із закордону; висновки про передачу справ до архівного відділу КДБ Одеської області.

Алфавітні картки, крім прізвища, імені та по-батькові депортованих громадян, містять також інформацію про членів сімей депортованих, яких було вивезено на примусові роботи до країн Німеччини, Австрії і Польщі. Цінність алфавітних карток підвищує той факт, що їх збереглося значно більше, ніж фільтраційних справ, до яких їх було складено. Таким чином, алфавітні картки є важливим джерелом для складання довідок соціально-правового характеру.

**ВИКОНАВЧИЙ КОМІТЕТ ОДЕСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ РАДИ ДЕПУТАТІВ ТРУДЯЩИХ
(НАГОРОДНИЙ ВІДДІЛ)**

ф. Р-2000, оп. 10, 315 справ. 1946 – 1991 роки.

Рішення облвиконкому і списки про вручення медалей “За доблесну працю у Великій Вітчизняній війні 1941-1945рр” (1946-1991рр.). Постанови обкому Компартії України, облвиконкому і облради профспілок про нагородження ювілейною медаллю “За доблесну працю. В ознаменування 100-річчя з дня народження Володимира Ілліча Леніна” (1970 р.). Протоколи облвиконкому і міськрайвиконкомів про вручення ювілейної медалі “20 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні. 1941-1945рр.” (1965-1968рр.). Зведені звіти і протоколи про вручення орденів та медалей СРСР: ювілейна медаль “30 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні. 1941-1945рр.” (1975-1978рр.); ювілейна медаль “40 років Перемоги у Великій Вітчизняній війні. 1941-1945рр.” (1985-1988рр.); медалі “Партизан Вітчизняної війни” I і II ступенів, “За оборону Одеси”, “За бойові заслуги”, “За відвагу” (1948-1991рр.).

ПІСЛЯМОВА

Березівчани пам'ятають, що вже у перші дні окупації німецько-румунські загарбники розстріляли майже 15 тисяч мирних громадян, переважно євреїв, яких пригнали в Березівку з Одеси і Бесарабії. Про Велику Вітчизняну війну в Одеській області в доповіді Державної Надзвичайної комісії про німецько-румунські злочини сказано: за 29 місяців і 27 днів окупації області (Березівський район був окупований 28 місяців і 12 днів) розстріляно, повішено, спалено, замучено 221 тисячу 923 мирних громадян і 51 тисячу 101 людину вивезено на каторжні роботи до Німеччини і Румунії.

Готуючи матеріали до книжки, мені доводилося вислуховувати думки, що тема ця не варта уваги. Мовляв, усі підпільні групи на Березівщині були малочисельними, та і не дуже великі справи вони вершили. Не можу погодитися з цим з дуже багатьох причин. Наведу лише кілька з них.

На окупованій території ворог мусив тримати велику кількість військ для боротьби з підпільниками і партизанами. Патріоти Березівщини робили конкретні диверсійні справи, а найголовніше – на окупованій території підпільники додавали віри нашим землякам в перемогу над ворогом. Вони підтримували дух і віру у непереможність нашого народу.

При написанні книги максимально були використані спогади, які мають документальне підтвердження в Державному архіві Одеської області. Автор не використовував тих спогадів про період окупації, які не несли додаткової інформації, а в окремих випадках не підтверджувалися документально.

Враховуючи умови підготовки книжки, різнобій у джерелах інформації, давність подій, які описуються, автор не виключає можливих помилок і неточностей. Буду вдячний читачам за допомогу і участь в усуненні недоліків, які, можливо, є у цій книжці.

Автор передбачає можливу критику читачів за деяку непослідовність, за повтори фактів, за незвичне поєднання у книзі матеріалів різних жанрів.

Але автор усвідомлює, що з кожним роком джерельна база про час окупації Березівського району, на жаль, не стає повнішою. Скажу більше: з життя йдуть останні свідки тієї пори. Отже, писати подібну книжку стає з часом усе складніше, але тема про героїчне минуле Березівського району в період німецько-румунської окупації, я переконаний, має бути висвітлена якнайповніше. Я намагавсь зробити для цього все, що у моїх силах.

Висловлюю щирю подяку всім, хто допомагав у підготовці книги. Особливо – Задорожнюку В.М., Хачатряню А. А також В.М.Смику, В.М.Віричу, О.М.Вернигорі, М.М.Цобенку, О.В.Мартиненку, Карагодіну В.П.

І наостанок. Ми всі відповідальні за те, якою буде пам'ять прийдешніх поколінь. Тому все, що знаємо, маємо їм передати.

З глибокою повагою до всіх березівчан

Іван Ніточко.

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

А	– армія
ад	– артилерійська дивізія
бат	– батальйон
батр	– батарея
бр	– бригада
БФ	– Балтійський флот
взв.	– взвод
в/ч пп.	– військова частина, польова пошта
гв	– гвардійський
гв. ряд.	– гвардії рядовий, сержант і т. д.
с.	– село
зам.	– заступник
ЗСП	– запасний стрілецький полк
єф.	– єфрейтор
инжб	– інженерний батальйон
и/с	– інтендантська служба
ком.	– командир
мл	– молодший
м/с	– медична служба
МСП	– мотострілецький полк
МСД	– мотострілецька дивізія
оруд	– орудійний
ОТБ	– окремих танковий батальйон
пбв	– пропав без вістки
пнш	– помічник начальника штабу
р.	– рота
сб	– стрілецький батальйон
сп	– стрілецький полк
ср	– стрілецька рота
ст	– старший
уч	– учбовий
ЧФ	– Чорноморський флот
Ег	– евакуаційний госпіталь
ТП	– танковий полк

Зміст

До читачів.....	3
Патріоти	6
Березівське підпілля.....	35
„Тракторна” диверсія.....	65
„Поле смерті”	69
Нескорені.....	73
Розстріл ••.....	78
Я пам’ятаю•••	80
Бесіда з І.П.Лутовим.....	83
Бесіда з Анатолієм Баланом	86
Бесіда з П.П. Лопато.....	88
Доповнення П.П. Лопати	89
Спогади С.М. Іщенка	93
Повідомлення Чернишова О.І.	97
Список підпільно-патріотичних груп березівської організації	98
Інформаційна записка	104
с. Шевченкове	107
с. Заводівка.....	108
с. Новоселівка	109
с. Ряснопіль	110
с. Маринове	112
с. Розквіт	113

с. Петрівка.....	114
с. Червоноармійське	115
с. Демидове	116
с. Ставкове.....	117
с. Гуляївка.	118
Хронологічний довідник тимчасової окупації.....	120
Визволення	134
Пам'ятники загиблим під час Великої Вітчизняної війни у Березівському районі.....	136
Офіцери, які загинули і поховані на Березівщині.	139
Воїни-березівчани, які не повернулися з фронту	142
Список партизан-підпільників, розстріляних біля хутору Калаглія.....	152
Список мирних громадян, розстріляних румунсько- фашистськими загарбниками на території Березівського району.....	155
Список березівчан, які повернулися додому з фронтів Великої Вітчизняної війни	163
Анотований перелік фондів Державного архіву Одеської області	
Підпільно-партизанський рух на Одещині	269
Приймально-розподільний пункт для репатріації радянських громадян (відділ репатріації) при Одеському облвиконкомі	270
Органи влади і управління періоду тимчасової німецько-румунської окупації Одеси та Одеської області - „губернаторства трансністрії” (1941-1944)	271
1. Адміністративні установи губернаторства трансністрії (обласні, міські та їх відділи)	274
2. Жандармерія, поліція, поліцейські дільниці, в'язниці.....	274
3. Повітові префектури	275

4. Релігійні установи	275
5. Районні претури.....	276
6. Міські та сільські управи — примарії.....	276
7. Органи управління засобами масової інформації, друкарні, редакції газет	277
Одеська обласна комісія сприяння у роботі надзвичайної державної комісії з встановлення і розслідування злочинів німецько-фашистських загарбників та їхніх спільників і заподіяного ними збитку громадянам, колгоспам, громадським організаціям, підприємствам і установам	278
Управління • лужби безпеки України в Одеській області ••....	279
Виконавчий комітет • деської обласної ради депутатів трудящих (нагородний відділ).....	280
Післямова.....	281
Умовні скорочення	283

Березівські підпільники

Коваленко Я.К. —
один з керівників Березівського
підпілля. Розстріляний у 1943 р. в Одесі.

Турбінський Петро —
один з керівників Березівського
підпілля. Розстріляний у 1943 р.

Криштан Д.М. —
один з керівників Березівського
підпілля. Розстріляний у 1944 р.

Данілішин Василь —
керівник комсомольсько-молодіжної
підпільної групи. Розстріляний у 1943 р.

Тубічко Ліза —
учасниця Березівського підпілля.
Розстріляна у березні 1943 р.

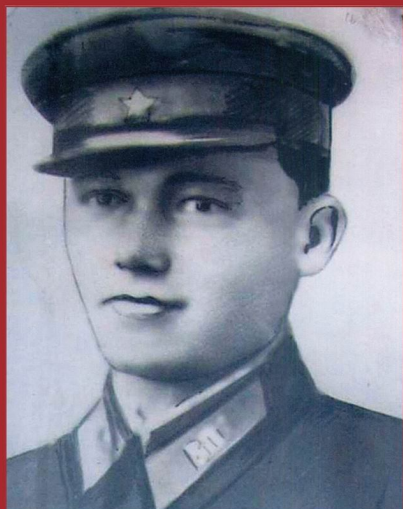
Берило Микола —
один з організаторів Заводівської групи.

Докієнко Олександр —
учасник Березівського підпілля.
Розстріляний у березні 1943 р.

Янченко Іван —
учасник Златоустівської групи.
Розстріляний у березні 1943 р.

Вітюк Володимир —
учасник Златоустівської групи.
Розстріляний у березні 1943 р.

Вітюк Поліна —
учасниця Златоустівської групи.
Розстріляна у березні 1943 р.

Осадченко Інна —
учасниця Березівського підпілля.
Розстріляна у березні 1943 р.

Кузьміна А. —
учасниця Березівського підпілля.
Розстріляна у березні 1943 р.

Зінченко Т.К. —
учасник Березівського підпілля.
Розстріляний у березні 1943 р.

Рожнов Володимир —
учасник Березівського підпілля.
Розстріляний у березні 1943 р.

Вітюк Ілля —
учасник Златоустівської групи.
Розстріляний у березні 1943 р.

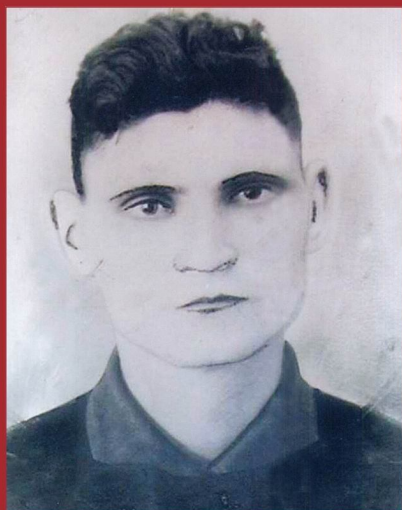
Бондаренко Василь —
учасник Златоустівської групи.
Розстріляний у березні 1943 р.

Вдовиченко Ніна —
учасниця Березівського підпілля.
Розстріляна у березні 1943 р.

Майборода М.К. —
один з керівників Березівського
підпілля. Розстріляний у 1943 р.

Балан Анатолій —
один з організаторів Єленівської групи.

Сопорова Ліза —
учасниця Березівського підпілля.

Пам'ятники війни у Березівському районі

Братська могила
43-х підпільників
і радянських воїнів,
які загинули
за визволення
Березівки.

Пам'ятник воїнам-землякам,
які загинули на фронтах війни.

Пам'ятник фронтовикам на території
промислово-аграрного ліцею.

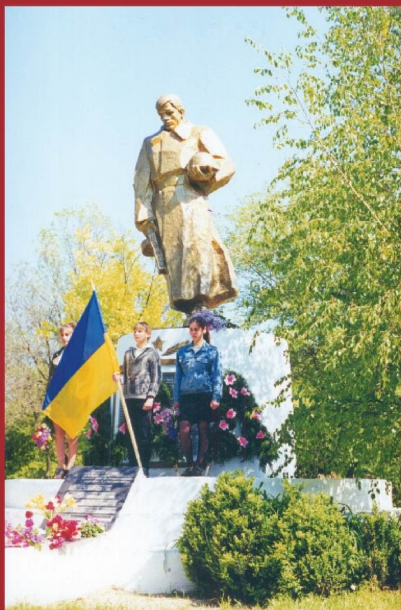
Пам'ятник воїнам-танкістам,
які звільняли Березівку.

Пам'ятник воїнам-землякам
у Мар'янівці.

Пам'ятник воїнам у Гуляївці.

Пам'ятник у с. М.-Олександрівка.

Пам'ятник у с. Сухине.

Пам'ятник фронтовикам у с. Сахарове.

Братська могила
у Заводівці.

Братська могила
і пам'ятник землякам
у Ставковому.

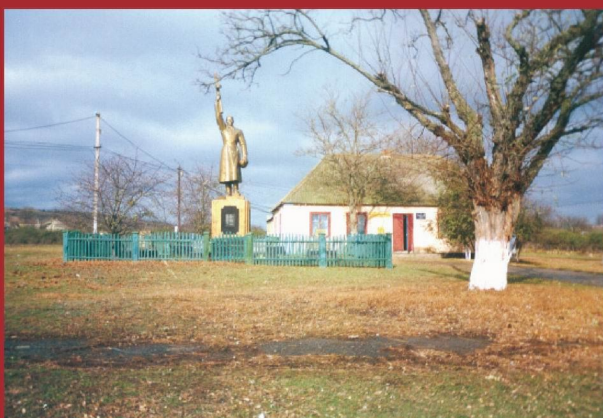

Пам'ятник
загиблим воїнам
у селі Розквіт.

Пам'ятник
у с. Черногірка.

Пам'ятник
фронтовикам
у Степанівці.

Пам'ятник
воїнам-землякам
у с. Петрівка.

Пам'ятник
воїнам-землякам
у с. Єленівка.

Меморіал
загиблим воїнам
у с. Роздол.

Пам'ятний знак
на «полі смерті»
у с. Виноградне,
де страчено
20 тис. мирних
громадян.

Пам'ятний знак
рядовому Денисенку
на роз'їзді Зарічани.

Братська могила
і пам'ятник землякам
у Ряснополі.

Пам'ятник
у с. Вовкове.

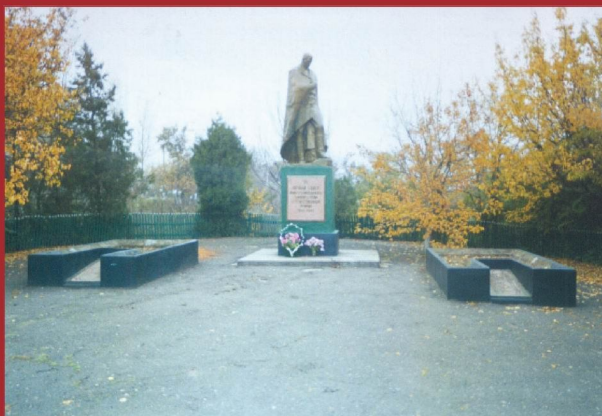

Пам'ятник воїнам-землякам у Мариновому.

Пам'ятник фронтовикам у Виноградному.

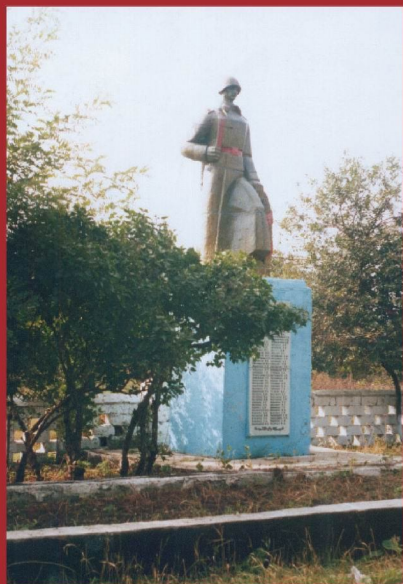
Пам'ятник
у с. Карнагорове.

Пам'ятник
у с. Яснопілля.

Пам'ятний знак
розстріляним
підпільникам
на місці їх страти
біля с. Калаглія.

Пам'ятник у Антонівці.

Пам'ятник у с.Анатолівка.

Пам'ятник у Демидовому.

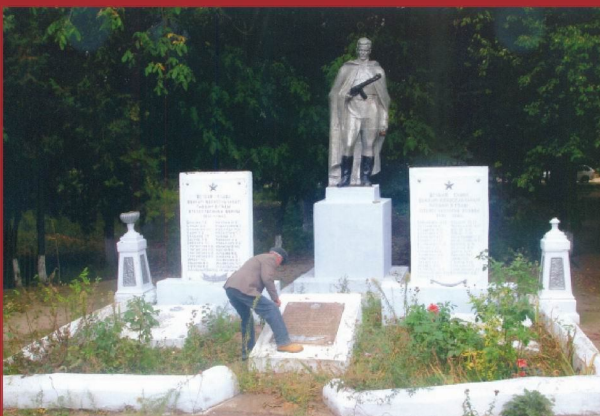
Братська могила у с. Основа.

Братська могила
у Вікторівці.

Меморіал
загиблим воїнам
у с. Ланове.

Меморіал воїнам
і партизанам
у с. Балайчук.

Наукове видання

Ніточко Іван Іванович

**Окупація
Березівський район
1941 – 1944 рр.**

Рецензент –	Чумак В.М.
Редактор –	Бурчо Й.О.
Коректура –	Гарлицька Л.А.
Комп'ютерна верстка –	Кошелєв О.М. Замойська О.В.

Оригінал-макет виготовлено РВФ „Прес-кур'єр”.
Тел. 8 (0482) 64-96-58.

Підписано до друку 11.10.2008.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Pragmatica. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 16,74+0,94 вкл. Тираж 200 прим.

Надруковано з готового оригінал-макета.
Видавництво і друкарня „Астропринт”
65091, м.Одеса, вул. Разумовська,21
Тел. 8 (048) 7-855-855.
www.astroprint.odessa.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1373 від
28.05.2003 р.

Ніточко І. І.

Н 694 Окупація : Березівський район : 1941–1944 рр. /
І. І. Ніточко; Одес. обл. держ. адм.; Держ. архів Одес. обл. —
Одеса : Астропринт, 2008. — 288 с.
ISBN 978–966–190–051–5.

ББК 63.3 (4Ук-40д) 623—4
УДК 94 (477.74) 1941-1945

*Нехай ця книга допоможе березівчанам
краще пізнати історію свого краю,
дізнатися про внесок кожного патріота
задля мирного майбутнього нашої
Батьківщини, ще раз згадати
про великий подвиг нашого народу.*

